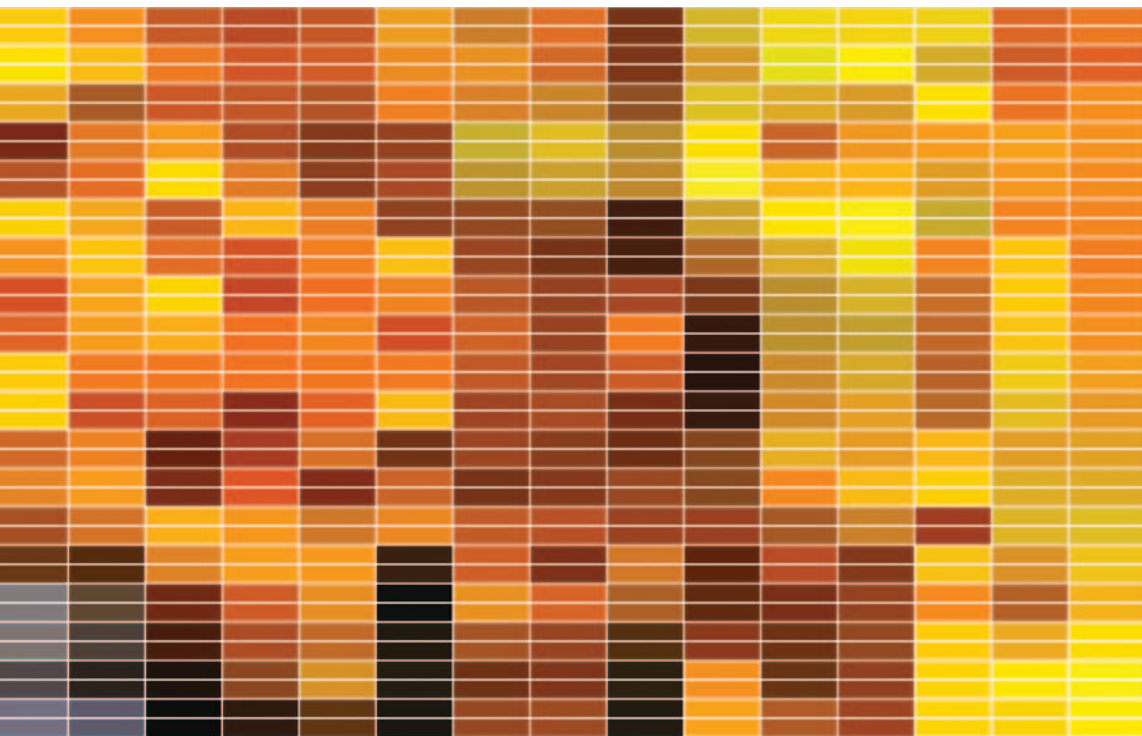

LiDraNo 2011.

Zbornik literarnih i novinarskih radova
učenika osnovnih i srednjih škola

20
godina

ISSN 1846-039

Agencija za odgoj i obrazovanje

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

NAKLADNIK

Agencija za odgoj i obrazovanje
Donje Svetice 38, 10000 Zagreb
www.azoo.hr

ZA NAKLADNIKA

Vinko Filipović, prof.

© Agencija za odgoj i obrazovanje

UREDNIK

Miroslav Mićanović, prof.

ZBORNİK PRIREDILA

Maja Zrnčić, prof.

KOREKTURA

Maša Rimac Jurinović, prof.

NASLOVNICA

Dražen Karaman

GRAFIČKA PRIPREMA

Teovizija d.o.o., Zagreb

TISAK

Domagoj Dizajn d.o.o.

ISSN 1846-0399

Pripremljeno u Agenciji za odgoj i obrazovanje

Zbornik izlazi jedanput godišnje

Tiskano u Hrvatskoj 2011.

LiDraNo 2011.

Zbornik literarnih i novinarskih radova
učenika osnovnih i srednjih škola

20 godina Smotre LiDraNo
(1991–2011)

Agencija za odgoj i obrazovanje
Zagreb, 2011.

Sadržaj

Željka Horvat Vukelja: 20 godina Smotre LiDraNo 9

Literarni radovi

Martina Tušek: Riječi	13
Filip Gruber: Tišina u govoru.	14
Tonći Elezović: Rugali su mi se	15
Ana Lušić: Moje mojine	16
Lovro Čulina: Za sve je kriv krivi prst	18
Laura Molan: Kad neko spomene tebe.	20
Lorena Đuroković: „Vesela mašina“	21
Ivan Radman: Sajam	23
Mihovil Čulin: Nekad bilo, sad se spominjalo.	23
Samanta Moharić: Pre mamici	25
Magdalena Batinić: Po bakinu divanu	26
Dora Rodić: Ča	28
Maja Danijelović: Mòre more.	29
Ela Katina Krizmanić: Moje forsko lito	32
Antun Petrač: Zadaća iz prirode	34
Bruna Krstičević: Licem u <i>Face</i>	34
Karlo Maloča: Čarli	37
Matija Franetović: Stori Grod zimi	38
Gea Lukšić: Plehut južini	39
Andro Radovanović: Prazna štrada	41
Josipa Prstac: Zima.	44
Tihana Doko: Oblak	45
Marija Magdalena Šegina: Najdraža pahulja	46
Franka Šušćević: Samo sjećanja...	47
Hana Hanak Hana H. je...	48
Filip Vidović: Filip u sredini	50
Rene Vlahovac: Tko koga odgaja?	51

Vedran Tovarović: O bratskoj ljubavi ili kako sam postajao muško	52
Petra Pokrovac: U radu je spas	54
Nikola Lazov: Raj iza drugog ugla	56
Dea Bratković: Proljeće me voli.	60
Tea Miličević: Jedan sasvim običan dan	61
Pavao Anić: Sreća u tami	63
Denis Stanković: Moj tata na Dunavu peca	64
Žana Žilić: Moj tata anđeo	66
Nikolina Vidaković: Priča o Malom strahu	66
Ema Husinec: Moja priča	67
Josipa Marjanović: Susret	70
Vlatka Flajšman: Tevetekst (Iz dnevnika jednog televizora).	72
Marija Njavro: Stranac na slici	75
Neven Šoljan: Gorko iskustvo.	77
Paola Lada Franulović: Ja kao književni lik	78
Ivan Stresec: Svemir	81
Barbara Bagović: Vanotjer i igrotjer	81
Dominik Sladić: Hrabrost	82
Hana Košćec: U čežnji za slobodom	83
Debora Iskra: Zašto	84
Ida Matilda Repar: Dvojezični žir	85
Maks Krajčević: Pijetao u restoranu	85
Fani Skvrce: Bukovčeva Mona Lisa.	87
Kristina Weissenberger: Najljepša strana svijeta	88
Mirna Vladušić: Posljednji ples.	90
Ana Živković: Bez slika	93
Andrea Baričević: Trenutak u prosincu	95
Boris Bičanić: Proces preobrazbe.	98
Paola Sirotić: Želim biti jedan svemir	101
Antonia Nemeć: Ljudi, grad, ja	103
Stipe Baraba: S kim bih htio da sam, mene nema.	104
Filip Žganjar: Ako mi dopustiš da	

izgradim kulu na tvojoj zemlji	105
Maja Matković: Dječja soba br. 5	106
Tihana Kovačević: Pahulje	109
Danijela Paškalin: Vitar	110
Anđela Mijić: Šalica sjećanja	111
Melina Ćuk: Tata	114
Silvija Buvinić: A da te nimo	115
Ana Tikvić: Svaki drugi vikend.	116
Andrea Lukenda: Pa gdje je tu kraj?	119
Lucija Osredečki: Južina.	120
Matea Đaković: "Zar ne vidiš da mi se oči sklapaju?"	121
Emili Dobutović: Baklja	123
Franka Kovačević: Slučajni prolaznik	126
Leona Bokulić: Treptaj s pozlatom	127
Ante Jezerčić: Zamotao sam nebo	129
Barbara Sopić: Moj turopolski i purgerski Božić	130
Darko Crnolatac: Zemlja baka, bedaka i čudaka	134

Novinarski radovi

Josipa Tutić: Novinarstvo – opasno zanimanje	141
Petra Kolak: Znanje na cijeni	143
Dejan Stamenić: Dobrodošli u 8.a!	146
Sara Grbešuić: Čovječe, više „nzm“ što pričaš!	148
Mirna Đurić: Ukidaju se brojčane ocjene	152
Vana Galić: Svitom vladaju Fejsoholičari: '(☺ ☹ ☺):(.	154
Martina Hrgović: Opasno križanje pored škole.	155
Ines Jurak: Cura u najboljim godinama	159
Lucijana Brautović: Tajna vrata Kneževog dvora	164
Lea Cindrić: Kad mi je otpala kosa, uklopio sam se u tim	165
Marija Rumencić: Poplava	169
Luka Šantić: Stari mlin „presudio“ dvama dabrovima	173
Lara Lender: Plastična Europa	176
Majlinda Ajrulai: Zov divljine	177
Ana Pušnik: Ana u tvornici čokolade	182

Borna Oreč: Snaga života	185
Monika Mišir: Gdje je nestao krumpir?	191
Antonio Britvar: Harfistica velike duše	195
Jan Težak: Advent u društvu ledenog čovjeka i ljama	200
Danijel Ferić: Šibenska kapa ili kako nositi grad sa sobom	204
Ivan Žutelija: Grafiti u Benkovcu!	
Ne, ne misli se na naš časopis.	206
Antonio Dominik: <i>Face(book) to Face(book)</i>	208
Inge Miščević: Jesmo li plitki kao i programi koje gledamo?	213
Marija Šestan: Trideset godina mukotrpnog rada, uspjeh preko noći	218
Marko Imbrišak: Sad mi je dosta!	224
Domagoj Blažević: Sportovi pod odmorom.	226
Petra Herco: Čovjek čije riječi imaju dostojanstvo	230
Petra Kozjak: Tko umije, njemu bolje	234
Tajana Kosor: Dođoh, vidjeh, zavoljeh.	237
Martina Blažević: Kafka na grčki način	241
Marina Gojković: Novi korak u život	243
Maja Aralica: Gdje si?	247
Marko Plavčić: Neka vas ne zamara što ljudi govore, važan je osjećaj kad fotografirate	248
Matej Butigan: Nekarte se sramet	251
Domagoj Šegregur: Istra – <i>terra magica, terra incognita</i>	255

20 godina Smotre LiDraNo

Anita Šojat: Što bismo mi bez LiDraNa?.	261
Krešimir Munk: Prve susrete LiDraNa obilježili su učenici prognanici	272
<i>Razgovarala: Branka Primorac</i>	
Godine i gradovi LiDraNa	277
Popis pozvanih radova i program	279

Kad kažem LiDraNo

Kad kažem LiDraNo, vidim sliku zrelog maslačka kojem vjetar na sve strane raznosi padobranaste sjemenke što radosno lete daleko, daleko, u posve neočekivanim smjerovima...

Kad kažem LiDraNo, vidim val što se množi sam sa sobom tako čudesno i čarobno, da mu je pjenasti lik uvijek drukčiji, uvijek nov i neodoljivo privlačan...

Kad kažem LiDraNo, čujem ćarlijanje mladoga, zavodljivog vjetra koji raste i raskriljuje se u stotinama razigranih i neponovljivih zvukova...

Kad kažem LiDraNo, vidim veliki brod čiji strojevi dobroćudno mrmore dok klizi debelim morem i potom pristaje u luci, donoseći radost, a onda ide dalje, i uvijek dalje, u nove i nove luke...

Kad kažem LiDraNo, osjećam se staro i mudro kao kornjača i mlado i bezbrižno kao ptica.

*Hvala ti, LiDraNo, za dvadeset nezaboravnih susreta!
Neka ih bude još dvadeset, i još dvadeset, i još više...
... na dobrobit djece naše i Lijepo Naše!*

Željka Horvat-Vukelja,
predsjednica središnjeg odbora državne Smotre LiDraNo 2011.

Literarni radovi

Riječi

Od riječi do riječi,
preko riječi
probaj prijeći.
Probaj riječi ispisati,
opisati, razabrati,
ali nemoj ih izbrisati.

Igraj igru riječima.
Slaži riječi, piši,
stvaraj rečenice,
s riječima živi i diši.

Riječima crtaj dugu.
Riječima izbriši tugu.
Riječima piši brojke.
Riječima nemoj
dobivati dvojke.

Pretvori riječi u cvijet,
s riječima idi u svijet.
Riječima veseli druge-
bile one kratke ili duge.

Od riječi do riječi
preko riječi
probaj prijeći.
Probaj riječima letjeti,
skakati, graditi.
Riječima se nemoj svađati.
Riječima uvijek veseli druge –
bile one kratke ili duge.

Martina Tušek, 8.r.

OŠ Brod Moravice, Brod Moravice

Voditeljica: Jasna Šepac

Tišina u govoru

Muuu...! Ne, ovo nije glasanje neke krave nego sam htio reći i drugima, koji me ne poznaju, svoj problem. MU-CA-NJE.

Možda se pitate zašto sam tu riječ napisao velikim slovima. Valjda zato što i ja rastem kako rastu moji slogovi. Ponekad sam sebi izgledam smiješno i šalim se na svoj račun, ali samo ponekad. Ustvari, mogu reći da sve češće, riječi ostaju u meni, a tišina raste.

Riječi mi stežu grlo kao kad hobotnica steže svoj plijen dugim pipcima i postajem nijem, a imao sam pravo glasa. U tom grču i napestosti borim se s glavom koja se pokreće gore-dolje. Gornji pokret želi uhvatiti riječ, a donji ju ispustiti. Tada i ruke imaju važnu ulogu. Zatvaram ih u šaku pripremajući se za borbu i otvaram ih kao da ću naći riječ na dlanu.

U tišini se borim pazeći da nitko ne primijeti moje uznemireno tijelo. Osjetim ljutnju i bijes.

Diši, ne brzaj, polako, skoncentriraj se! riječi su mojih roditelja, učitelja i terapeuta kod kojih sam povremeno odlazio.

Vidi onog sportaša Bilića, guvernera Rohatinskog...!

Nižu se tako imena uspješnih i slavних.

Odjednom... prasak. Razbi se tišina u stotinu komadića. Osjećam da nisam sam. Postajem jači. Rastem...

O-le! Ne, nisam toreador u koridi nego pravi borac u utrci za riječima.

Govor je izraz moga mišljenja, a pisanje o problemu je znak moje pobjede. Sretan sam jer sam prihvaćen kao takav, a još sretniji jer sam prihvatio samoga sebe.

Filip Gruber, 7.r

OŠ Đure Pilara

Voditeljica: Mira Plazibat

Rugali su mi se

Kad san bi mali rugali su mi se da san „klempo“ zato ča san krivi uši.

Meni to ni smetalo. Bilo mi je svejedno, a ponekad san se i ja smija skupa s njima.

Ča je najgore nisu mi se pristali rugat.

Prolazili su dani, miseci i godine, a ja san resa i minja se.

Kad san bokun ogluši, tako su govorili moji jer san nikako slabije čuja, počeli su mi se opet rugat i zvat me „gluvonja“.

I opet mi ni smetalo. I ja san se ka i oni smijali, a ča ću, ne ću plakat. Bilo mi je najvažnije da san s njima, druženje i zajedničko igranje ispid skule.

Ruganje mi je i tužno i veselo. Ne znan ni sam ča bi o tome više mislija. Samo znan da mi uvik ni bilo ugodno i lipo.

Učili su me da su judi dobri i da ne triba uvik sve obadavat, da triba koji put i pritrpit, ali dokle, često san se pita.

Iđen u šesti razred osnovne i još nosin aparat za boje čut. Više mi se ne rugaju!

Ruganje je prošlost, to je iza mene, nadan se, gotovo je!

Kako san sve to proša ništo san ipak naučija: da ima dobri judi i da ne triba uvijek sve obadavat!

Rječnik

klempe – onaj kojemu uši nisu priljubljene uz glavu

krivi – iskrivljen, nepravilan

miseci – mjeseci

resa – rastao

minja se – mijenjao se

bokun – malo

ogluš – gluhonijem

gluvonja – onaj koji ne čuje

a ča ću – a što ću

skule – škole

judi – ljudi

obadavat – uvažiti koga, posvetiti kome pažnju, mariti, uvažavati

triba – treba

Tonći Elezović, 6.r.

OŠ „Grohote“, Grohote

Voditeljica: Mirjana Stanić

Moje mojine

Dok sam još bila mali bebač s dudom u ustima, odrasli su se već tada prepirali na koga nalikujem. Prepirka traje i dan danas.

Imam tatine oči, a mamin pogled. Nos je tatin, a usta djedova. Vrijedna sam na baku. To je kao da je svatko dao jedan dio sebe da bi

stvorili mene, klinku načinjenu od tatinih očiju, maminog pogleda, djedovih usta i bakinih vrlina. Moje stvaranje me podsjeća na figure od lego kockica koje sam slagala kad sam bila manja. Nekada sam mislila da sam upravo tako i ja nastala. Djed mi uvijek kaže da sam vrijedna na baku. Ne mislim da je to istina. Možda i jesam vrijedna, ali ta vrijednost je moja i ja sam zaslužna za nju. Mogu oni pričati što god žele, ali ja se ne slažem s njima. Moj tata i dalje ima oči i nos, a mama pogled koji je uvijek imala. Moje oči, nos i pogled nalikuju na njihove, ali oni nisu njihovi, oni su moji.

Sva djeca nalikuju na svoje roditelje i to tako treba biti, ali svaki čovjek je jedinstven i ima ono što je samo njegovo. Sve na meni je moje. Moje osobine su samo moje. Sve su to moje mojine. Ako ne razmišljam na takav način, onda ni moje cipele nisu moje jer mi ih je kupila moja mama, ni moja školska torba nije moja jer mi ju je kupila baka. Onda ja ne bih bila nitko i ne bih imala ništa, pa ni ime jer su mi ga dali mama i tata. Moje mojine su sve na meni moje uspomene, moje igračke i sve one drage sitnice na mom pisaćem stolu.

Najbolje od svega mi je kad se mama i tata ne mogu dogovoriti čiju pamet imam. Čak bi i moju pamet prisvojili! Sve dobro na meni je njihovo, a sve loše osobine ostavili su meni ili ih pripisali baki i djedu. Baka i djed sve moje dobre osobine uzimaju sebi ili daju mojoj mami koja je njihova kćer, a loše ostavljaju meni i mom tati.

Neka svi oni misle što žele. Važno je samo da ja znam da je sve moje samo moje i da sam ja sama svoja mojina.

Ana Lušić, 6.r.

OŠ „Josip Pupačić“, Omiš

Voditeljica: Daniela Crnković

Za sve je kriv krivi prst

Bio je sat biologije i završavali smo lekciju o nasljeđivanju. Profesora je rekla da riješimo zadatak iz udžbenika u kojemu je pisalo da navedemo svojstva koja smo naslijedili od oca, a zatim ona koja smo naslijedili od majke. Napisao sam da sam od oca naslijedio smeđe oči, tamniji pigment kože, zakrivljeni mali prst. U taj sam tren pogledao u svoj mali prst na desnoj ruci i prisjetio se koliko je on radosti donio mome ocu i djedu.

Djed je živio sam u krševitome selu i u praznoj kući jer je baka umrla prije moga rođenja, a

djeca su mu se rasula po svijetu. Živeći tako sam i prilično star, sanjao je samo o unuku, onome što će ga dobiti baš po jedinome sinu, mome tati. Imao je djed već unučadi od triju kćeri, ali se držao nekakve svoje teorije po kojoj će jedino sin njegova sina produžiti obiteljsku lozu, a djeca po kćerima nečiju tuđu.

Pričali su mi da je na dan moga rođenja pozvao sve rođake i susjede u kuću pa se slavilo dugo u noć. Silazio je svako malo u podrum po pršut, sir i vino jer ničega nije smjelo nedostajati, a odavno se on za to obilje pobrinuo. Navodno ga tako sretnog i ispunjenog nisu vidjeli godinama. Nazdravljao je govoreći: „E, nek mi je živ i zdrav moj unuk! Doživija sam prvo pa muško! Niko sritniji od mene! Javili su mi da je mali lip, da liči nekako na me, vele da ima i krivi prst na dida, vaki baš ko moj!“

Dolazio je djed često u Zagreb gledati me kako rastem. „Oko didovo!“govorio bi mi i čvrsto me držao za ruku dok bismo šetali zagrebačkim parkom.

Već sam spretno trčao i naveliko pričao kada sam prvi puta posjetio djeda u njegovoj kući.

Bio je Uskrs i cijelo je selo nekako posebno mirisalo po cvijeću i travama. Dani su bili sunčani i topli pa smo djed i ja opušteno mogli šetati selom i razgledavati naše njive i lozu.

Susretali bismo susjede koji bi ga upitali uvijek isto pitanje: „Je li ti

to unuk doša malo u goste?“ Zatim bi dodali:„E, lip ti je mali, lip! A i liči na te malo, more se reć!“

„Liči, liči“, ponosno je govorio djed i svakome pripomenuo, „gle, ima mali krivi prst isti ko moj!“ Pri tome bi otvorio svoju koščatu i žuljevitu šaku iz koje bi se kao mala školjka rastvorila moja ruka, a on bi primio moj prst i ukazivao im na sličnost. Poslije bi me ponovo uhvatio za ruku. Ponekad je taj stisak bio tako čvrst i snažan da sam čak osjetio bol.

Uskrs je brzo prošao i vratio sam se s roditeljima u Zagreb. Djed je svaki dan zvao i raspitivao se o meni. Prošlo je nekoliko Uskrsa i telefon je zvonio sve rjeđe. Jednom se s druge strane oglasio duboki muški glas i priopćio tati tužnu vijest. Djed je tiho i spokojno zaspao. Umorio se od tišine prazne kuće i tereta punog podruma.

„A što si naslijedio od mame?“ pitala je profesorica moga prijatelja iz klupe. Prenuo sam se kao iz nekog sna. Zagledao sam se u neispisanu stranicu u bilježnici i uvukao se sav u sebe, pogleda spuštenog u pod. Miješali su se u meni strah, krivnja, nelagoda.

Zvonilo je. Nikada do sada nisam tako željno čekao taj zvuk. Požurio sam na hodnik i osjetio kako neka nejasna toplina treperi negdje duboko u meni. Sav sam sebi bio čudan i neobjašnjiv. Znao sam samo da je za sve to bio kriv krivi prst.

Lovro Čulina, 8.r.

OŠ Trnjanska, Zagreb

Voditeljica: Vesna Dobrinčić

Kad neko spomene tebe

I

Kad mi neko spomene tebe,
grlo se stisne, srce zazebe,
glava se spusti, oči se zmoče,
a noge kroz život i dalje kroče.

II

Makar sam bila još fest mala,
već onda sam dobro znala,
da jednog čoveka ne menja drugi,
koliko god mi iskali po životnoj prugi.

III

Sad gledam samo u kamenu ploču,
i probavam i zmislit se hoću,
kakav bi bil današnjeg dana,
jel bi mi opet zgledal bez mana.

IV

Trenuci sreće, radosti veselja,
beskrajni osmjesi, tisuće želja.
Takvoga Dede nigdar bilo nije,
nigdar ni ne bu, to srce mi grije.

V

A opet, kad neko spomene tebe,
grlo se stisne, srce zazebe,
glava se spusti, oči se zmoče
i opet mi se s tobom videti hoće.

Rječnik

fest – jako

iskali – tražili

zmislit se – sjetiti se

zgledal – izgledao

Laura Molan, 5.r.

OŠ Gornje Vrapče, Zagreb

Voditeljica: Gordana Aničić

„Vesela mašina“

Djedovo carstvo je naš voćnjak ili bolje reći šljivik, jer u četiri dugačka reda nanizala su se samo stabla šljiva. Sve su to starinske sorte; debeljare, bistrice i bjelice. Od ranog proljeća do kasne jeseni djed je u šljiviku. Iстина, pomaže on tati i na polju, ali šljivik je na prvom mjestu.

Čuva on svoje veliko stado šljiva kao oko u glavi.

Raduje se svakim stablom kada se krošnje okite bijelim cvjetovima, a još je radosniji u jesen kada se zaplave i zabije le zreli plodovi. U potkrovlju štaglja već su pripravljene i uredno poslagane drvene kace. Pored štaglja je pecana uz koju su pripravljena drva za loženje podrakijskim bakrenim kotlom koji blista od čistoće. Kada prvi plodovi šljiva počnu padati, djed ih naziva piškima (jer su to pišljive šljive), djed ih u ranu zoru počinje kupiti u pletenu košaru. Piške odlaže u posebnu kacu jer su loše kvalitete. Baka se ljuti što ne dolazi na doručak dok i posljednji pišak nije pokupljen. Kada sve šljive dozriju, započinje prava berba. Tata mora omotati vrh drvenog pruta jutrenom vrećom, kako ne bi oštetio grane dok trese granu po granu svakoga stabla.

Svi smo u akciji, a pomažu nam i susjedi. Ako šljive dobro rode, akcija traje i po desetak dana. Sestra i ja baš ne volimo puzati po šljiviku

i iz dana u dan kupiti šljive, ali izdržimo sve dane šljivarske akcije, jer djed nas na kraju uvijek nagradi sa stotinu kuna.

Kada stignu jesenji mrazevi počinje pečenje rakije. Kotać, koji u mojem selu nazivaju „vesela mašina“, radi dan i noć. U večernjim satima skupe se oko „vesele mašine“ naši susjedi, uglavnom djedovi i u pecani nastaje pravo veselje. Mi djeca pečemo pečenjake, a djedovi pričaju i pričaju, pijuckaju rakiju, a na kraju i zapjevaju. Pjesma odjekuje do dugo u noć.

Kada završi pečenje rakije u našoj pecani, „vesela mašina“ seli se, jer ima dva kotaća, u pecanu naših susjeda, naravno, u pratnji moga djeda. Tako se uz „veselu mašinu“ provode dani i večeri sve do Božića. Nižu se priče, naviru sjećanja na mladost, ori se pjesma djedova, a ponekad im se pridruže i bake, a i mi djeca. Veseli se jesen, veseli se starost i mladost. Selom se širi miris šljivoša i mlade rakije.

A jedne večeri pjesma utihnula. Moj djed je svima obznanio da je čuo, kada uđemo u Europsku uniju, bit će zabranjeno posjedovati „veselu mašinu“ i peći rakiju. Razljutili se djedovi i crveni u licu kao paprike, što od rakije, što od silne ljutnje i zaključili da će napisati pismo Vladi da se odmah takva odluka izbriše.

Razljučene djedove umirila je moja mudra baka: „Dok mi uđemo u Europsku uniju, neće nam više trebati „vesela mašina“. Ispijat ćemo rakiju sa sv. Petrom i pjevati s anđelima na onom drugom svijetu.“

Zamislili se djedovi, uputili tužne poglede prema „veseloj mašini“, a onda potegnuli nekoliko ovećih gutljaja rakije i iz sveg glasa zapjevali: „Oj rakijo, rako, ja te volim jako, a ti sa mnom rako, u grabu polako!“

Lorena Đuroković, 7.r.

OŠ Slavka Kolara; Hercegovac

Voditelj: Stjepan Banas

Sajam

Jutro me budi. Zove na sajam.
Krave što muču, svinje što rokću.
moj remete mir.
Ljutit na balkon izlazim i gledam:
preda mnom mnoštvo ljudi.
Slušam nepoznate glasove.
Drndanje traktora živcira me.
Prolazim i vidim lupanje dlan o dlan.
Ljudi prodaju
i tako sve do dvanaest sati.
Uvečer
pun mjesec iznad ugažene trave
stoji i gleda.

Ivan Radman, 6.r.

OŠ „Matija Gubec“, Piškorevci

Voditelj: Adam Rajzl

Nekad bilo, sad se spominjalo

Bilo je to dok se još živilo u siromaštvu, čuvale se ovce, sadija kupus brzorod, sijala ozimica, kuva kupus na kominu i začinja žmarama od sala. U familiji moje babe bilo njizi sedmero dice: pet sestara i dva brata. Babina sestra Neda, lipa ka slika, tila se za u kolo malo uredit jer su momci gledali kako je cura obučena i je li nakićena. Njizi bilo puno pa su imali jednu robu za oko kuće, a drugu za ošveca.

U to vrime po selin su odali galantari; babe bi gledale igle i konce, a divojke rećine i ogledalca. A to su van, ljudi moji, bili pravi pravcati trgovci. Moga si se s njima nagodit kako si tija, samo da prodaju. Ako

ćeš za komad slanine ili jaje, ili za malo sukna, ili kudilju vune – pa pogađaj! Uzme Neda makaze i ostriže nogavicu sa didovih misnih gaća. Zamini sukno za rećine od mida i late. Zamotala ih u kartu cimentušu i sakrila do nedilje.

Osvanila i sveta nedilja, Neda se nakitila i za misu spremila. Zove did Šimun: „Donesi der Baše one moje gaće za na misu!“ Donila baba Baša prikalupljene suknene gaće, a kad ih je did obuka imalo se šta i vidit, a bome i čut. Skresa did sve svece i beštíme na ovome svitu. Poreda svih na bunar i priupita imaju li mu šta važno za reć. Svi odgovoriše: „Nemamo“. Ali, kad je doša do Nede, reče: „Vidi u naše Nede lipih rećina. Sigurno si ih našla na mrginju dok si brime nosila!“ Ko mu je smija lagat, pa Neda pokunjeno reče: „U galantara san ih kupila. Ja njima sukno, a oni meni rećine. Ali nisan znala da su to tvoje misne gaće.“ Uzeja did matrak i Nedu dobro nakitija da je dugo nosila rećine na leđin. Tako van je nekad bilo, a sad se spominje.

Rječnik

ozimica – vrsta pšenice
galantari – ulični prodavači
karta cimentuša – papir za cement
rećine – naušnice
misne gaće – svećane hlače
prikalupljene – složene
sukno – fina roba
skresati beštíme – psovati
mrginj – poljski put
makaze – škare
mida – mjeda
matrak – debela šiba

pogađati – cjenkati
lata – tanki lim
nakitija – išibao

Mihovil Čulin, 7.r.

OŠ Dugopolje, Dugopolje
Voditeljica: Davorka Čavka

Pre mamici

Japičin jorgovan pod oblokom zadišal.
Stara mater v štalu ide.
V dežicu mleko natenko curi.
Mački se oblizavleju.
Zajtreka čekaju.

Kak kapla mleka... i vreme curi.

Mamica mi penasto, toplo mleko
v lonček natače.
*„Koštaj. Kak negda. Da mala
si bila. Čuda si domačega mleka pila.”*
A ja...

Još jemput bom pobrala
se farbe z vuzmenih pisanic.
Na obraze črlenu bom si farbu dela.
Celi pušlek ružic bom nabrala
i venčeke lepe od jih splela.
Z ringlinaj črešjinaj bom se okinčila.
Črez lasi vetra mrzloga bom pustila
keri bo mi temne lasi prebiral
i zotim hude misli z glave tiral.

Misli... ka moje detinstvo
Pomalem... othaja.

I samo bom poslušala kak ftiči popevleju,
podnevni zvoni zvoniju,
zbrajala bom smeh, sreču i radost.
Pribrajala tugu, nevolu i žalost.
I poslušala bom... kak vreme ide,
... a se bu koli mene dišalo
... na detinstvo.

Samanta Moharić, 8.r.

OŠ Ivana Gorana Kovačića, Sveti Juraj na Bregu

Voditeljica: Dijana Kozjak

Po bakinu divanu

Obluki friško ofarbani
firange šlingane obukli na se.
Ispred njih na klupčici
asparagusi mladi zeleni
i muškatlini gizdavi crveni,
bakina dika.

Na verandi štokrl.
Na njemu moja baka
trjebi oraje.
Bu štrudlin pekla.

Na njoj je cifrasti fertun
i šos u gloklin,
lajbek štrikani grije joj križa,

na nogama štuclini od ovčje vune
i Batine papuče crne.

Kad ranjgla bude oraja puna,
rekla bu:
– Diko bab'na, dones' mi
iz špajze cukar,
skorup i putar
pa buš s menom
kolače od oraja prav'la.
Ne buš se mogla udat',
ak' ne naučiš kuvat.

I ja u isti tren
u špajzu skoknem
da ne bum usidjelica ostala.

Rječnik

divan (tur. divan) – govor
obluk (mađ. ablak) – prozor
friško (njem. frisch) – svježe
ofarbani (njem. Farbe) – boja
asperagus (grč. asperagus) – ukrasna biljka iz porodice ljiljana
firange (njem. Fürhang) – zavjese
šlingane (njem. schlingen) – vezene
muškatlin (tal. moscato) – vrsta cvijeta, pelargonija
gizdav – kićen
dika – ponos
veranda (sanskrt: varanda) – natkriveni ulaz u kuću
štokrl (njem. Stockerl) – stolčić bez naslona
trijebiti – odvajati jezgru oraha od ljuske
štrudlin (njem. Strudl) – savijeni kolač
cifrast – šaren, kićen

fertun (njem. Vortuch) – pregača
šos (njem. Schoss) – suknja
gloklin (njem. Glocke) – odjevni predmet u obliku zvona
lajbek (njem. Leibchen) – prsluk
štrikani (njem. stricken) – pleteni
štuclini (njem. Stutzen) – kratke čarape
Bata – nekadašnja tvornica obuće, sada Borovo
ranjgla (njem. Reindl) – posuda za kuhanje
špajza (njem. Speise) – ostava za hranu
cukar (mađ. czukor) – šećer
skorup – vrhnje
putar (njem. Butter) – maslac
oraja – oraha
usidjelica – stara, neudata djevojka

Magdalena Batinić, 8.r.

OŠ Garešnica, Garešnica

Voditeljica: Mara Borovac

Ča

Ča je riječ čakavska.
Bez nje u Istri nikoga ništa
ne možeš pitati ni znati.

Ča je žedno u čaju,
sito u čačkalici.
Iskrivljuje se u čokoladi,
čičku i čistini.

Sporo i tromo ča kornjača
na sebi nosi.

Nestašno ča je u Čakovec odlutalo
pa se nakon skitnje
opet kući vratilo.

Ča je u čavao zabodeno
i u čarapu skriveno.
Vjetrenjača ga je
na kraj riječi otpuhala.

I čovjek svoje ča nosi
u časti, poštenju i dobroti.

Dora Rodić, 6.r.

OŠ Kaštanjer, Pula

Voditeljica: Nada Baričević

Môre more

Môren se møre plovit,
Môren se møre lovit
I môren se møre tonit.
Môre møre ča niko ne møre.

Môre je jubav, srića,
A digod karonja i nesrića.

Ono møre najist,
Ono møre čovika izgladnit,
Umorit, šporkat i šticat.
Môre møre ča niko ne møre.

A ima ča niko nima,
Dobre i loše ćudi:
Oseke i plime,
Bonace i fortune.

Mòre se modrit, plavit,
Bilit, sjajit,
Pinit i zrcalit.

Mòre puno gladne dice najist,
A mòre in i oćeve potopit.

Po môru se ćuju
Najviše ove rići:
«Molaj! Laškaj! Šijaj! Forcaj! Surgaj! Koštaj!»

Sa njin se ne moreš uvik igrat.
Moraš mu ugađat, slušat ga,
I poštvat.

Jer môre mòre
Ća niko ne mòre.

Rječnik

môre – može
ča – što
niko – nitko
jubav – ljubav
srića – sreća
digod – ponekad
karonja – zloćest
nesrića – nesreća
najist – najesti

čovik – čovjek
šporkat – uprljati
šticat – naljutiti
nima – nema
bonaca – mirno more
fortuna – nemirno more
bilit – bijeliti
pinit – pjeniti
zrcalit – sjajiti se
dice – djece
in – im
molaj – pusti
laščaj – popusti
šijaj – vozi natrag
forcaj – vozi jače
surgaj – porini brod
koštaj – pristani
njin – njim

Maja Danijelović, 7.r.

OŠ Split 3, Split

Voditeljica: Barbara Donkov-Zorčić

Moje forsko lito

Da me ko pito,
di si bila i ca si cinila cilo lito,
evo ca bi mu isprovjala:
odma fad je finila skula
već ništa nison vidila ni cula,
jerbo son bila infišala
da jo već ne bi doma stala
i sve son gledola
kako bi do none arivala.
Paričala son valiže,
izvadila robu iz armerunih,
pokupila postole iz svih kantunih,
isproznila škafetine
i od muke izila sve galetine!
Kad smo se u Split ćapali vapura
i kuštali na rivu mojega Fora,
sva mi je nevoja pasala,
i onda son cilo lito somo, somo guštala.
I da me sad ko pito
di si bila i ca si cinila cilo lito,
ne bi mu znala reč drito,
vengo da mi je bilo puno, puno lipo!

Rječnik

forsko – hvarsko

lito – ljetno

ca – što

cinila – radila

isprovjala – ispričala

finila – završila

skula – škola

cula – čula
jerbo – jer
infišala – zamislila si u glavi
none – bake
arivala – stigla
paričala – pripremila
valiže – koferi
armerunih – ormara
postole – cipele
kantunih – kutova
škafetine – ladice
izila – pojela
galetine – keksi, napolitanke
ćapali – dohvatili
vapura – broda
kuštali – pristali
Fora – Hvara
nevoja – muka, nevolja
pasala – prošla
somo – samo
guštala – uživala
reč – reći
drito – izravno
vengo – nego
lipo – lijepo

Ela Katina Krizmanić, 4.r.

OŠ A. G. Matoša, Zagreb

Voditeljica: Ana Frühwirth

Zadaća iz prirode

Ja mislim da mozak vjerojatno ipak imam. Naime, kada lupam glavom nešto se u glavi trese.

Njime baš ne razmišljam puno. Kada mi se to izričito ne radi, odnesem ga u podrum i stavim do ajvara. Prije odlaska u školu, sletim po njega u podrum. Moj je mozak jako sretan kada ga hranim matematičkim problemima. E, tu kreće naša svakodnevna svađa. Ja ga, pak, najviše volim držati na dijete. Jer, ako se jako udeblja, možda mi ne bi više stao u glavu.

Ljeti pošaljem moj očuvani mozak na ljetni san. Jer, naravno, na moru ni on ni ja ne radimo baš ništa.

Antun Petrač, 4.r.

OŠ Dragutina Kušlana, Zagreb

Voditeljica: Željka Manzoni

Licem u *Face*

Svatko ima neku ovisnost, mada mnogi svoju ne vide. Moja je ovisnost skoro besplatna, neograničena su mi uživanja za samo šezdesetak kuna mjesečno! *Facebook* je promijenio druženje u svijetu u proteklih godinu dana, promijenio je i naše živote – a ovo je ispovijed djevojke koja je vapila za svojim životom, te je hrabro odlučila oduprijeti se šarenom ekranu.

Sve je počelo prije otprilike dvije godine. Primijetila sam To u moru sličnih, ali manje posebnih čuda 21. stoljeća pa sam odlučila i ja skočiti na glavu i zaplivati prema *Facebooku*. Novi prijatelji, nov način trošenja slobodnog vremena, nov razlog za ostajanje u samoći sobe čak i dulje nego inače... Sati su postajali minute za vrijeme uživanja najnovijeg opijata na tržištu, a slobodno vrijeme i taj takozvani „normalan

život“, druženje s pravim ljudima su i onako odavno već precijenjeni, zar ne? Uostalom, može li mi netko objasniti čemu šetnja gradom kad se svi potrebni razgovori mogu obaviti iz kreveta, a dovoljna je relacija Kupaonica – Kuhinja – Soba?! A nije ni zanemariva činjenica da nikakav ZET ne određuje smjer ni vrijeme polaska...

Sve je postalo tako jednostavno. Moj najbolji prijatelj, elektronički miš, koji čak nije imao ni rep, cvilio je i pozivao me da ga pogladim u svako doba dana i noći. Kada nisam bila uz njega, neprestano sam na njega mislila kao da mi je prva simpatija. Sve sam podredila tome da mi ništa ne promakne na ekranu. Ne volim biti žrtva rutine, a sve svakodnevne stvari koje bih TREBALA napraviti, izbjegavala sam uz prkosni smiješak. Osim jedne, redovitog posjećivanja *Facebooka* što sam platila mnogim lošim ocjenama. Ali ni to nije bilo važno jer sam saznala da je Dina kupila nove marte, a Ana napravila razdjeljak na drugoj strani i baš joj se „lajka“. Da ne zaboravim da se Petra po treći put pomirila s Ivanom (kojeg nikad u životu nisam vidjela, a vjerojatno ni neću). Bilo je popodneva kad sam satima čitala „novosti“, a poslije njih nisam osjećala ništa, samo beskrajnu prazninu svoje glave. Poslije Velike Odluke trebala sam izdržati tišinu koja je urlala s praznog ekrana. Prvih nekoliko tjedana bili su stvarno kobni, apstinencijska me kriza uistinu zahvatila te je svaki pogled na prekrasan, svijetleći, srebrni laptop bio uzbuna za ukućane da je vrijeme za još jednu terapiju mojom omiljenom čokoladom. Moj miš je nepomično ležao, vjerojatno se nadajući da ću ipak odustati. Osjećala sam se izopćenom iz svih događanja pa mi je čak i promaklo da moj horoskopski znak više nije Blizanac i da je gospodin Bivši Premijer promijenio mjesto stanovanja. Činilo mi se da ni o čemu više ništa ne znam. Moji su se razgovori sveli na euforične dolaske pred prijatelje s najnovijom, najslasnijom viješću i njihove svakodnevne odgovore: „Joj, pa vid’li smo to na Fejsu prije četiri dana, fakat kasniš!“ te nakon odbijenca završavali mojim pogledom ranjenog goluba!

Ali, kao i svi ovisnici, niti ja nisam čvrstog karaktera.

Kako sam uopće mogla misliti da ću preživjeti bez svakodnevnog

pregledavanja slika neznanaca, čitanja pravopisno kreativnih komentara (“Preljepa si wtp mačko!”) i poruka patetičnih parova na njihovim zidovima?! Pomislila sam, što ako sam možda baš u tom trenutku dobila dugoočekivanu poruku – koju ne mogu pročitati! Mišići šake su se počeli grčiti, a sve što im je bilo potrebno je dragi miš i udobna tipkovnica kao utjeha. Što ako je poruka od onog zgodnog Ivana s petog kata?! Što ako je poruka od davno zaboravljenog prijatelja kojeg bih rado ponovno imala u životu? Što ako uopće niti nema poruke, ako su me svi zaboravili zato jer više ne postojim u *cyber*-svijetu, ako ovoga trenutka niti jedan od mojih 457 prijatelja nije umrežen na stranicu „Nezaboravljanje pravih prijatelja”?!

Tišina...

Nakon nekoliko minuta zurenja u prazno, bacam pogled kroz prozor uz par pitanja i odgovora. Oduvijek me zanimalo zašto Zagreb nema more, ali sada me zanima i zašto u zagrebačkom moru ne plutaju računala i laptopi...

Ljudski je odustati, a ja imam samo petnaest godina.

Vručina postaje nesnosna, najradije bih se prošetala nekih stotinjak kilometara do najbliže plaže, ali moje raspadnute tenisice ne bi preživjele tu avanturu, pa se odlučujem za šetnju kvartom. Sunce prži, ipak je sredina šestog mjeseca. Glazba u ušima ne uspijeva mi odvratiti pozornost od topline koja isparava iz pločnika, prsti radošno plešu po tipkama... Mobilni *Facebook*.

Moram pitati Nikolinu jesu li se počeli kupati u Splitu?

Bruna Krstičević, 8.r.

OŠ Ivana Filipovića, Zagreb

Voditeljica: Vesna Đermanović

Čarli

Ah, ljeto je, na moru sam, a u našoj ulici u podne sve je pusto.

Nema nikoga, samo moj bratić Luka i ja. Budući da nema ničega zabavnog, odlučili smo špijunirati Zagorce (Iveka i njegove roditelje). Opkolili smo kuću i špijuniramo kroz prozore. Čuje se mnogo smiješnih riječi kao: „Štef, tam ti je nekaj sirovo na ormaru, probaj pa oceni!“ „Ivek, kam si del štihaču i pilu?“

Zagorci imaju jednu terasu u prizemlju i jednu na katu. Te terase imaju stupove. Ja sam gurnuo glavu između dva stupa i gledao. No onda su se Zagorci počeli vrtjeti oko kuhinje, koja je suviše blizu mene. Htio sam izvući glavu van, ali nije išlo. Mnogi bi rekli da su se uplašili, da su ih prošli žmarci. Što bi bilo da su došli Zagorci? No ja sam ostao miran, ako se ne računa dozivanje Luke pola sata i jecanje zbog sunca koje je pržilo meni u inat. Znao kakvi su ljetni dani, puni sunca. Napokon, došao je Luka, i to s lubenicom u ruci. Rekao sam mu da mi pomogne, a on mi je dao lubenicu kako bih mogao preživjeti.

Onda sam ga uozbiljio, ali nakon mnogo pokušaja izvlačenja za noge, ruke, ramena, bokove, koje ne biste htjeli vidjeti ni čuti, a kamoli osjetiti, nismo uspjeli.

Luka je otišao, a ja sam i dalje pokušavao izvući glavu, no nije išlo. Nakon samo pet minuta, trideset osam sekundi i tri desetinke došao je Luka s nekom starom pilom u ruci. Što li misli rezati? Nisam smio ni pomišljati na to. No tek je onda uslijedila moja najveća noćna mora.

Ivekova mama krenula je na terasu. Luka je bacio pilu, koja je sasvim slučajno upala kroz otvoren prozor u podrum i brže, bolje se sakrio.

„O, dete moje, kaj to delaš?“

Nisam znao kako se snaći, nešto sam promrmljao i zacrvenio se od srama.

„O, dete moje, sad bum ja tebi vuha strljala deterdžentom, sam si posle brzo operi vuha.“

Ivekova mama otišla je u kuhinju i uzela deterdžent Čarli te mi ga namazala na uši i oko njih. Pokušao sam izvući glavu i uspio. Znao sam da me od Čarlija ne će peći uši, ali sam ih svejedno oprao kod dobrih susjeda.

Od tada me Zagorci zovu Čarli i jako me vole. Tog su dana konačno našli pilu koju su bili izgubili. Da znaju što sam tamo stvarno radio, možda im i ne bih bio tako drag.

A sva je sreća da Ivekova mama suđe pere Čarlijem, jer kako bi bilo da su me prozvali Likvi ili Pur? Ovako mi nadimak pristaje uz ime – Karlo, zvani Čarli. Dobro zvuči, zar ne?

Karlo Maloča, 6.r.

OŠ Augusta Harambašića, Zagreb

Voditeljica: Iverka Kraševac

Stori Grod zimi

Pasalo je lito.
Furešti su išli ča.

Grožje smo obroli,
Masline samlili,
Mandarinke izili.

Duošla je zima,
Zapuhale bura,
A juga non glove poludila,
Kiše i plime sve smočile.

Dica željna sniga
Kojega ni...

Rječnik

Stori Grod – grad Stari Grad na otoku Hvaru
furešti – stranci

Matija Franetović, 3.r.

OŠ Petra Hektorovića, Stari Grad
Voditeljica: Magda Tepić

Plehut južini

Arival je otpuhnut buru i zadovoljno uzdahnul: „Uh! Ah! Fiju!“ Začrnul je su svoju kunpaniju oblaki. Nažmignuli su mu. „Gren obahajat! Hm! Kamo? Znan, va stari gradić na vrh brega, va Kastav. Kakov bin ja bil vetar jugo da me ne prate sestrice kapjice i brat pjusak. Gremo skupa. Tamo se moremo igrat na skrivalo iii,“ veselo je zakantal.

Najprvo je šal obahajat sam skroz stara gradska vrata Volticu. Fićuć je paseval po uskeh kameniteh kalah. Ojačal je i bil pun sebe. Lepo se je čulo kako odzvanjaju stare prušijani: „Bom! Bam! Tres! Bom! Bam! Tres!“ Tropol je š njimi. Čin su ga čule kapjice, potihlo su prišle. Namisleli su se poigrat z nonoton ki sam svoju lumbrelu šeće. Navar su ga imeli neko vreme i okol njega su se obrnjali. „Jupi! Kako lepo klobuk more letet!“ vrteć se i smejuć su ponavjali. Malo su mu trenč pozdignuli. Jako su ga razjadili. Žal njin je bilo ča se s njimi ni igral. Zagjedali su kup žutega veja i skupa zatancali vražji tanac. Pere je letelo z južinun kako je samo on otel, gore, dole, malo va jedan kantun, malo pred stara zapušćena vrata. Onputa je kot šijun priletel pjusak. Nalevki dažja su se kalevali kot na akvagane dažjevneha vetra od crekvi po strošeneh kameneh skalini nazdolu i još, i još se do dolčić. Kako su se vajali! Pobrai su sobun veje i kamečići, a ono se je tumbakalo i spuščalo kot na tobogane. Kucali su i lupali po starih poneštrah,

provali otpret ka vrata i gasili po kantuneh lampijoni. „Jupi! Ma nan to gre!“ južina je zavijal, fikal i kantal.

Strudil se je. Kapjice i pjusak su se štufovali i ča su šli. Onako slab, još je malo poleževal na stišćenih črjenih kastafskih krovičeh. Bil je zadovoljan.

Rječnik

plehut – lepršavost, mahanje, ludovanje

južina – vjetar jugo

arivat – sići

gren – idem, ići

nažmignuti – namignuti

obahajat – obilaziti

šal – išao, ići

fićuć – zviždukati

paseval – prolazi, prolaziti

prušijani – škure

tropal – lupao, lupati nogama

prišli – došli, doći

lumbrela – kišobran

navar – paziti na što

obrnjali – okretali, okretati se

klobuk – šešir

trenč – kabanica

razjadil – razljutio, razljutiti se

veje – suho otpalo lišće

pero – suhi otpali list

šijun – nagli pokret

nalevki – potoci vode

daž – kiša

kalevat se – spuštati se

skalini – stepenice

tumbakat se – kotrljati se

kantun – kut
strudit se – umoriti se
štufat se – nešto dosaditi
črjeni – crveni

Gea Lukšić, 4.r.

OŠ „Milan Brozović“, Kastav
Voditeljica: Dragica Stanić

Prazna štrada

Prazna štrada, tiha, sama,
sniva, čezne godinama,
a maestral, šiloko i bura
snažno pušu oko starih ura
u te kasne, pospane menute
dok ferali ugašeni šute.

Nikad su ovdi judi bili:
i radili i gradili,
i kopali i sadili,
volili se i karali,
vino pili i pivali,
bestimali i plakali,
i Bogu se molili,
crikve pohodili,
svetog Roka,
Martina i Gospu
poštovali,
Orlandušu opivali,
diljem svita navigali
i štradi se radovali.

Rajalo se i slavilo,
umiralo i žalilo.

Sada štrada
tiha sama,
nikog nima u kućama,
reste trava oko praga,
iz fuga in cvita braga,
zatvorena vrata,
punistre i škure,
a prolaze sporo,
ko godine,
ure.

Samo starac sidi
na pižulu sidi,
zamišljeno,
nagrišpanog lica,
gleda nikud
kamo odletiše
i njegova dica
kao jato ptica.

Rječnik

štrada – uska ulica

maestral – zapadni ljetni vjetar

šiloko – jak jugoistočni vjetar

ura – sat

ferali – ulične svjetiljke

nikad – nekad

judi – ljudi

volili – voljeli

karali – svađali
pivali – pjevali
bestimali – psovali
Orlanduša – žrnovska uvala
opivali – opjevali
svita – svijeta
navigali – plovili
rajalo – rađalo
nima – nema
reste – raste
in – im
cvita – cvjeta
brag – mahovina
punistre – prozori
škure – prozorska krila od drva
starac sisi – starac sijedi
na pižulu sisi – na kamenoj klupi sjedi
nagrišpanog – naboranog
nikud – nekud
odletiše – odletješe
dica – djeca

Andro Radovanović, 6.r.

OŠ „Ante Curić-Pinjac“, Žrnovo

Voditelj: Ilija Mijatović

Zima

Dešla je nakak s tiha,
z ničim posebnim ni se najavila.
Makar ju se iščekuje, navek iznenadi,
samo ruho malkac preminji.
Ovega puta guste lasi je rasplela
i v času ples začela.
Severnjak je naglo puhнал, čul se huk,
potom je nastal muk.
Na nebu se pojavila velika spodoba z črnimi brki.
Tamni oblak se je pomikal kak je vetar puhal.
Celi se naheril i najemput kihnal.
Iz njega su ispale pahulje bele
ke su po sem poletele.
Se i sakega su pogladile i mrzli zrak ostavile.
V časku je se bilo čisti i belo
kak anđelka maliga krilo.
Lepa je cura v roki kist držala,
a još lepše slike iza sebe ostavljala.
Deci je nos i vuva zakrvarila
i domov ih otpravila.
Vani je bilo videti kak da je dan,
pojavil se mesec gizdav i mlad.
V sredini kola ponosit je svetlil i stal,
zvezde su oko njega tancale kak da je bal,
noć je dobila posebnu čar.
Drugi jutri z ljudi se je našalila
zimske rože po okni im išarala.
Ledene soze na krovu viseć je ostavila
i tak se je predstavila.

Rječnik
preminji – promijeni
lasi – kosa
začela – počela
pomikal – pomaknuo
kihnal – kihnuo
po sem – posvuda
vuva – uši
zakrvarila – zacrvenjela
gizdav – ponosan
tancale – plesale

Josipa Prstac, 8.r.

OŠ Draganići, Draganići
Voditeljica Matilda Marković

Oblak

Na nebu, iznad kuće moje,
pojavo se oblak čiste, bijele boje.

Pjenastog i mekog, rado bih stisnula.
„Evo snijega!“ iznenađeno sam vrisnula.

Vesela i sretna, mirno gledam njega,
on me nježno ljubi pahuljama snijega.

Tihana Doko, 3.r.

OŠ Julija Klović, Zagreb
Voditeljica: Kristina Pravica

Najdraža pahulja

Ništa ne sluteći tog jutra mrzovoljno sam lupila rukom po budilici koja je neumorno zvonila podsjećajući me da je vrijeme za ustajanje iz toplog, mekog kreveta. Počela sam se spremati za školu. Drva u peći su pucketala grijući sobu, a mene su prošli trnci kada sam pogledala na termometar u prozoru koji je pokazivao -10 stupnjeva. „Ma krasno!“, promrmljala sam si u bradu, moram se obući u nekoliko slojeva da se ne pretvorim u ledenu kocku na autobusnoj stanici. Izašla sam iz tople kuće i polagano krenula prema stanici. Bura je snažno puhala i prolazila mi kroz jaknu tako da sam osjećala hladnoću u kostima. Stajala sam na stanici i čekala autobus koji nikako nije dolazio. „Baš mi je to trebalo! Vani -10, bura puše, a autobusu ni traga ni glasa!“, promrmljala sam si opet u bradu. Odjednom sam osjetila pomalo hladan, ali mekan dodir. Spustila sam pogled prema ruci i ugledala nešto najljepše što sam u životu vidjela. Bezbroy tankih, bijelih niti presijavalo se na svjetlucavom jutarnjem svjetlu. Malena pahulja se polako topila od topline moje ruke. Izgledala je veličanstveno i čvrsto poput dijamanta, a opet vrlo nježno i meko. Razmišljala sam kako je moguće da priroda stvori nešto tako veličanstveno, a ujedno tako krhko da ga blaga toplina ljudske ruke može uništiti. To nije pravedno, takvu ljepotu je priroda trebala stvoriti otpornu na sve, kad jednom padne da zauvijek ostane u svom prekrasnom obliku. Pažljivo sam je promatrala dok se lagano topila na mojoj ruci. Počela se topiti od krajeva, a bila je gusto isprepletana bijelim nitima. Način na koji je bila isprepletana ne može se usporediti ni s najfinijim tkaninama ovoga svijeta. Nestajala je nit po nit, a na mjestu gdje je pala malena pahulja, ostala je samo kapljica vode. Svud oko mene padale su njene sestrice pahulje i u trenu zabijelile ceste i livade. Međutim, mene je dojmila samo ta malena koja mi je pala na ruku i polako nestala topeći se od njene topline. U tom trenutku sam znala da je to moja najdraža pahulja. Njena pojava natjerala me na razmišljanje, ne samo o njenoj ljepoti i prolaznosti nego i o nama ljudima. Svi smo mi zapravo kao ta malena pahulja. Naizgled čvrsti i jaki, a zapravo

je svatko od nas nježan i mek poput pahulje. Svaki čovjek je veličanstveno stvorenje prirode, baš kao i moja pahulja, međutim i jednako prolazan poput nje. Kako god je pahulju otopila toplina moje ruke, tako i nas ljude polako otapaju godine i životne nedaće.

Iz razmišljanja me prenuo zvuk autobusa koji se približavao stanicama. Po prvi put sam bila zahvalna autobusu koji je kasnio jer mi je njegovo kašnjenje priuštilo nezaboravni događaj u životu, malenu pahulju koje ću se uvijek sjećati!

Marija Magdalena Šegina, 6.r.

OŠ Netretić, Netretić

Voditeljica: Sanda Kovačević

Samo sjećanja...

Raspucale grede, krov koji se raspada, zavjese kao rub nošnje, ispred kuće visoka trava. Mahovina navrh krova, a metalna se kokoš gore vrti na vjetru.

Ulazim u kuću u kojoj je nekada živjela moja prabaka. Vidim se kako kao malena trčim niz hodnik po seljačkom podu. Ulazim u kuhinju. Peć... Stari plavi lonci s točkicama... Stare slike... Vaza s uvelim cvijećem... Starinski namještaj, djelo ruku mojih pradjedova...

Uspinjem se po škripavim stubama i ugledam prastaru *singericu* punu prašine. Zamišljam prabaku kako govori: „Franca, moja predivna djevojčice...“ Suze mi naviru. Vidim djeda kako loži peć. Još jedna suza slijeva mi se niz lice.

A u ogledalu punom prašine vidim sebe, samu u toj kući, i briznem u plač.

Franka Šušković, 6.r.

OŠ Sveta Nedjelja, Sveta Nedjelja

Voditeljica: Branka Stunja Rister

Hana H. je...

Budim se. Uf, mjehur me steže! Morao bih van. Gledam Hanu kako spokojno uzdiše i izdiše. Bit će da još spava. Žao mi ju je probuditi, ali moram. Počinjem cviliti. Jučer mi je malo pobjeglo pod kuhinjskim stolom. Gazdarica će se stvarno ljutiti ako mi se opet omakne. Možda će se, ako koji put zalajem, Hana probuditi. „Neeemoj, Vedri,“ sad i Hana počinje cviliti, „teek je pola sedam!“

Ali nisam odustao. Morao sam van! Napokon se diže i vuče do kupaonice. Čujem vodu iz slavine i osjećam miris mentola. Nakon dobrih pola sata Hana izlazi van. Već sam joj i povodac donio, samo da bude brža. Trčim niz stubište kao da susjedova mačketina ispred mene maše repom. Hana otvara vrata. Jurim do najbližeg drveta. Ahh, koje olakšanje! Nismo još napravili ni puni krug oko naselja, a već me vuče doma.

„Ajde! Zakasnit ću u školu. Prvi sat imam hrvatski!“ požuruje me. Trčimo preko livade, uz stubište i opet smo u stanu. Dok Hana uzima torbu, u zdjelicu mi toči vodu i mrmlja kako poslije škole ima solfeggio pa klavir i onda zbor. Brzinski me pogladi po glavi i nestaje kroz vrata. Sad mi slijedi beskonačno čekanje. Hane neće biti do navečer. Stvarno mrzim tu školu!

***

Netko mi upada u razred. Dižem pogled. Vidim Hanu, učenicu osmog b. Odmjerim ju od glave do pete. Kasni u školu, a oči je stigla namazati! Jooj, ta današnja mladež! „Kasniš. Pa nije ovo kafić da se ulazi i izlazi kako kome pašé“, rekla sam. Ona šuti, naravno. „Baš dobro što nam se pridružuješ. Ostani pred pločom, kad si već tu“, govorim joj izživcirana njenim svakodnevnim kašnjenjem. Vidim joj strah u očima. Neka ga! Ta bi se cura stvarno trebala primiti knjige. Bacam na nju sve moguće rečenice: jednostavne, složene, sastavne, rastavne, atributne, objektne... Vidim da dobro barata olovkom za oči, ali gramatika joj ne ide. Šaljem ju na mjesto. Majko mila! To dijete nikako iznad trička! Komotno sam joj mogla dati i dva, da se

malo upristoji. Sjeda na stolac i okreće se svojim kolegicama. Kao da ih sto godina vidjela nije!

***

Bum! Neko me nabija po gumbu za uključivanje i diže mi ekran. Nervozni prsti utipkavaju lozinku. Miša povlači preko ikone za internet i pali se *Facebook*. Opet! Ne vjerujem! Što ti ljudi vide u tom *Facebooku*!? „Nemoj mi biti tako spor!“ čujem Hanu kako gundā. Otvara prozor za čavrljanje i nabija po tipkovnici nemilosrdno. Pa se smije, pa se ljuti. Dosta mi je te nezahvalnice! Gasim se. Kažem joj da sam se pregrijao, a ona se ljuti. „Taaaaata,“ čujem ju kako viče, „moraš kupiti novi kompjutor! Ovaj je prespor.“ Možda napokon odem na zasluženi odmor. Na tavanu me već čeka moja stara tipkovnica i pregorjeli zvučnici.

***

Hana je opet došla doma nervozna. Naravno, prvo je odmarširala u kuhinji u potrazi za jelom. „Fiiiiiiliiiiiiiiip,“ čuo sam povik iz kuhinje, „opet si izdubio kruh! Znaš, postoje noževi za rezanje! N-O-Ž-E-V-I!“ Priča sa mnom kao da sam zaostao u razvoju. Nakon što je napokon našla neki tost na koji je stavila džem, bacila se na posao. Jela je kao da nikad u životu nije jela. Blijedo sam ju gledao. „Što gledaš? Nije me bilo cijeli dan, skoro sam kolapsirala na zboru!“ govorila je punim ustima. „Kaže se kolabirala“, rekao sam. Jadno je da ju mlađi brat mora ispravljati u govoru.

„Ne mogu odvesti van Vedrija“, čuo sam ju kako kaže mami, „jako sam umorna. Neka ga Filip izvede.“

„Ja danas neću voditi Vedrija! To nije fer, ja sam ga neki dan vodio!“ vičem iz sobe. Mama se dere, Hana plače, a Vedri cvili. Platit će mi ona! Odveo sam Vedrija do prvog drveta i odmah natrag doma. To mu je dosta. Kad sam se vratio, vidio sam da Hana tipka po mobitelu. Osvetnički zovem mamu jer Hana ima zabranu mobiteliranja iza devet sati navečer. Opet galama. Mama je odlučila upotrijebit svoje tajno oružje. „Samo čekajte da vam tata dođe doma“, rekla je, „da vidite koliku kaznu ćete dobiti. Dok ćete ju služiti, ja ću se naslađivati!“

***

U svoju obranu izričem....

Ako sam ujutro pospana, to je zato što sam tinejdžerica, a poznato je da su one noćne ptice. Noćne ptice ne pjevaju ujutro.

Teška mi je gramatika, ali mi zato ruka lako piše sastavke i pjesme. Pa vidi se to, valjda!

Ako visim na kompu dok se ne usije, to je samo zato što se nadam da će i On konačno napraviti svoj profil na fejsu.

Svi koji imaju mlađega brata, shvaćaju kako mi je. Oni, koji ga nemaju, ionako me ne mogu razumjeti.

Hana Hanak, 8.b

OŠ Eugena Kvaternika, Velika Gorica

Voditeljica: Jasminka Tihi-Stepanić

Filip u sredini

Moji roditelji kažu da su oduvijek željeli veliku obitelj.

Prvi je Frano. On je najstariji. Student je prve godine Filozofskog fakulteta u Zadru. Ima nemirnu crnu kosu i srednje je visine. Voli puno spavati, a kad se probudi, stalno je za računalom. Sluša *techno* glazbu i ima puno prijatelja. Dugo godina trenirao je borilačke sportove, a sad ne trenira ništa. Kaže da je previše zaposlen. Često se igra sa mnom i s mlađom braćom.

Drugi je Mirko. S njime se najradije volim šaliti i za šalu potući.

On studira u Splitu i dođe za praznike i blagdane. Zanima ga glazba. Trenira *judo* i osvojio je mnogo medalja. Voli putovati i obišao je mnogo država. On je moj uzor.

U sredini sam ja. Petaš sam. Treniram veslanje i sviram gitaru. Profesori za mene govore da uvijek kažem ono što mislim, a to ponekad i nije dobro. Meni nije lako biti u sredini. Kada se nešto u mojoj obitelji dogodi; kada su cipele i jakne razbacane po hodniku, soba nepospre-

mljena, ja sam redovito za to kriv. A nisam uvijek glavni krivac. Često čuvam dvojicu mlađe braće, a oni me nekada stvarno živciraju.

Četvrti je Ivan. On ide u prvi razred. Jako je živahan. Zajedno napravimo najveći nered. Ili se igramo, ili se svađamo. Uvijek hoće ići sa mnom i s mojim prijateljima van pa me to ljuti. Kad dobije kakve slatkiše, uvijek meni ostavi pola. Ima dobro srce. Zovemo ga Grga Čvarak jer je ponekad zločest, a ponekad je jako, jako dobar.

Peti je Mihovil zvani Miho, najmlađi od sviju nas, a i najsladi. Naša maza. On je glavni zabavljač u kući. Jako je smiješan. Stalno govori da je „vejiki“, a boji se strašnih likova iz bajki. Boji se i GPS-a, tete koja počne pričati kad sjednemo u automobil. Automobili su i njegova strast. Poznaje gotovo sve marke automobila.

Mojim roditeljima nije lako. U kući je stalno živo i nikad nema mira. Mir je jedino kad svi spavaju. Mama se ljuti kad se svađamo, htjela bi da smo složni. Ona radi kao psiholog i pored naših problema mora slušati i tuđe. Tati je malo lakše jer ja mislim da mama drži sve konce u rukama. On nas vodi na treninge, a često vodi i mlađu braću van na igru.

Volim da nas je puno jer je uvijek veselo, no ponekad mi i paše biti sam. Jedno je sigurno – nikad nije dosadno.

Filip Vidović, 5.r.

OŠ Bartula Kašića, Zadar

Voditeljica: Ana Lisica

Tko tu koga odgaja?

Odgajati nekoga je najteži posao na svijetu.

Od kada znam za sebe, trudim se odgajati svoje roditelje, ali taman kad pomislim da sam uspio, oni postanu zločesti.

Svakog dana im tupim da moraju biti mrvicu blaži dok *visim* na računalu, da prestanu vikati i psovati ako ne napišem zadaću. Pokuša-

vam još uvijek nažicati koju minutu dužeg gledanja crtića, pogledam ih mrsko ako se posvade i naljutim se na njih ako me ne poslušaju u trgovini dok kupujemo računalne igrice.

Moji su roditelji kao osušeni glinamol. Ne možeš od njih više ništa napraviti.

No, mislim da sam ipak pronašao dobru foru kako da postanu dobri i poslušni. Pogledam ih kao da su mi potonule sve lađe, zagrlim ih i kažem im da ih volim više od računalnih igrica. I oni su odmah drugačiji! Promijene se dok veliš keks.

Mislim da mi sad jedu iz ruke.

Blago njima! Oni se tako ne muče dok mene odgajaju, jer ja krevet pospremim skoro svakog četvrtka, a zube ne perem često da ne uništim četkicu. I stalno sam kod kuće na sigurnom, u svojoj sobi s mojim najboljim prijateljem – računalom.

Lakše je odgajati djecu nego roditelje!

Rene Vlahovac, 5.r.

OŠ Budaševo-Topolovac-Gušće, Topolovac

Voditeljica: Dubravka Granulić

O bratskoj ljubavi ili kako sam postajao muško

Bile su mi četiri godine kad je na svijet došla moja sestra. Bile su to četiri godine života u centru svemira. Bile su to godine u kojima se svijet vrtio samo oko mene i zbog mene.

Otimali su se tko će me prvi držati u naručju, tko će uspješnije privući moju pažnju, tko će napraviti najbrentaviji izraz lica i kome ću se prvome nasmijati. Sudeći po fotografijama, koje danas držim u dobro čuvanoj ladici, moje je kupanje u plavoj plastičnoj kadici bilo gotovo svakodnevna atrakcija za sve ukućane. Mahao sam rukama, udarao nogama, prolijevao vodu po svima dok me tata fotografirao skoro svaki puta. I to – svaki puta golog. Svi su htjeli da

odmah sve znam. Kada se upalila prva svijeća na torti, stavili su je na bijelu drvenu *hoklicu* da mi bude bliže, a onda u tišini napeto iščekivali da ugasm svijeću nakon čega je uslijedio (a to i danas rade) pljesak oduševljenja, val poljubaca pa dizanje u zrak (e, to danas više ne rade), a onda mahanje balonima i fotografiranje u svim kombinacijama. Tata mi je kupio loptu. Padao sam preko nje. „Sine, dečki ne plaću!“, govorio bi. Naučio sam da se pi-pi može obaviti bilo gdje na dvorištu. „Tako treba, ti si muško“, govorili bi. Vodili su me na njivu, penjali na traktor, ponosno fotografirali i govorili: „To je naš sin!“ Bio sam tatino najbolje, mamino najpametnije, bakino najljepše na svijetu... a onda se rodila moja sestra. Bila je tako sićušna i nježna, imala je tanke skoro prozirne prstiče, a glavicu malenu da joj je kapa padala na oči. Nosili su je naručju i ljuljuškali, a meni govorili: „De, sine, nemoj smetati, budi tih. Vidiš da seka spava.“ Kad bi je premotavali, netko je trebao odnijeti u koš taj zamotuljak koji više ne treba. „Molim te, sine“, rekla bi mama i ja sam to učinio. Kad je seka ležala na krevetu, ja sam morao sjediti pored nje i paziti da ne padne, paziti da ne otvori kutijicu s kremom, da ne stavi nešto u usta, da ne zbaci sa sebe dekicu kojom ju je mama lagano prekrila. Mama je uvijek govorila: „Pazi mi je, ona je žensko.“ I ja sam je pazio. I dok se igrala i dok se kupala i dok je jela, uvijek sam bio u blizini. Kad bih je zagrlio, znala me ponekad žestoko zgrabiti ručicama za kosu i bespoštedno vući. Bilo mi je žao jer sam mislio da me ne voli. A htio sam joj i uzvratiti jer me je boljelo, ali svi su stali na njenu stranu i samo me tješili: „Nemoj plakati, seka je mala, a ti si dečko. Dečki ne plaću!“ Stiskao sam zube i skrivao pogled u stranu praveci se da to nije ništa. Da je mala, to sam i mogao razumjeti, ali što znači “ona je žensko?” Otkad se rodila svi je štite. Ona sve smije i sve može. Čak i suzama nerijetko doći do cilja! Prošlo je vrijeme i sad više nismo tako mali, oboje idemo u školu. Sve dijelimo, pomažemo si i slažemo se (uglavnom). Volim svoju sestru i štitim je uvijek kad treba, no ne mislim da su njezina nježnost i ženstvenost privilegija, kao što to nisu ni muška snaga i grubost.

Danas shvaćam da suze nisu samo za djevojčice, ali ipak nastojim svoje ne pokazivati (bar ne pred dečkima). I polako spoznajem istinu da su žene ljepše, nježnije, i nekako blaže od nas, no nikako nisu slabe i bespomoćne.

I što je najvažnije, uvijek su tu kad ih trebamo.

Vedran Tovarović, 7.r.

OŠ Suhopolje, Suhopolje

Voditeljica: Renata Galetić

U radu je spas

Stan obitelji Pokrovac. Preradovićeve 11, 2. kat, Knin. Sedam i pedeset i pet. "Kasnim", viknula sam. Trčim u kupaonicu, a tamo – poplava. "Ovo je sigurno Marinovo maslo. Osvećuje se i zato me sigurno nije ni probudio". Inače, kao brat i sestra, mi smo oduvijek u sukobima i zagorčavamo život jedno drugome kad god to možemo. A sad on, izgleda, zagorčava samo moj, a ja sam bespomoćna i kasnim u školu. Bacila sam dva ručnika na pod kako bi bar malo upila vodu i kako bih mogla prići umivaoniku i uzeti četkicu za zube, a onda, "tras"! Sve to zbog nespretno otvorenoga ormarića. Poletjeli su parfemi, dezodoransi, pjena za brijanje, losioni, lakovi za kosu i nokte...

A ja sam poletjela iz kuće. Vani mokro, blatno, hladno, vlažno.

A samo pola sata ranije u istom stanu i u istoj kupaonici Marin je uživao tuširajući se u miru jutarnje samoće, fućkao svoju omiljenu pjesmu (dok je voda prskala na sve strane), pomno oprao zube i samozadovoljno se smiješeći, "gelirao" svoju frizuru. Kad je izašao van, sjalo je sunce. Marin je bio "skockan" od glave do pete (glavna "faca" u razredu) i s noge na nogu, lijeno se gegajući, stigao u svoj razred. "Zavodnički" namignuvši učenici iz prve klupe i ne pokušavajući otvoriti knjige i spremiti se za nastavu, obratio se dečkima oko sebe: "A gdje je najbolja 'mjuza' večeras?"

A ja? Sa zakašnjenjem, raščupana, poluobučena, blatnjava, mokra, ali s nastavnikovim dopuštenjem ulazim u razred, a na klupi – test. Nadala sam se da će mi popraviti raspoloženje (odlična sam učenica), no kad sam ugledala ocjenu, nisam mogla vjerovati svojim očima. Dobila sam jedan! Ja sam dobila jedan (prva jedinica u mom životu)! Neka zabuna! Ružan san! Ali ja sam i dalje bila s testom u ruci i dalje je na njemu pisalo moje ime i negativna ocjena.

Preostale sate nikako se nisam mogla sabrati i dokučiti dokle će sve u mom životu ići nizbrdo. Ubrzo sam saznala.

Kad sam došla kući, dočekali su me mama i tata s izrazom na licu koji nikad neću zaboraviti. "Dođi, moramo s tobom razgovarati." "O joj, pa kako su već saznali za jedinicu i za sav taj nered?" Sabrano i smireno ušla sam u sobu i počela: "Znam, sve znam. Kriva sam i odgovorna za sve. Kaznite me!" Mama i tata su se samo zbunjeno pogledali: "Kako znaš, zašto bismo te kaznili? Nisi ti kriva za to." "Kako nisam kriva? Pa ja sam kriva što ne znam matematiku! A ono u kupaonici? Nisam samo ja. I Marin je!"

"Kakva jedinica? Što u kupaonici? O čemu ti pričaš?" zbunjeno je govorila mama dok je tata pratio zabrinutim pogledom. "Pa ja sam mislila da vi znate. Dobila sam jedinicu iz matematike, neopravdani sat i... onaj nered u kupaonici je djelo mojih nespretnih ruku." "Ma dobro! Sve se to može srediti, jedinicu ćeš ispraviti, kupaonicu pospremiti, no sada ti mi moramo reći nešto mnogo važnije", rekla je mama. Duboko sam uzdahnula i pripremila se. A onda je mama s nekom težinom u glasu započela: "Nakon dugo razmišljanja odlučili smo se rastati. "Pogledala sam ih: "Rastati?" Ima li ovaj dan kraj? Zar su mi to morali baš danas reći? Što se to događa s mojim životom?"

Plaćući, otrčala sam u sobu. Ne znam koliko sam dugo plakala, a onda sam se sjetila one stare izreke: U radu je spas! Uzela sam sredstva za čišćenje, ušla u kupaonicu. Kad tamo – Marin!? Posprema sve one razbacane stvari. Nisam mogla vjerovati, no prvi put ovog dana Bog kao da me vidio, a Marin je rekao: "Osjećao sam se krivim što ne nisam probudio i što sam ostavio ovakav nered. Žao mi je." Propla-

kao sam cijelo popodne zbog razvoda roditelja, a onda sam se dosjetio one stare izreke: „*U radu je spas!*“ Nasmijala sam se i zagrlila ga.

Možda i nije sve tako crno. Mi ipak imamo jedno drugo. Prestat će sigurno i igra „tko će kome zagorčati život.“ I dalje ćemo imati i mamu i tatu. Istina, odvojeno, ali to je njihova odluka.

Dvadeset dva i pedeset i pet. Mir u Preradovićevoj 11, 2. kat, Knin. Stan obitelji Pokrovac.

Petra Pokrovac, 7.r.

OŠ Domovinske zahvalnosti, Knin

Voditeljica: Borislava Majer

Raj iza drugog ugla

Sa slušalicama na ušima utrčao sam u školski zahod. Trebao sam iskoristiti ovu pauzu koju čini sat Vjeronauka koji ne pohađam. Ja, sretno dijete, slušajući pjesmu Lady Gage „Bad Romance“, brzo sam zatvorio zahodska vrata, udobno se smjestio na Wc-školjku i zauzeo opuštajući položaj. Pogled mi se zaustavio na vratima gdje je pisalo crnim velikim slovima: „Moj tata je papčina i alkić.“

Na školskom hodniku vladala je sablasna tišina, a meni je u glavi odzvanjala jutrošnja bučna svađa mojih roditelja. Opet se glasno „vole“ po tko zna koji put. Opet se škriplje zubima, opet se lupa vratima, opet čaše klepeću krilima. Opet dolijeću „nježne riječi“ do moje sobe i zabadaju se poput mača u moje hrabro golubinje srce.

Bože, kakva mora! Sigurno ću opet, po treći put, morati najaviti razredu preseljenje u Pulu, a onda se dogodine pojaviti s njima u 8. razredu.

Činilo mi se u jednom trenutku kao da sam zaboravio gdje se nalazim. Sagnuo sam se prema ruksaku i iz njega izvukao manju plastičnu bocu s natpisom „Jamnica, dok je piješ osjećaš se bolje!“ Brzo sam je očepio i počeo piti rakiju šljivovicu u velikim gutljajima. Naglo sam iskapio cijelu bocu. Polako sam počeo tonuti u nesvjest. Hvatala me mučnina i

drhtavica. Pokušao sam ustati i izići van, ali sam se samo uspio svaliti na prljavi zahodski pod i glavom proviriti kroz vrata. Kao u snu, ugledao sam iznad sebe sitnu figuru školske spremačice koja je brzinom munje istrčala na hodnik vičući: „Upomoć, ima epilepsiju!“

Nakon toga, više ništa nisam osjećao.

Osvijestio sam se pred školom na hladnom zimskom zraku dok su me dvojica bolničara vukla prema kolima Hitne pomoći. Nisam mogao hodati. Noge su mi visjele kao mrtve, a iz usta mi je curila slina koju nisam mogao kontrolirati. Nisam mogao ni povraćati.

Kao kroz maglu začuo sam glas moje majke koja je vikala: „Gdje je, ubit ću ga!“ dok ju je školska pedagoginja pokušavala smiriti pored bolničkih kola.

Proveo sam nekoliko sati u bolnici. „Ispumapali“ su mi želudac, dobio sam dvije boce infuzije i vratio sam se kući uz majčinu pratnju. Nisam ostao na kućnom oporavku. Morao sam odmah sutradan na nastavu jer se prvo polugodište približilo kraju, a ja sam trebao popravljati puno loših ocjena. Jedino imam dobre ocjene iz jezika jer sam samo za njih zainteresiran.

Razmišljao sam o tomu kako se sutra pojaviti u školi. Svi znaju što sam učinio i bit ću top-tema dana na svim školskim odmorima. Sigurno, nitko još nije zaboravio da sam prije dva dana razbio šakom nos Domagoju iz mog razreda za vrijeme velikog odmora jer me izivcirao svojim glupim upadicama dok sam se „upucavao“ Veroniki iz 7.b. Lice mu je bilo obliveno krvlju što mi je osiguralo ukor Razrednog vijeća po hitnom postupku. Jučer sam se proslavio i novim pothvatom s alkoholom.

Mučilo me to što sutra stižem u školu uz pratnju tjelesne straže mojih roditelja koji trebaju razgovarati o meni u ravnateljstvu škole. Već sad se osjećam posramljeno zbog svega učinjenog. Sjetio sam se da smo prije nekoliko dana gledali kazališnu predstavu „Ovo bi mogla biti moja ulica“. Meni se, doduše, svidjela predstava. U njoj sam prepoznao nasilje u obitelji koje obično rađa i nasilje na ulici i bio sam strašno potresen postupkom tih mladića koji iz objesti ugase

jedan život. Ne vidim sebe među takvim dečkima. Ja sam Domagoja udario u afektu. Shvatio sam da sam pogriješio i odmah sam mu se ispričao pred cijelim razredom i razrednicom.

Ipak, postoji nešto što me je u toj predstavi podsjetilo na moju obitelj, a to su nesporazumi i nesklad u obitelji napadača. I sukobi mojih roditelja doveli su do tzv. razvoda koji se „dogodio“ već dva puta i rezultirao mojim „preseljenjem“ u Pulu k majčinom rođaku. Oba puta na kraju 5. i 6.r., objavio sam svojem razredu da se selim s majkom i sestrom u Pulu. Oba puta sam dobio oproštajni dar CD-Lady Gage s potpisima svih učenika. Svi su me oni ispraćali u sretniji život. Oba puta nisam se preselio, nego sam se „ponosno“ vraćao. Bili su to susreti praćeni glasnim smijehom i porugama nekih učenika. Mislim da me je jedino Veronika dočekala s iskrenim osmijehom.

Moj djed po ocu doveo je moju složnu obitelj iz Makedonije prije dvadesetak godina. Stigao je djed u Hrvatsku, nadajući se da je našao obećanu zemlju u kojoj teku samo med i mlijeko. Ali se prevario. Snovi su mu se brzo srušili kad nije uspio dobiti posao učitelja u školi, jer nije znao dobro govoriti hrvatski. Morao je raditi konobarski posao koji nikada nije zavolio i koji ga je ostavio u vječnom podstanarskom položaju.

Ponekad ga posjetim jer ne živi s nama. Znam da me voli i ima razumijevanja za sve što mi se dogodi. Uvijek me pokušava utješiti. Često ga zateknem sklupčana u svom naslonjaču s mačkom pored sebe i s knjigom na podu. Djedov hobi je čitanje. I mene je uspio „inficirati“ tom „bolešću“. Ispričao mi je sigurno tisuću priča kad sam bio mali, a sad mi kaže samo temu knjige koju pročita. Upravo je pročitao roman „Raj iza drugog ugla“, M.V.Llose, peruanskog nobelovca i nije mogao odoljeti da sa mnom ne podijeli svoje oduševljenje sa stilom i sadržajem toga romana. Ispričao mi je da se u romanu pripovijeda o velikom francuskom slikaru Paulu Gauginu, njegovom božanskom umjetničkom daru, razbarušenom karakteru i njegovoj baki Flori Tristan koja se borila za jednakost spolova i za bolji položaj radnika u 19. stoljeću. Djedovo oduševljenje romanom probudilo je u meni želju da ga i ja pročitam na što je on burno reagirao odvrćući me od toga s obrazloženjem da sam

nezreo za tako zahtjevan sadržaj. To me je još više potaknulo da vrijeme rezervirano za Facebook utrošim na čitanje.

Ne znam zašto mi je djed htio zabraniti čitanje romana. Možda zbog Gauginova raskalašenog ponašanja na Tahitiju, ljubavi i seksa s mladim drvosječom pod slapom ili zbog njegovih silnih opijanja apsintom... Znam samo da me je sadržaj romana oduševio.

Mislim da bi ovakva trebala biti i naša lektira, a ne da moram čitati dosadnog Šenoinog Prosjaka Luku.

Čitajući roman, otkrio sam i nešto zajedničko s velikim slikarem: On se pokušao otrovati alkoholom i arsenom pobjegavši od ljudi u živopisnu planinu kad se osjetio neizlječivo bolesnim i osamljenim pred vratima Raja, a ja sam se pokušao otrovati šljivovicom u školskom zahodu jer sam se osjetio napuštenim u svojoj obitelji.

Dan povratka u školu za mene je završio sretno. Popravio sam jedinicu iz Fizike. Konačno sam nešto uspješno učinio. Na povratku kući, navratio sam k djedu. Sve sam mu morao ispričati jer od njega ništa ne skrivam. Bio je užasnut mojom „zahodskom avanturom“. Rekao mi je da se samo nepromišljeni ljudi osjećaju sretnima u svakom trenutku i da je život spleten od tuge i veselja, a zatim je tiho dodao: „Zar ti misliš, Nikola, da ja ili bilo koji drugi čovjek živimo u Raju?“ „Raj je ostao iza mene na obali Ohridskog jezera gdje sam se prvi put zaljubio u malu, bosonogu djevojku, tamne puti s pletenica-ma crnim do pojasa, sa cvjetnom suknjom do gležnjeva. „Djede, pa tvoja je velika ljubav bila Ciganka!“ dodao sam, smijući se. „Zašto si začuđen?“ odvratio je, a oči su mu zablistale.

Zapjevao je onu svoju staru makedonsku pjesmu koju je pjevao uvijek kad je bio tužan : „Biljana platno beleše na Ohridskite izvori...“

Dok je djed tugaljivim glasom završavao pjesmu, shvatio sam da je i on tražio Raj iza drugog ugla baš kao i veliki Gaugin, ne shvaćajući da su se obojica iz Raja sami prognali, a ja ne želim da se to i meni dogodi.

Nikola Lazov, 7.r.

OŠ Brestje, Sesvete

Voditeljica: Antica Tomljanović

Proljeće me voli

Probudila sam sunce i
osvijetlila mu dan.
Kiša me ne voli,
al' ipak pada mi na dlan.

Jug se vraća s ptica
i pjesma ih opet pjeva.
Škola se dovlači do mene,
još uvijek joj se zijeva.

Zrak je u ljubavi,
vatromet boja u cvjetovima.
Ljepota nije proljećastija
ni u čarobnim svjetovima.

Prozor kroz mene gleda,
sreća me ima.
Učenje nema vremena za mene,
 proljeće me u zagrljaj prima.

Ulica mnome šeta,
osmijeh raširio je lica.
Proljeće je znak sunca,
ja postajem ptica.

Ruke me pruže,
zavedene divotom.
Ulice hodaju ljudima
i sve su ispunjene životom.

I kad drugog jutra,
otvore oči me snene,
sve će imati vremena za me
jer život vjeruje u mene.

Dea Bratković, 7.r.

OŠ Nikole Hribara, Velika Gorica

Voditeljica: Kata Jurkić

Jedan sasvim običan dan

Buđenje u 9.00 sati, ranije od bilo čega što ja znam, odisalo je avanturom. Dok sam protezala svoje još neaktivne ruke i gledala kroz prozor, sinula mi je ideja, nešto što ne bih ni u ludilu učinila. Danas je dan za triangel koji učim svirati tek mjesec dana kod izvrsnog profesora, ali neurednog bradonje. Znete onu klasičnu sliku: pun stan knjiga, instrumenata i mačaka. Bez obzira na to, obožavam ga. Dakle, uzet ću triangel i podariti ljudima harmoniju zvukova u meni najdražem parku. Obukla sam se sasvim ležerno, pojela potpuno prepečeni tost, kapnuo mi je džem na majicu i nove starke. To nije važno jer je danas umjetnički dan pa neka sam sva takva. Obrisala sam mrlju brzinski, ali ona se ipak odlučila uklopiti u moju triangeličnu priču. Uputila sam se na autobusnu stanicu gdje se dogodilo nešto vrlo neobično. Malo jača žena, sporo je ulazila u autobus, a iza nje vikao je živčani muškarac da brže uđe jer će mu vozač zatvoriti vrata i neće stići na posao. Žena je bila ležerna, u svome filmu, ali muškarac ju je, sad već bijesan, uhvatio za stražnjicu i doslovno ugurao u autobus. Iskolačila sam oči dakako, ali mi je svejedno bila smiješna ta situacija, filmski odrađena. Na putu do moga parka, zazvonio mi je mobitel. Zvao je Ferdo, a ja sam potpuno izvan sebe. Znam, malo čudno ime i većina ljudi bi pomislila kako ga roditelji nisu voljeli, ali Ferdo... moj

junačina. Ukratko, Ferdo je mladić predivne duge kose iz susjednoga razreda. Kada sam prvi puta čula zvukove gitare koju tako vješto svira, obuzela me panika. Sviđa mi se i mislila sam da me ne primjećuje, a sad me odjednom zove i želi da se nađemo. Pozvala sam ga u park. U redu, imam zamrljanu majicu, mrlju na starkama, triangl i umijeće stvaranja "pinggg" zvukova. Krenem ja tako "pingati" na opće veselje ljudi oko mene. Mislim, ja sam tamo došla jer je takav dan, a ostala sam sasvim zapanjena zbog broja promatrača koji su došli vidjeti moje umijeće. Počela sam se igrati trianglom, proizvodila zvukove koje nisam mogla ni zamisliti kad odjednom začujem zvukove gitare. To mora biti Ferdo. Pokušali smo nešto zajedno odsvirati, ali to je zvučalo neobično. Sve u svemu, dobro smo se zabavljali i na kraju me počastio sladoledom. Mi smo sada par koji je proveo jedan sasvim običan dan zajedno. Po povratku kući hodala sam prečicom. Upala sam u blato i jedva se iščupala iz njega. Smijala sam se od uha do uha svom triangličnome danu.

Tea Miličević, 8.r.

OŠ Ivana Mažuranića, Vinkovci

Voditeljica: Ivana Šego

Sreća u tami

U tami mojih snova
bukti glazba kao lava,
ugasle oči moje
slute – to je samo
iskra koja spava.

A sreća?

Sreća je u žuboru potoka,
u ljubavi i bogatstvu duše,
u blagosti majčina glasa,
u pjesmi vjetra što puše.

Bože, ja imam prijatelje,
ruke što me vode
i oči i moje želje –
njihovim srcima brode.

A glazba?

Ona ruši sve stijene,
cvjeta ljubav, osmjeh, ljepota,
zbližava Tebe i mene,
u srcima raste samo dobrota...

Pavao Anić, 7.r.

OŠ Ivana Kukuljevića, Sisak

Voditeljica: Mirjana Drahotusky

Moj tata na Dunavu peca

Kad sunce bljesne i rosna trava
snene protrlja oči,
budi se tata u čamcu svome,
hitro na noge skoči.

Jednom se rukom za veslo drži,
drugu u Dunav moči,
zahvati šaku ledene vode
njome opere oči.

Uspravi leđa, obriše čelo,
češka zaraslu bradu,
šacuje mudro da li je voda
u rastu ili padu.

Za smuđa danas nije najbolje,
nervozno lomi prste,
ali svejedno, on mamce ima
za ribu svake vrste!

Na stolac sjeda, pred sebe stavlja
alata punu torbu,
štapove hvata da se pripremi
za eventualnu borbu.

Kad se konačno u stolcu svome
udobno smjesti, čeka,
iz spokoja ga iznenada
tad prene buka neka.

To divlja patka tu u plicaku
vješto kedere hvata,
opsuje tata brišući s čela
komadić mekog blata.

Dok s patkom tako mrsi račune
i prepucava se s njom,
štap mu se jedan savine gadno:
O! To je sigurno – som!

I tako nakon napornog dana
tata u čamcu stoji,
ponosno gleda svog *kapitalca*,
a *porcijaše* broji.

Tad Dunav, veličanstven i lijep,
prepun ponosa svoga,
valom uzdahne i na počinak
isprati tatu moga.

Denis Stanković, 8.r.

OŠ Jagode Truhelke, Osijek

Voditeljica: Vjekoslava Hrastović

Moj tata anđeo

Ispričat ću vam priču, i veselu i tužnu. Ja se svog tate zapravo i ne sjećam. Bila sam mala beba kad je umro.

Sve što znam o njemu ispričala mi je mama. Svaki puta kad bih se probudila, uhvatila bih ga za njegov dugački nos, a njega bi to uvijek nasmijalo! A znate li što? Moram ga malo potužakati! Najviše se bojava mijenjati mi pelene. Uspio je čak jedan jedini put! Jednom me pokušao nahraniti pudingom, no nije mu uspjelo jer je zagrabio previše pa sam ga cijelog popljuvala!

Moj tata jako je volio motore. Jedne je noći doživio nesreću i poginuo. Iako ga nisam upoznala, i dan danas mi jako nedostaje. Jako bih ga rado uštipnula za njegov veliki, dugački nos.

Žana Žilić, 2.r.

III. OŠ Čakovec, Čakovec

Voditeljica: Zdenka Novak

Priča o Malom strahu

Mali strah se volio igrati na igralištu. Uvijek bi se tako lijepo igrao da je često zaboravljao na sebe i na vrijeme. Jednoga dana na igralište su došli neki zločesti dječaci iz naselja. Gurnuli su ga u blato, a zatim mu se još i rugali. Tog trenutka Mali strah je počeo rasti. Kada se vratio kući, bio je već velik. Bio je širok kao ormar, i širi.

Popodne je trebao ići u školu, ali nije mogao izaći iz sobe jer je bio prevelik. Morali su ga gurati da prođe kroz vrata. Kada se vraćao iz škole, trčao je da ne susretne zločeste dječake. Trčeći, oznojio se pa je lako skliznuo kroz vrata u sobu. Strah je ponekad bio toliko velik te se činilo da bi se uskoro i kuća mogla srušiti.

„Kada bih mogao otići na igralište, zaboravio bih na sebe,“ razmišljao je danima, ali nije mogao otići.

A onda je jasnoga dana kroz prozor sobe začuo smijeh. Taj smijeh bio je sličan prvom cvrkutu ptica u proljeće, sipanju snijega na božićno jutro, zvuku zvončića kojima je kitio bor. Strah se počeo ispuhivati poput balona. Na kraju se sav ispuhao, ispario, bio je manji od zrna pijeska. Sprijateljio se sa Zvončicom. Išli su zajedno u školu i na igralište. Nasmijavao ju je samo da bi je mogao slušati i ona se smijala zvončićima.

Otada Mali strah više nije mogao rasti jer nije bilo mjesta. Sve je ispunila ljubav. Tamo gdje postoji ljubav, nema straha.

Ipak jednoga dana Mali je strah sreo one dječake i – nije ih se uplašio. Bili su sasvim obični. Sam se sebi čudio pa zaključio:

„Tamo gdje postoji ljubav, više nema mjesta ni za što drugo.“

I otrčao je na igralište gdje ga je čekala Zvončica.

Nikolina Vidaković, 4.r.

IV. osnovna škola, Bjelovar

Voditeljica: Slobodanka Martan

Moja priča

Ustajem. Jutro je. Čini se da će to biti dan kao svaki drugi. Uskoro sam shvatila da jedva stojim na nogama. Drugi prst desne noge bio je natečen. Požalila sam se mami na jaku bol, ona je to pažljivo pregledala i rekla da sam se sigurno negdje udarila. Otišla sam u školu, koraci su bili sve bolniji. Izdržala sam nekako do kraja nastave, a navečer sam, prije spavanja, bila neugodno iznenađena. I prst na drugoj nozi bio je natečen. Shvatila sam da to nije slučajnost, nego da je vjerojatno nešto ozbiljnije. Nije mi bilo svejedno. Brzo sam odjurila do tate na posao, koliko god je to bilo moguće zbog bolnih otekline. Na sreću, baš sam sljedeći dan bila naručena kod kirurga zbog pregleda madeža. Kad je vidio moje otekline, koje su tada bile ogromne, rekao je da to još nije nikada vidio i da vjerojatno imam neku upalu

prsta. Sljedećih sam dana morala ostati kod kuće i mirovati, piti antibiotike i stavljati alkoholne obloge. Prsti su i dalje naticali. Za tjedan dana ponovo sam došla na pregled, ali bilo mi je još gore. Dva dana poslije toga uopće nisam mogla stajati na nogama. Tata me odveo u bolnicu. Bila sam tiha i pomalo potresena jer sam zbog dva natečena prsta tamo završila. Liječnici su priznali da tako nešto još nisu vidjeli, čudno je da netko moje dobi ima takve probleme. Tih je dana gotovo cijelo stopalo promijenilo oblik. Bolnica. Pretrage svih vrsta. Prijatelji iz razreda stalno me zovu i tješe. Pokušavaju mi odvratiti misli na nešto drugo. Roditelji mi svaki dan dolaze u posjet. Liječnici još uvijek ne znaju točnu dijagnozu. Vani se izmjenjuju kiša, snijeg, led... Moji su zglobovi čas hladni, čas vrući. Jednog jutra liječnica me obavijestila da me premještaju u drugu, veću bolnicu. Vozilo hitne pomoći vozi me u naš glavni grad. Iza nas vozi se tata našim automobilom.

Druga bolnica. Soba je lijepa, ima kupaonicu i TV, krevet s daljinskim upravljačem. Sa mnom je djevojčica Paula koja ima dijabetes, a ovdje je zbog jakih bolova u koljenu. Liječnici su me pregledali taj isti dan. Ni oni nisu bili sigurni što mi je. Ponovo pretrage. Stavili su me na strogu dijetu što mi i nije tako teško palo. Krenula sam na nastavu koja je osigurana u bolnici kada djeca tamo borave dulje vrijeme. Dobila sam i neke ocjene. Dani su mi odlaskom na bolničku nastavu brže prolazili. Polako se razvijaju i nova prijateljstva. Svako dijete ima svoju životnu priču, nitko nije ovdje svojom voljom. S nekima od njih još sam uvijek u kontaktu.

Moja svakodnevica. Svaki mi dan vade krv, cijele su mi ruke izbodene. Liječnicima je čudno što se nalazi ne podudaraju s dijagnozom koju su postavili. Ja bih željela što prije ići kući, sve mi se ovo čini predugo. Slijedi nova pretraga. Posebnom kamerom određuju toplinu moga tijela i napokon otkrivaju suženje krvnih žila. To je uzrokovalo artritis. Konačno znam što mi je. U tom trenutku nisam znala što osjećam. Jesam li sretna što idem kući ili tužna i razočarana što ću se trebati nositi s teretom bolesti. Počinje nova stvarnost. Lijekovi.

Svakodnevno. Nekoliko komada. Dijeta. Liječnici su mi savjetovali neka izbjegavam određene namirnice. Na popisu se našlo i dosta toga što volim. Tata me tješio cijelo vrijeme na putu do kuće.

Odlučila sam. Nastavit ću život tamo gdje je stao prije odlaska u bolnicu. Imam dobar razred, divne prijatelje i voljenu obitelj. Sigurno ima načina da preusmjerim misli. Liječnici su mi zabranili bavljenje sportom, smijem trenirati jedino plivanje. To je to. Plivanje sam trenirala i prije. Sad je prilika da nastavim s treninzima. To je dobro za moje zdravlje.

Otada je prošlo godinu dana. Vratila sam se u svoju svakodnevnicu. I dalje treniram plivanje, to me ispunjava. Kada sam ljuta, skok u vodu oslobađa me svega negativnog što se vremenom nakupi. Topla voda vraća mi samopouzdanje. Uporna sam i redovita na treninzima. U mom gradu nema zatvorenog bazena pa na treninge putujem trideset kilometara. Ako nemam prijevoz, putujem vlakom, ali mi onda do tamo treba gotovo četrdeset minuta. Sve je to dosta naporno. Ujutro trening, putovanje kući, odlazak na nastavu, učenje do kasno u noć. Ponekad mi se čini da neću izdržati taj tempo, a i mama se brine da me to previše ne iscrpi. Razmišljala sam dugo i shvatila. Posvetila sam se plivanju i ne želim odustati. Uživam u svakom skoku i što je najvažnije, naučila sam se nositi s bolovima, svakodnevnim uzimanjem lijekova, raznim dijetama. Naučila sam da mogu puno toga.

Nedugo me trenerica pozvala u natjecateljsku ekipu...

EMA HUSINEC, 8.r.

OŠ Ljudevita Modeca, Križevci

Voditeljica: Danijela Zagorec

Susret

Kroz guste krošnje jedva da je u sobu ulazio tračak svjetlosti. Još se nije posve razdanilo. Gušila ga je tišina u zagušljivoj sobi. Otvorio je oči i još neko vrijeme nepomično ležao, a onda ga je meškoljenje njegove mlađe sestre, koja je spavala na drugom kraju sobe, vratilo u stvarnost. Oči su joj bile bezbrižno zatvorene, mirno i polako je disala. Počeo je pratiti njezin ritam. Polako je udisao i izdisao zajedno s njom. To ga je smirilo. Sada je bio gotovo smiren, ali više nije mogao spavati. Pogledao je na sat, obukao se i polako izašao iz sobe.

Bilo je svježe nedjeljno jutro. Ulice su još bile puste. Polako je šetao ulicama duboko udišući svjež zrak. Osjećao se ugodno i već zabravio besanu noć. U stvarnost ga vratiše svježe kapi kiše koje su mu pomalo godile na licu. Došao je do parka i sjeo na jednu klupu ispod drveta. Promatrao je kako se polagano budi grad.

Na klupi do njega sjedila je djevojka. Brzim i nezainteresiranim pogledom ju je pogledao, a zatim zadržao pogled jer mu se učinila neobičnom. Imala je smeđu ravnu kosu do ramena, na sebi jaknu i trape-rice. Ona se okrenula prema njemu i rekla: "Nije li zanimljivo gledati buđenje grada." Tek sada ju je mogao pažljivije promotriti. Pogledom joj je pratio svaku crtu lica. Bile su tako pravilne i nježne, a onda se zaustavi na očima. Bile su to najljepše oči koje je ikad vidio, oči koje su tako duboke i sjetne. Zastao mu je dah. Meki i nježni glas zaustavio mu je misli. Tek sada se sjetio da ga je nešto upitala i da bi bilo pristojno odgovoriti joj: "Da, slažem se. Zašto si ti tu tako rano?" "Volim svježja jutra." Pružila mu je ruku i rekla: "Ja sam Lorena." "Drago mi je, ja sam Borna." Ruka joj je bila tako nježna kao i ona sama. Razgovarali su još neko vrijeme, a onda je ona morala poći.

Došli su ljetni praznici pa je imao puno vremena za razmišljanje. Često je odlazio u park. Jednoga jutra ugledao je Lorenu. Sjeo je na klupu do nje dok mu je srce ubrzano tuklo. Primijetila je njegov nemir i pitala ga što ga muči. S velikim povjerenjem našao je olakšanje u toplini njezinih očiju. Dugo joj je pričao o svemu što ga je mučilo.

Između njih stvorila se neraskidiva nit. Nakon duge tišine upitala ga je: “Želiš li me ispratiti, moram ići?” “Šetali su se kroz park i zaustavili su se na kraju parka ispred bolnice. Začudoeno ju je pogledao, a ona mu je rekla da duže vrijeme boravi u bolnici i da je teško bolesna: “Ovo je moj dom.” Bez riječi ju je gledao, a oči su joj postajale sve tužnije.

Jedva je dočekaao nedjeljno jutro. Otišao je u park, a kada je nije bilo otišao je u bolnicu. Došao je do njezinog kreveta. Spavala je. Bila je tako krhka i blijeda. Na ormariću kraj njezinog uzglavlja ležala je otvorena bilježnica. Bio je to njezin dnevnik. Uzeo ga je u ruke jer je osjećao da među njima nema tajni. Dnevnik počinje onim danom kada su se upoznali.

Danas su mi rekli istinu. Trebalo mi je vremena da se smirim i razbistrim misli. Lutala sam uspavanim ulicama. Iz razmišljanja me prenule ledene kapi kiše. Sjela sam na klupu u parku ispod drveta. Odatle sam imala lijep pogled na grad koji se tek budio. Nedaleko od mene zaustavio se jedan mladić. Bio je zadubljen u misli. Nisam ga htjela prekinuti. Izgledao je sasvim obično, a opet nekako posebno. Odjednom se okrenuo prema meni. Pretvarala sam se da ne zamjećujem, a onda sam se i ja okrenula prema njemu i upitala ga što mi je u tom trenu palo na pamet. Tek kada sam ga bolje pogledala shvatila sam zašto je poseban. Imao je lijepe crte lica, gotovo savršene. A oči! Bile su to najljepše oči na svijetu, plavetnilo mora, neba, različka... Nisam se htjela odvojiti od njega, ali počela sam se osjećati slabo i morala sam ići.

Zatvorio je dnevnik i pogledao u njezine širom otvorene oči. Legao je pokraj nje i ona je nestala u njegovom zagrljaju.

Sunce se rađalo toplo i vraćalo sjaj očima u kojima se zrcalila ljubav, pobjednica svih nevolja.

Josipa Marjanović, 8.r.

OŠ Dragalić, Dragalić

Voditeljica: Jadranka Vidlanović

Tevetekst (Iz dnevnika jednog televizora)

11. prosinca 2010.

Dragi dnevniče!

Danas mi je bilo jako dosadno pa sam imao puno vremena za razmišljanje. Malo sam se i rastužio. Sjetio sam se dana kad sam se ja, Vivax najvećega ekrana, doselio u ovu dnevnu sobu i ostavio svoj dragi Frigo. Frigo je bilo predivno mjesto! Tamo su bili svi moji prijatelji, a ljudi su dolazili svaki dan, razgledavali nas, pipali. Sjećam se kad su na mene pokazali prstom pa me šef dućana zamijenio za novac. Imao sam sreću i došao u predobru obitelj! U mojoj kući sve je izvrsno, puno radim, ali moj posao i jest raditi za ljude! Ne žalim se iako sam malo ljubomoran jer me sve češće iznenada ugase i idu na neko mjesto koje zovu fejs!

15. prosinca 2010.

Dragi dnevniče!

Danas se dogodilo nešto zaista čudno. Po prvi sam se put zapitao zašto onu ženu lijepoga izgleda koju zovu mama i koja se jako brine o svima tako često rastuže pa ona plače. Neshvatljivo. A ona je tako dobra prema njima! I moj je veliki obožavatelj jer, kako oni kažu, bulji u sapunice sto na sat i onda jede slatkiše. Prava slatkoholičarka!

16. prosinca 2010.

Dragi dnevniče!

Danas je bilo jako uzbudljivo. Svi iz obitelji su sjeli preda me i gledali Dnevnik. Ne tebe nego ono gdje govore o nekome frajeru! Nisam mu još zapamtio ime, ali smatram da je frajer kada se usudio činiti tolike teške stvari! Moji ukućani mrmljali su na trosjedu i raspravljali kao da su na sudu: „Ti mulec jedin, samo ideš na svoju korist, a na tuđu nesreću. Lažljivec jedin, ve kad je opasnost prešla, ve si zišiu z mišje rupe?!”. U Dnevniku su rekli da su neki ljudi u nekakvom saboru sjedili cijelu noć, ali ovi moji su rano otišli iz sobe.

22. prosinca 2101.

Dragi dnevniče,

danas ti pišem jer se nisam dobro osjećao. Opet su gledali onaj svoj Dnevnik koji ih je već toliko puta razljutio i strašno su gundali. Bili su čak jako ljuti i vikali da ga više ne žele slušati, da im se već popeo na vrh glave, da ni njima nije bajno i da im je dosta nekakve krize. O, kako sam se uplašio! Mislio sam da govore o meni, a onda sam shvatio da govore o onom tipu o kojemu sam ti već pričao jer su se smirili kad je rečeno da je on sada konačno u nekom hotelu Remetinec, iako ja mislim da mu se loše piše! U redu, ne želim čipove opterećivati time jer imam veći problem i zato te, dnevniče, molim da nikome ne otkriješ da sam ti se jadao jer ću ispasti slabić pred antenom. Hvala na povjerenju.

P.S. Mislim da sam se počeo sviđati anteni. Čak sam napisao pjesmicu:

*Ljubav, ljubav je antena i ja
Mi smo zajedno uređaja dva.
Sviđa ti se, znam!*

24. prosinca 2010.

Dragi dnevniče!

Danas se dogodilo nešto neobično. U moju sobu su unijeli jelku. Rekli su da je prošlogodišnja bila veća, ali mislim da je ova sasvim dovoljno velika. Djeca su je ukrašavala, moram priznati da je bilo tu prilično različitih stavova i razmišljanja o planu odijevanja jelke, no ipak svi su se modni stilisti složili da će biti zlatno-crvene boje! Meni je sad kao u lunaparku!

25. prosinca 2010.

Dnevniče!

Jutros je soba bila puna darova! Klinci su poludjeli! „Ja sam dobio ovo, a ja ono, moje je bolje!“ prepucavaju se. I oni veliki su dobili

poklone, a ja? Mene su zaboravili, ja nisam dobio nikakve papuče ili bar čarape...

I kad sam već mislio kako je tužan moj život, kao šlag na tortu, ona koju zovu mama stavila je na mene mali tabletić! Znao sam da ova kriza nije tako velika!

26. prosinca 2010.

Dragi dnevniče!

Danas su u kuću dolazili mnogi ljudi, svi su se rukovali i ljubili, ali to djeci nije bilo zanimljivo pa sam ja bio u punom pogonu. Ona koju zovu baka je rekla da svake godine *tiraju istu kobilu* s tim božićnim filmovima. Odrasli su vodili neke užasno dosadne razgovore i opet spominjali hotele u onom Remetincu i u Austriji.

1. siječnja 2011.

Dragi dnevniče!

Danas se nitko nije probudio do podneva, a kad su sjeli pred mene, bili su mamurni i pospani. Sinoć je onaj tata isprobao brdo košulja, mama je panično tražila kozmetičku torbicu, a klinci su kroz prozor bacali nešto što je pucalo k'o ludo! Ne znam kamo su otišli, ali prisluškiwat ću razgovor pa ću saznati. I danas smo imali goste. Sve je u dnevnoj bilo u dimu, a ja sam bio jedini pasivni pušač. U taj je dim došao i velečasni, mislim da ga tako zovu, a to ti je čovjek koji je vodom posvetio moju sobu pa je poškopio i mene. Nadam se da će mi nakon toga sve bolje ići.

Vlatka Flajšman, 7.r.

OŠ Vidovec, Vidovec

Voditeljica: Kristinka Štefan

Stranac na slici

Bilo je to još jedno subotnje jutro koje je Maja htjela prespavati, po mogućnosti, do podne. Sinoć je radila do kasno i trebalo joj je malo sna, ali sjetila se rođendana svoje prijateljice.

“Bože, dugo se nismo čule”, pomisli spremajući se za izlazak i razmišljajući o poklončiću koji bi joj mogla kupiti.

“Knjiga”, zaključi, “obradovat ću je knjigom!”

Sjetila se obližnje knjižare i zanimljive knjige koju je sinoć vraćajući se s posla vidjela u izlogu. Ta knjiga bi bila sjajan rođendanski poklon, promislila je zaključavajući vrata stana.

***

Kupivši knjigu, šetala je starim trgov, zagledala u izloge, zavirivala u kafiće...

“Sigurno još spava”, pomisli smješkajući se.

Kad je krenula kući, ugleda ju.

Od sreće je potrčala, dugo se nisu vidjele, toliko toga ima joj ispričati.

Prijateljica je s nekim razgovarala mobitelom, mahnula Maji kako se maše poznaniku i produžila.

Opet je potrčala.

“Sad ću joj reći da nabavi naočale!” pomisli.

Ubrzo ju je sustigla i već bila zaustila ono o naočalima kad je prijateljica opet mahnula rukom i opet... produžila.

***

“Zašto? Jesam li ja kriva?” mislila je vukući se kući.” Moja najbolja prijateljica? Vidjela me, to je sigurno. Koliko sam je puta zvala? Uvijek isto – dobili ste pretinac govorne pošte...

Iz principa nije ostavljala poruke. Ne razgovara s pretincima.

A prijateljica joj je nedostajala.

Često se sjećala onih dana kad su bile nerazdvojne, satima mogle razgovarati o svemu i svima, smijati se, zuriti u prazno, plakati ako je trebalo.

***

Planovi koje je imala za taj dan, ništa čemu se veselila, više nije bilo zanimljivo.

Vratila se u svoj stan, na stari kauč bacila torbicu i sjela.
Pogled joj se zaustavi na slici koja je stajala na još starijoj polici.
Ona i njezina prijateljica. Unatrag nekoliko godina.
Izgedaju sretno, kao da su spremne osvojiti cijeli svijet.

“Nazvat ću je!”, pomisli.
“Dobili ste pretinac...”
Nije mogla vjerovati, zvala ju je po stoti put...
Nije se javljala...

***

S gorčinom u srcu opet pogleda sliku.
Što se dogodilo?
Nije znala.
Dogđa li se svima?
Tko zna...

Zašto se dogodilo?
Nije znala.

Hoće li ikad više biti onako bliske?
Teško. Osobu koja joj se smiješila sa slike više nije poznavala.
“Stranac na slici”, pomisli izvlačeći sliku iz starog okvira i spremajući je u kutiju za fotografije na polici...
Prijateljica je preko svega prešla bez ikakvog objašnjenja...

Marija Njavro, 8.r.
OŠ Marina Držića, Dubrovnik
Voditeljica: Jele Sršen

Gorko iskustvo

Prije nekoliko godina bio sam na policiji u Petrinjskoj ulici jer sam trebao predati zahtjev za izdavanje putovnice. Čekao sam s mamom u jednom podužem redu. Bilo mi je jako dosadno. Svi su strpljivo čekali i vjerojatno bili zabavljeni svojim mislima.

U pokušaju da nađem nešto zanimljivo, ugledao sam jednu rupicu uz prozorčić iza kojeg je jednoličnim pokretima službenica obavljala svoj „zanimljiv“ posao. Rupica je vjerojatno služila za stavljanje olovaka. Ta me rupica neodoljivo privlačila. Kao nekom nadnaravnom silom privukla je moj kažiprst i uvukla ga u se. Htio sam izvući prst, ali nisam mogao. Mama me je pozvala da se dođem potpisati, ali nisam mogao. Ja sam šutio, a moja je mama pomislila da se šalim pa mi je prišla i probala mi izvući prst, ali nije uspjela. Onda su se svi koji čekaju u redu, okrenuli prema nama i gledali što se događa. Svi su se počeli smijati. Službenica iza prozorčića ustala je i pogledala zabrinuto prema mojoj mami vrteći glavom lijevo-desno. Prišao mi je jedan ogromni čovjek iz našeg reda, uhvatio me za ruku i počeo na silu vući moj prst, ali ništa se nije dogodilo. Ostao sam zarobljen u jednom redu, u policiji, u Petrinjskoj, u Zagrebu... Tada mi je prišla jedna druga službenica koja je u ruci imala nekakvu kremicu. Namazala mi je kremicom prst i počela vući, ali je moj prst i dalje ostao zarobljen. Opet mi je prišao onaj veliki čovjek i pokušao i konačno, uspio je. Prst me je užasno bolio. Izgledao je kao krastavac. Nakon svega morao sam se vlastoručno potpisati. U to sam vrijeme bio u 2. razredu i pisanje mi nije išlo najbolje, a slova u potpisu nisu smjela prelaziti crte određene za potpis. Na nesreću u prezimenu imam veliko početno slovo Š i još lj. Mučio sam se i mučio, a kvačica od Š uvijek je bježala van crte. Uspio sam tek nakon petog pokušaja. Za to su se vrijeme svi smijali. Mislio sam da ova drama neće završiti nikada. Dok smo odlazili, svi su gledali za nama. Kad smo izašli na ulicu, na slobodu, zaplakao sam.

Naučio sam da ne treba svuda gurati prste.

Neven Šoljan, 6.r.

OŠ Ivana Gundulića, Zagreb

Voditelj: Zoran Čorkalo

Ja kao književni lik: Lucija iz „Iz velegradskog podzemlja“

Tišina.

Kobna tišina.

Mučna, kobna, tišina koja razdire srce.

Mrak, koji nikako da izađe iz ovog prostora, pomiješan s tišinom – ubija.

Gdje li je on?

Unutra-van. Diši.

Vratit će se on s novcem, ma i bez novca možemo, samo neka se vrati.

Vjerojatno negdje misli na svoju dječicu i žurno obavlja posao da nam dođe što prije.

Dugo nije bio doma, vječnost. Dani su suviše prazni bez njega.

Žeđam.

Žeđam za životom.

U ovoj tišini počinju se rađati neki zvukovi... osim mojih udaha i izdaha. Netko doziva moje ime? Uslišio Bog moju molitvu, stigao je.

Hvala Ti!

Odjednom se u meni probudi bijes. Nešto potpuno novo za mene. Ja sam plaha. Nije da sam odlučila biti hrabra, nije ovo nikakva novogodišnja odluka i sama sebe zavaravam kada tugujem za njim i sažalijevam ga.

Smrdi!

Cijela soba smrdi, gotovo da se alkohol vidi u ovom sivilu, u zraku je, pliva, pluta i izjeda. Samo me još više razbješnjava. Znam da je sve što je zaradio potrošio, nimalo misleći na djecu. Što li će jesti? Izgledaju poput hrpe kostiju, primjećuje li on to?

„Smucaš se i opijaš! Varaš i ne osjećaš! Nanosiš nam bol, ništa dobro ne donosiš! Smrdiš, kakav si ti prokleti primjer djeći? NIKA-KAV!“ – uzdahnem, pa nastavim, oblijeva me znoj, nije me strah.

„Gade!“, tada odjednom osjetim bol u trbuhu, udario me. Strah se nenadano pojavi. Što sam svojom glupošću i nerazmišljanjem učinila, djeca će mi nastradati.

Bježim, želim i djeci reći da bježe, ali su mi usta suviše suha i slijepljena. Ne izgovaram ništa.

Dječaci su tu, skriveni od očiju svoga oca, spašeni u mom zagrljaju. Evica, njoj neće ništa, ipak je to naša Evica. Tatina mezimica. No, glavom mi prostruji misao: *pijan je, glava mu je brža od mozga*. I potrčim nazad u sobu, istrgnem je iz njegovih teških i grubih ruku. On padne na krevet, poželim da je mrtav, ali vidim da diše.

Unutra-van. Želim i ja disati.

Cijelu večer bdjela sam nad Evicom, njen dah je bio kratak i vruć. Oblozi, uspavanke, čajevi. Ništa ne pomaže. Ujutro sam poslala dječake u nabavu, da ih malo svjež zrak razvedri.

Možda bih trebala lijepo Miki reći da prestane, da pogleda kako propada, a i mi s njim padamo.

I nema slamke za koju da se primimo.

No, ja nisam mogla blago i lagano. Izvrijeđala sam ga, derala se iz sveg glasa. Rekla da je umalo ubio Evicu, da leži onako jadna i plaha. Krvlju isprljana. Zatim sam otišla.

Kako da doprem do njegova zaključanoga srca i otključam ga? Nadam se da ga je barem ovo malo probudilo. Nervozno sam skuhalo još jedan čaj i krenula prema miloj Evici. Mika, uznemiren, izleti iz kuće, ne dogovarajući na moje pozive da ostane.

Sama.

Ponovno.

Čaj nije mogla progutati, moje srce je umiralo dok sam je gledala takvu slabu.

„Znaš, kad bih mogla, zamijenila bih se s tobom. Da te barem mogu spasiti od ovoga.“ – mislim da me čuje, oči joj se zablještaše.

Ne plači, molim te.

„Ne plači, molim te.“ – izgovorim ovaj put naglas.

Uzalud. Jedna, druga, treća. Sve brže su se slijevale s njezinim obraza; mekih i vrućih.

Srce mi je u komadićima.
Unutra-van, unutra-van, unutra...
Evice! Draga, EVICE!
Nema odgovora. Diši, diši, diši.
Odjednom se dječaci pojave i počnu plakati, pa mene tješiti.
„Idem potražiti vašeg oca.“ – zamuckujući izgovorim te slabašno zalupim vratima.
Snaga.
Ja to ne poznajem.
Otići s djecom. Jedno je od rješenja, ali bismo umrli od gladi. Otključati Mikino srce čini se pametnijom idejom. Nije on takav bio, nitko se u potpunosti ne mijenja. Vratiti ga na staro. To trebam učiniti, ali za to mi je potrebna snaga, moram ju upoznati.
Pronalazim Miku, pokušavam trkom doći do njega, ali me u tome sputavaju tuga i umor. Vidim da ga izjeda sjeta, kako da mu kažem za Evicu?
„Preminula je.“ – izletješe mi riječi iznenada.
Ništa nije govorio, ali sav je klonuo i ruke mu se tresu, noge mu zebu.
„Idemo doma, Mika.“ – kad sam ovo izgovorila znao je da sam mu oprostila. Zašto sam to učinila? No, učinilo mi se kao da mu se srce napokon počelo otključavati. Ključ je unutra, samo ga treba okrenuti.
„Dobar si ti čovjek, samo ti ljubav nije poznata, dođi, zajedno ćemo ovo proći, lakše će nam biti, pogotovo dječici.“
Moja ljubav prema njemu je prevelika da ga samog ostavim, riječi mi teku iz usta, ljubav me ponijela.
Tada me pogleda i reče:
„Volim te.“
Kao dvije kapi krvi koje padaju na snijeg.
Ključ se okrenuo.

Paola Lada Franulović, 7.r.

OŠ Matije Gupca, Zagreb

Voditeljica: Mirjana Blažičko

Svemir

Sve mir, svemir,
strah i nemir.

I nije to šala, i nije to trik,
on beskrajno je velik.

Gledam ja njega,
gleda on mene.

I dok tako jedan na drugoga virimo,
zajedno svemirimo.

Ivan Stresec, 6.r.

OŠ Jabukovac, Zagreb

Voditeljica: Senija Badić

Vanotjer i igrotjer

Vanotjer je kućno čudovište kojem je cilj da ne napraviš zadaću. To radi tako da te tjera što bliže prozoru sve dok ne poželiš izaći van s prijateljima. No kad nije lijepo vrijeme, to mu baš i me uspijeva pa pozove svog prijatelja Igrotjera. A on te tjera sve bliže i bliže igračkama pa se zaigraš i zaboraviš na zadaću. A kad tvoja ocjena padne zbog nedonošenja zadaće, njihov posao je gotov.

Barbara Bagović, 4.r.

OŠ Dragutina Tadijanovića, Zagreb

Voditeljica: Ljiljana Staroveški

Hrabrost

Zvrrr! Neumoljivi sat kao da viče: „Ustajanje!“ Otvorim oči i vrisnem.

Na stropu iznad postelje njiše se crni veliki opasni pauk. Uхватила me panika.

Moram pobjeći!

Imam 12 godina, a bojim se pauka.

Stop! Kakva sramota!

Ne, ne, to ne može biti istina!

Naoružan svom hrabrošću ovoga svijeta odlučio sam pobijediti strah.

Uzeo sam metlu i pokazao mu tko je „gazda“.

Nastala je teška i opasna borba. Zamahnem metlom dok hrabro žmirim.

Tras! Otvorim oči, a pauk se još bliže spustio prema meni.

Jao! Zatvaram oči, zamahujem i ulažem svu svoju snagu u odlučujućí udarac.

Tres! Brzo zauzimam obrambeni položaj! Otvaram oči i na veliku radost ugledam crnu

mrlju na zidu.

Stariji ljudi govore da pauk donosi sreću.

Ma kakvu sreću. Jedva sam izvukao živu glavu.

Dominik Sladić, 6.r.

OŠ Vjenceslava Novaka, Zagreb

Voditeljica: Aleksandra Kulari

U čežnji za slobodom

Sve mi je to bilo sumnjivo. Cijeli moj život. Od dana kada sam došla na svijet. Imala sam osjećaj da tu ne pripadam, kao da nisam „divlja“. Kada sam se iskobeljala iz ljuske i prvi put otvorila oči, bila sam u nekoj staklenoj kutiji s malenim žutim kuglicama koje su izgledale kao ja. Grijalo nas je neko čudno sunce. Tada nisam znala za svijet izvan te staklene kutije, nisam znala za divljinu koja mi je u krvi, niti za majku koja me nježno gleda.

Kada smo ojačale, ostale patke i ja živjele smo u velikom kavezu pored šume, a oko nas su se stalno motala neka čudna bića. Donosila su nam zrnje, mijenjala ustajalu vodu. Kroz mrežaste žice često sam gledala ostale ptice u letu. Svaki put kada bih i ja probala poletjeti, naš ionako malen kavez činio bi se još manjim. Tako sam željela izaći iz tog zatvora i napokon poletjeti, biti slobodna, ali bila sam bespomoćna. Svaki naš dan bio je isti – geganje po kavezu i čeznutljivi pogledi za bijelim oblacima. No jednog jutra desilo se nešto čudno. Nekoliko pataka nestalo je iz mog kaveza. Zabrinula sam se, ali kada sam ih vidjela u jednom manjem kavezu, malo dalje od našeg, bilo mi je lakše. U početku mi nije bilo jasno zašto su one sada u drugom kavezu, no ubrzo sam shvatila. Oko njih je bilo puno onih istih bića koja su u rukama držala neke dugačke predmete. Ta visoka bića izmijenila su nekoliko pogleda, a zatim je jedan od njih otvorio kavez s nekoliko pataka. One su poletjele. Ponadala sam se da će netko doći i po nas ostale patke te da će nas pustiti tamo gdje srcem pripadamo – u divljinu. Mojoj sreći nije bilo kraja, a vesile su se i ostale patke. No naše veselje narušio je pucanj, pucanj od kojega su nam srca zadrhtala. Sve smo uplašeno osluškivale i pogledavale se. U istom trenu spazile smo „slobodnu“ patku koja je brzinom munje padala na tlo. Zaledile smo se. Zar smo se za to izlegle? Ubrzo su zaredali ti užasni pucnji, sve jači i jači. Patke su padale na zemlju jedna za drugom. Kada su sve popadale na zemlju, bića koja su ih srušila, radosno su se smješkala, razgovarala, tapšala po ramenu, a potom su nekamo otišla.

Znala sam da će se isto to dogoditi i sa mnom, ali ništa nisam mogla poduzeti. Cijelu sam noć razmišljala o tome što sam vidjela. Zašto su moje prijateljice srušene? Zašto to oni čine? Zašto njih nitko ne zatvori u kavez kakav je naš? Život je nepravedan! Cijeli svoj život provela sam u kavezu, a ne znam zašto. Polako sam utonula u san. Probudio me čudan zvuk. Bilo je već jutro. Ono veliko biće došlo je do našeg kaveza i nekoliko mojih prijateljica i mene stavilo u omanji kavez. Sve se odvijalo na isti način. Pored šume su se opet pogledavala ista bića, nešto mrmrljala, smijala se, a zatim je jedna ruka otvorila naš kavez. To je bio trenutak koji sam čekala cijeli život. Po prvi put bila sam SLOBODNA!

Pokušala sam pobjeći. Letjela sam i letjela... Mislila sam da su daleko iza mene, ali nije bilo tako. Kružila sam po istoj putanji kao u kavezu – u krug. Ubrzo su počeli oni stravični pucnji. Smračilo mi se pred očima. Pala sam na zemlju. Vidjela sam biće koje me pogodilo. Gađalo je druge patke. Pogledala sam bijele oblake. Nisam više znala je li to bio moj kraj ili sloboda.

Hana Košćec, 6.r.

I. osnovna škola, Varaždin
Voditeljica Ana Ilić

Zašto

Zašto je nebo tako visoko?
Zašto je more tako široko?
Zašto na nebu sunce sja?
Zašto ne siđe tamo gdje sam ja?
Zašto se tata ne vraća s puta?
Zašto je mama često ljuta?
Zašto, zašto, zašto
A nijedan zato.

Debora Iskra, 1.r.

OŠ „Srdoči“, Rijeka
Voditeljica: Verica Muhvić

Dvojezični žir

Bio jednom jedan žir
imao je lijep šešir.
Imao je mamu, tatu
u ormaru novu kravatu.

Bil je jemput jeden žirek
imel on je liep šeširek.
Imel je i otec, mati,
a v ormaru par kravati.

Jednog dana dogodi se zlo,
dobri žirić pao je na tvrdo tlo.
Vikao je: „Joj, joj, joj!”
Oblio ga hladan znoj.

Jemput opal je na trdi pod
pa je videl vsav svoj rod.
Kričal on je: „Joj, joj, joj!”
Z njega curel mrzli znoj.

Na oku mu velika šljiva,
pored njega mala gljiva.
Ona njega tješi, tješi –
sve probleme njemu riješi.

Velka šljiva mu na oku
mala gljiva prek v potoku.
Ona njega teši, teši –
vse tegobe njemu rieši.

Ida Matilda Repar, 3.r.

OŠ Donja Stubica, Donja Stubica
Voditeljica: Tatjana Benko

Pijetao u restoranu

Jednog radnog dana u restoranu „Le klopa za pet!“ osim običnih gostiju pojavio se i jedan poseban gost. Nitko ga dotad nije ondje vidio. Bio je niskog rasta, nosio je smeđi kaput i duboki šešir.

Kad su mu vidjeli noge, svi su se gosti umalo onesvijestili.

Poseban gost sjeo je u kut pokraj zlatnog svijetnjaka. Kada je konobar došao do stola, hitro je izvadio blok i olovku koju je sljedećih par minuta vrtio među prstima.

„Što biste željeli?“ upitao je konobar pomalo francuskim naglasakom. Gost je odgovorio: „Ja bih malo prosa i ostalih žitarica. Svega

pomalo. "Konobar ga je nervozno pogledao, a zatim upitao: „Gospon, znate li vi čitati, pa toga nema na meniju!?" Gost odgovori: „Ako je tako, kako to da ste ocijenjeni ocjenom pet?" Konobar pomalo ljutito odgovori: „Dobro, dobit ćete svoje žitarice, no raskomotite se, u restoranu je +25 C.“ „Ne da mi se! Kasnije ću!" odgovori gost.

Konobar naruči namirnice koje ubrzo stigoše. Gost se skinuo, a konobar razjapi oči i otrča u kuhinju. Obavijestio je kolege o tajanstvenom gostu.

Odjednom su iz kuhinje izašla tri kuhara, jedan debeli i dva mršava. Oštro pogledaše pernatog gosta i izvade svoje oružje. Debeli kuhar velikih brkova i golog tjemena izvadio je kuharsku sjekiru. Drugi, mršavko male brade izvadio je dvije vilice, a treći je u ruci držao kuhaču. Pijetlu je zamalo zapelo proso u grlu. Skočio je na stol i vješto izbjegao prvi kuharev zamah kuhinjskom sjekiricom, no poskliznuo se i pao na pod. Bradati ga je kuhar šutnuo nogom tako snažno da je odletio u kuhinju gdje su ga dočekala šestorica naoružanih kuhara i jedan ljutiti konobar naoružan pladnjem za nošenje pića. Svi su kuhari izgledali kao pirati, a konobar kao Napoleon Bonaparte. S njegove druge strane pojavila su se trojica kuhara s kojima je maločas imao okršaj. Pijetao vještini i naglim pokretom prokliznuo jednom kuharu između nogu i skoči na stol udaljen pet metara od kuhinje.

Tamo ga dočeka konobar i reče: „Mudar si ti, pijetle, mudar, ali nisi mudriji od mene!" U tom trenutku baci pladanj prema pijetlu. Pijetao se otkotrlja ispod drugog stola, a pladanj odleti gostu u glavu. Gost se digne i laganim korakom priđe konobaru. Podigao je pladanj u visini ramena i doslovno ga presavinuo na pola. Na ruci se jasno mogao vidjeti prsten prvaka u hrvanju.

Pijetao je iskoristio trenutak, pobjegao iz restorana i uskočio u kamion s ostalim kokama i pijetlovima koji su ga strpljivo čekali. Izvadio je dragocjenu vrećicu koju je sakrio ispod perja. U vrećici su bile žitarice iz restorana. Dao ju je prijateljima i upitao: „Znate li gdje sam to nabavio?" Svi su se upravo to pitali. „Tamo! U onom restoranu!"

Sve su koke jurnule u restoran. Kamion je otišao. Farmer se kući vratio samo s jednim pijetlom.

Koke nikad nisu napustile restoran.

A konobar više nije mislio na kokoši jer mu je svega bilo dosta, pogotovo bolova u slomljenoj ruci.

Maks Krajčević, 5.r.

OŠ Augusta Šenoje, Zagreb

Voditeljica: Ariana Etlinger

Bukovčeva Mona Lisa

(Gospođa Monnier)

Sjedeći u velikom, raskošnom naslonjaču, na svom licu osjećam prodoran pogled slikara.

Pogled koji zadire kroz svaku crticu lica, sve do moje duše. Iznenada, Vlaho Bukovac se namršti. Osjećam se razotkriveno.

Što li je samo ugledao u mojim očima? Možda nelagodu koju osjećam sjedeći položenih ruku u, za mene preteškoj i krajnje neudobnoj, kićenoj haljini? Možda apsurdnu ljutnju prema ukrasu od plavog perja pričvršćenog u mojoj kosi koji me tako iritantno škaklja po otkrivenom vratu?

Nije tajna da se uopće ne snalazim u ovom visokom pariškom društvu. Ovih nekoliko dana otkada sam «gospođa Monnier» više mi se čine kao godine. Znam da bih trebala biti sretna što sam udana za priznatog pariškog arhitekta i sad živim u jednoj od najvećih vila u Parizu, što imam sve o čemu većina žena može samo sanjati. Ipak, jednostavno nisam sigurna jesam li ispravno postupila udajom za Eduarda... Cijela moja obitelj bila je oduševljena kada su saznali tko traži moju ruku, a sada je ta ista ruka koja je donijela toliku sreću mojoj obitelji u grču, skrivena u tamnoj, uskoj rukavici da slikar ne primijeti moj strah; strah od prošlosti, strah od sadašnjosti i naglo stečene pažnje kao supruge nasljednika, no ponajviše strah od bu-

dučnosti. Što nam spremaju dani pred nama? Hoću li do kraja života sjedati u teškim haljinama, s kićenim ukrasima u kosi, te glumiti sreću? Hoće li itko ikada shvatiti da jedino što želim jest plakati kad sam tužna i smijati se kad sam sretna? Eduard je jedina osoba zbog koje sam spremna sve podnositi, no, hoće li on uvijek biti tu? Hoće li me napustiti? Uvijek uzbuđeno priča o sinu, svom nasljedniku...

Pogledam slikareve radoznale oči. Na trenutak pozavidim na slobodi koju ima prenoseći svoje misli, patnje i radosti na platno.

«Gospođo Monnier!» iz razmišljanja me prekine slikarev glas. «Vaš portret je gotov. Želite li ga pogledati?»

Polako ustanem i krenem prema središtu slikarskog ateljea kojeg je moj muž dao sagraditi Vlahu Bukovcu. Napeti muk prekida samo kuckanje mojih potpetica o mramorni pod. Podignem pogled te krajičkom oka primijetim Bukovčevo čelo sjajno od znoja.

Nasmiješim se. Tada ga ugledam. Vlastiti lik naslikan na bijelom platnu. Lice mu obasjava svjetlost, a tamne oči, kao knjiga, pričaju svoju priču. Tko bi pomislio da je ta sjetna žena novopečena mladenka! Čudna misao prođe mi kroz glavu. Bukovčeva Mona Lisa...

Fani Skvrce, 8.r.

OŠ Lapad, Dubrovnik

Voditeljica: Sandra Merdžan

Najljepša strana svijeta

„Draga gospođo!“ Rekao je čovjek tiho, značajno podigavši desni kažiprst.

„Izvolite sjesti. Molim Vas, poslušajte me. Znaite, riječ je o zadatku osjetljive naravi. Koliki su se pisci tako izgubili i zauvijek nestali. Lako je zalutati i umjesto pisca postati nešto drugo!

A to je velika nesreća, gospođo, velika nesreća ! Evo, ja poznajem jednog čovjeka koji se rodio kao pisac, a nikad nije napisao ni jednog retka. A, vidite, danas je tako lako zalutati!“

Čovjek se povjerljivo nagnuo prema bakici: "Život je pun zamki! Budući pisac zagleda se u televizor umjesto u zvijezde, zagleda, zagleda, i, dok trepneš, već je starac. Da!" Zaključio je čovjek. „A svijet treba pisce, zar ne?“

„O, da!“ Potvrdila je bakica.

„Ne može se budućeg pisca pustiti da luta, ljenčari i propada!“ Reče čovjek. „Osobito kad je takvih osobina poput Perice!“

„Takvih osobina?“ Zapita znatiželjna bakica.

Čovjek se smiješio. Tko zna, možda je zamišljao bakicu kao plavokosu djevojčicu koja se penje na stablo susjedove trešnje.

„Tko zna?“ Rekao je. „Tko zna?“

„Vi jako volite pse?“ Zapita bakica. „O, da.“ Reče čovjek. „Volim pse, ali i miševе i mačke, volim slonove još iz vremena kad nisu imali surle, volim vukove i krokodile, a osobito žabe!“

„Žabe?“ Zgrozi se bakica. „Bljak!“

Čovjek se smijao. Smijao se kao vjhor. Drveće je savijalo grane, trava se povijala, kamenčići su se kotrljali stazom, zvijezde su žmirkale na nebu, mjesec se pomaknuo...

„Da“, rekao je čovjek. „Po tome se pisci razlikuju od drugih ljudi!“

„Po žabama?“ Zapita bakica u čudu. Još joj je uvijek na licu bio namršten, gadljiv izraz.

„Da, po žabama. Samo pisac može voljeti žabu i pretvoriti je u princa.“ Govorio je čovjek i smijao se, smijao se kao vjhor. Bakica je razmišljala. Oh, kako je zanimljiv čovjek bio taj skretničar! Zanimljiv i zagonetan! Bilo joj je ugodno razgovarati s njim, a htjela ga je još toliko toga pitati, no čovjek ustane sa sjedala te reče: "A sada, oprostite, moram ići! Bio je ovo vrlo naporan dan i vrlo sam umoran!"

I čovjek ustane. Oh! Tek kad je ustao, vidjelo se koliko je on visok čovjek! Bio je pravi div! Bakici se učinilo da čovjek stopalima dodiruje zemlju, a glavom dotiče nebo... Čovjek se dobro protegnuo, a onda je ponovno sjeo na sjedalo, raskopčao kaput i iz malog unutrašnjeg džepa izvadio neki predmet.

„Kakva je to spravica?“ Zapitala je, naravno, strahovito znatiželjna bakica.

„To je kompas.“ Rekao je čovjek. „Pokazuje mi put.“
„Kamo idete?“ Upitala je bakica. Rastanci uvijek rastužuju. „Na jug?“ Nekako joj se činilo kako bi bilo prirodno da čovjek krene prema jugu. Kao lastavice!
„Ne“, rekao je čovjek.
„Na sjever?“ Pitala je bakica. „Ali ondje je hladno!“
„Ne, ne idem na sjever“, rekao je čovjek.
„Na istok? Ili na zapad?“
„Ne“, i dalje je tvrdio čovjek.
„Pa kamo ćete onda?“ Čudila se starica.
„Oh“, rekao je čovjek i nasmiješio se. „Postoji i peta strana svijeta.“
„Peta strana?!“ Promrmljala je bakica zapanjeno.
„Da“, rekao je čovjek. „To je strana priča, slika, glazbe i mašte.“ Zastao je malo, a onda se opet ljubazno nasmiješio: „Najljepša strana svijeta!“

Kristina Weissenberger, II.r.

Graditeljsko-geodetska škola Osijek, Osijek

Voditeljica: Sandra Uranjek-Varga

Posljednji ples

1.

Ne mogu se sjetiti kako smo se upoznali. Premda zaboravljivost ne pripisujem svojim poodmaklim godinama, već neobičnoj prirodi našeg odnosa, ipak osjećam stid što sam trenutno zakinuta za sjećanje na prvi susret sa svojim životnim *partnerom*. Prvo sjećanje vezano za njega, koje u potpunosti čuvam, čudna je, smiješna navika koju je imao i zbog koje sam ga zavoljela. Naime, M. je običavao svaku večer, prije odlaska na spavanje, na gramofon puštati jednu jedinu ploču koju je imao, a onda plesati na lagane taktove balada, i to sâm.

Tom događaju imala sam čast prvi put svjedočiti kada sam putovala u Zagreb na seminar. Nisam imala kod koga prespavati. Bila su čudna vremena, studenti onakvi kakvi uvijek jesu, bez novca, pa mi

je on, prijatelj još iz djetinjstva (ljetovali smo u istom mjestu, vikendica do vikendice, a nakon ljeta ostali bismo u kontaktu putem pisma), ponudio svoj skroman stan i vlastiti krevet dok je on spavao na kauču. I te je večeri plesao iako mu je gotovo strankinja, osoba koju ne poznaje – izuzev njenog ljetnog izdanja i pisanih riječi, boravila u stanu. Ja sam ga mogla samo promatrati. Nikad mu se nisam pridružila, čak ni poslije, nakon godina i godina braka, jer mi se taj trenutak činio preosoban, nedovoljno javan da ga dijeli i sa kime. Nešto kao vlastito povezivanje s Bogom, meditacija pokretom. Bojala sam se da će se nešto strašno dogoditi ako to pokušam promijeniti.

Sjećam se da mi je, dok smo još bili djeca, znao pričati o tome kako će, kad odraste i postane samostalan, napraviti najbolju zbirku starih vinilnih ploča u svemiru. On je odrastao, kupio gramofon, a za prvu ploču su mu trebale godine jer se, kako mi je uzrujano objašnjavao, nije mogao odlučiti koji će album i kojeg umjetnika zaslužiti tu čast da bude prvi među najboljima.

Ja sam mu kupila prvu. Meni vrlo drag album, bez neke naročite kvalitete, da mu bude zamjena dok ne nađe nešto dostojnije. Mislila sam kako će ubrzo nakon toga naći nešto što je bolje ispunjavalo njegove kriterije, početi s ostvarivanjem sna, ali – prevarila sam se. Ta ploča, koju sam kupila nakon deset minuta potrage, do kraja je ostala jedina koju je imao. Ona je bila cijela njegova zbirka.

Jednom sam ga pitala zašto se nije potrudio i ostvario svoj san. Rekao je kako mu je ta ploča, iako glazbeno plitka i producerski bliža komercijalnoj nego njemu uobičajenoj, alternativnoj sceni, nešto najbolje što mu se dogodilo u životu. Činjenica što sam mu je ja darovala ono je što je u njegovim očima oplemenilo taj komad plastike u papirnatom omotu. Druge mu nisu trebale.

2.

Zašto uopće pišem ove retke? Vjerojatno je ova moja ispovijed rezultat životnog poziva koji nikad nije “zazvonio”. Pisanje je uvijek bila moja tiha patnja, osobno zadovoljstvo. Nikada nisam imala snage ostaviti siguran posao i upustiti se u avanturu – živjeti kao

spisateljica. Tekstovi, crtice iz života, razrađene misli, sve se to gomilalo po kutovima stana i potkrovlja. Ovo je posljednja prilika da napišem nešto logično, koncentrirano i koncizno, na tragu onoga što sam nekad davno pisala. Sve što mi je ostalo od slavnihi dana moje amaterske proze tek je zid prekriven isto tako amaterskim priznanjima, nagradama i zahvalama ljudi koji su ovakve kao mene žalili („Što li je moglo biti od nje...“). Ah, tu su i police prepune knjiga s posvetom! Uvijek sam se družila s ljudima koji su se usudili poći za ciljem, diveći im se i potajno zavideći.

Pitam se koja je korist od svega toga kad su mi od brojnih prijatelja i vojske poznanika ostala samo sjećanja i poneka božićna čestitka? Ostala sam sama, poput nebrojenih drugih, zaboravljena i ostavljena na milost i nemilost sjenama. Dogodilo mi se ono čega sam se najviše bojala: da u starosti ostanem sama i napuštena, bez igdje iko-ga. Bila sam uvjerenata kako se to meni ne može dogoditi, kako će M. ostati zauvijek sa mnom. No i on me je napustio. Bezobrazno i prkosno, u isti mah i uzvišeno i dostojanstveno, u snu, ali svejedno bez oprostaja. Uvjerenata sam kako je to učinio da izazove u meni reakciju, onu koja je dosljedno izostajala svaki put kad bi u naletu bijesa razbijao tanjure, urlao na mene ili plakao od tuge. Čudno je to kako nisam ista osoba kad je on u blizini i kad nismo zajedno.

Smrt se polako uspinje stubištem moje zgrade, a mene hvata očaj jer se ne mogu ustati i otvoriti joj vrata. Ako ih ne otvorim, otići će i potražiti me drugdje. Možda odustati. Dok me se opet ne sjeti, a to je najgora od svih mogućih opcija: čekati sama. Čak je i smrt bolje društvo nego duhovi prošlih vremena i tamni oblaci. Moj anđeo (M.) će otvoriti vrata, pridržavati me kad nesigurnim korakom budem pratila smrt, a ako mi još nije suđeno umrijeti, njegova ljubav će mi osvjetljavati ove tamne noći i držati sjenke podalje od ovog malog kuhinjskog stola za kojim sjedim.

Mirna Vladušić, III.r.

I. gimnazija, Split

Voditelj: Mate Šimundić

Bez slika

Srce

Srce. Dvije ljepljive lizalice spojene vrhovima; ispunjeno, čokoladno, Milka; das Herz, heart; tipično, nekako meko, zaobljeno; i kamenno, licitarsko, hrabro, zaključano, probodeno. Organ. Znam da je glupo toliko mariti za osjećaje. Ipak, frustrira me to. Bilo je najjednostavnije izbjegavati ga. Kako li je samo izluđujuće kada ti roditelji daju ime sa "r", a ti ga ni izgovoriti ne znaš? -„Lobelt”. Vjerojatno je jadnik na sto muka kada ga tko upita za ime, a to slovo ne može zaobići. E, pa ne mogu ni ja srce. Bez veze. A najgora su bila Valentinova. Nitko ih nije imao namjeru čak ni slučajno zaboraviti, a ja sam ih htio staviti u zagradu kao one manje bitne stvari ili pak prebrisati svježim slojem korektora, onog nama popularnog i skupog iz prodavaonice u Strossmayerovoj.

Zvukovi

Ona nije znala za moj problem sa srcem. Volio sam misliti da nikad neće saznati, ali sam joj to, kao ispovijedajući se, svojevolumeno i kroz smijeh prepričao kada smo se jednom tramvajem vraćali kući s večere. Popili smo malo, no dovoljno da joj bacim pod noge i najintimnije istine. Bilo je tada zapravo nevjerojatno čuti njen smijeh. Smijeh bez glasa, a savršen zvuk bez monotonije škripanja, zviždanja, psovanja. Pronalazim tu neobičnu tišinu u gužvi, među pjesmama i prepirkama, pored truba i listanja stranica; tišinu koja je bila brbljava, glasna i tvrdoglava. Uvijek sam znao da bi ustala i uzviknula, rekla što misli. Ni tona, a tako cjelovito, posebno. Kao ona. Dvjesto trideset sedam godina, kako uvijek govori, igra loto i prekomjerno pije sok od jabuke koji - kako je pročitala na nekoj margini - poboljšava pamćenje samo da joj se ne omakne dva puta zaigrati na iste brojeve. Nikad nije dobila na lotu, a ja ću i dalje nesigurno oblikovati baš to srce.

Mirisi

Bože, kakav osjet. Savršena iluzija. Kada prođe pored mene, čini mi se da je glasniji od zvuka koraka. Najizazovnije je to "pored" doživjeti negdje u masi, moru silnih kolonjskih voda, vodica i dezodoransa. Pa kad osjetiš da je to ta vesta! Bingo, čovječe! Znao sam se orijentirati prema tome zajedno hodajući kući (jer su i kasni tramvaji zaspali). Ne udahnem duboko i snažno; samo smireno. Svi noćni mirisi prođu mnome i stignem se svakom posvetiti. Ona nije imala svoj omiljeni, ali moj je bio njen. Pora do pore imala je bolju priču od ijednog Chanela broj pet, devetnaest ili dvadeset dva.

Dodiri

Hvataš jezikom pahuljice i nadaš se da ćeš već sutra osjetiti sve mirise proljeća na svome licu, a dan kasnije ti sunce dodiruje jagodice nožnih prstiju. Tražiš samo esenciju i u mislima prigliš sve. Tako sam ih duboko proživljavao i sam ih činio gotovo nestvarnima, kako bi trajali što duže, bez praznina. U njenim dodirima pronašao sam neke nove svjetove. Svjetove ispred onih u kojima ni svi pridjevi ne bi opisali takvu katarzu kao nakon običnog poljupca u obraz. Kada bi samo krenuo nespretno uzeti šalicu kave sa stola, ruka joj je već bila tu negdje. Dodir. Nikad ne dosadi. Dnevnik čitanja zaokružen s desetak riječi, ali u svakoj se uspjela naći. Krevet, kava, telefon, večera. I kada se uvijek iznova vratim žaljenju, zna da je dovoljno čvrsto me zgrabiti za ruku. Ispreplitanje prstiju, škakljanje, kosa, tkanina: novootkriveni svijet.

Bez slika

Iskreno, nisam nikad nikamo otputovao niti sam kvalitetno ispunjavao slobodno vrijeme jer nisam znao kako - valjda se time ne bi ništa promijenilo? Moje kretanje svodi se na dobre stare, najvažnije - provjerene putanje: grad, jedan topli restoran s najukusnijim špagetima i tramvaj broj 17. Obožavam to što su ljudi uvijek dovoljno ob-

zirni da me upozore na dolazak željenog broja, a ponekad čak i uhvate za ruku i povedu me unutra. Autobus bi bio nešto novo, s previše prepreka i sjedenja pa se uspješno držim onoga što poznajem. Nje, između ostalog. Park mi je bio nešto slično javnom prijevozu; nikad nisam znao na što ću naletjeti, ali kada osjetim da sam pronašao idealno mjesto, ne bih se pomaknuo. Sjediti ondje satima, prepoznavati razliku između trave danju i noću, jutrima puštati sunce da osuši rosu samo kako bih udahnuo tu posebnu svježinu... Ona nije bila sa mnom. Lutajući okolo osjetio sam nešto novo. U istom trenutku sam propadao i lebdio – pijesak pod nogama. Prisjetio sam se srca te dohvatio štap koji mi je zapravo smetao. Dotrčalo je neko dijete čiji je smijeh bio toliko drugačiji od njenog. Doviknulo je majci kako striček s crnim naočalama crta lijepa srca u pijesku i pitalo može li se igrati i on s bijelim štapom. Od tada sam svaki dan u parku.

Ana Živković, IV.r.

Srednja škola Valpovo, Valpovo

Voditeljica: Mila Bungić

Trenutak u prosincu

Šaputavi žamor naglo je prekinulo izlizano cviljenje šarki i nepostojana tišina nepovratno se prosula po linoleumu.

Zaustavljeni trenutak motoričnog toka melodije i misli neko vrijeme visio je u gustome zraku, zadržan u svim hladnim i gotovo nezainteresiranim pogledima gostiju, raspršen u pucnju prsta kada su se vratili svojim prigušenim razgovorima. Jednim pogledom obuhvatila sam cijelu izduženu i polupraznu prostoriju ispunjenu jednostavnim pokućstvom i uspjela uhvatiti bakreni odsjaj kovrča osobe donekle skrivene od ostalih, pomalo nagnute nad hrpom iscrtanih bilježnica. Meko sjedalo pokraj nje uskoro je bilo popunjeno, ali vršak olovke još uvijek je odsutno grizla, u potpunosti koncentrirana na vlastitu

viziju. Kada se sjetila podignuti pogled, opet uperen kroz mene kao da zapravo nisam tu, sve što je darovala bilo je lagano kimanje glavom i titraj usnica za nagovještaj smiješka.

Ponekad postojim tek toliko da posjedujem vlastitu sjenu.

I dok mi priča o novostima u ovome zapuštenom gradu kojeg sam ostavila tako davno da me njegovi stanovnici više ne prepoznaju, usprkos ravnodušnosti što je to već odavno postalo obostrano, svojevrсно promrmljam pokoju riječ kada je to potrebno i gubim se u svemu. Više ne postoji ona i ukorijenjeni tragovi osamljenosti i dugački prsti uvijeni oko komada grafita. Više ne postoji vrijeme koje neumoljivo klizi poput crvene tekućine u nezačepljeni slivnik.

Ali postoje teške pahulje koje zatrpavaju uske ulice i gradske svjetiljke koje glume reflektore nad njihovom neobjašnjivom koreografijom. Postoji zarobljena toplina i zrak koji udiše petnaestak ljudi istovremeno, tako sinkronizirano da se upitam nije li sve ovo već unaprijed dogovoreno. Postoje prigušena svjetla gotovo zaboravljenog kafića koja bacaju svoj prah na zidove boje pjenastog cappuccina, izmjena povjerljivih informacija i poneki izmaknuti smijeh. Postoje mirisi koji se miješaju međusobno i stvaraju jedinstvenu aromu čokolade, vanilije, cimeta, kave, višnje i borovnice. Postoji veliki žućkasti pas skutren do stolice svog vlasnika, s čupavim krznom i jednim otvorenim okom u iščekivanju povratka kući, koji barem zna da ga poslije ovoga nešto čeka. Postoji šalica s okrhnutim rubom i izbljedjelim motivima ispred mene, napunjena čajem od šipka, i njezina para koja se uvija u neisprekidanu spiralu i stapa s nevidljivošću života. I postoji tišina negdje tamo daleko, i isprepletena skladba koju se rijetki potrudu čuti, a za kojom sada čeznem više od pretvaranja da sam dio ovog nerazumljivog svijeta.

Ali u jednom trenutku ona me iznenada uhvati za podlakticu, i znam da će mi pokušati objasniti zašto me je pozvala.

I pokušavam shvatiti. Gledam u sve te narisane crteže i nedovršene skice stvarnoga svijeta. Vidim miješanje boja; sve one koje postoje i koje ja nikada ne bih našla u koži ili naborima grubih tkanina. Pro-

matram zarobljeni dah bića u ugljenu, temperama i raznim vrstama papira kojima ne znam ime ni podrijetlo. Sjene koje se ne čine bitnima, tanke i deblje konturne crte, njezin pamtljivi stil u toploj teksturi i oštrim obrisima. I nagomilane detalje, sitnice koje meni promaknu jer nikada nisam naučila gledati kao ona. Ona, koja vidi ono bitno čak i kada bih se zaklela da ga nema.

„Nisi me zvala da bi mi pokazala svoja umjetnička djela, koliko god bila predivna.“ Tiho sam prošaptala ono očito, pretenciozno se udvarajući tišini, kao da se ne usuđujem pokloniti svijetu išta više od šapta. Pokazala je na zbunjujuću sliku nebrojivih crta, debelih i tankih, ravnih i valovitih, isprekidanih, kratkih, dugih, spiralnih, kromatskih, nekromatskih i raznih drugih karakteristika, te meko pokrenula glasnice.

„Zamisli da su ljudi linije. Jedinственe, osobne linije, svaki od njih; zamisli da se cijeli svijet u cjelokupnom trajanju i sa svime živim nacрта samo linijama na jednom velikom prozirnom papiru. Svaka interakcija s nekim, svaka riječ ili utjecaj nekoga odražava se na oblik i karakter naše linije, mijenjajući njezin tok ili osobinu, a sve te crte koje su postojale, koje postoje i koje će postojati neprekidno stvaraju to veliko umjetničko djelo.“

Pokušala sam je pogledati izravno u oči, ali nije mi dopuštala. Nastavila je istim onim jasnim i neprekinutim glasom, uvjeren da će se misao nepovratno izgubiti ako je prekinem.

„Ali, jednom utisnuta, linija se više ne može obrisati. Ne postoji ultimativna gumica koja bi izbrisala ijednu promjenu ili grešku za kojom bi stvaratelj linije mogao žaliti. Čim tinta dotakne prozirnú ravninu papira, gotovo je; ali savršenstvo stvaranja leži upravo u njegovoj nesavršenosti.“

Maknula sam njezinu ruku s moje i gotovo nesvjesno se udaljila, izbjegavajući ikakav direktan dodir. Stisnula sam oči čim sam osjetila gorčinu kako se kovitla i hrani negdje duboko u meni, spremna prsnuti na nesigurnu površinu čim pronade slabu točku.

„Što pokušavaš reći?“

I tada me konačno pogledala. Ne kao da je visoka stolica pokraj nje prazna i da zamišlja nepostojeću osobu. Nešto u zelenim očima postalo je duboko, a njezine riječi su se spretno uvijale oko mene, zarobljavajući me na utješan način.

„Objašnjavam ti da u našem svijetu ne postoje vječne paralele. Svaka linija počinje od barem jedne druge, i svaka linija mnogobrojno puta dotakne nasumične pojedince. Neke dotakne jedanput, neke nekoliko puta, nekima se uporno vraća, a s nekima teče postojano i istim smjerom, dodirujući se gotovo cijeloga svog trajanja. Ali čak i ako ta linija pokušava izbjegavati sve ostale linije, ne može izbrisati sva ona prijašnja težišta, križanja i utjecaje. Čak ni ako prestane teći.“

I dok tiha glazba stopljena s kretnjama, udisajima i prije svega životom nastavlja svirati u pozadini, ona s nježnim osmijehom izgovara trivijalne riječi, tiho me ostavljajući u slijepoj masi črčkarija koju su uzalud nazvali mojim postojanjem.

„Ponekad je samo potrebno promijeniti boju.“

Andrea Baričević, II.r.

Gimnazija Požega, Požega

Voditeljica: Kristina Lešić

Proces preobrazbe

U tmurno i kišno subotnje poslijepodne, pred vilom uglednog bankara Gregora K. zaustavilo se policijsko vozilo. Iz njega su izašla dva policajca, oba krajnje ozbiljna u svojoj dužnosti da Gregora privedu pravdi. Pozvonili su. Nakon nekoliko trenutaka začuju se usporeni, tromi koraci. Kroz odškrinuta vrata proviri mršava ljudska figura.

- Da, što trebate? – pomalo ljutito upita bankar.
- Imamo nalog za vaše uhićenje.
- Ali, što, kako... – naglo se razbudi Gregor. – Ja nisam napravio ni...

- Sve što kažete može se iskoristiti protiv vas.
- Ali danas mi je rođendan. Ne možete samo tako...
- Bojim se da možemo – hladno će jedan. – Hajde, još danas, nemamo cijeli dan.

Nakon pola sata, koliko je trebalo da se vidno uplašeni bankar spremi, uputili su se prema policijskoj postaji. Vožnja je bila neobičajeno mirna i gotovo bez razgovora, što nije previše smetalo dvojici u odorama. Tamo ga ostave u jednoj praznoj prostoriji da čeka inspektora koji je trebao ući svaki trenutak. Ostao je prepušten samo svojim mislima. Gregoru su se usta potpuno osušila. Od silnog naleta adrenalina sada ostade samo osjećaj tjeskobe. „Zašto se ovo meni događa? Ne, nemoguće. Ne mogu mi ništa. Moram ostati miran. Samo ostati miran.“ – prolazilo mu je kroz glavu.

Inspektor uđe u sobu. Bio je to poprilično jak čovjek. Čim je pogledao Gregora, osmijeh mu se razvukao preko cijelog lica. Izgledao je poput psihopata.

- Želim vidjeti svog odvjetnika – izusti Gregor.
- Polako, polako... Na putu je. Samo što nije stigao. Nego, hoće li vam smetati ako ja zapalim?

Gregor samo odmahne glavom pomalo zbunjeno. Inspektor polako izvadi cigaretu i potraži upaljač.

- Dok ne stigne vaš odvjetnik, mogli bismo malo popričati. Onako, neslužbeno. Hoćete li vi jednu? – upita ga držeći kutiju cigareta.

Gregor opet samo odmahne glavom.

- Uvijek sam se pitao kako se postaje bankar – reče dok je palio cigaretu. – Kako se dolazi do tog lijepog položaja. Recite mi. Kako čovjek kao vi može doći u tako moćan položaj? – zastane malo dok ne povuče dim pa opet nastavi – Ja bih se, vidite, jedva kontrolirao pored tolike količine novaca na dohvat ruke. Sigurno vam je jako teško.

Gregor je samo slušao inspektorov monolog pokušavajući ostati što pribraniji.

- Imate li ženu? – strpljivo će inspektor iako je dobro znao odgovor na to pitanje.

- Ženu? Da.
- Volite li je?
- Da.
- Sigurno je sretnica. – uz smiješak će inspektor. Tada naglo ugasi cigaretu i nastavi:
- Znete li kako znam da lažete? Da je volite ne biste napravili ova-
kva nedjela.
- N... Ne znam o čemu govorite – s knedlom u grlu će Gregor. Srce
mu je sve jače lupalo. Dlanovi su mu se znojili.
- Mislite da je ovo uhićenje iz vedra neba?! Već vas dugo pratimo.
Znamo za tajne račune i za svaku transakciju koju ste napravili! Zar
mislite da ne znam s čijim ste novcima kupili novi auto, vilu, pa i taj
skupi sat koji sada nosite?!
- Gregor pogleda sat. Poželi ga skinuti kao da je kakav parazit na
njegovoj ruci. Oblije ga hladan znoj.
- Dobro znam za svaki put kad si prebacio novac na tajne račune
u Švicarskoj.
- Ruke mu se počnu tresti.
- Ili kad si se viđao sa svojim „noćnim prijateljicama“ – inspektor
baci nekoliko fotografija na stol.
- Ne... To nije... – Vid mu se počne mutiti. Pokušava nešto reći, ali
riječi ne izlaze iz usta. Znao je da je otkriven i da će biti osuđen.
- Ne, to nisam ja! Ne! Neee!!!
- Gregore, Gregore, prestani cvičati, ti prokleti kukče!
- Gregore – obrati mu se otac – Prestani! Plašiš majku! – i baci
jabuku na Gregora.
- Ah... Što... Huh... – nakon dugog uzdaha Gregor pomisli: Kvragu,
opet sam sanjao da sam prokleti čovjek!

Boris Bićanić, IV.r.

Srednja škola Marka Marulića Slatina, Slatina

Voditeljica: Dinka Filipović

Želim biti jedan svemir

Kada pričamo o ironiji, vjerojatno je jedna od najprisutnijih u našem društvu ta, da nas sredstva stvorena za širenje naših spoznajnih granica, zapravo zatupljuju! Tehnologije modernog svijeta, poput onih za povezivanje ljudi podsjećaju me na robote iz SF priča. Ljudi ih proizvode kako bi im služile, no one se okreću protiv čovjeka. Neizbježno je ovdje pričati o *Facebooku*. Zamišljen kao društvena stranica na kojoj će se povezivati ljudi koji su izgubili kontakt tijekom vremena i kao mreža koja omogućuje interakciju s pripadnicima najrazličitijih kulturnih, etničkih skupina, potpuno je izgubila prvobitni smisao. Ključni pojam vezan za *Facebook* je zloupotrebljavanje. Kao i sa svime dosad, jednostavno smo pretjerali sa satima potrošenima uzalud, lažnim predstavljanjem samih sebe, pretjerali smo čak i s komunikacijom. Kad ne znamo mjeru, i dobro može postati zlo, a za to je potreban samo čovjek.

Danas mladi dane provode većinom viseći na *Faceu* naivno uvjeravajući sebe kako nemaju problem, kako su preko njega dio svijeta. Uistinu je ugodno imati rezervnu razonodu za kišne dane, čitavu riznicu najrazličitijih podataka nadohvat ruke, ali je li zaista presudno znati intimne činjenice o neznancima? Moramo li stvarno znati s kime je u vezi ona djevojka iz susjednog razreda ili gdje neki tamo dečko izlazi ovu subotu? No to je ono što nam *Face* nudi. *Facebook* je postao svijet za sebe. On je prava riznica tuđih podataka. Svaki je profil nečiji život, a vi ste „faca“ koja čita aktualne informacije. Zar je onda zaista čudno da se sve više i više ograđujemo od stvarnoga života? Je li uistinu neočekivano da postajemo promatrači, a ne sudionici života? Postojimo li zaista?

Zamislite da je svijet oko vas jedna ulica, monitor računala prozor zgrade. Vi ste osamljeni dječak, bez prijatelja, koji kroz prozor gleda na ulicu. Promatra i upija. Sve zna i sve vidi. I u toj užarenosti opće upućenosti, niti ne osjeća potrebu izaći na ulicu i pronaći prijatelje. Zašto bi? Ovako je udobnije. Sjediti i promatrati iziskuje mnogo ma-

nje energije i emocija nego što je nužno pružiti u stvarnom svijetu. A evolucija ljudskoga bića ide dalje, sve dok pasivnost ne postane nezaobilazna karakteristika.

Smatram pogrešnim pitanje: „Je li stvarni život uistinu toliko nezanimljiv?“, jer odgovor je: „Dakako da nije!“ Svijet je i dalje prekrasan kao što je bio i prije ove silne tehnologije. Nije se promijenio. Mi, s druge strane jesmo. Želimo biti dio prirode, njenih ljepota i dio vanjskoga svijeta, samo što to sad radimo klikanjem. Gledamo, a ne doživljavamo.

Što je *reality show*? I zašto je, u kakvom god žanru bio, uvijek medijski i opće popraćen? Problematika je ista. Ulazimo u tuđe živote i to nam godi. Moramo se zapitati ostaje li nam vremena za vlastiti? Dakako, nije kasno za promjenu. Mislim da su pitanja koja si trebamo postaviti: želimo li razmišljati o najboljim godinama života s osjećajem krivnje, hoćemo li se kajati što nismo jednostavno uronili u predivno more života i prihvatili izazove koje plovidba nosi? Želimo li zaista unucima reći da smo baku/djeda upoznali na Face-u?

Možda se u budućnosti i neće više rađati veliki umovi, veliki pjesnici i slikari. Možda će za nekoliko tisuća godina neki potpuno drugačiji ljudi reći: „Da, bila je to uistinu jedna silna civilizacija, uništena sama od sebe“, misleći pritom na naše generacije.

Polako prestajemo biti ljudi. Postajemo slijepi stvorovi. I svijet možda pati u tišini, ali ja ne moram biti svijet, ne moram čak ni biti dio njega. Ja mogu biti jedan svemir, a sva tiha patnja neka bude zaseban planet.

Paola Sirotić, IV.r.

Turističko-ugostiteljska škola Antona Štifanića, Poreč
Voditeljica: Blaženka Đermadi

Ljudi, grad, ja

Nepoznati grad. Izlazim na ulicu. Gomila žuri u jednom smjeru, u drugom smjeru, razgovaraju i šute. Mnogo ljudi. Čuju se trube, čuju se sirene. Mnogo automobila. Uglavnom su žuti, sivih je manje. Buka je gotovo nepodnošljiva. Tamo je prozor. Hrpa ljudi stoji ispred okna koje se povremeno otvara. Čekaju svoj obrok. Hodaju i hrane se velikim sendvičima od okruglog kruha iz kojih izvire zelena salata, kečap i majoneza, širi se miris luka. Pojest će ih sami, svatko svoj. Zadovoljni prolaze ulicom do prve slobodne klupe i guštaju. Poslije hrle u podzemlje, stubama. Lupkaju nogama, nestrpljivo pogledaju na satove. Vlak dolazi, oni ulaze, vlak odlazi. Pet minuta kasnije – ponovno sve isto, u negativu: vlak dođe, oni izlaze, vlak ode. Ljudi s crvenim, plavim, kariranim, točkastim kravatama, na crte, urednih odijela, gelom zaglađena kosa, torba u ruci. Svaki za sebe izlazi iz podzemlja u gradsku vrevu. Nekoliko metara dalje svaki će pronaći svoju zgradu s velikim staklenim vratima koja se vrte u krug. Svaki od njih prije toga će zaobići uličnog svirača. Čuju se trube, čuju se sirene, mnogo automobila.

Ljeto je prošlo. Moj grad. Izlazim na ulicu. Hodam s gomilom. Čuju se trube, čuju se sirene. Malo ih je za ovo doba dana. Stojim ispred prozora, čekam u redu. Imam sendvič, sita sam barem dva sata. Odlazim do prve klupe. Komadi zelene salate izviruju iz mog sendviča. Kečap mi pada na hlače. To je normalno. Stubama hrlim u podzemlje. Lupkam nogama, nestrpljivo gledam na sat. Vlak dođe, ulazim, vlak ode. Vlak dođe, izlazim, vlak ode. Penjem se stubama u gradsku vrevu. Prolazim pokraj uličnog svirača. Tražim svoju zgradu. Čuju se trube, čuju se sirene...

Antonia Nemec, III.r.

Graditeljska škola Čakovec, Čakovec

Voditeljica: Emilija Kovač

S kim bih htio da sam, mene nema

Uvijek sam se pitao što je to u meni što me čini zatvorenim i sramežljivim kod upoznavanja novih ljudi. Trenutačno mi te moje osobine predstavljaju veliku prepreku pri sklapanju poznanstava s djevojkama.

U školu putujem uvijek istim autobusom, istim onim koji stalno kasni, bilo da njime putujem u grad, u školu ili da se iz škole vraćam kući. Iako se to sada čini nevažnim, vožnja u tom autobusu uljepša mi svaki dan. Redovito sjednem na isto mjesto, sjedalo tri koraka od zadnjih vrata nalijevo i to uvijek do prozora. Vrijeme kratim gledajući krajolik kojim putujem. Uvijek me oduševi, iako ga već napamet znam. Tek ponekad zatvorim oči, čisto onako da se iznenadim. Dok mogu, gledam Velebit nad Novigradskim morem, a kako cesta vijuga dalje, u susret mi dolaze krš i rijetki maslinici. Ali, ono što me posebno veseli i čini nervoznim, njen je ulazak u isti taj autobus. Jedva čekam da skrenemo lijevo jer znam da će na trećoj stanici ući ona. Što bih dao da vozač napravi koji krug oko te stanice na kojoj ona čeka.

Gledam je dok ulazi u autobus. Zadivljeno promatram njenu crnu kosu uvijek vezanu u rep i besprijekorno začesljanu. Svaki put sjedne dva sjedala iza vozača mada je mjesto do mene prazno. Svejedno mi je drago jer je vozačevo sjedalo odijeljeno plastikom koja se zrcali. Ona gleda kroz prozor, a ja u „vozačevo staklo“. Izgubim se u tim tamnim očima koje mi se, iako u staklu, čine tako stvarnima. Ponekad pomislim da gledajući pravo, u ono vozačevo staklo, ona zapravo gleda baš mene. Zasramim se i brzo odvratim pogled gledajući, tobože, zainteresirano na drugu stranu, očekujući ni sam ne znam što.

Trenutak kada ona, neposredno prije dolaska na svoju stanicu, oprezno i polako podiže glavu i pogledom pretražuje stražnji dio autobusa, za mene je posebno uzbudljiv. Ja je gledam dok ustaje i uzima školsku torbu, gledam je ravno u oči dok nam se pogledi ne susretnu. Tada osjetim toplinu u prsima i lagani drhtaj od kojeg se sav naježim. Zaboravim na gužvu u autobusu, zaboravim i na sve ostalo. Ništa više

nije važno kao taj djelić sekunde. Ponekad prije izlaska, ona uputi još jedan pogled kojim kao da pozdravlja bez riječi. I kada bih htio, ne bih mogao progovoriti od uzbuđenja. Gledam je zatim kako izlazi i odlazi kući. Okrećem se za njom kako autobus ide naprijed i već tada počinjem čekati sutrašnji dan kada ću je opet vidjeti.

Iz dana u dan žalim što se bojim prići joj i upitati je kako to da joj ne znam ni ime. Koliko toga mi na pamet padne što bih joj rekao. Smišljam ovo i ono, zamišljam čak što bi ona meni mogla reći. Nažalost, to su samo moji snovi. Neki vražji sram ne da mi da joj priđem i kažem joj da mi se sviđa.

I sada idem na autobusni kolodvor, na peron broj četrnaest s kojeg polazi isti onaj autobus koji uvijek kasni, bilo u odlasku ili dolasku. Osjećam da ni danas nisam spreman prići joj i upitati ju za ime, a kamoli reći joj još koju riječ više.

Stipe Baraba, III.r.

Gimnazija Franje Petrića, Zadar
Voditeljica: Sanja Vlahović

Ako mi dopustiš da izgradim kulu na tvojoj zemlji

Ako mi ikad dopustiš
da izgradim kulu na tvojoj zemlji
pažljivo ću razmjestiti kamenje.
Ako potom razbiješ oblake i slutnju
na oštrim stijenama svoga lica
poštivat ću želje tvojih kartografa
i korijenje drveća koje je tu raslo
prije mene.

Ako dozvoliš da budem
bijedna izbjeglica na tvojim terasama

ogrnut ću se trulim lišćem jasena
i za vrtložnih oluja u proljeće
spašavati kišu od jesenskog bunila.

Ako te samo smijem gledati
dok plešeš pod kobaltnoplavim nebom
makar i kroz krošnje nejasnih sjećanja
bit će to sasvim dovoljno.

Ako mi ipak dopustiš
da izgradim kulu na tvojoj zemlji
zidat ću samo koliko mi treba
da uvečer zaklopim vatrene vijeđe
i ujutro se s razlogom probudim.

Filip Žganjar, IV.r.

Gimnazija Bjelovar, Bjelovar

Voditeljica: Marina Šramek

Dječja soba br. 5

Hodnik

Žamor glasova. Smijeh. Dječji crteži uokvirjeni šarenim okvirima. Svijetložuti zidovi. Miris limuna. Sa stropa vise šareni leptiri od papira i savijenih žica. Sve odiše toplinom. Kao da nisam ovdje. Kao da nisam u bolnici. Stajem pred vratima svoje sobe. Oh, toliko sam dugo u bolnici da više ni ne znam kako izgleda moja prava soba, moj stan. Dišem duboko i tjeram zle misli. Za njih ovdje nema mjesta. Vjerojatno ni nije tako lijepa, zaključujem.

Dječja soba br. 5

Ulazim sve težim i sve bolnijim korakom. Brončana kovrčava kosa. Ozbiljno lice. Zatvorene oči. Zalupim vratima. Očito prejako... Naglo

otvara oči. Mutne zelene oči... Toplo mu se smiješim. „Oprosti ako sam te probudila, ali... propuštaš zabavu na hodniku!“ rekla sam mu i dalje se smiješeći. „Sumnjam...“, tiho je rekao ne gledajući me. „Na neurologiji se najbolje zabavlja, stvarno!“ uporna sam. Želim ga razveseliti... Oči mu izgledaju tako umorno. Tužno. Velik je to teret za tako lijepe oči... Zato sam ja tu da mu pomognem. Krećem tromo i bolno prema svom krevetu. „Trebaš pomoć?“ zabrinuto upita.

„Zašto? Nešto ne valja s mojim hodom? Misliš da ti možeš bolje?“ odgovorila sam mu isplazivši mu jezik. Nasmijala ga je moja šala. Ali, meni nije do šale, samo glumim ne bih li ga malo oraspoložila. Legla sam u krevet. Nakon kratkog razgovora zavlada je šutnja. Kaže da je umoran, muči ga teška glavobolja... Ugasila sam svjetlo i prepustila se snu i svojoj boli. Otvaram oči. Mrak je. Noć. Već sam navikla da me tako jako boli glava. Opet mi trni lijeva noga, pa ruka, pa lice. „Zažmiri, nije ti ništa... Proći će...“, tješim sama sebe. Cvrkut ptica. Svjetlo. Da, jutro je. Prošao je doručak, pa ručak... Marko, desetogodišnjak brončanane kose, još uvijek spava. Ja ne mogu tako... Izlazim iz svoje sobe i ulazim u susjednu. Već sam umorna... Umorna od boli, od neizvjesnosti, od čekanja... „Šuti! Nije ti ništa...“

Dječja soba br. 1

„Maja!“ viknuo je Karlo i pojurio mi u zagrljaj. „Danas dolaze nalazi...“, reče mi puno tišim glasom. Snažno ga grlim. „Znaš da ti nije ništa!“ kažem mu namigujući. „Kako je Natalija?“... „Danas je malo lošije...“ odgovori tužno. „Povraća od jutra...“

Dječja soba br. 4

Evo me kod Natalije. Sjedam na njen krevet, stavljam joj glavu u svoje krilo. Grlim je i brišem joj suze. Pjevam joj. Smiruje se... Zaspala je. Bolno je gledati njezinih devet godina.

Dječja soba br. 5

„Sigurno ne trebaš pomoć?“ čujem tužan glas iz mraka. Želim mu vidjeti oči, ali previše se bojim njihove tuge. „Ako su tužne, razveseli ih!“ reče mi neki unutrašnji glas.

„Pa kad si se već ponudio, možeš sa mnom u šetnju hodnikom!“ odgovaram mu tupasto se smješajući. Unatoč bolnoj grimasi, ustaje brzo i prima me za ruku. Dopuštam mu...

Hodnik

„Kako ovo deprimira... Žuti hodnici. Sa stropa vise šareni leptiri... Miris limuna kojim se bezuspješno pokušava prikriti miris bolnice... Samo loša maska arome bolesti... Osim toga, ti natpisi na vratima vraćaju u bolnu stvarnost...“, počne tužnim glasom govoriti krivo izgovorene riječi napamet naučenih rečenica koje je vjerojatno čuo od svoje bake, mame ili koga li već dok su se one tiho došaptavale u sobi br. 5 misleći da ih Marko ne čuje...

„Čekaj malo! Pa što ti je? Ovo je pedijatrija! Ne govori tuđe misli koje ne razumiješ...“, prekinem ga grubo i histerično.

Ipak, u tom sam trenutku osjećala isto što i on. Najgore kod bolnica je to što, makar si zamrznut u trenutku kada si ovdje došao, vrijeme teče dalje. Dani prolaze, prolaze i ljudi. Odlaze kući, netko zdrav, a netko svjestan da će se, nažalost, brzo vratiti. Sretan si zbog zdravih, patiš zbog bolesnih, ali uvijek bijesan na sebe jer ostaješ u istom paklu. I zaista nam ne mogu pomoći ni šareni leptiri, ni miris limuna. „Ja ću ovdje ostati sam...“, reče mi tihim glasom. Znala sam koji odgovor očekuje... „Ti nikad nećeš ostati sam. Ja ću uvijek biti uz tebe...“, rekoh mu sigurnim, ali toplim glasom i dodajem tiho, samo za sebe, da me ne čuje: „Makar na nebu...“

Dječja soba br. 5

Opet me budi glavobolja... Slabašan krik otima mi se s usana. Da, boli me. Jako me boli. Pokušavam ignorirati bol, ali oduzima mi dah.

„Trudi se Maja, ne odustaj!“ govorim si nepoznatim glasom. Muti mi se pred očima. Ne želim ostati ovdje... A možda i želim... Što se to u meni zbiva? Košmar... Želim pomoći drugima. I Marku, i Nataliji i mnogim, mnogim drugima. Želim biti zdrava i uveseljavati ih. Izmamiti osmijeh, pogled bez boli. Bez suza. Bez bolesti. Želim sve ponijeti u zaborav. Želim čuti iskren smijeh, onaj koji nije prigušen suzama. Sve bih za to dala... Sve bih dala za druge, za priliku pa i za sebe. Za još samo jednu priliku! Osjećam suze na vrelin obrazima. Čvrsto držim u ruci rub pokrivača. Bol jenjava. Soba postaje sve svjetlijom... i svjetlijom! Suza mi klizi obrazom. Nikad je ne bih pustila da sam znala da je posljednja. Šaka mi se otvara i bijeli bolnički pokrivač lagano pada na pod...

Maja Matković, II.r.

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

Voditeljica: Goranka Lazić

Pahulje

Zima se uvukla među dugmad na
Mojoj košulji... zima se uvukla
među tvoje riječi. Palo je inje
među nas.

Pale su pahulje satkane od
udaljenosti. Pregršt pahulja, svaka
satkana na drukčiji ledeni
način. I svaka mi sleti na dlan. I
svaka

me opeče.

Svaka me

udari svojim oblikom,

Svojim postojanjem, svojom tugom.

Ja sada hodam po tankom ledu. Ja
sada sama hvatam pahulje... Pregršt
pahulja.

Tihana Kovačević, III.r.

Ženski đlački dom Dubrovnik, Dubrovnik

Voditeljica: Lenka Jadrušić

Vitar

S buron u rukama, vitar sta zavijaj,
kračun vratima diže, ruke tija bi ugrijat.

Ne more do komina i vatre šta pucketaj,
uz zatvorena vrata i caklo na ponistri mu smeta.

Atento mora tepit, kad će se otvorit,
uletit da more ugrijat ruke, vatru razgorit.

Ne fermaje lako, prolaze traži, pute do komina,
ispod ploča na krovu, kroz buže između stina.

A kad ruke ugrije, krade vatri dim,
između ploča, između stina, u beskraj izmigolji s njin.

Rječnik

vitar – vjetar

buron – burom

sta – počeo

zavijaj – zavijati

kračun – zasun, zasovnica

tija – htio

ugrijat – ugrijati
more – može
komin – kamin
caklo – staklo
ponistri – prozoru
atento – pažljivo, strpljivo
tepit – isčekivati
uletit – uletjeti
more – može
razgorit – razgorjeti
fermaje – zaustavlja se
pute – puteve
buže – rupe
stina – stijena

Danijela Paškalin, IV.r.

Tehnička škola Šibenik, Šibenik
Voditeljica: Svjetlana Jurlin Livić

Šalica sjećanja

Monotone šare
Na mojim zelenkastim čizmicama
Bljeskaju na izlozima
Dok ulicom samo ostaje za mnom
Miris parfema dobivenog za rođendan.
I ništa više.

Baš kao da moje noge
Nikad nisu onuda kročile,
Baš kao da tvoje noge
Nisu nikad onuda kročile.

A i odnijet će vjetar
Miris mog parfema...

Evo, ja hodam,
Hodam tvojim ulicama,
Gazim tvojim stopama,
Lebdim tvojim mislima.

Ja hodam ulicama tvojim,
Baš kao i ti,
Kad si,
Kao i ja,
Bio mlad!

I znaš,
Pitam se,
Ličim li ti

Dok serijski,
Žustro, titraju noćne lampe
Moga srca...

Dok lutam
I lutam...
Svim onim mjestima
Kojima si i ti lutao.

Tata,
Ličim li ti?

Hej, tata,
Smiješ li se isto kao nekada,
Hej, tata,

Jesi li promijenio svoj hod?
Jesi li isti kao kad si bio mlad,
Jesi li isti kao kad si bio kao i ja?
Sjedam i gledam
Tvoju ulicu,
Moju ulicu,
I ispijam šalicu vrućeg čaja,
Šalicu uzavrelih sjećanja,
Tako milo topi mi se
Bijeli šećer u ustima.
Ustajem i gazim
Dalje tvojim stopama!

Bezbojne pjenušave kapljice boli
Slijevaju se po mojim obrazima
I gromko padaju po mojim
Zelenkastim čizmicama,
Po tvojim sretnim ulicama.

Hej, tata,
Jesi li isti kao nekada?

Ah, poput zamiješanog mekog tijesta
Majčinim nježnim rukama,
Tek netom ispečenog,
Prhka je istina...

Andela Mijić, I.r.

Klasična gimnazija Ivana Pavla II., Zadar

Voditelj: Damir Sikirić

Tata

Zagasiom svjetlošću korača sjena.
Pust je Britanski trg.
Zagasiom svjetlošću korača muškarac
pustim Britanskim trgom.

Na prozoru čekam.
Ugledam kako, zagasiom svjetlošću,
pustim Britanskim trgom
korača moj tata.

On sjaji u mraku.
Pružam ruke dolje,
prema njemu
na nebu.

On odmiče u mrak.
Ruke k meni ne pruža.
Nestajem s mračnog prozora
u toplinu doma.

Na zagasitoj svjetlosti
pustog Britanskog trga
gleda u zatvoren prozor, u mraku.
Čuva me moj tata.

Melina Ćuk, II.r.

Gimnazija Tituša Brezovačkog, Zagreb

Voditeljica: Sandra Vukić Gjeldum

A da te nimo

Ko grona osičena
somo bi
na svitu bila
ne bi se ujutro umila
ni slotko izila
tugon bi se zagrnula
da te nimo.

Okrenula bi nopoko svit
ne bi mi vonja cvit
suzamin bi iškala svit
da te nimo.

Izgubjena bi hodila
nebo bin molila
da vroti
mojon duši mir
da te nimo.

Kantuni u kući bi pali
na studenoj posteji
bi ležali
blazinju bi
suzamin zalivali
da te nimo.

Ali jemo te,
jemo
gvozdeno vrota otvoroš
uncu fibre skaloješ
dotu mi parićoješ i

ne fermoješ
pensat
dokle budeš moć
durat
moja mat...

Rječnik

fibra – ognjica, groznica, vrućica

unca – težina, malenkost

dota – miraz

pensat – misliti, razmišljati

durat – trajati

iškat – tražiti, iskati

kantun – ugao, kut

blazinja – krevetni jastuk

parićovat – zaustavljati (se)

Silvija Buvinić, III.r.

Srednja škola Bol, Bol

Voditeljica: Ljubica Kusanović

Svaki drugi vikend

“Daj mi ruku.“ – rekao je tiho.

“Misliš li da, kako godine lete, stvari gube svoju vrijednost?” – upitala ga je, dok se njezin pogled gubio u njegovom.

Sjedili su na terasi popularnog kafića i promatrali ljude koji su prolazili trgovom. Svi u žurbi, imali su neki cilj i odredište. On se pretvarao da mu je jako zanimljiva sredovječna gospođa s puno vrećica i djetetom koje je vukla za sobom. Istina je bila da je samo izbjegavao njezin pogled. Morali bi sjesti i razgovarati. Zapravo, surova je istina da bi se trebali žestoko posvađati. Razgovarali su o banalnim stva-

rima o kojima se govori kad si ljudi više nemaju što za reći ili kad izbjegavaju neku temu. O vremenu. Ili o naslovnici Jutarnjeg. On je objašnjavao razliku između kave koju dobiju u kafiću i prave kave, te da ono što oni trenutno piju, “nema ni k od kave” i ozbiljno se upitao što se pak dogodilo s pravom brazilskom kavom? Njihov isprazan razgovor dosegnuo je vrhunac i da nije bilo tužno, bilo bi smiješno.

“Možda. Ovisi.” – odgovorio je nezainteresirano. Gledao je negdje u daljinu, uopće ne shvativši dubinu i metaforu njezinog pitanja. Zar je to onaj isti muškarac, pitala se, koji ju je naučio da je sigurno igrati po pravilima, ali svakako nije zabavno, kojem je mogla samo zatrepitati očima i očekivati da će se pojaviti kao spasitelj, onako frivolno muški i u isto joj vrijeme održati lekciju o tome kako bi stvarno već mogla naučiti što su to osovina i tlak u gumama!?

“A, odnosi?” – nastavila je pokušavajući održati razgovor.

“Ha!?” – pogledao ju je iznenađeno, zaboravivši već njezino prethodno pitanje.

“Odnosi... Misliš li da se oni izližu s godinama?” – ponovila je nešto glasnije i napetije.

Zbunjen njezinim pitanjem i žustrinom kojim je ono bilo prožeto, premjestio se na suprotan stolac tako da su sad bili u poziciji u kakvoj se već dugo nisu našli – prepušteni sami sebi, pogledom prikovani jedno za drugo. Pitanje je postavljeno, a tema otvorena – nisu imali kamo.

“Mislim da...” – započeo je, ali u istom trenutku prišla im je stara gospođa s košarom cvijeća u jednoj i štapom u drugoj ruci.

“Joj, gospon, dajte kupite malo cvijeća za tu vašu lijepu gospodičnu.”

“Hvala, ne trebamo cvijeća. Gdje smo stali? Aha, da. Mislim da tvoje pitanje...”

“Ma dajte, kakav ste vi to gospon koji ovako lijepoj gospodičnici neće kupiti malo cvijeća?” – nastavila je bakica, ne obazirući se na intimnost situacije u kojoj se nalaze njih dvoje.

“Gospođo, ne želimo cvijeće.” – rekla je, ljubazno joj se nasmiješila i vratila pogled na njega.

“Uglavnom, ako ti misliš da...” – nastavio je.

“Ali samo 10 kuna za ove roze rožice, vidite gospon kak su divne. Sveže, jutros ubrane!” – ponovila je stavivši pritom tešku košaru na njihov stol.

“Vjerujem, ali stvarnom ne trebamo...” pokušao je razdraženo maknuti i nju i to cvijeće i tu košaru koja mu je zaklanjala pogled s njegove “gospodične”.

Shvatio je da mu to najviše smeta. To što je ne može više vidjeti.

Zbog košare s cvijećem.

“Bedastoće, svakom treba malo cvijeća.” – bila je uporna baka.

“Glava me počela boljeti. Mislim da ću krenuti.” – zaključila je iznervirano djevojka i posegnula za svojom torbom.

“Ne, čekaj, molim te, sjedni!” – protestirao je, izvijajući malo vrat iznad košare ne bi li joj uhvatio pogled.

Odjednom mu je palo na pamet da ne zna koje su joj boje oči. Naravno, zna da su plave. Ali više nije bio siguran jesu li nebesko-plave, morskoplave, plavosmeđe, plavozelene ili tek odraz plave boje na suncu. Nije se mogao sjetiti je li ona mala crna točka u desnom ili lijevom oku . Je li uopće crna ili tek tamnosmeđa?

“Moje ruže su najbolje kvalitete, gospon. Ja vas uvjeravam. A ona susjeda Marica može pričati što hoće, ali moje ruže...” nastavila je baka, nježno prebirući svoje cvijeće .

“Evo, probajte ako ne vjerujete!” – uvjerala ga je.

“Ne, zaista, nije potrebno...” – odgovorio je, a za to vrijeme djevojka se već digla od stola i krenula.

Odjednom, kao da je nešto zaboravila, naglo se okrenula, pogledala ga ravno u oči (crna točkica je bila u lijevom oku, kako je i mislio) i rekla:

“Sad vjerojatno nećemo razgovarati još neko vrijeme. Hoćemo, naravno. O kiši, ili crnoj kronici. Ali bez brige, potrudit ću se da te doma dočeka prava brazilska kava. Iako kava uopće nije podrijetlom iz Brazila kao što mnogi misle. Zapravo je iz Etiopije. Vidimo se doma.” – kratko je zadržala pogled na njemu i krenula dalje, ostavivši ga zbunjenog i samog.

“Onda, gospon, samo 10 kuna. Kaj velite?” nastavila je starica.

“Da, da, u redu, može dvije. Dvije bi bile u redu.” – rekao je i dalje ne shvativši u potpunosti što se dogodilo. Napokon, pružio joj je dvadeset kuna, zgrabio jaknu i potrčao.

“Eva! Čekaj me.” – doviknuo je i napokon je sustigao.

“Tata, ipak mislim da me s moje 23 godine ne shvaćaš ozbiljno.” – rekla je prijekornim glasom i nasmiješila mu se.

Neko su vrijeme hodali u tišini.

“Ma, znam ja tebe.” – odgovorio je kroz smijeh. Ti zapravo još uvijek želiš taticu koji će skakati na svaku tvoju želju i dolaziti po tebe autom u pet ujutro kad se vraćaš iz diska i u isto vrijeme biti slobodna, mlada, emancipirana žena. Jesam li blizu?”

“Možda sa svima ostalima moram biti odrasla i odgovorna, no dobro je znati da na svijetu postoji barem jedna osoba koju ću uvijek moći držati ovako, bez imalo srama, kad se dogodi nešto strašno.” – reče Eva i primi tatu za ruku.

Ana Tikvić, IV.r.

Zagrebačka umjetnička gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Branka Krstičević

Pa gdje je tu kraj?

Iznad oblaka sunce uvijek sja.
Zmaj male glave i leptir duga repa
Izdubili su dvije rupe u oblaku.

Shvatila sam da su tvoje kuće male igračkice...
i da tvoj auto treba dvije AAA baterije.

Ne reci da nisam normalna,
ali pila sam oblake onda
kada si ti kupao jezero.

I sve se neprestano vrti.
Ti dišeš zrak,
zrak diše tebe.

Pa gdje je tu kraj!?

Andrea Lukenda, IV.r.

Hotelijersko-turistička i ugostiteljska škola, Zadar

Voditeljica: Irma Dadić

Južina

Hodam umornim korakom svojom ulicom i osluškujem zvukove iz kuća svojih susjeda. Južina je i svaka vlas u mojoj kosi i svaki djelić moje kože osjeća veliku vlagu u zraku. Obuzimaju me umor i bezvoljnost.

Eto, tu stanuju Anići. Kroz poluotvoren prozor čujem smijeh gospođe Anić i veselo cvrkutanje njezine male djevojčice iako je gospodin Anić ponovno na terenu. Preko puta stanuju Bosanci koji su naj sretniji kada ih nitko ništa ne pita i iz čije se kuće nikad ne čuje ni glas, a uvijek djeluju smireno i zadovoljno.

Otvaram dvorišna vrata ispred naše kuće i ona tužno zacvile. Moj bi ih otac već jednom mogao podmazati. Čujem kreštavi glas moje majke koja telefonom razgovara s nekim od svoje rodbine i sigurno se opet žali na mog oca. Ili možda na sudbinu moje sestre koja je već dugo nezaposlena. Bez pozdrava prolazim kroz dnevni boravak i odlazim u svoju sobu.

U mojim očima vlaga, u mom srcu južina.

Tate nema iako mu je radno vrijeme odavno završilo. Sigurno se opet „malo zadržao“ u nekom kafiću. Kad se konačno vrati kući, mama će sigurno započeti svađu i tada nije pametno naći se u blizini... Zato je najbolje da sad odem u kuhinju i brzo nešto pojedem.

Evo ga, dolazi. Veselo nas pozdravlja i javlja vijest da je sestra dobila posao. Glas moje majke postaje topao i blag, sestra je oduševljena i nitko ne pita oca koliko mu je vremena trebalo da se s posla vrati kući. Atmosfera postaje ugodna, obiteljska i ja zaboravljam na svoje školske probleme, teškoće odrastanja, kroničnu besparicu.

Kasnije kroz nezatvorena vrata sobe mojih roditelja čujem majku kako objašnjava ocu da su se Anići rastali jer je gospodin Anić pronašao „ženu svog života“. Ispostavilo se da to nije gospođa Anić... Pa kako? Bar su oni djelovali sretno! A Bosanci? Njima će banka oduzeti kuću jer više ne mogu otplaćivati kredit.

Pogledam kroz prozor uvele ružine cvjetove i pomislim kako će na proljeće procvasti u punom sjaju svojih boja. Ponadam se da će ubuduće mamin glas češće biti topao i blag, da će sestra pronaći zadovoljstvo na novom poslu, da će se tata brže vraćati s posla. I da ću ja uspješno završiti školovanje i ostvariti svoje snove.

A u međuvremenu, dok se snovi ne ostvare, mogla bih sama podmazati dvorišna vrata.

Lucija Osredečki, III.r.

Gospodarska škola Varaždin, Varaždin

Voditeljica: Željka Kristan

“Zar ne vidiš da mi se oči sklapaju?”

Izlazi iz WC-a. Slabo joj je. Dolazi do umivaonika, pušta mlaz hladne vode i umiva se. Čuje kako joj netko govori: “Jesi li dobro?”, ali zvuk kao da dolazi iz daljine. “Da. Sve je u redu”, automatski odgovara. Stavlja ruž na usne i izlazi van. “K vragu! Opet mi je dao smeće”, mumlja u sebi. Sjeda za šank. Ispija vino do kraja. On se ustaje i dolazi do nje. “Ovo su posljednje pare koje ću ti dati. Kako izgledaš, budi sretna što si i toliko dobila.” U njoj se skupio bijes. Ustaje sa stolca sva opijena. “Molim?! Nakon svega, to je sve što ću dobiti? Pišljivih

500 kn!?” Podrugljivi smijeh. “Ma daj, pogledaj se! Ti si jeftina drolja koja bi i rođenu majku prodala za jedan šut.” Ona viče, udara ga. “Gade jedan! Sve mi diraj, ali majku nikada!” Šamar. “Crkni!” Drugi. Dolaze zaštitari. Nose je van, a ona vrišti, viče. “Curo, pametnije ti je da odeš.” Krv joj ide iz nosa. Suze se spuštaju niz njezino lice. Osjeća se tako jadno. Tako prljavo. Poput ostavljenog psa na ulici. Sve mu je dala, a što je dobila zauzvrat? Prelijepe komplimente, izljeve ljubavi... Da, baš! Korača ulicom. Snijeg polako sipi, vjetar puše. Ulazi u zgradu. Trči uz stepenice, osjeća slabost. Vadi ključ iz torbe i odlazi u kupaonicu. Kleči na podu i povraća. Osjeća se tako loše. Mora pronaći još jednu dozu, ovo je premalo. Ustaje s poda. Odlazi u dnevnu sobu. Svlači sve sa sebe. Tako joj je vruće. Odlazi do linije i pritišće *play*. “Položi me, ostavi me, ostavi me. Zar ne vidiš da mi se oči sklappaju?” čuju se riječi pjesme. S police baca knjige na pod. Traži ono što joj je ostalo od nekidan, za “crne dane”. Uzima špricu i ostatak pribora. Gleda svoje nago tijelo. Tako je staro, istrošeno, a tek su joj dvadeset i dvije godine. Možda je imao pravo. Možda je zaista jeftina i jadna. Izgleda poput kakve pretučene bulimičarke. Odvratno. Gleda fotografiju majke i sebe kada je imala samo tri godine. Kako li je bila lijepa, mala, nevina. Gdje li je sada mama? Htjela bi da je samo jednom snažno zagrlji i poljubi. Kao nekada. Suza se spušta niz njezin obraz. Otvara vrata balkona. Spušta stopalo na debeli pokrivač snijega. Vjetar šiba njezino golo tijelo. Tako je hladno, a opet tako ugodno. Izlazi van. Smije se. “O, Bože, na što sam ja spala! Stojim kò neka luda fufa. Gola na snijegu. Sama. A osjećam se tako odlično. Slobodno. Očajno.” Gleda u špricu pa u svoje tijelo. Traži mjesto koje nije “potrošeno”, koje može primiti još jedan ubod. Jedino mjesto koje je netaknuto jest vrat. Oblijeva je hladan znoj. Uzima špricu, gleda u mjesec. Bol. Trnci prolaze njezinim tijelom. Ispunjava je nepoznata toplina i smirenje. Krv je potekla. Užitak. Osmijeh na licu. Ruši se na tlo. Šprica joj je i dalje u ruci. Mjesečina obasjava njezino mlado, nago tijelo. Na njemu se vidi samo patnja. Svaka kapljica krvi

na snijegu priča svoju priču. Zvuk glazbe dopire iz sobe: "Zamisli, ti si ja, zamisli, ja sam ti, otvaram oči i kažem: 'Odlazim.'"

Matea Đaković, IV.r.

Klasična gimnazija fra Marijana Lanosovića s
pravom javnosti, Slavonski Brod
Voditeljica: Antonija Bitunjac

Baklja

Ulica. Muk. Noć. Nešto se približava. Ne, netko! Lagano, pa sve jače, jasan zvuk. Zvuk na trenutak utihne pa zadrhti. Spoticanje. Prigušena psovka. Dobro je. Nastavlja. Još uvijek je skrivena tamom, neznanka... Tiho mrmljanje, smijeh preglasan da bi bio iskren u neskladu s nečim što pomalo zvuči kao... tuga? Sve je bliže. Uskoro ću otkriti svoju damu noći, svoj večerašnji predmet interesa. Naime, ponekad je pomalo dosadno biti svjetiljka. Samo stajati tu, osvjetljivati put. Doduše, da se pohvalim, osvjetljujem uistinu široko područje. Moja svjetlost doseže do pristojnih 20 metara. No, opet... Život kao da prolazi kraj mene u buci i sekundama, u iščekivanjima, u brojanju irelevantnih stvari koje vidim oko sebe. Nije oduvijek bilo tako. Ne...

Nekada sam bila malena, naivna, puna snova... Bila sam, naime, baklja. Sanjala sam, sanjala slikovito, o svijetu, o predivnim mjestima koja ću osvjetljivati, o zalascima sunca na plažama, o pucketavim zvucima mojih plodova, prelijepih vatri oko mene. Sanjala sam o ljubavima koje bi se rađale pod mojom svjetlošću, sjedinjavale pod mojom toplinom. No, život nije jednostavan, a nikako nije krojen za sanjare. Ubrzo sam to i shvatila. Stvari kao da su se stalno kretale nekim lošim tijekom, situacije za situacijama. Vječite kiše gasile su plamen oko mene kao da nisu htjele da gori. Postala sam prestrašena, izgubljena. Onda sam otkrila još nešto. Jednostavan, uzbudljiv, bezbolan, tup, neodgovaran i meni nadasve privlačan svijet moćnih.

Svijet upaljača. Isprva sam samo slušala o njima, osjećala njihovu prisutnost, a onda sam ih i upoznala. Postali su moja opsesija. Toliko sam željela biti kao oni – bezbrižna, tupa od osjećaja, rasterećena od misli i propalih snova. Nije lako postati upaljač. I kada postaneš jedan od njih, uvijek postoje veći, opasniji i bolji od tebe. Znala sam da oni nemaju baš plemenitu svrhu svoga bića, postojanja, niti puninu duše i srži. Odgovaralo mi je to. Smatrala sam da je tako puno lakše. Da bih ostvarila svoju novu svrhu i cilj, morala sam se promijeniti. O, da! Na moj je dotad slobodan plamen trebalo dodati težine, gorčine. Materijali kao što su plastika, metal, kremen, cijev... svaki je novi milimetar postao težak, svaki je komad povlačio moj plamen dublje u zaborav dok konačno nije nestao, s mogućnošću ponovnoga uzdignuća samo pod tuđim pritiscima prstiju, ruke.

Nisam to prije shvaćala, ali život upaljača često je sumoran – besciljno kruženje, gubljenje vremena, vječna deprimirajuća potraga za plinom. Plin je bio predivno otkriće. Oduševljavao me. Bilo je kao da sam opet malena, a moj plamen obasjava plaže svijeta. No, ubrzo je i to iščeznulo. Izgubila sam se, a plin je postao samo dio svakodnevice, nešto što mi treba kako bih se nasmijala i izašla iz svojih misli. Shvatila sam da me i drugi upaljači ne razumiju, ogorčeno sam promatrala njihovu ograničenost. Nisu svi bili loši, ne. Ali ujedali su i na najmanju naznaku slabosti, topeći i paleći sve pred sobom. Tako sam promijenila boju u tamnu, stopila se, uvijek palila na srednje, nikada visoko. S vremenom sam navikla na život upaljača. Dosegnula sam nešto blizu, ako ne sreće, onda barem zadovoljenosti. Odrastala sam, propinjala se. S vremenom je došlo do još jedne promjene. Upoznala sam jedno svjetlo – lampu. Bila je to draga lampa, nije sjala žarko, ali nekako lijepo, mirno, pouzdano. Navikla sam na svoju lampu, njezina me svjetlost umirivala, davala mi sigurnost. Ubrzo sam poprimala njezin oblik. Tako to biva s nama svjetlonošama, možemo se vječno transformirati, ovisno o životu kakvim živimo. Pomislila sam da bih mogla biti sretna. Ne onako kako su krijesnice letjele, ne onako slobodno kao žar nošen vjetrom, pun mogućnosti da zapali ili zgasne,

ali nekako sigurno, sretno. I tako sam sada tu. Imam pristojan posao, svijetlim od osam navečer do pet ujutro. I život mi ima smisao. Ali ponekad, u one trenutke sumraka kada se tama posvijetli za par nijansi, a ja sam na granici svijesti i sna, sanjam... Sanjam plaže i mirise, i ogrjeve i peći i vatre, silne vatre, vulkane i svemire, sunca...

Neznanka konačno stupa u opseg moje svjetlosti. Zatetura, proderse se ružnim, hrapavim glasom. Uska crvena haljina, poderane čarape, mutan pogled, razmazana šminka. Zastane i pogleda me, snažno. Moja ju svjetlost osvijetli i ona zadrhti pod njezinom težinom kao da joj nanosi fizičku bol. Okupana njome, ona promotri svoje tijelo. Tvrda koža, drhtave ruke, raščupana, prazna. Okrene se i povrati, zgađena sobom. Ja sam ogledalo, a ona je u odrazu tek malena duša. Pogleda se i iskesi zube, lice joj prošara grimasa. Ružna je i grješna. Zajeca u spoznaji odjednom silno mrzeći mene i moje svjetlo koje ju je ogoljelo kao nijedno do sada, prvi ju put ostavljajući istinski nagom, praznom. Njezin pogled zaikri i ja shvatim... Protrnem, osjetim vrućinu, život me preplavi. Nekoliko trenutaka kao da lebdim, nesvjesna onoga što mi se događa. I tada počne. Mijenjam oblike svjetlosnom brzinom. Pretvorim se u sve što sam ikada sanjala. Čas sam krijesnica, čas žar, zatim vatra, plamen, vulkan... Nosim, dajem, grijem, primam, smijem se, volim... Dugo kao vječnost, ali u stvarnosti samo par sekundi. Ona se nagne, dohvati kamen, sluđena od istine, s jednim jedinim instinktom da ubije to svjetlo, da zaboravi. Hitac. Polako, tako prirodno, smanjujem se. Hladnoća me obuzme, otežam, zaledim se. Oblikujem se u zvijezdu, skamenjujem se. Nemam zraka... Obuzima me bol. Jedan trenutak ili njih milijun ja ne osjetim, ne mislim, ne postojim. Rastalim se u prašinu i nježno, nošena vjetrom, utihnem. Zgasnem. Zauvijek.

Emili Dobutović, III.r.

II. gimnazija Osijek, Osijek

Voditeljica: Kristina Inhof

Slučajni prolaznik

Ja sam kao malo dijete
koje dlanovima prekrije lice
i misli da je nevidljivo.

Prolazim putevima gdje žive
pjesnici tužnih krajolika:
porušene zidine dječjih duša,
ostakljene suze,
jeseni na samrti...

Preskačem krugove življenja
i shvaćam kako je disanje dosadno,
opterećuje me.
Ja ukradem najmanje zraka,
ali ipak osjećam
kako me savjest grize po jeziku i nosnicama.
Nije pošteno...

Zatvaram oči.
Ne postojim.

Franka Kovačević, IV. razred

III. gimnazija, Split

Voditeljica: Kristina Prlić

Treptaj s pozlatom

Sporim koracima korača preko kamenja i žbunja prema obali. Oko njega razasuta je noć. Tišina. Samo ponegdje neka upaljena svjetiljka uz cestu baca svjetlost na tlo. Nekad mlada i uspravna, njegova su leđa sad pogrbljena i bolna. Koža mu je potamnijela i izborana vjetrovima. Oči su mu svijetle od uzbuđenja i vlažne od bure. U ustima mu lula, umorna od punjenja i pućkanja.

Dolje u lučici čeka ga njegova lađa. Mala „pasara“ u plavo obojana. Istina, nije je uređivao, ima već nekoliko godina, pa je boja već izbledjela, ali svejedno, njemu je ona najljepša od svih usidrenih brodića u marini. S njom s borio protiv nemirnog mora i oluja, dočekaio bezbroj ljubičastih svitanja. Ona brižljivo čuva mnoge njegove tajne i suze neisplakane.

Uhodanim, uigranim pokretima, hitro, poput dječarca, odvezuje užu i uskače u barku. Iako su mu kosti već umorne, a ruke pomalo drhte, u blizini mora uvijek dobije snagu i pomladi se. Nečujno se otiskuje od obale. U daljini ostaju zgrčene, rastegnute kuće i mali ka-žun što sanjalački namiguje zvijezdi. Oko njega raskošna je pjena, a iznad se rastegnulo nebo puno prošnje i plavih molitvi. Čuje se samo zvuk vjetra i šaputanje mora.

Dok mu prohladni zrak para grlo, a more svoju pjesmu tutnji, prisjeća se on dana kad je njegova Mare još bila živa i svako ga jutro čekala sa šalicom tople kave. Još i sad u ustima može osjetiti taj gor-ko-slatkasti okus. Kuća je mirisala na topli kruh i sreću. Danas, kad se vrati, čekat će ga samo goli, nijemi zidovi i gorka praznina kamene kućice. Mare je iznenada otišla ne ostavivši vremena da joj kaže kako mu je značila više od mora s kojim ju je varao. Sad sve što je ostalo samo su uspomene, more i ova barka koja je godinama hranila njegovu obitelj. Djeca su odavno otišla, raštrkala se po svijetu, ne dolaze i rijetko se javljaju. Ponekad stigne pismo, nekoliko na brzinu naba-canih riječi i to je sve. Razumije on. Shvaća da djeca imaju svojih bri-ga i da svatko živi onako kako najbolje umije. Ipak, teško mu je. Sve

češće ga stegne u grudima i osjeća kako mu srce pušta na sve strane. Ipak, živi bez suza, bez psovki, u svom miru nesretan i lovi trenutke poput ovog kad razgovara sa svojim mislima, udiše mirise svitanja i osluškuje pjesmu mora. U takvim trenucima uvijek pronalazi svoj komadić sreće. Nešto sasvim jednostavno u središtu je njegove šutnje i ne zamara se previše velikom zemaljskom zavrzlamom. Čin volje ili nedostatak volje? Svejedno. On je na svom obzorju uvijek nalazio komadić sunca, pa će tako i danas. To je njegovo poimanje života. Njegova priprosta duša puna blage naivnosti ne može drugačije. Zna on dobro da sve ima svoje doba, vrijeme rađanja i umiranja, traženja i čuvanja. I dok sati oko njega ubrzano teku, svjestan je da će neminovno doći dan da se njegove umorne kosti odmore, da se oči od skrivenih suza osuše.

I dok svilenkasto jutro polako odmiče zavjesu noći, on hvata i brižljivo sprema, biserne suze što ih je nebeski boem rasuo po njegovoj barci. Modroljubičasto jutro utire mu put. U svitanje zore more ljubi nebo, a probuđeni galeb lijeno kruži iznad svjetionika. U nekoj nevažnoj minuti svjetske povijesti, obasjan iskričavom svjetlošću, on izvlači mrežu, bezbroj puta zakrpanu i zahvalno se smješka prozirnom oku mora. Bio je ovo dobar ulov. Pred njegovim očima zora širi rujne zrake, a velika jahta svojim bučnim motorom razbije nijemu tišinu. On se ne naljuti. Nije mu drago, ali zna on da ne može izbjeći ono što je neizbježno. Došlo je neko novo doba. Oko njega izrastao je neki drugi svijet, došli su neki novi ljudi što brbljavu nijemost u sebi skrivaju i vjeruju da novcem mogu otplatiti prolaznost. Žali ih zbog te zablude i nedostatka duha.

Usporenim, laganim pokretima, vesla prema obali. Njegova mreža puna je riba, oko njega umiruće je ljeto, eksplozija boja i mirisa, a iznad, visoko gore, pamučni oblaci prevoze kišu.

Vezuje barku. Očiju zamagljenih od vjetra, umornim koracima, hoda stazicom obraslom dračem, prema kamenoj kućici. Na putu susreće prolaznika i podari mu ribe. Ionako nije gladan. Ne želi više jesti sam. Previše ga bole sjećanja na dane kad je njegova kućica bila

dom ispunjen smijehom i razgovorom. Sad su uspomene jedino što mu je ostalo.

Smireno uživa u trenutku, u treptaju s pozlatom od sunčevih dragulja, dok magla nad morem pokušava sakriti dan. Umoran liježe u hladnu postelju. Sutra mu valja rano ustati i poći na more. Tamo će valjda naći obećanu zemlju. I dok lagano tone u san, osjeća kako vrijeme ubrzava svoj tok, ali zadovoljan je, jer uspio se oduprijeti iskušenjima i, unatoč nedaćama koje su ga kroz život neprestano pratile, ostati svoj. Spoznao je da njegovo dostojanstvo nema ni početka ni kraja, ono je trajno. On zna da je Zemlja veliki brod na kojem su mnogi psovali i bljuvali, ali malo ih je, poput njega, što su valjanje po valovima mogli podnijeti. I sad, kad njegovo zemaljsko vrijeme istječe, on odlazi, smiren i ispunjen, jer shvatio je da se život ne mjeri brojem uzdaha i izdaha koje čovjek napravi, već brojem trenutaka u kojima je nalazio sebe i bio sretan. Stari ribar.

Leona Bokulić, II.r.

Srednja škola Mate Balota, Poreč

Voditeljica: Branka Temimović

Zamotao sam nebo

Volim kada se smiješ
a riječi ostavljaš
zaključane iza usana
da ne pokvare trenutak
u kojem sam obuzet
čarolijom tvoje tišine.

I dok te gledam,
ta dva obraza
boje makovih latica,

i te bistre oči
što tajne mnoge skrivaju -
sve kao da drhtim
iako je hladnoća podnošljiva.

Zamotao sam nebo,
prostrt ću ga
u ljepše dane tebi na dar,
kada kroz zrak budu prštale
dugine boje
da izmame još jedan
osmijeh u tišini.

Ante Jezerčić, III.r.

Gimnazija Sisak, Sisak

Voditeljica: Vesna Rogulja Mart

Moj turopolski i purgerski Božić

Ja vam živim v čist bedastoj obiteli. Tu je moja mamek koja je zvršila velke škole, a dela v dučonu za mole peneze. Imam mlajšu sestru koja furt drnda po tambure i misli si da je federdama i pinkleca od brata koji stalno nori i pravi je fakin. Tatek nam je zbrisal v beli svet z nekakvom flundrom. Čist nam je dobro i bez nega! Živimo u belom Zagrebu pri našem opape, ali kad god imamo cajta prešaltamo se v mamekove Vukomeričke gorice. Ona vam je čistokrvna brežanka i to nam stalno rivle na nos.

Tam na jenom lepom bregu živiju si naši, cela familija, a bome nas ima dosti, oko dvajset! Stari japa nam je vmrl, ali imamo babicu, tece, tetece, vujču, vujnu i nihovu decu. Moja babica je rodila pet komadi dece. Vujec Ivo je najstareši i stalno bi me kuševal, ondak ide teca Baro koja je stara dekla, furt kriči i zapoveda. Teca Jana je friška udo-

vica, a Marica još navek trpi svega lublenoga muža. Cuker kom cu lect – moja kralica majka bez muža s tri komadi dece.

Najviše na svetu volim svetke pri moje babice. Sve je zriktano, diši po kolači, skuvane sarme, pečene purice, oreji, maku, suve slame i borovice. Tam vam vrede posebne regule i Božić se slovi po starinski, kak se i šika. Na Bodnjek se posti i jesti se more samo jentput v celom donu i to pažul šalata, kuvana jajca i zdreckani sir, a uz to paluvi il kuruzni kruv. Na Bodnjek se nejde po selu, si smo doma i čekamo da se rodi moli Isus. Kad se zmrači najstareši i najmlajši z hiže zidu vun i vrnu se z upolenom svećom, litrenkom vina, pečenim kruvekom, povesmom slame i zdelom šenice, beloga i črlenoga luka i orejov. Mi v hiže klečimo v kmice i čekamo dok ne dojdju i nazdrave si: „Falen Isus i Marija!“ i ondak nabrajaju: „Dej nam Bog picekov, racekov, punu goru vina, punu šumu žira... a najviše Božega mira!“ Posle tog se ide na polnoćku v cirkvu. Na Božićno jutro na stolu su krvavice, bele devenice, ocvrki i ladetina. To mi baš ne paše i više volim kad moja babica skuva žgance ili trgance, ali ona veli da se to ne šika na god, to je prosta rana za svetek.

A ondak, po zagrebačke direktive, moramo se vrnuti domom k našem preštimanom opape i negovoj frau. Tam vam je se cakum-pakum. Na poštirkanom stolu najbolši češki escajg i svetešni beštek, iz zdele se puši goveđa juvica z grisonklami. Posle toga jede se pečena purica z mlinci i zelenom šalatom, a za desert zaherica. Si su poštir-kani baš kak i stolnak, ne ufam se ni zucnuti i rajši bi bila v Šilakovine i jela gibanicu moje babice.

Sigurno se pitate kaj ja mislim o sem tom. Nije vam to meni baš po vole. Meni bi bilo najbolše da smo si skupa. Zamišlam si kak sedimo na kauču pri mene domom. Se generacije pod istim krovom. Nažalost, to nije moguće. Da se si moji skupe na istem mestu v roku dve sekunde bi došlo do svađe i dernjave. Moj mamek bi skubla tatekovej flundri sve lasi. Teca Barić bi se drečala na tateka. Babica i opina frau bi se posvadile oko večere i kolačof. Opa i vujec bi prešli gledet opinog Mercedesa jer, kak oni veliju, neće bit v hiže v toj gala-

mi. Meni vam je to tak smešno. Ja sem se već pomirila z tim da moji roditeli nisu skup i svesna sem tog da bi nastal pravi šou kad bi bili tak skup makar jen dan pa mi je moj Božić drag, takav kakav je. Al ipak još jenput senjam srebrnu sličicu... Božićno je jutro. Svi sme oko okrugleg stola kaj složni vitezi. V čaši vode imela. Draga lica. Blagi osmehi. Dareki pod krisbamom. Z obližne crikve čuje se iz orguljih popevka “Svim na zemlji mir, veselje, budi polak dobre volje“. Potiho si zapopevlemo. I svi smo si dobri. I tak nam je lepo...

Rječnik

v – u

čist – skroz

bedast – luckast

obitel – obitelj

mamek – majka

velke škole – visoke škole

delati – raditi

dučon – dućan

moli – mali

penezi – novac

mlajša – mlađa

furt – stalno

drndati – udarati

tambura – gitara

federdama – milostiva

pinklec – mali zavežljaj

noriti – divljati

fakin – mangup

tatek – tata

zbrisati – pobjeći

svet – svijet

z – s

flundra – drolja
nega – njega
pri – kod
opapa – djed
cajt - vrijeme
prešaltati – premjestiti
rivati – gurati
jenom – jednom
lepi – lijep
breg - brijeg
živeti – živjeti
si – svi
cela - cijela
familija – obitelj
bome – bogme
dosti – dosta
dvajset – dvadeset
japa – djed
vmreti – umrijeti
babica – baka
teca – teta
tetec – tetak
vujec – ujak
vujna – ujna
nihov – njihov
deca – djeca
pet komadi – petoro
najstareši – najstariji
kuševati – ljubiti
stara dekla – stara cura
kričati – derati se
zapovedati – zapovijedati
friška – svježā

grisnokl – žličnjak od krupice
zaherica – Sacher torta
poštirkani – ukočeni
ufati se – usuditi se
zucnuti – ispustiti glas
rajši – radije
Šilakovina – Šiljakovina
skubsti – počupati
lasi – kosa
krisbam – božićno drvcce

Barbara Sopić, III.r.

Druga ekonomska škola, Zagreb

Voditeljica: Brankica Vrnoga

Zemlja baka, bedaka i čudaka

Crtice iz mog šora

Tko sam ja?! Ja sam prosječni hrvatski tinejdžer, doduše, sa sela. Znete, ono: ruralac, zemljoradnik, seljo-beljo... Većina mojih frustracija vuče korijene iz činjenice da se nisam rodio u gradu, da mi zadnji bus vozi u 21 sat, da nemam ekipu iz kvarta i da cure frknu nosom kada im napokon odlučim priznati odakle sam. Ali, moj društveni život iznimno je bogat...

Dio tog obilja podijelit ću s vama, dragi moji čitatelji, predstaviti ću vam svoj rodni kraj.

Selo u kojem živim, samo u literarne svrhe, nazvao sam Zemlja baka, bedaka i čudaka. Krase ga osobine tipične hrvatske palanke: babe lajače, seoski pijanci, „nestašna“ dječica, brižne susjede...

Opres! Babe na cesti!

Babe su vam, naravno, žila kucavica sela. One znaju da je susjeda Mara zapravo iz Bosne, a ne iz Like, da je Rožica prevarila Štefa sa

starim Pepom pa čak i da je susjedin mali Ivo... pazite ovo... vlastitog majci pao iz ruku dok je ova drugom rukom peglala veš.

„Onaj tvoj Darko mi, pak, krade šljive!“, viknula bi susjeda Dorica mojoj mami. A nisam... Ukrao sam dvije, tri jabuke. Preko zime me dotična Dorica vrebala na prozoru i samo čekala da izađem, i ne daj Bože, slučajno bacim koju grudicu na njezinu stranu kuće. Poslije je danima pričala da sam joj htio razbiti prozor. A nisam... Samo jednom mi se omaklo...

Nedjeljom me baka uvijek vodila na „mešu“. Sve babe su, naravno, slušale svećenika dok ih je svećenik gledao. A čim bi okrenuo leđa počinjala bi izmjena iskustava poznatija pod nazivom trač. Ako vas zanima s koliko sam prošao razred ili zašto se moja teta povezala sa susjedom Jurom na posao bez obzira na to što je vozio bus, samo pitajte jednu od njih.

Često sam s mamom posjećivao neku „dragu“ staricu. Uvijek bi me štípala za obraz i tepala mi nešto tipa: „A kak si slatki! Ke pravi bombon si! A jesi narasel od prošlog puta!“ A čim bi me mama na tren ostavila s njom, rekla bi mi: „Vraaaaag mali! Sedi više na tu stolicu i naj se micati dok mi Dnevnik ne završi!“ Zatim bi televizor pojačala na 30! A ja sam imao samo 4 godine i sluh mi se nije još do kraja razvio. Dan danas slabije čujem...

Međa! Ratna fronta!

Kakav hladni rat!? Kakva borba protiv terorizma?! Ovaj rat, rat na međi, to je sukob. Nitko ne zna kada je započeo. Nitko ne zna kada će završiti. Svi ga vode sa svima...

„Francetička!! Čuješ ti mene!?! Kulik put sem ti rekla da nek paziš kak zapiraš te svoje proklete kokoši!?! Pak su mi u bašču zišle i kvara napravile!“ S druge strane odjekuje:

“Bara jel se ti buš mene već jenput okanila. Moje su kokoši dobro zaprte kaj ti ja nesem handrava kak ti. To ti je pod jedno, a kvara u bašče su ti napravili od Žugečića cucki kaj nesu zvezani nek letiju po seli kak stekli! Rajše me se kani i brigu vodi o svemu pijanomu Vladi kaj ti je eno opet zalokani f birtije, jel ti jasno!!!”

Dok sam bio mali, sakrio bi se u travi i slušao ih kako se prepucavaju. „Moj paradajz je veći od tvojegaaa“, viče Bara. „E pa moje tikvanje su zrelije od tvooojih.“, nadovezuje se Janja. I tako u nedogled sve dok jedna od njih ne shvati da je ostavila rol upaljen i da joj je gravče na tavče zagorilo. U nadi kako će upravo oni razriješiti vjekovne sukobe među njima pozovu svoje muževe Štefa i Vladu. Ali, kad se Štef i Vlado, Janjini i Barini muževi sretnu, a to je uglavnom u lokalnoj birtiji, onda si radije drmnu koju rakijicu, proanaliziraju društveno političku situaciju, smijene Mourinha i zaborave zbog čega su zapravo ondje.

Djeca. Tko ih ne bi volio?!

U selu u kojem živim nikada nismo imali problema s natalitetom. Djece ima kao u priči. Nije da su nešto korisna. Uglavnom trčkaraju okolo i prave nesnosnu buku. Zovem ih deca bedaki.

Ti mali bedaki su neki dan bili toliko zaigrani da su nekog klinca Martina Markuza s broja 34 zatrpali u snijeg do grla. Bio je to doduše jedan od značajnijih trenutaka u njegovu životu.

O, vjerujte mi... imali su oni namjeru zatrpati ga cijelog, ali sva sreća pa je izašla susjeda Ivka te ih je potjerala. Ti klinci skaču okolo, vrište, bacaju se po grabama i onda još i one babe koje biciklom idu u mljekaru gađaju plastičnim mecima iz svojih pištoljčića. Sve bi to bilo u redu da njihova meta nisam postao ja. Naime, zamislite ovo! Ti mali balavci jednom su me zaskočili i počeli gađati blatom. One tanke drvene grančice umakali su u blato i zatim me bombardirali iz susjedovog dvorišta kada sam navečer krenuo na nogomet. E, pa... ovaj put nisu prošli nekažnjeno. Pobacao sam ih u snijeg i zaprijetio im da ću na njih, ako mi još jednom nešto slično naprave, poslati zmijske otrovnice tzv. bijele mambe, zmijske poznate po tome što žive u snijegu te kad te ugrizu napraviš sedam koraka i odmah umreš.

Te zime susjede su se mojoj mami žalile kako im plašim djecu, kako im djeca neće van iz kuće i kako trabunjaju nešto o nekoj snježnoj zmijski. A ja ... ja sam se pravio lud.

Cucki, mački i ostale beštije...

Još jednom pala je noć u moj mali šor. I još jednom su mačke odlučile imati koncert, i to baš uz moju kuću. One mijauču, krešte, vrište, deru se i tako u nedogled, zapravo, dok ja ne izađem van i pustim Rexa s lanca.

Najzanimljivija životinja u našem selu, susjedin je pudl Franz. Franz, pitate se sigurno, odkuda Franz?! Moja susjeda, gospođa.... pardon.... Frau Steiner podrijetlom je iz Bavarske. Čim čujem da viče: „Fraaaaaanz, Fruštuuk!“ onim kreštavim damskim glasom, dignu mi se kosa na glavi. Taj njezin pudl, dotjeran po najnovijoj psećoj modi, svaki puta nam razruje dvorište i trči za kokošima. A kad se požalimo Frau Steiner, ona odmahuje rukom i samo kaže:“ Mein Franz je dobar Hund! Ne bi on to nikad!“

Ne smijem zaboraviti ni Jožinog prasca Mirka. Mirko je inače debeli ružičasti landras koji obožava naš vrt. Posjeti ga s vremena na vrijeme. Pojede repu u tikvanje. Okrene se i besramno ode. Joža tvrdi da je Mirko jako pametan....

Birtija... utjeha bedaka!

Najznačajnija institucija u selu je birtija. U seoskim birtijama se igra biljar, pikado, karta se bela. Tamo se ruše vlade, dižu revolucije, razrađuje nogometna taktika.

Tamo možeš (bar na trenutak) biti i predsjednik i premjer i zavodnik i Messi.

Možeš voziti mercedes, spavati sa svakom seoskom udovicom i tvrditi da si ulovio štuku od dva metra. U našoj birtiji susrećeš uvijek iste ljude. Ivicu koji pije f birtiji jer ga je izvrijeđala vlastita žena:“Zato ke je kupil mileram, a ne vrnje!“ Franceka kojeg mama po treći put ovaj tjedan zove da ju odveze u bolnicu:“Iako joj je doktor rekel da joj je dole sve u najboljem redu.“ Pepu koji pije jer mu je konobarica Ružica:“Baš fajn ženska, sve joj je na mestu!“

Ako u našem selu vidite malo starijeg čovjeka koji se vozi na bajsu i vozi slalom od grabe do grabe, znat ćete gdje je bio maloprije. Ti

simpatični starci koji ti svakodnevno odzdrave i bace komentar tipa:
“Ja sem čul da denes nema škole“ postanu dio tvoje svakodnevnice.

U Zemlji baka, bedaka i čudaka uvijek je veselo i živo...

Darko Crnolatac, IV.r.

Srednja škola Viktorovac, Sisak

Voditeljica: Tanja Vadla

Novinarski radovi

Novinarstvo – opasno zanimanje

Novinari nose svoju glavu u torbi

Kada sam se u petom razredu upisala u literarno-novinarsku družinu bila sam oduševljena što ću moći pisati i objavljivati napisano u našem školskom listu i na WEB stranicama škole. Kako baš nisam „lirska duša“ zamolila sam našeg voditelja da me uputi u tajne novinarstva jer jednoga dana želim postati novinarka.

U šestom razredu već sam bila upućena kako napisati vijest, novinarsku reportažu, osvrt ili prikaz, intervju, problemski članak, komentar, raspravu i koje su značajke novinarskog stila. Bilo je tu riječi i o istraživačkom novinarstvu, nadnaslovima, podnaslovima, formi, kompoziciji, objektivnosti, činjenicama, izvorima informacija i kako do njih doći, tako da sam već tada shvatila da novinarstvo nije „mačji kašalj“ i već sam bila na najboljem putu da se ostavim tog zahtjevnog, a i vrlo odgovornog posla, ali zbog „kompe“ iz novinarske družine i poticajnog djelovanja voditelja i u sedmom razredu sam se ponovo prihvatila novinarskih izazova. Još uvijek u zanosu kako ću jednoga dana završiti studij novinarstva i postati poznata novinarka, dobila sam zadatak napisati moja promišljanja i osvrt o novinarima i novinarstvu.

Ozbiljno sam se prihvatila posla, prikupila nekoliko „Modrih lasti“, dnevnih tiskovina, voditelj mi ponudio nekoliko zbornika LiDraNa da vidim kako pišu moji vršnjaci – novinari, dao mi i nekoliko brojeva „Školskih novina“, a pozornije sam počela pratiti televizijske i radijske informativne emisije.

Reportaže Branke Šeparović „Škrinja“ i prije sam s oduševljenjem gledala, jer objedinjuju izvrsne tekstove i dokumentarne fotografije. Informativne televizijske emisije su me razočarale, jer su gotovo svi sadržaji vijesti u crnom okviru: pljačke, prijevare, ubojstva, razbojstva, nasilja, prirodne i ljudske katastrofe, jednom rečenicom: Svjetska crna kronika, kao da je svijet postao velika crna rupčaga u kojoj nema ni trunke ljepote i dobrote. Taj crnokronički trend slijede i dnevni tisak.

„Modra lasta“ je namijenjena učenicima i njeni urednici i novinari vode računa o sadržajima koji interesiraju mladu generaciju. „Školske novine“ namijenjene su učiteljima, ali bilo bi dobro da ih čitaju i stariji učenici. Osobno bih izdvojila uvodnu rubriku Marijana Šimega jer u njoj uvijek kritički piše o nekim aktualnim problemima našega školstva i rubriku „Naša svakidašnjica“ dopisnice Marije Drobniak Posavac koja piše o svakodnevnim problemima učenika i učitelja. U zbornicima LiDraNa u kojima su ponajbolji novinarski ostvaraji mojih vršnjaka – novinara prevladavaju intervjui, vjerojatno iz razloga što je to novinarska forma kojom su mladi novinari najbolje ovladali, a u drugim novinarskim vrstama još često lutamo.

Nisam sigurna koliko je i ovaj moj osvrt novinarski „čist“, ali sam se za njega odlučila, jer tko zna na kakve bih sve sugovornike mogla naići pri pisanju intervjua, jer svjedoci smo kakve sve sugovornike susreću naši profesionalni novinari kada žele napisati intervju s poznatim osobama. Ne znam kako bih se snašla i što bih učinila kada bih naišla na nekog sugovornika poput Keruma (gradonačelnika Splita) ili Mamića (glavnog šefa NK Dinamo) i slične Kerumovce i Mamićevce, a pogotovu na osobe iz mafijaškog podzemlja.

Činjenica da je u 2010. godini ubijeno 97 novinara dovoljno govori da je novinarska profesija jako, jako opasno zanimanje, pogotovu ako novinar poštuje novinarsku etiku i piše istinito i objektivno. Tada mu je glava stalno u torbi.

Tako sam ja odlučila biti novinarka još samo iduću godinu, a kada završim osmi razred oprostiti se od novinarske karijere i nikada neću studirati novinarstvo. Radije ću biti čistačica ili spremačica, nego nositi glavu u torbi.

Josipa Tutić, 7.r.

Osnovna škola Slavka Kolara, Hercegovac

Voditelj: Stjepan Banas

S bivšom učenicom Zrinkom Vitković o školovanju u Engleskoj

Znanje na cijeni

Ne tako davno, Zrinka je napustila naše školske klupe i zamijenila ih gimnazijskim. Tijekom drugog razreda prijavila se na natječaj Foruma za slobodu odgoja koji svake godine u suradnji s engleskim privatnim školama daje stipendije i školuje učenike 3. razreda. Izabrana je među njih pet sretnika i ove školske godine učenica je katoličke škole Sv. Leonard u Mayfieldu za djevojčice od 11 do 18 godina. Iskoristili smo njezin boravak tijekom božićnih blagdana za susret i razgovor.

Kako je sve počelo?

Uz prijavu na natječaj Foruma za slobodu odgoja Zrinka je trebala donijeti svjedodžbu prvoga razreda, diplome i pohvalnice s natjecanja na kojima je bila te preporuke razrednika i učitelja engleskoga jezika. Ono najteže, kako kaže, bilo je napisati esej o sebi na dvije stranice (jer što napisati o sebi na dvije stranice?!). I svaka izvannastavna aktivnost je dobrodošla jer same petice nisu toliko zanimljive. Puno je učenika s dobrim ocjenama koji su isto željeli. Sva dokumentacija bila je obavezna na engleskom jeziku. Nade su joj malo splasnule kada je vidjela koliko zainteresiranih učenika još ima, ali se ipak nadala i čekala rezultate. Obavijest je stigla – Zrinka ide na školovanje u Englesku!

Počele su pripreme za novu školsku godinu, ali doslovno novu novcatu, bez uobičajenih prijatelja, nastavnika, bez roditelja i obitelji.

Samo četiri obavezna predmeta

Škole u Engleskoj imaju drugačiji sustav školovanja, imaju samo četiri predmeta koja sami odaberu. Istina, uče se svi detalji, do onih najsitnijih, ali ipak je zanimljivije posvetiti se malom broju predmeta

koje voliš i području kojim se želiš baviti u budućnosti, nego nekim predmetima koji te uopće ne zanimaju. Zrinka je odabrala: psihologiju – jer ju jako zanima i želi ju studirati, njemački jezik – jer postoji mogućnost da studira u Beču pa joj je znanje toga jezika potrebno, te kemiju i biologiju – jer su vezani uz psihologiju. Ima i izborni talijanski jezik. U školi je svaki dan od 8,45 do 16 sati s jednom velikom pauzom za ručak od sat vremena. Jedan školski sat traje 70 minuta.

Razredi broje od jednog jedinog učenika do njih 10 ili 12. Sve ovisi o tome koliko je predmet popularan. Za tri predmeta ima čak po dva učitelja. Naravno da se tako učitelj može više posvetiti pojedinom učeniku i bolje mu objasniti neko gradivo. Naši razredi su ogromni (čak s trideset i jednim učenikom kao što je moj!), pa kako svima objasniti, kako se nekom posvetiti ako mu baš i ne ide? Ondje su za svaki sat spremni, s napisanim zadaćama bez naših uobičajenih uzrečica: "Opet pita!" ili "Joj, ne, opet test, kad prije?" Ispiti se pišu dva puta godišnje kada treba pokazati znanje cjelokupnoga gradiva. Ističe kako je kod nas lakše doći do dobre ocjene. Naučiš zadano, dobiješ pet, ali gradivo ubrzo i zaboraviš. Učenice redovito uče, osim rijetkih kojima je cilj jedino dobra udaja.

Nastavnici se odnose s poštovanjem prema učenicima, važno im je njihovo mišljenje. Učenici, također, poštuju nastavnike, nema vrijeđanja, nekulturnog odgovaranja i sl. Redovito ima razgovore s nastavnicima o njezinim potrebama, napretku, a škola redovito šalje elektronske poruke njezinima u Vinkovce. Ništa se ne prepušta slučaju!

“Heripoterovska” škola

Škola je “heripoterovska”, ima milijun tunela, stepeništa, prolaza koji vode do različitih mjesta. Prvih par dana se redovito gubila! Najstariji dio je kapelica iz 11. st., a cijela škola je iz 18. st. Nekada je to bio dvorac u kojem je povremeno boravila i kraljica Elizabeta I. za koju su izgradili posebno stubište.

Zrinka je sama u sobi i ima svoj mir, a mora ju redovito spremati jer ih obilazi “pastoralno” osoblje i pregledava je li sve u redu. Na

nastavi se odijevaju poput nekoga u poslovnom svijetu što podrazumijeva crne hlače peglane na "crtu", bijelu košulju, sako i sl. O odjeći moraju sami brinuti, nositi je u praonicu i glačati. Od učenika se očekuje da budu što samostalniji. Smiju se šminkati, ali sve dokle je to u granicama ukusa. Dakle, neutralne boje, bez blještavila. Druži se s puno učenika iz raznih dijelova svijeta. Zanimljivo je upoznavati nove ljude i njihove običaje. Domaće učenice su malo rezervirane prema stipendisticama, ali uvijek se nađe tema za razgovor. Nikakav oblik nasilja još nije primijetila!

Slobodno vrijeme

Slobodnog vremena imaju onoliko koliko im ostane nakon učenja i pisanja zadaće. Preko vikenda je to više. Tada ide u kupovinu u obližnji gradić ili u London, gledaju filmove, a nekada idu na zabave koje im organizira škola. Bave se dobrotvornim radom koji je u engleskom društvu obavezan. Škola je odgojna i obrazovna ustanova, cilj im je od učenika učiniti kompletne ljude; naučiti ih da su svi jednaki, da su zajednica i da su potrebni jedni drugima. Obilaze lokalni starački dom, govore o problemima žena koje su spašene iz bordela.

Zrinka svaki četvrtak obilazi mlađe djevojčice u dobi od 13 do 16 godina. Razgovara s njima, pomaže im oko zadaće i učenja koliko je potrebno. Izabrana je i za prefekticu (voditeljicu) za moderne jezike te povremeno organizira gledanje filmova na drugim stranim jezicima i razgovor o njima.

Što se tiče hrane, imaju pet obroka dnevno s ponuđena tri jela (jedno je vegetarijansko). Samo oni koji imaju probleme s hranom (npr. alergije) mogu naručiti nešto drugo. Što se tiče džeparca na raspolaganju joj je 500 funti koje može potrošiti kako i kada želi. Hoće li to biti za avionsku kartu, knjigu ili nešto treće, sama odlučuje.

Važno je što znate, a ne koga znate!

Kada je došla kući na praznike, priznala nam je da je doživjela blagi kulturni šok. Ljudi su puno drukčiji po mentalitetu, kulturi i sl. U

Engleskoj se na svakom koraku pozdravlja, koriste se čarobne riječi, iznimno su uljudni, ispričavaju se, što baš i nije slučaj kod nas. Za kraj nam kaže da je “vani” lakše se dokazati, cijeni se trud i rad. Važno je što znate, a ne koga znate! Znanje je na cijeni!

Petra Kolak, 7.r.

Osnovna škola Vladimira Nazora, Vinkovci

Voditeljica: Zrinka Jurić

Dobrodošli u 8. a!

Uvijek sam se pitao po čemu su ljudi jednaki, a po čemu različiti te mogu li biti i jednaki, a i različiti u isto vrijeme. A, ako već mogu, pitao sam se kako. No, kada sam samo malo bolje razmislio, vidio sam da se i sam nalazim u takvom okruženju i da sam i sam dio jedne takve priče.

Uzeo sam za primjer moj razred, skupinu mojih vršnjaka s kojima se gotovo svakodnevno viđam već osam godina. Prirasli su mi srcu, iako nismo svi isti. Čak neki od nas nemaju ni puno sličnosti. Ali sve nas veže prijateljstvo. Svi volimo sport, ali opet ne volimo svi iste: Elvir je odličan u nogometu, Marko u rukometu, Lea je svjetska prvakinja u savate boksu, Franko uživa u stolnom tenisu... Svi zajedno izgaramo na terenu kad igramo odbojkaške utakmice kao predstavnici škole. Uživamo u svom slobodnom vremenu, no ne provodimo ga jednako. Neki idu u kino, neki se bave sportom, a neki svakodnevno sjede na računalu i ljenčare. Košuta u glazbenoj školi svira gitaru, Valeria je vrhunski pijanistica, a Nebojša uživa u sviranju harmonike. Sve razlike koje se čine kao nepremostiv problem odraslima oko nas nama ne predstavljaju problem. Volimo vrijeme blagdana i raznih svečanosti: kada slave Bajram, Ibrahim, Samir, Indir i Elvir tako su skockani da mi se čini da ih sve cure u školi sa zanimanjem gledaju. Uvijek časte nas ostale i učitelje baklavama i drugim slastica-

ma. Emran obožava Đurđevdan kada se pridruži brojnoj rodbini na slavlju, a nama pušta romsku glazbu i nauči nas pokoju romsku riječ. Za Božić prije Nove godine posjećujemo Franka, Marka, Željka... Lijepe jelke, puno kolača, osjećaj prijateljstva... A onda, kada prođe Nova godina, kada je Franko tužan jer jelka više ne miriše i pod je pun borovih iglica, kod mene još uvijek gore lampice – čekam prijatelje da sa mnom proslave pravoslavni Božić... I tako lukavo čekamo svaku prigodu: da se družimo, da uživamo u igri, u pažnji naših roditelja da nam uljepšaju sve Božiće, Bajrame, rođendane... Uživamo u prijateljima oko sebe.

A da vidite koliko se fizički razlikujemo. Moj prijatelj Elvir iz prve klupe ima puno tamniju kožu od mene (a ja sam plav i imam plave oči), Marko iz druge klupe visok je 187 centimetara, dok je Ervin iz treće klupe visok 155 cm. Smiješni smo kada se zafrkavamo: izgleda kao da nas je u zadnjih godinu dana rastezala sprava s različitim djelovanjem – neki su ispali prekrakati i košarkaški visoki, a drugi su otišli u širinu. Očito se sprava zove pubertet. I Ervin i Ardijan su u pubertetu: iako ih od milja nazivamo patuljcima, ipak ih više zanimaju cure, nego Snjeguljčini mali rudari. Te silne promjene u izgledu vidjeli smo poslije ljetnih praznika kada se Košuta vratila iz Zadra, Nikolina je bila u Londonu, Franko je uživao u cvrčcima na Silbi, Samir je posjetio baku i djeda na Kosovu... Jedva smo čekali jedni drugima ispričati kako smo se proveli, smijali smo se ljetnim doživljajima, a utvrdili smo i da se naš crvenokosi Christian nije odvojio od stripova čak ni na plaži. Ovo ljeto Elena je postala teta maloj djevojčici, a Kiki je dobio brata... Na školskom odmoru Orlando je zamolio Marka da mu ove godine pomogne oko matematike, a Ernest je odlučio potruditi se oko škole jednako koliko i oko nogometa.

I tako se nadopunjavamo i zajedno tvorimo odličnu i složnu grupu prijatelja jednako sličnih i jednako različitih. Naš je razred – slobodno to mogu reći – odličan primjer kako bi se ljudi trebali voljeti i poštovati bez obzira na to koje su boje kože, visine, zanimacija, religije ili svjetonazora. Jer svi smo na kraju isti: ljudi koji ujutro ustaju, a

uvečer liježu, imaju svoje obitelji, slobodno vrijeme i ciljeve u životu. Prijavili smo se nedavno za najrazred u „Novom listu“ i izredali smo i pokazali novinarima i više toga nego što sam to ja ovdje napisao.

A najvažnije je ovo: mi znamo da smo različiti u puno stvari i po puno stvari i za nas je to bogatstvo. U vrijeme kada je siromaštvo strašna činjenica svakodnevnoga života i u Hrvatskoj, nismo li ne-skrumni i bezobrazni ako ne cijenimo ona bogatstva koja nisu materijalna: prijateljstvo, znanje, srčanost, hrabrost, zauzimanje za drugoga...?

Znam da sam bogat zato što upoznajem svijet uz pomoć mojih prijatelja iz razreda. I zaključujem: u mojoj priči je moguće biti dio svijeta prepunoga razlika i biti sretan. Ja jesam.

Dejan Stamenić, 8.r.

Osnovna škola „Nikola Tesla“, Rijeka

Voditeljica: Irena Pejić

Što se dogodilo s jezičnim zakonima na internetu? Slovojed!

Čovječe, više „nzm“ što pričaš!

Ako „surfajući“ internetom bacite pogled na tinejdžerske profile na sveprisutnim društvenim mrežama ili im slučajno zavirite u mobitele, možete primijetiti vrlo malu količinu pravopisa i gramatike hrvatskoga jezika, u bilo kojem smislu. Iz dana u dan naša i sve mlađe generacije hrvatski jezik zamjenjuju, putem statusa, komentara, chata ili e-maila, nekim novim i skraćenim „piskarijama“.

Skrati do neprepoznatljivosti

Preskočit ćemo govoranciju o žargonu, gramatici i pravopisu jer je nepravilno korištenje i nepoštivanje istih oduvijek prisutno u na-

šem svakodnevnom govoru i dio je, iako ne onaj kojim se ponosimo, onoga što nazivamo hrvatskim jezikom. Pomalo je žalosno što su se svi ti nagomilani propusti preselili na papir, odnosno na zaslone naših računala i mobitela. Ali nekorištenje pravilne izmjene velikog i malog slova, ili pretjerano korištenje istog, i nepostojanje interpunkcije samo su dio problema. Naime, pojavljuje se jedan sasvim novi rječnik koji svaki dan broji sve više izraza, koje niti tinejdžeri opsjednuti internetom više ne uspijevaju pratiti.

Najprije se pojavilo izbacivanje samoglasnika u svrhu bržeg pisanja – što je zapravo ironično jer upravo dopisujući se putem interneta najčešće *gubimo vrijeme*. Tako su nastajale kratice poput *dns* > danas, *nmg* > ne mogu, *str* > sutra, *nzm* ili *nznm* > ne znam, *sk* > škola, ali i drastično kraćenje *vtp* > volim te puno, *vtnmcs* > volim te najviše na cijelom svijetu i sličnih. Nećemo zaboraviti niti na one kratice engleskoga jezika koje su već postale dio međunarodnog internetskog jezika, primjerice *lol* > smijem se naglas, *btw* > usput, *omg* > o moj Bože!... Jedna je od nepoželjnih, ali vrlo prisutnih pojava i *hrvatizacija* engleskoga jezika, čiji su rezultat riječi poput *fejs*, *lajk*, *najs*, *spešl*, *tenkju* i mnoge druge.

Ako se previše „*ufurate*“ u te riječi u malom, vrlo ćete lako zvučati nepismeni ili će onaj kojemu pišete pomisliti da u slobodno vrijeme smišljate šifre i tajne lozinke. Kako ne biste umjesto „*Može, idemo sutra van!*“ dobili „*Čovječe, što ti pričaš?*“, savjetujemo da skraćenicе svedete na što manju mjeru. Trebamo se samo podsjetiti da je bolje, recimo u *Facebook* komentar ili *čavrljanje*, upisati *Hvala* umjesto *tnx*, reći *Volim te* umjesto praznih nanizanih slova koja govore nešto poput *volim te najviše na cijelom svijetu ljubavi moja jedina najbolji prijatelji zauvijek*.

Blažena ravnoteža

Sve to za sada nema pretjerano loše posljedice. Nastavnici nam tako u razgovoru potvrđuju da se učenici na nastavi, barem kod pismenih zadataka, trude koristiti književnim jezikom, a pri pričanju

im pobjegne samo pokoji „aj“, „kužiš“ i „kontaš“ te naravno, nezaobilazno osječko „lega“!

Učenici se uglavnom od prigovora internetskom jeziku brane argumentom „*pa nismo u školi*“. Istina, ali istima predlažemo umjerenost i ravnotežu. Ali isto tako, osoba koja se slabo služi internetom, a još slabije jezikom interneta, imala bi potrebu pri čitanju dešifrirati riječ po riječ, to u slučaju da se roditelji dočepaju naših *laptopa* može biti korisno. Kada na kraju spojimo pogrješnu ili nikakvu interpunkciju, krivu upotrebu velikog početnog slova, domaće i strane skraćenice, žargonizme, puno „*smajlića*“ i uzastopnih glasova *h* i *a*, dobijemo tipičan razgovor dvoje tinejdžera, ali i nešto starijih „*fanova*“ internetskih blagodati.

Neki su u svemu pretjerali i time prešli u skupinu „*lOodAcha*“ (Hm, definicija? Apozicija koju dodjeljujemo osobi koja na *Facebooku* pokazuje znakove sljedećeg ponašanja: *owAkO pisHeE*, nepotrebno i pretjerano koristi *epitete*, posvećuje svom profilu previše pozornosti. Prepoznat ćete ih i po gomili fotografija amaterski obrađenih u raznim fotoprogramima, upornim komentiranjem objava i slika, kao i po eventualnom „*žicanju*“ da od vas dobiju isto).

Ali neki nisu, i oni su naši *svijetli* primjeri. Treba zadržati ravnotežu i biti svjestan da je hrvatski književni jezik jedno, a internetski jezik nešto posve drugo. Ovaj prvi trebamo njegovati, poštivati, učiti o njemu te ga s ponosom smatrati svojim. A ovaj drugi, ako možemo bez njega, trebali bismo. A ako ne, zapamtite samo jedno – takozvani internetski rječnik pripada internetu i ne bismo ga trebali puštati van.

Anketno pitanje: Kakvim se jezikom služite na internetu i utječe li to na vaše izražavanje na nastavi?

Ena Primuš, 8. razred: *Kada objavljujem statuse ili razgovaram putem chata, iskreno, ne pazim previše na pravopis.. Većinom sam previše zauzeta prepričavajući važne događaje s prijateljicama pa i ne stignem misliti na gramatiku. Jednostavno, hladim glavu od škole. Ve-*

činom pogriješim u č/ć i katkada mi rečenice nemaju baš smisla, ali se time previše ne opterećujem jer nisam tada u školi. Iako, i tamo sam počela koristiti takav govor. Skraćenice izbjegavam jer mi jednostavno ne zvuči lijepo napisati nešto poput nmgu, 4ever, trx, kk i slično. Pod nastavom mi vrlo često „izleti“ žargon i puno puta to i ne primijetim, ali pokušavam se kontrolirati i često u sebi ponovim rečenicu koju želim reći pod nastavom naglas.

Ana Granoša, 8. razred: Najviše sam na Facebooku – zato što je tamo centar događanja i puno se stvari odvija preko njega. Kada pišem komentare ne pazim na pravopis i gramatiku, kao niti ostala djeca. Većina piše početno slovo malo, čak i kod vlastitih imena. Č i ć nitko ne razlikuje, većinom je sve sa č. Zarezi kao da i ne postoje, nitko ih ne piše. Svi imaju mišljenje da nismo u školi pa da ne moramo paziti na to. Dosta koristim skraćenice, kao i neknjiževne riječi. Najučestalije takve su: neš, ajd, oš, kaš, čpb, zz, sry. Kada pišem zadaćnicu ili sastav znam pogriješiti sa zarezima i č ili ć, zato što mi je njihovo nekorištenje prešlo u naviku.

Ivan Vrdoljak, 8. razred: Pri dopisivanju s prijateljima vrlo se često koristim skraćenicama, najčešće iz engleskog jezika. Isto tako, engleske riječi pišem kako ih izgovaramo, a ubacujem ih i u govor. Problem je što mi zna „izletiti“ na nastavi, a mislim da je nastavicima to čudno, pogotovo ako nisu upoznati sa značenjem. Prije to nisam radio, no svakodnevnim korištenjem interneta takvi izrazi su mi prešli u naviku. Vjerujem da bi mi se, kada bi se manje koristio internetom, navika pisanja neknjiževnih riječi znatno smanjila.

Sara Grbešić, 8.r.

Osnovna škola Frana Krste Frankopana, Osijek
Voditeljica: Ana Šebo

Ukidaju se brojčane ocjene

Nema više jedinica ni petica, od sljedeće školske godine uvode se slovne ocjene! Ova odluka zapanjila je sve – učenici su u šoku, profesori zbunjeni.

Brojčane ocjene se ukidaju – uskoro ih zamjenjuju slova! Ukupno će biti sedam ocjena: A, B, C, D, E, F i FX. Također, učenici će ocjenjivati i rad profesora, a rezultati ocjenjivanja svakog profesora bit će javno objavljeni. Nikome nije jasno – kako bez ocjena?! Profesori nisu uvjereni da će novi sustav funkcionirati, cijelu karijeru ocjenjivali su ocjenama od jedinice do petice, kako sada ocijeniti učenika jednom od čak sedam ocjena?

Učenicima također nije jasno – kako se naviknuti na novi sustav ocjenjivanja? Kako doći kući i roditeljima reći: „Dobio sam FX!“ Čini se, novi sustav ocjena donijet će pomutnju u hrvatsko školstvo.

Novi čitatelji naših školskih novina, ne morate se brinuti. Svi podaci koje sam navela odnose se samo na hrvatske fakultete, u osnovnoj i srednjoj školi ocjene ostaju iste.

Sad biste vjerojatno najradije prestali čitati ovaj članak (ili već jeste) jer vas to više ne zanima. Zavarala sam vas naslovom i podnaslovom, no ništa nisam lagala. Korištenjem naslova i podnaslova te stalnim odgađanjem bitne informacije, navela sam vas na to da mislite kako će i vas od iduće godine zapljusnuti val novog ocjenjivanja.

Sigurno se sada pitate: „Pa dobro, što onda ovo radi u školskim novinama?!“ Zapravo je tema ovoga mojeg članka „zlouporaba“ naslova i podnaslova da bi se privuklo čitatelja i da bi se prodale novine. Istraživanja su pokazala da većina ljudi u novinama čita samo naslove i podnaslove. U hrvatskim medijima primijetila sam čestu zlouporabu pravila da „naslov prodaje novine“: mnogi mediji stavljaju lažne naslove kako bi privukli čitatelje.

Evo primjera iz jednih današnjih dnevnih novina (10.1.2011.). Naslov je sljedeći: „*Helena Bonham Carter i Brad Pitt – ima neka tajna veza*“. Svi bismo iz naslova zaključili kako Helena vara muža, a Brad

ostavlja Angelinu, ali kad se članak pročita, shvaćamo kako se ona njemu preko medija samo zahvalila što ju je preporučio za ulogu u filmu „Klub boraca“. Ni o kakvoj ljubavnoj vezi se ne govori, riječ je o sasvim nečem drugom. No, nas su u naslovu zavarali i pročitali smo članak.

U drugom naslovu stoji: „Charlie Sheen je izjavio da bi *radije bio mrtav nego da mu serija nije gledana*“. No kad pročitaš članak, vidiš da on to uopće nije rekao, već su novinari neke njegove šale izvukli iz konteksta i dali im novo, „ekskluzivno“ značenje.

A da ne govorim o naslovima s upitnikom.

„*Hrvatska će 2011. sigurno postati članica Europske Unije?*“ I onda vidiš da je to izjavio neki činovnik iz Bruxellesa, za kojeg nitko nikad nije čuo.

Ili recimo da Lady GaGa izjavi kako voli djecu, mediji bi najvjerojatnije uskoro objavili priču o njenoj trudnoći, s upitnikom na kraju.

Zavaravanje naslovom i podnaslovom ne možemo nikako spriječiti jer, pogotovo u „trač-časopisima“, ekskluzivan je naslov apsolutno nužan. Nakon što pročitate takve članke, razočaramo se, ali to je jednostavno tako. Možemo barem prepoznati koje novine s tim pretjeruju pa ih izbjegavati. Također možemo na osnovi kvalitete pojedinih novina zaključiti treba li naslovima vjerovati ili ne.

I sama vrlo često „nasjednem“ na privlačan naslov pa pročitam članak i onda se osjećam pomalo prevarenom. A nekad pročitam samo naslov i podnaslov te saznam krivu informaciju. Sigurno će netko od čitatelja naših novina pročitati samo naslov i podnaslov ovog rada pa će doći prijatelju i reći: „Ej, jesi čuo da dogodne nema ocjena!“

A vi koji ste pročitali cijeli tekst, nadam se da se ne osjećate prevarenima i da ćete ubuduće biti barem malo kritičniji prema naslovima u novinama.

Mirna Đurić, 7.r.

Osnovna škola Većeslava Holjevca, Zagreb

Voditelj: Mate Milas

Osvrt: Čudo zvano Fejs

Svitom vladaju Fejsoholičari:’(☹☹☹ :’(

Vratimo život na ulice

Da bi bija faca, moraš imat pet ijad lajki na profilnoj

Stari moj, nije ti više šema sidit po portunu, sad smo se svi prikačili na oni Fejsbuk. To je nova lokacija za zgubidane koji krađu dane i Bogu i sebi. A ka malo nas ima! Nima više skitnji. Ko se vidija bost iglon, sva srića da je sad đir bocnit se bezbolno, priko Fejsa.

Tamo moreš gledat face s boka, lagat u facu i ne pocrvenit. Nađeš se s nekin likom u kutiji, oliti onomen kantunu, četü pa moreš pisat ča te god pukne. Ako poslin svatiš da si se, ne daj Bože, ocrnija, samo rečeš da ti je neko upa i mirna Bosna.

Moreš imat godin i pameti koliko oš, moš izgledat kako oš, ma nema šta ne moš. Tu ti je sve legalizirano. Ludilo, brale! Alkoholičari su nula iliti na ingležki zero, sviton vladaju Fejsoholičari. Niko ne benda ništa osin Fejsa. I ne znan kako ćemo ovako u EU, a sve mi se čini da nikor puno i ne brine.

Više nisi faca ako voziš BMW, ko je vidija polagat vozački da se, ne daj Bože, digdi srumbaš. Na Fejsu se ne moreš oštetočit, makar ne fizički. A da bi bija faca, moraš imat pet ijad lajki na profilnoj, il ima da te nema.

Judi više ne gredu u pljačke, ali si lopov ako komen ukradeš status. Srića pa nema inspekcije po Fejsu. Nikor ti više ne nabija račun na telefon, ali je gušt kad nabiješ komen notifikješns pa zaradiš živčani ubod od strane potlačenoga.

Ako ti ko smeta, samo ga blokaš. I da gori kuća čovik bi naša momenat da to objavi. Neprocjenjivo je kad ti vlastita baba pošalje frend

rekvest. Najžalije mi je kad mi prisuše pome na farmvilu. A smija, brale, kad vidiš one loOOodachice koje se slikavaju u zahodu sa mobitelon u ogledalu pa za ne falit brišu kom, a ostave lajk. Ma, koja luda republika!Zemlja snova, prevare, zabave, ludosti, smiha... Zemlja koja brižno čuva svoj jezik pun svakojakih riči: AwWiič. (iskazivanje doživljaja), XD (smajlic zatvorenih očiju i otvorenih usta),

:* (poljubac), ;P (namigivanje, beljenje), :((plač, tuga, žalost), ☺ (sreća, radost, osmijeh), <3 (srce).

I sve je to lom, brate, i superkulijozno, mega izum, al ubilo nas tupilo!

Meni ipak mašo fale oni dani kad nije sve bilo tako , kad smo se crnili i crvenili uživo, a ne na internet naslovnici.

I ne znan kud ovaj svit ide, al mislin da je krajnje vrime da ukine-mo Fejs i vratimo život na ulice.

Vana Galić, 8.r.

Osnovna škola kneza Mislava, Kaštel Sućurac

Voditeljica: Jadranka Mihovilović

S povodom

Opasno križanje pored škole

Pored naše škole prolazi jedna od najvažnijih prometnica u Split-sko-dalmatinskoj županiji. Riječ je o tzv. staroj kliškoj cesti. Na njoj je križanje, vrlo opasno za nas učenike. Na žalost, u to smo se uvjerali više puta. Prije nekoliko godina promet je na tome križanju reguliran semaforima, no ti isti semafori često ne rade. Na njima tada samo trepće žuto svjetlo. Tim raskrižjem automobili jure "kao ljudi", a policajci, iako je policijska postaja u blizini, ne reagiraju. Samo jedan prometni policajac bio bi dovoljan da spasi učenike naše škole od straha pred automobilima. Svjedoci smo da se i odmah poviše, na toj istoj cesti, nalazi još jedno opasno križanje, i to čak bez semafora. Njime svaki

dan prolaze učenici koji tuda pješače do škole. I na tom križanju dogodila se prometna nesreća u kojoj je stradao jedan učenik naše škole. Zašto su semafori često isključeni? Obavlja li policija svoj posao? Je li moguće na gornjem križanju postaviti još jedan semafor?

Odgovor na ta pitanja potražili smo u policijskoj postaji u Solinu. Razgovarali smo s načelnikom Policijske postaje Solin gospodinom Mladenom Šerićem i njegovim pomoćnikom gospodinom Brankom Barišićem. U vrlo srdačnom razgovoru oni su strpljivo odgovorili na sva naša pitanja.

Zašto učestalo ne radi semafor na križanju pored škole i je li to u vašoj nadležnosti?

U principu nismo mi nadležni. Nadležna je prometna policija. Naime, prometna policija grada Splita ima djelokrug rada u Splitu, Solinu i Kaštelima. Policijska postaja Solin je postaja temeljne policije, a ponekad radimo i poslove vezane uz promet. Mi inače imamo dobru suradnju s vašom školom, a imamo i zakonsku obvezu pomagati učenicima pri početku školske godine, osobito prvašićima i drugašićima, da lakše dođu do škole i do kuće. Zaista se trudimo da policajci budu prisutni na raskrižjima u blizini škola, i to svih škola na području Solina i općina koje gravitiraju gradu Solinu. Semafor je na tome križanju često isključen na treptajuće žuto svjetlo zbog toga što se obavljaju građevinski radovi na brznoj cesti Solin – Klis, odnosno solinskoj zaobilaznici. Prilikom zatvaranja prometa na brznoj cesti prometni policajci uključe ovaj semafor na treptajuće žuto zbog velike frekvencije vozila, kako bi se stvarale manje gužve. To onda zaista stvara poteškoće pješacima, posebice đacima koji idu u školu i iz škole. Kad primijetimo taj problem, javimo kolegama iz prometne policije da što prije uključe semafor u normalan rad, mada se nekada dogodi da to traje i dan – dva.

Primijetili smo da se to događa baš kada pada kiša, a semafori su tada najpotrebniji?

Ne, to ne uvjetuje kiša. Inače ti semafori rade na treptajuće žuto i po noći, otprilike od ponoći do šest ujutro kada se automatski pale na normalan rad.

Zašto u slučaju prometne gužve, kad semafor radi na tom treptajućem žutom režimu, promet ne regulira prometni policajac? Ipak je riječ o neobičnom i kompliciranom raskrižju, kako pješacima, tako i vozačima.

Križanje ima nekih devijacija, nepravilnog je oblika i vrlo je teško regulirati promet uz pomoć prometnog policajca. Kad su gužve velike, onda se i to realizira, no nije u uobičajenoj praksi.

Raspolažete li službenom statistikom o broju stradalih pješaka na tome križanju? Jeste li obaviješteni kada se dogodi prometna nezgoda?

Naravno da jesmo, iako te statistike vode kolege iz prometne policije. Svakako vam mogu reći da je po službenim statistikama više nesreća bilo ranije, dok taj semafor nije postojao.

Postoji li šansa da se na sljedećem križanju u smjeru Klisa postavi semafor?

Tu bi trebalo naći odgovarajuće prometno rješenje, a mislim da mnogi drugi čimbenici odlučuju o tome. Koliko znam, za sada takvo što nije predviđeno, barem ne u nekoj bližoj budućnosti.

Kako se uopće dogodi da se na nekom raskrižju postavi semafor? Tko i kako o tome odlučuje?

Odlučuju lokalna zajednica, komunalni odjeli, prometna policija... Uglavnom, više čimbenika odlučuje o tome, a svakako se u obzir uzima nekakva statistika, službeni pokazatelji o tome koliko je semafor potreban.

Svakodnevno smo svjedoci nepropisnoga parkiranja u našem gradu? Vodi li itko brigu o tome i na koji se način kažnjavaju vozači koji parkiraju na nogostupu i pješačkim prijelazima?

To je problem kojemu posvećujemo dosta pažnje, ali nikada dovoljno. U našem gradu velik je broj nepropisno parkiranih vozila, a razlog je taj što nemamo dovoljno parkirališta i parkiranih mjesta. Zbog toga se vozači koriste nogostupima, pješačkim prijelazima, mjestima predviđenim za invalide i slično. Ipak, najfrekventnije ulice, gdje su pješaci najviše ugroženi, policija posjećuje redovito i sankcionira nepropisno parkirana vozila i vozače novčanim kaznama.

Za kraj razgovora gospodin Mladen Šerić, načelnik Policijske postaje Solin, istaknuo je da su policajci ovdje za nas i zbog nas. Ako naiđemo na problem ili se ponovi isključivanje semafora u vrijeme kad je to učenicima najnezgodnije, predložio je da im se obratimo kako bi oni mogli dalje kontaktirati prometnu policiju i pokušati naći kompromis kojim bismo svi bili zadovoljni. Njima u postaji također ne odgovara da se sav promet usmjerava na staru klišku cestu, ali naprosto svi moramo biti strpljivi dok se završe radovi na solinskoj zaobilaznici, koja nam je svima u interesu. Kad se stave u funkciju njezina četiri prometna traka, prometni problem će biti kudikamo manji i neće biti potrebe da se naš semafor isključuje.

Martina Hrgović, 6.r.

Osnovna škola don Lovre Katića, Solin

Voditeljica: Hrvatka Kuko

Intervju s književnicom Silvijom Šesto

Cura u najboljim godinama

Autorica romana „Debela“ i „Vanda“ posjetila je našu školu, a mi smo je „zaskočili“ i pokušali upoznati u drugačijem svjetlu. O njenom književnom radu ionako se sve zna i sve je dostupno...

Smatrate li Vi sebe poznatom facom?

Poznata sam faca prije svega u kvartu. I to mi je dovoljno. Volim kad se ljudi ujutro međusobno pozdravljaju, a pozdravljaju se jer se poznaju. Ne volim se previše naslikavati, no drago mi je ako sam poznata svojem čitateljstvu, više po djelima nego po liku.

Pišete o stvarnim mladenačkim doživljajima. Jeste li se Vi kad zaista dobro naroljali?

Vjerovala ili ne: nikada. Jednostavno nisam sklona alkoholu, nimalo. Ni u mladosti, ni sada. Ponekad mi je i žao, jer manje količine finog crnog vina dobrodošle su poslije ručka, no ja preferiram crnu kavicu.

Kada ste počeli pušiti?

Ahaha, obožavam prava pitanja! Moram priznati da je ovo pitanje svojevrsno diranje u osinje gnijezdo. I morat ću odgovorom razbiti predrasudu da sportaši ne puše. Naime, ja sam upravo svoju prvu cigaretu zapalila na nagovor svoje klupske kolegice, u trećem razredu gimnazije, na jednom sportskom natjecanju u Njemačkoj. Nažalost, i među sportašima ima te napasti i toplo preporučam svakome da se pokuša „ne navući“ na cigaretu.

Sigurno imate i neku poruku za nas mlade vezanu uz ovisnost o drogama?

Nikada, nikada i nikada. Imala sam priliku i napisati knjigu koja govori o pošasti droge u svakom obliku. Nakon teoretskog proučavanja

svih tih, posebno sintetskih droga zaboljela me glava. Žao mi je svakog mladog čovjeka koji se zavarava tražeći neki bolji svijet od ovoga putem tih sredstava. Ma kolikogod mi mrmrljali, ovaj svijet je najbolji.

Jeste li Vi ikad bili debeli i smatrali sebe „debelom kušnjom“?

Nikad nisam bila debela, ali sam se bavila sportom koji je zahtijevao poseban režim prehrane, pa dobro znam što znači biti opterećen prehranom.

Puno puta spominjete žderaču. Što najviše volite žderati?

Ha, ha, ha! Iskreno, nisam uopće neki žderač. Veći sam dio života biljojed. Jedem da preživim, ne živim da jedem. Nisam gurman i ponekad zavidim gurmanima na uživanju u žderači.

Poslije dobre žderače slijedi ljenčarenje. Kako izgleda vaše?

Nikad ne ljenčarim. Totalna sam radoholičarka. Malo spavam i uvijek si nađem neku zanimaciju. Ili pišem, ili radim u dvorištu, ili spremam kuću, peglam, perem, premještam, crtam, farbam, svašta... Nikad mi nije dosadno, nikad!

Je li vam računalo još uvijek najbolji prijatelj, a prijateljice obične glupače?

Računalo mi je sredstvo rada, a u posljednje vrijeme i sredstvo nekih novih prijateljstava i obnavljanja starih. Nemam prijateljica glupača. Otkud vam to? (hahaha)

Imate li još uvijek prijateljicu iz „osnovnjaka“?

Da! Imam nekoliko predivnih i preduuugiiih prijateljstava iz rane mladosti. Jednoj od najranijih prijateljica sam i kuma djeci. To je krasno. Prolazimo zajedno životom, nisam nikad sama.

Ljubav je česta tema vaših knjiga, Sjećate li se svoje prve ljubavi?

Kako da ne! S mojom prvom ljubavi imam troje djece...

A pamтите li prvi poljubac?

Naravno! Prvi poljubac je zabranjeno zaboraviti!

Dotičete se često problema razvoda braka. Što mislite tko to preboli lakše – djeca ili odrasli?

Izrazit ću se sportskim rječnikom: razvod braka je poraz. Poraz ne podnose svi jednako, no djeci uvijek najteže pada.

Recite nam, je li teže biti nestašan tinejdžer ili tinejdžerov roditelj?

Odlično pitanje! I jedno i drugo je isto teško i isto lako. Bitno je da se tinejdžer i roditelj barem jednom dnevno „sastanu” i međusobno izjadaju o toj težini i lakoći.

Majka ste. Kako doživljavate nestašluke svoje djece?

Klinci su mi genijalni. Obožavam ih. Svi imaju neku svoju „furku” i njome su opčinjeni. Drago mi je kako se razvijaju. Nisam imala s njima nekih većih problema, osim uobičajenih „razmjena mišljenja”. Ne volim ih pritiskati i mislim da sam im dala dovoljno slobode da slobodu sada sami traže.

Jeste li ikad napravili nešto da ste „propali” u zemlju od srama?

Au, pa dogodilo se više puta. Bili su to nezgodni nesporazumi.

Što mislite o istospolnim odnosima?

Odobravam, no ne volim nikakva prevelika eksponiranja. Svako-me njegov cvjetnjak.

Jeste li kći jedinica ili imate braću i sestre? Biste li voljeli da je obrnuto?

Jedinica sam i uvijek sam sanjala imati brata.

Svestrani ste, pišete pjesme, knjige za djecu, radiodrame i neću vas pitati što vam je draže, već što vam je manje drago?

Nema toga, ovisi o vremenu i biometeorološkoj prognozi.

Kako izgleda raditi radiodramu?

Kao i svaku dramu. Prvo se stvaraju likovi, njihovi karakteri, a onda se oni prepuštaju situaciji, bacaju u život, izmišljen ili stvaran.

Kako ste se osjećali kada je vaša Debela oživjela na “Maloj sceni”?

Preodlično.

Čitaju li odrasli danas manje nego prije?

Kako tko. Oni koji su čitali kao mladi nastavljaju tu praksu i u zrelim godinama. Osobno, više nemam toliko vremena za čitanje kao nekada, no uvijek mi je neka nova knjiga u torbi. Čitam je gdje stignem. Recimo kad čekam red kod doktora...

Možete li nam dati kakav praktičan savjet o novinarstvu koji bismo mogli iskoristiti u svojoj radioemisiji?

Kao i u pisanju – iskrenost se na kraju nagrađuje. Iskrenost i istina drže novinarstvo iznad vode. Nažalost, toga je sve manje, no mladi to mogu srediti.

Što mislite o prepisivanju i šalabahterima?

Sve najbolje, no umjereno. Mrzim kad se vrši presija nad učenicima, kad zbog testova i ocjene djeca grizu nokte, kad se znoje i boje. Da se mene pita školu bih učinila ugodnijim mjestom. Olabavila bih neke stvari i radila više na stvarnom životu, na razgovoru, komunikaciji, motivaciji.

Koji vam je profa ostao u najboljem sjećanju?

Moja profesorica iz hrvatskog i moj profesor iz filozofije zbog ko-

jeg smo svi upisali filozofiju. Voljela sam hrvatski, najviše od svega!
Slijedi biologija, tjelesni...

Zašto nemate „fejs“? Mogli biste pisati sastavke ostaloj škvadri.

Kako nemam fejs? Na fejsu sam, provjerite!

Često u svojim knjigama spominjete štrebere. Jeste li i vi bili štreber?

Nisam, ali sam ih susretala.

Što vam je draže – kremšnite ili sladoled?

Kremšnite i to samoborske.

Krpice sa zeljem ili sarma?

I jedno i drugo.

Ljeto ili zima?

Ljeto.

Mišo ili Grdović?

Ni jedan ni drugi.

Kino ili videoteka?

Nekad sam išla češće u kino, a sada tu i tamo pogledam nešto iz videoteke. Obično s klincima.

Radio ili televizija?

Radio.

Mislite li da je razgovor s klincima uzaludno trošenje vremena?

To je jedino korisno „trošenje” vremena.

Ima li nešto posebno važno što ste željeli naglasiti, a da nije spomenuto?

To da već dugo nisam imala ovako velik intervju i da već dugo nisam vidjela ovako pametna pitanja. Moji odgovori to nikako ne mogu nadmašiti, ali priznajte, trudila sam se.

I za kraj, recite nam svojim riječima tko ste Vi zapravo i u čemu ste samo svoji?

Ja sam cura u najboljim godinama. Samo svoja sam jedino pred praznim papirom!

Ines Jurak, 6.r.

Osnovna škola Stjepana Basaričeka, Ivanić Grad

Voditelj: Igor Marijašić

Restauracija vrata Kneževog dvora u Dubrovniku

Tajna vrata Kneževog dvora

Tko nađe ovu ceduljicu, neka moli Boga...

Restauracija vrata Kneževog dvora, palače u Dubrovniku koja je sagrađena kao sjedište vlade i stan kneza, započela je 2009. godine u Dubrovniku, a izvršili su je preparatori Željko Čatić i Dženita Mehičić. Vrata su bila dotrajala te su nedostajali neki dijelovi drva. Na iznenađenje svih prisutnih, nađena je ceduljica, skrivena između slojeva drva. Ceduljica je poprilično oštećena, no to nije bila nikakva velika prepreka za restauratore.

Oni su otkrili što na ceduljici piše, a pisalo je sljedeće: „Ova je vrata izradio 1802. meštar Pasquale Brigola iz Milana i plaćeno mi je od strane meštra Bertolija u potpunosti. Tko nađe ovu ceduljicu, neka

moli Boga za naše duše, a mi ćemo moliti za vas i pozdravljam vas, Pasquale Brigola.“

Prije restauracije vrata su bila obojena zelenom uljnom bojom, a u obnovi im je vraćena njihova izvorna smeđa koja je pronađena ispod slojeva zelene boje.

Lucijana Brautović, 7.r.

Osnovna škola Cavtat, Cavtat

Voditeljica: Tajana Martić

Kako je Berislav tražio zdravlje

Kad mi je otpala kosa, uklopio sam se u tim

Od drugog polugodišta petoga razreda ili od početka 2008. godine počinje borba Berislava Žužića s teškom bolešću. Odlazi u bolnicu, prestaje pohađati redovnu nastavu. Ni u jednom trenutku ne gubi vezu sa svojim školskim prijateljima. Njegovo zdravlje se liječenjem stabilizira. U prvom polugodištu osmoga razreda imao je nastavu u kući, a s početkom drugoga polugodišta Bero je opet među nama. Možete ga prepoznati po bujnoj poludugoj kosi i po neprestanom gibanju. Dogovorili smo razgovor jednoga ponedjeljka popodne, ali on je završio u vatrogasnom domu na nekom skupu vatrogasaca. Takav je, (hiper)aktivan. Ipak smo se uspjeli dogovoriti i sastati. O svemu razgovara zrelo i smireno.

Koji su bili prvi znakovi tvoje bolesti?

Prvi znak bio je povećan umor, srce mi je jako lupalo i stalno mi se spavalo.

Kako se ta bolest zove?

Hodgkin.

Kada si ti saznao o kojoj bolesti je riječ?

Čim sam došao u bolnicu rekli su mi o čemu se radi, a čim sam na odjelu vidio djecu pacijente bez kose, bio sam toliko pametan da shvatim da je riječ o teškoj bolesti.

Što si tada mislio i osjećao?

Tada nisam mislio ništa. Čim sam vidio da na odjelu ima televizor, rekao sam sebi da će biti dobro.

U kojoj si se bolnici liječio?

Liječio sam se u Bolnici Šalata.

Znaš li išta o terapiji i lijekovima koje si primao?

Znam koju sam terapiju primao, ali je ta terapija na mom kartonu bila ispisana šiframa tako da ti ne mogu reći da sam neku od tih šifara upamtio.

Kada ti je otpala kosa i kako si se tada osjećao?

Kosa mi je otpala nakon dva mjeseca liječenja i osjećao sam se dobro jer sam se uklopio u tim na odjelu. Prije toga sam imao kratku kosu i nisam se zamario time što sad nemam kose. Iskustva iz bolnice su bila dobra, a bilo je i loših, a to i ide jedno s drugim. Bez dobrog nema ni lošeg i obrnuto.

Što ti je najviše nedostajalo u bolnici?

Najviše su mi nedostajali moji prijatelji, druženje, sport, svjež zrak.

Opiši nam kako su izgledali dani u bolnici?

Uvjeti u bolnici nisu bili bajni, ali smo se mi bolesnici družili, šalili i to je bilo super.

Jeste li imali nastavu u bolnici?

U bolnici smo imali nastavu i redovno je pohađali. Jedino ako ti je

loše, naravno da ne ideš na nastavu.

Čuješ li se danas sa svojim prijateljima iz bolnice?

Stalno sam u kontaktu s prijateljima iz bolnice. Posjećujemo jedni druge i družimo se.

Ima li nešto što te je posebno motiviralo u tvojoj bolesti?

Motivirala me je posebno moja majka, a onda prijatelji i vjera u Boga.

Kako su se tvoji roditelji nosili s tvojom bolešću i tko ti je bio najveća podrška?

Moji su se roditelji nosili hrabro i dobro, naravno da mi je mama bila najveća podrška.

Kako su tvoji školski prijatelji prihvatili tvoju bolest?

U početku sam češće s njima kontaktirao putem poruka na mobitelu. Pošto sam izbivao iz škole u šestom i sedmom razredu, malo su me bili zaboravili. Sada sam opet u školskim klupama i naši su odnosi super.

Kako je izgledala nastava u kući i jesi li učio dovoljno za povratak u školske klupe?

Nastava u kući mi je jako odgovarala. Nisam se morao rano ustajati, a profesori su se trudili da mi sve objasne. Nisam morao puno sam raditi i učiti jer sam s njima to odradio. Nisu bili strogi prema meni.

Jesi li sretan što si se ponovo vratio u školske klupe?

Nije da sam sretan, nego sam presretan što opet sjedim u školskim klupama i družim se sa svojim prijateljima. Nadam se da ću se i nakon osnovne škole družiti s ovim istim prijateljima.

Čime se baviš u slobodno vrijeme?

Bavim se nogometom i idem na vatrogasce. Osim toga sam i ministrant u našoj župnoj crkvi. Prihvaćam svaki poziv za druženje, feštu ili zabavu.

Kakvo je sada tvoje zdravlje?

Moji su nalazi odlični, ja se dobro osjećam i idemo dalje.

Čuli smo da snimaš nekakav spot. Reci nam nešto o tome.

Dobro ste čuli. Snimamo spot s Parnim valjkom za udrugu „Slap“ Brodsko-posavske županije. Cilj nam je upoznati ljude sa svime što prolaze ljudi oboljeli od zloćudne bolesti. Želimo pobuditi njihovo razumijevanje i želju da nam pomognu u raznim aktivnostima koje provodimo.

U spotu si ti „glavni lik“?

Jesam, ali, naravno, bit će još druge djece. Spot još nije gotov. Tražimo sponzore za dovršetak posla. Potrebno je zainteresirati medijske kuće za spot. Ima još posla.

Kada ćemo moći vidjeti taj spot?

Najvjerojatnije u roku mjesec dana.

Što bi poručio nama koji smo zdravi, a nezadovoljni?

Poručio bih vam da shvatite kako imate sve. Niste osjetili na svojoj koži ovo što sam ja prošao i ne bih volio da ikada osjetite, ali onda poslušajte što vam govorim i koju vam poruku šaljem. Imajte razumijevanja za svoju obitelj, bližnje i prijatelje u školi, a posebno za one koji su drugačiji od vas, imajte razumijevanja prema svima. Kad ste nezadovoljni, dobro promislite ima li ljudi kojima je gore nego vama, a ima. I znajte da uvijek nekome u nečemu možete pomoći.

Lea Cindrić, 8.r.

Osnovna škola Ljudevita Gaja, Nova Gradiška
Voditeljica: Blagica Pećnjak

Iz mog novinarskog dnevnika

Poplava

Moje selo Čret Posavski sredinom rujna 2010. bilo je poprište velike poplave koja ga je potopila zajedno sa susjednim Obedom, Strmcem Bukevskim, Sopi Bukevskom, Drnkom, Čičkom Poljanom i Orlima

Noć s nedjelje 19. na ponedjeljak 20. rujna 2010.

Vatrogasne sirene u Bukevju oglašavale su opasnost od poplave, pozivale na uzbunu. Uz moju su kuću desetci kamiona vozili pijesak i ogromno kamenje. Od buke su se tresli prozori i ja nisam mogla spavati. Plava svjetla povremeno bi rastjerala mrak. Nisam vjerovala da bi moglo doći do katastrofe.

Ponedjeljak, 20. rujna 2010.

U 7.15 mama me probudila i rekla da nasip u Bukevju popušta. *Antena Zagreb* izvještavala je da je opasnost od poplave za zagrebačko područje prošla i da se očekuje vodeni val kod Siska.

U Bukevju je bilo kritično, a na radiju kažu da opasnosti nema! Kroz prozor sam vidjela kako ispred vatrogasnog doma vojnici i mještani pune vreće pijeskom. Zajedno sa susjednim psima Riki je oštro lajao. Kao da je osjetio da se nešto loše sprema.

Prije nego je mama autom otišla na posao u Sesvete, rekla je sestri i meni da, za svaki slučaj, stvari iz ormara u dnevnoj sobi i blagovaonici odnesemo na tavan. Tata nije otišao na posao. Od ranog jutra je bio na nasipu u Bukevju.

U jedanaest sati još nije došao doma. Zabrinula sam se i otišla biciklom u Bukevje. Na ulazu u selo stajala je policija. Nije propuštala automobile. Na nasipu je vladala strka. Seljani pune vreće pijeskom. Vojnici i vatrogasci slažu vreće na nasip. Dovikuju se. Mobiteliraju.

Uvjereni su da nasip neće izdržati. Sve je puno kamiona.

Vrvi novinarima. Neki od njih uopće ne znaju gdje se nalaze. RTL, HRT, 24sata, RVG, Z1, GT – svi imaju ovdje svoje predstavnike. Vise na mobitelima, intervjuiraju koga stignu. Željni su informacija, a još više senzacija. Proširila se vijest da se u Veleševcu jedan čovjek pred vodom popeo na krov kuće, a da je jedan u Drenju zaglavio na drvetu. Svi odmah trče tamo.

Autobusima je stiglo još vojnika. Centar Bukevja pretvorio se u košnicu. Mještani krive lokalnu vlast i Vodoprivredu što im na vrijeme nisu dostavili baš ništa za obranu od poplave. „Da su otvorili kanal Sava – Odra dan prije, do ovoga ne bi došlo“, rekao je jedan mještanin, a ostali su se složili s njim.

***

Tatu nisam našla. Otišao je pomoći u Sop. Ljudi su se nadali da bi tamo mogli zadržati nasip vrećama, ali nisu uspjeli. Sava je gutala sve pred sobom. Ljudi iz Sopi traktorima su pristizali u Bukevje. Blatni su i prestrašeni. Odnekud se stvorio ministar Šuker. Tu je i župan Stjepan Kožić. Gledaju, kimaju glavama, obećavaju pomoć i odlaze.

Stajala sam na raskrižju kod autobusne stanice i pogledom tražila tatu. Napokon sam ga ugledala. Išao je pješice iz Sopi zajedno sa susjedima. Ljudi govore da je probijen i nasip kod Leknena i da će ta voda doći do nas.

***

Sestra i ja danas ne idemo u školu. Dok sam na mobitel razgovarala s prijateljicom, voda je poplavila susjedovo dvorište.

Sestra i ja užurbano smo micale posteljinu, knjige, odjeću i stolce na tavan. Tata je odveo Rikija, promrzlog i nakostriješenog, na sijeno u staju.

Oko 12.30 Sava, koja je probila nasip kod Sopi i Leknenog, došla je do naše kuće, U vrlo kratkom vremenu dala nam je do znanja koliko moćna može biti. Došli su vojnici s vrećama pijeska, stavljali ih na vrata, ali voda ih je zanemarila. Nemoćno smo gledali kako napa parket i namještaj. Mutna, prljava i puna smeća zagospodarila je

našom kućom. Lonci i porculanski tanjuri sudarali su se u vodi u kuhinjskim ormarima. Plastične boce i žuta zdjela plutali su između štednjaka i stola, a za njima se vukla raskvašena Modra lasta. Sestra i ja smo pokušavale bacati vodu van, ali od toga nije bilo koristi. Iz sata u sat stanje je bivalo gore. Oko petnaest sati isključili su nam struju.

Pogledala sam kroz prozor. Mojom ulicom susjed se vozi čamcem! Mlada srna, istjerana iz šume, skutrila se na uzvisini. Nisam se usuđila izaći po nju da me bujica ne ponese. Uzeo ju je susjed, zamotao u deku i odnio kući.

Mama se nije mogla vratiti s posla. Prilazne ceste bile su duboko pod vodom.

***

Polako se spuštala noć... Vrijeme je sporo prolazilo. Nismo ništa jeli cijeli dan. Nismo bili gladni.

Zahladilo je. Jedva smo našli svijeće. Mobiteli su nam bili napola prazni. Ležali smo u krevetima na katu, ali nismo mogli zaspati. Cijelu noć smo tata i ja provjeravali razinu vode u kući. Voda i mulj su rasli.

Utorak, 21. rujna 2010.

Voda u kući popela se na pedeset centimetara, oko kuće na metar. Tata je visinu mjerio metlom.

Oko devet sati traktorom je stigao dogradonačelnik Velike Gorice Stjepan Kos, slikao se s nama, dao nam kruh, vodu i paštetu pa otišao. Mobiteli su nam se ispraznili. Nismo se mogli čuti s mamom.

Djed je iz Bukevja traktorom došao do nas iako su sve ceste bile pod vodom.

Vratila sam se s njim jer u Bukevju nije bilo poplavljeno niti jedno dvorište! Uspjeli su zaustaviti Savu! Nevjerojatno!

Kod djeda bake sam pogledala vijesti na televiziji. Čula sam svašta, ali malo toga istinitog. Rekli su da se stanovnici Čreta Posavskog nisu dali evakuirati. Nas nitko nije ni pitao želimo li otići! Čula sam izjavu ministra Šukera: „Bit će novca za odštete.“

Sve televizijske kuće izvještavale su kako je Bukevje poplavljeno, a ono nije imalo ni kapi vode, dok su susjedna sela plivala. Ipak, u vijestima Bukevje je pretrpjelo najveću poplavu!

Ostala sam spavati kod bake. Mama nije mogla doći doma.

Srijeda, 22. rujna 2010.

Ujutro smo djed i ja otišli mojoj kući. Voda se povukla. Stvari, koje su jučer plutale u vodi, sada su se valjale u mulju. Gadila mi se pomisao da ću ih morati vaditi rukama. Parket je bio uništen, namještaj iz dnevne sobe, blagovaonice i kuhinje bio je satima pod vodom. Štokovi su pocrnili. Vrata nabubrila. Ladice se zaglavile. Tata i djed su odmah počeli bacati parket van. Sestra i ja smo skupljale stvari koje je voda razbacala, iznosile smeće, nosile stvari na tavan.

Mama je došla oko 16 sati. Donijela je gumene čizme i sredstva za čišćenje.

Četvrtak, 23. rujna 2010.

Probudili smo se umorni. Nastavljamo dalje s radnim akcijama. Došli su nam u pomoć kumovi.

Poslije podne tata i ja išli smo provjeriti kakva je situacija u okolnim selima.

Vozili smo se uz nasip. Bio je zatrpan vrećama. Iz njih se prosipao pijesak. U Orlima smo se okrenuli prema Sopi. Cesta je bila uništena, puna rupa i pijeska. Nasipa u Sopi nije bilo. Sava ga je odnijela, rastrgala. Neka dvorišta su još uvijek bila u vodi. Okrenuli smo se prema Novom Čiču. Mogli smo proći niže dijelove ceste koji su, blizu Čičke Poljane, još djelomično bili pod vodom.

Ipak, stanje se normaliziralo. Sava, mutna i lijena, uvlačila se u svoje korito.

Marija Rumenčić, 8.r.

Osnovna škola Eugena Kvaternika, Velika Gorica
Voditeljica: Jasminka Tihi-Stepanić

SOS za dabra Pokrenuli smo akciju za spašavanje dabrova u Selnici Miholečkoj

Stari mlin „presudio“ dvama dabrovima

Voditelj projekta „Dabar u Hrvatskoj“ odazvao se na Klinčekom poziv i predložio rješenja za spas dabrova u potoku Črncu

Noge su mi bile promrzle od snijega koji mi je ulazio u tenisice, ali uzbuđenje da ću napokon saznati kako spriječiti nova ugibanja dabrova u zapuštenom mlinu u Selnici Miholečkoj bilo je jače od hladnoće. Dva dana uoči Badnjaka, obilazio sam potok Črnc u društvu profesora lovstva Marijana Grubešića sa zagrebačkog Šumarskog fakulteta, njegovog asistenta Kristijana Tomljanovića i lovca Josipa Ležajića iz LD „Košuta-Prigorje“. Pitate se kako sam se zatekao u tom društvu? Sa svojim rođakom Ivicom Blagajem 27. rujna sam u bazenu za žito starog mlina pronašao prvog mrtvog dabra. O toj sam nezgodi obavijestio RTL televiziju, no njih to nije zanimalo. Nisu se javili. Na sastanku novinarske grupe, također sam ispričao o tom događaju, a kad je početkom prosinca pronađen i drugi mrtav dabar, ovaj put u turbini starog mlina, shvatio sam da se nešto mora poduzeti. Svestrana Guglova tražilica nas klinčekove novinare dovela je do ključne osobe za dabrove u Hrvatskoj. Profesora Grubešića, inače voditelja projekta „Dabar u Hrvatskoj“, obavijestili smo o uginućima i on je odmah rekao da će doći vidjeti o čemu se radi. Čim smo došli do potoka Črnca, ugledavši brojne vrbe i johe uz potok, profesor Grubešić rekao je da je to dobro stanište za dabra, biljojeda kojemu su drvenasta i zeljasta vegetacija osnovna hrana. Zato, on, kao voditelj, projekta često apelira na Hrvatske vode da nije potrebno sve potoke pretvoriti u kanale jer se čišćenjem obala potoka i rijeka od vegetacije ugrožava opstanak dabra.

Iz Njemačke dovezeno 85 dabrova

Od profesora sam saznao i da je dabar zaštićena vrsta koja je u Hrvatskoj posve izumrla do početka 20. stoljeća, a projektom povratka dabra u hrvatske je rijeke iz Njemačke od 1996. do 1998. dopremljeno i ispušteno 85 dabrova. Pregledavši mlin, profesor je rekao da se moguća buduća uginuća na mlinu mogu jednostavno spriječiti. – U bazen je potrebno staviti nekoliko dasaka da se dabar, ako padne, po daskama može popeti van. Problem upadanja u turbinu može se riješiti podizanjem vrata na ustavi mlina čijim je zatvaranjem došlo do formiranja bazena iz kojeg se ne može izaći van – pojasnio je Grubešić. Kod mlina su mi naši gosti pokazali tragove dabra, a potom smo šecući uz potok uzvodno od mlina naišli i na jednu dabrovih brana. Pored brane ispričali su mi i da su dabrovi najveći europski glodavci.

Dabrovi izvrsni arhitekti

Njihovi jaki zubi, prekriveni narančastom caklinom omogućuju im rušenje stabala čak i do 60 cm u promjeru. Ovi vrsni arhitekti brane grade na mjestima gdje razina vode padne ispod 30 centimetara jer u plićoj vodi ne mogu plivati. Sznao sam tad i da su jednu od najvećih brana u Hrvatskoj dabrovi napravili na potoku Jelenska kod Popovače.

Visoka je oko 2 metra, a zbog te se brane formiralo akumulacijsko jezero od oko desetak kubika vode. Osim brana prisutnost dabrova može se uočiti i po humkama i jamama koje im služe kao nastambe. Dvije humke, kakve se grade iznad površine tla uglavnom od drva i zemlje, uočili smo nizvodno od mlina, a pored njih i utabane stazu kojom silaze u vodu. U svojim su nastambama dabrovi uglavnom danju, a većinu svojih aktivnosti, kako su mi rekli naši gosti, provode noću. U vodi su spretniji, izvrsno rone, a bez zraka pod vodom mogu izdržati do 15 minuta. U povratku prema mlinu naši gosti su mi pokazali i nekoliko rupa koje dabrovima služe kao odzračni kanali. Na kraju našeg obilaska dobio sam zadatak da tijekom praznika prošećem uz dijelove potoka koje nismo zajedno obišli i obavijestim ih jesam li i tamo uo-

čio kakvih aktivnosti dabrova. Obavijesti o kretanjima i problemima u vezi dabrova, profesoru i njegovim suradnicima na projektu „Dabar u Hrvatskoj“ najčešće dojavljaju lovci i ribolovci, a vrlo su im važne kako bi mogli pratiti razvoj ove povratničke i zaštićene životinjske vrste.

U Hrvatskoj oko 800 dabrova

Prema procjenama profesora Grubešića u Hrvatskoj trenutno ima oko 200 porodica dabrova. – Kako prosječna porodica najčešće broji oko 4–5 članova, procjenjujemo da se populacija dabrova s uvezenih 85 proširila na oko 800 jedinki u Hrvatskoj. Imamo i dojave da su dabrovi iz Hrvatske proširili i u Bosnu, Mađarsku, Sloveniju, a preko Drave i Mure čak i do Austrije, gdje je nekoliko porodica primijećeno kod Klagenfurta i nizvodno od Graca na Muri – kazao je Grubešić.

Biber crijep dobio ime po dabrovu repu

Prvog uginulog dabra na mlinu u Selnici, lovci društva Košuta Prigorje dali su preparirati i može se vidjeti u njihovom lovačkom domu u Fajerovcu. Meni se osobito svidio njegov plosnati rep, obložen ljuškama složenim poput biber crijepa, po čemu je taj crijep, prema riječima profesora Grubešića, i dobio ime.

Dabar najčešće strada u prometu

Od profesora Grubešića doznao sam da je bilo ugibanja dabrova sa sličnim uzrocima kao i u Selnici, no dosad su u Hrvatskoj dabrovi najčešće stradavali u prometu, prilikom prelaska cesta u blizini vodonosnika. Zabilježeno je i nekoliko utapanja u stajaćim ribolovnim mrežama, ali i nekoliko slučajeva krivolova. Inače za krivolov na dabra propisana je kazna od 6.000 eura, no zasad još nije nitko kažnjen.

Lovci ispunili obećanje

Lovci LD „Košuta-Prigorje“ ispunili su svoje obećanje i nakon blagdana, prema preporukama profesora Grubešića, postavili su da-

ske u bazen kako bi dabar mogao po njima izići ukoliko upadne u bazen. Na sličan su način riješili i problem upadanja u ustavu milina. U akciji su sudjelovali lovci Josip Ležajić, Marijan Srblić, Stjepan Korša, Đuro Klasić i Stjepan Valaško.

Luka Šantić, 7.r.

Osnovna škola Sveti Petar Orehovec, Sveti Petar Orehovec

Voditeljica: Stojanka Lesički

Sedmaši napravili Europu od 20 000 plastičnih čaša

Plastična Europa

Kad se male ruke slože, sve se može! – dokazali su to učenici sedmih razreda Osnovne škole „Ivan Goran Kovačić“ iz Đakova koji su 23. rujna 2010. godine s učiteljicom geografije i povijesti Katom Pitinac složili Europu od čak 20 000 plastičnih čaša. Na školskom su igralištu poslagali čaše na unaprijed ucrtanu stupanjsku mrežu Europe te tako stvorili jedinstveni prikaz kontinenta na kojem žive. U razgovoru s učiteljicom Pitinac saznala sam da su pripreme za ovaj veliki projekt počele krajem prošle školske godine. Svaki je učenik trebao skupiti bar dvjesto čaša, no bilo je onih koji su donijeli i petsto. Crvenim i bijelim čašama označili su Hrvatsku te ju na taj način posebno istaknuli. Dan prije samog projekta osmero je učenika s učiteljicom gostovalo u jednoj od emisija Radio Đakova te su pozvali sve zainteresirane građane da posjete našu školu i vide taj nesvakidašnji prizor. Na dan projekta bilo je jako uzbudljivo. Puna dva školska sata trebala su kako bi sedmaši nacrtali stupanjsku mrežu, a još su dva sata bila potrebna za slaganje plastičnih čaša. Pomagali su svi, i veliki i mali. Neki su učenici slagali otoke, drugi poluotoke, treći planine, četvrti Hrvatsku... Nakon što su završili sa slaganjem Europe, sedmi su razredi svojom odjećom prikazali obilježja europske klime. Sjeverni dio

označen je zimskom odjećom: šalovima, kapama i rukavicama, istok je prikazan jesenskom odjećom, na jugu su se učenici sunčali u kratkim hlačicama, a zapad su prikazali pomoću kišobrana i kišnih kabanica. Na kraju su pomogli i učenici petih razreda koji su stali uz rubove te prikazali točan geografski položaj Amerike, Azije, Afrike i Australije. Puno ljudi se odazvalo i došlo vidjeti „plastičnu“ Europu. Cijeli projekt snimala je i Slavonska televizija. Jedan od ciljeva projekta bio je i upisivanje u Guinnessovu knjigu rekorda, no njihovo se povjerenstvo, na veliku žalost učenika, ipak nije pojavilo. Nakon što su Europu od 20 000 plastičnih čaša pogledali svi učenici i znatizeljni prolaznici, započelo je njezino ekološko zbrinjavanje.

Lara Lender, 7.r.

Osnovna škola „Ivan Goran Kovačić“, Đakovo

Voditelj: Ante Andabak

Razgovor sa Stipom Božićem, alpinistom, putopiscem, snimateljem...

Zov divljine

Stajao je na najvišim vrhovima svih sedam kontinenata, popeo se na Mount Everest i spustio 1875 m ispod površine zemlje te time dosegao svojevrsan svjetski visinski rekord. Što je sve ovaj strastveni ljubitelj prirode doživio na svojim brojnim putovanjima, otkrio nam je u ekskluzivnom razgovoru za školski projekt „Naš planet“.

Koja je osoba iz Vašeg djetinjstva bila presudna za Vašu ljubav prema prirodi?

Možda su to bili moji prijatelji iz Alpinističkog odsjeka Planinarskog društva Mosor. Među njima mi je najviše imponirao Vinko Maroević, brat akademika i u to vrijeme alpinista Tonka Maroevića.

U svojoj knjizi „Sedam vrhova“ uspon na Hindukuš nazivate svojom prvom, pravom i neponovljivom odisejom. Zašto?

Krenuli smo automobilima iz Splita na 8000 kilometara dug put preko Crne Gore, Makedonije, Turske i Irana u Afganistan. Prolazili smo kroz divlje i opasne krajeve suočavajući se s mogućnošću napada razbojnika. Često smo radi sigurnosti vozili u konvoju. Nakon mjesec dana stigli smo na odredište u selo Qazi Deh u dolini rijeke Amu Darje, odakle smo pješke krenuli do podnožja 7492 metra visokog Noshaga. Uz mnoge peripetije popeli smo se na vrh i u silazu jedva preživjeli. Moj partner s vrha Boris Sirišćević je tom prilikom zadobio ozeblina na stopalima pa smo ga tri dana morali nositi u dolinu.

Na „krov svijeta“ penjali ste se čak tri puta. S kakvim uspjehom?

Od toga sam bio dva puta na vrhu, i to 1979. godine po zapadnom grebenu, kuda se do tada nitko nije mogao popeti. Drugi put sam na vrhu bio deset godina kasnije preko južnog sedla, smjerom prvopristupnika Norgaya Tensinga i Edmunda Hillaryja. Treći put sam se 1996. godine penjao sa sjevera, ali nas je uhvatila strahovita oluja u kojoj je 8 ljudi izgubilo živote pa smo morali odustati na visini od 7000 metara.

Živjeti u skladu s prirodom

Usporedite izgled Himalaje prilikom prvog uspona i onog posljednjeg. Je li vidljiv utjecaj čovjeka na okoliš?

Ekspedicije na planinu sa sobom nose mnogo ambalaža koju gore ostavljaju. Kako se broj ekspedicija u Himalaji povećao, tako je i tog smeća više. Planina nije kao što je bila prije dolaska ljudi na nju. Međutim, ta zagađenja su minorna jer su dimenzije planina mnogo veće nego što se obično zamišlja. Osim toga, ekspedicije su u posljednje vrijeme, u suradnji s lokalnim vlastima, razvile sustav odvoženja svega što bi moglo zagaditi planinu pa mi se čini da se problem onečišćenja u medijima preuveličava.

Što smatrate presudnim za očuvanje našeg planeta?

Presudna će biti naša svijest o tome da smo dio prirode. Nažalost, urbani je čovjek toga sve manje svjestan.

Koji narod vodi najbolji suživot s prirodom?

Većina naroda koje suvremena civilizacija još nije posve dotakla. Obično su to narodi koji žive u nedostupnim planinskim ili pustinj-skim krajevima Azije i Afrike.

Gdje ste osjetili najveći mir i osjećaj sjedinjenosti s prirodom?

U planinama i to za vrijeme nepredviđenih trenutaka odmora, dok bih na nekoj uskoj polici čekao prijatelja da svlada svoj dio okomite stijene.

Životne opasnosti

Nama laicima neobično zvuči Vaša izjava da je dosegnuti vrh neke planine samo pola puta koji treba prijeći. Molim Vas, objasnite nam.

Trenutak stajanja na vrhu najviše ovaj sport razlikuje od ostalih. U bilo kojem drugom sportu kad igrač postigne odlučujući zгодitak, sudac odsvira kraj ili natjecatelj presiječe vrpcom na cilju, za njega je to kraj utakmice. Nakon utakmice ide se u toplu svlačionicu, pod tuš. Na vrhu planine jedna druga utakmica tek počinje, i to ona za život. Nad Mount Everestom se, nakon što smo stigli na vrh, zametnula strahovita oluja. Vjetar je puhao brzinom od 150 kilometara na sat, a temperatura se spustila na minus 40 stupnjeva. To je prouzrokovalo teškoće, polagan silazak, ali i bivak koji je imao tragične posljedice. Sljedećeg jutra nakon preživljene noći na visini 8400 metara na otvorenom iznenada je skliznuo Ang Phu, pao 2000 metara niže na ledenjak Ronbuk i poginuo.

Alpinizam, nažalost, uzima i svoje žrtve. Jeste li ikada Vi bili na granici između života i smrti i što je to „bijela smrt“?

Često sam bio na takozvanoj granici života i smrti iako u tom trenutku nisam bio svjestan opasnosti. To su uglavnom bili trenuci kad sam morao zanoćiti na velikim visinama bez opreme za spavanje pri vrlo niskim temperaturama. Bijela smrt je, kako kažu, najljepša od svih vrsta umiranja. Zbog pothlađivanja krv se počinje iz perifernih dijelova tijela povlačiti u vitalne dijelove zbog čega čovjek polagano gubi osjete i počinje halucinirati. Snijeg mu se sve više čini kao toplo paperje i hvata ga san iz kojeg se sam ne može probuditi. Zato je važno ostati budan i što više se gibati kako biste se ugrijali.

Mnogo ste puta sudjelovali u akcijama Gorske službe spašavanja. Što učiniti da se broj intervencija GSS-a smanji?

Treba educirati ljude koji odlaze u prirodu i upozoravati ih na opasnosti koje tamo vrebaju. GSS radi na takvoj prevenciji. Tiska brošure, karte, označava putove i na mnoge načine upozorava da se u prirodu ne kreće bez potrebne opreme, informiranosti i, naravno, mobitela.

Pustinje bez pijeska

Kako Vas se dojmila najveća pustinja na svijetu?

Sahara je fascinantna prazna pustoš prekrivena nepreglednim pješčanim dinama. Istodobno su to, unatoč surovim uvjetima, i najljepši krajolici na zemlji. Za snimanje Sahare izabrao sam Libiju jer mi se Alžir činio po putopiscima mnogo poznatiji. Osim toga, Alžir je u posljednje vrijeme za putnike po divljini postao vrlo opasan, zato nisam htio dovesti u opasnost živote svojih suputnika.

Vozili ste se cestom kroz najnegostoljubiviju pustinju Taklamakan i niste naišli na pijesak. Kako je to moguće?

Pustinja Taklamakan je više od 1500 kilometra duga i 500 kilometra široka. Od drevnog grada Niya, na jugu, vodi oko 522 kilo-

metara duga „Pustinjska cesta“ do rijeke Tarim na sjeveru. Pravo je čudo kako je cesta čista od pijeska unatoč vjetru koji stalno puše i premješta pijesak. Kineski graditelji smislili su način kako zaustaviti kretanje pijeska, koje je u pustinjama normalna stvar. Sa svake strane ceste položili su dvadesetak plastičnih cijevi uz pomoć kojih natapaju pustinju. Ta voda brzo potiče rast autohtonog bilja čiji visoki buseni zaustavljaju pijesak. Što ih pijesak više zasipa, biljke se više bore i rastu u visinu. Širina tog pojasa raslinja je 60 metara. Voda se crpi iz 100 metara dubokih arteških bunara koji su raspoređeni na svaka 2 kilometra.

Izaziva li koja od istraženih lokacija u Vama strahopoštovanje?

Malo koje divlje i nedostupno mjesto u prirodi, gdje sam bio, ne izaziva moje strahopoštovanje. Često uspoređujem veličinu i snagu tog prostora sa svojom sićušnom slabošću.

Donosite li sa svojih putovanja suvenire?

Donesem poneki suvenir, ali nisam klasični kolekcionar čiji dom je prepun svega i svačega s raznih krajeva svijeta. Moji su suveniri uspomene i priče koje sam zabilježio olovkom ili kamerom.

Žalite li za ičim?

Žalim za svojim sinom i svim poginulim prijateljima čiji mi osmjehi u današnjem životu nedostaju.

Majlinda Ajrulai, 6.r.

Osnovna škola Vojnić, Vojnić

Voditeljica: Anica Globan

Tvornica čokolade „Zotter“ u Austriji – raj za sve čokoljupce

Ana u tvornici čokolade

Prije nekoliko godina mnogi su bili oduševljeni filmom „Charlie u tvornici čokolade“. Film još nisam pogledala, ali sam i ja, poput glavnog lika Charlieja Bucketa, imala priliku ući u pravi čokoladni raj. S obitelji i prijateljima posjetila sam čokoladnu manufakturu „Zotter“ u Riegersburgu, saznala sve o proizvodnji čokolade i imala priliku kušati neke od najboljih čokolada na svijetu.

Proizvodnja u službi ekologije i napretka

Osnivač i vlasnik ove izuzetne manufakture je gospodin **Josef Zotter**, slastičar koji je u kolovozu 2007. godine pokrenuo svoju tvornicu utemeljenu na filozofiji „Bean – to – bar“, što znači da se postupak proizvodnje pažljivo nadzire – od uzgoja zrna kakaovca do izlaganja gotovih čokoladnih slastica na policama trgovine.

Obilazak čokoladne manufakture započeli smo u projekcijskoj dvorani, gdje smo pogledali dokumentarni film o uzgoju kakaovca i dobivanju kakaova zrna. Kakaovac koji se koristi u proizvodnji „Zotter“ čokolade, uzgaja se na plantažama u zemljama Latinske Amerike. Proizvodnja je isključivo organska i označena kao „Fair Trade“, što znači da podržava ekološki uzgoj vrhunskih sorti koje se otkupljuju po poštenim cijenama. Time se malim poljoprivrednicima u zemljama u razvoju omogućuje da ostvare veću dobit od konačnog proizvoda. Također se u proizvodnji sirovina zabranjuje iskorištavanje djece kao radne snage i potiče se njihovo obrazovanje.

Od kakaovog zrna do kakao praha...

Kroz čitavu tvornicu posjetitelji prolaze ostakljenim hodnicima i na taj način izravno gledaju kako teče proizvodnja. Kakaova zrna dopremaju se u platnenim vrećama i tako skladište do početka proizvodnje. Nakon toga slijedi pogon za čišćenje i pečenje zrna kaka-

ovca, pri čemu ona dobivaju karakterističan okus i miris. Strojevi ih zatim mrve i melju. Imali smo priliku probati nerafinirani, mljeveni kakaovac i moram priznati da mu okus nije nimalo privlačan: pomalo je kiselkast i užasno gorak. Mljevenom kakaovom zrnju dodaje se zatim kakaov maslac da bi se dobila masa koja je temelj svake smjese za izradu čokolada.

Čokoladne fontane

Daljnijim miješanjem kakaova praha, s točno određenim količinama kakaova maslaca, šećera i mlijeka, dobivaju se tekuće baze čokolade koje sadrže između deset i sto posto kakaovog praha. Svih deset vrsta tekućih čokoladnih baza bilo je izloženo u obliku čokoladnih fontana. Kušala sam sve, a najviše mi se sviđjela dvadeset postotna, bijela baza.

Što se sve može staviti u čokoladu

U tekuću čokoladnu bazu mogu se dodavati razni sastojci i arome, te tako nastaju brojne vrste i okusi čokolade. Čvrsta čokolada se dobiva postupkom dehidracije tekuće čokoladne mase. Tijekom razgledanja mogli smo pomirisati brojne arome i vidjeti razne dodatke koji se koriste u proizvodnji ovih čokolada. Oduševile su me čokolade s dodatkom zelenog čaja, ružinih latica, alpskog cvijeća, jogurta i indijskih oraščića, dok bih drugi put zaobišla one s kobiljim mlijekom, čili papričicama, kamilicom, maslinama i bananama.

Topli užitek stiže žičarom

Za mene najljepši i najzanimljiviji dio bio je odjel za kušanje vrućih čokolada. Taj me prostor svojim izgledom podsjetio na skijalište. Kroz ostakljene zidove pogled mi je privlačio snijeg, a uzduž unutarnje strane staklenih zidova vozila je „mini – žičara“ u čijim su se „sjedalima“ vozile pločice čokolada za pripremu toplih čokoladnih napitaka. Svaki posjetitelj dobio je čašu vrućeg mlijeka i priliku da sam izabere s „minižičare“ pločicu s omiljenom aromom. Kako nas

je u društvu bilo desetero, svatko je uzeo drugačiju vrstu pa smo međusobno razmjenjivali razne vrste čokoladnih napitaka. Najviše mi se svidio napitak „burbon vanilla“, a nisu bili loši ni oni s okusom cimeta, meda, oraščića i kreme od lješnjaka.

„Glazbena“ čokolada i neodoljivi „ballerosi“

Poslastica za sve glazboljupce je čokolada „Mitzi Blue“ u obliku okruglih pločica, pakirana u četvrtastu kutiju u kojoj izgleda poput glazbenog CD-a. Brojne kutijice ove čokolade čekale su nas poslužene na okruglim, pokretnim diskovima, koji su me svojim izgledom i kretnjama podsjećali na gramofonske ploče. Kako su Austrijanci ponosni na svoje glazbene velikane, tako je, pretpostavljam, i gospodin Zotter unio malo glazbene čarolije u svoje čokolade.

Za one koji vole male, čokoladne zalogajčiće, pravi izbor su „balle-rosi“, praline neobičnih okusa – raj za svako nepce! Izrađene su od sušenog voća, prženih oraščića i raznih sjemenki u omotaču od u fine čokolade. Karamela u bijeloj čokoladi s čilijem ostavila mi je vatra u ustima!

I za kraj, još malo čokolade...

Posljednja postaja za kušanje bila je u obliku pokretne trake, s koje smo kušali još mnoštvo zanimljivih kombinacija ručno rađenih čokolada. Svidjela mi se čokolada sa slojem narančine kreme, dok ću se čokolade s ribljom pjenom ili one sa slaninom nerado sjećati. Obilazak smo završili u trgovini, gdje smo mogli izabrati i kupiti sve kušane čokolade.

Čokoladni gospodin Zotter

Dok smo razgledavali čokolade u trgovini, tamo se slučajno zatekao i sam gospodin Zotter. Prepoznala sam ga s filma i velike zidne fotografije na kojoj je čitav obliven čokoladom. Pozdravili smo ga, na što nam se on ljubazno obratio. Zanimalo ga je odakle dolazimo i kako nam se svidio obilazak. Radovalo ga je naše oduševljenje, a

začudila ga je činjenica da smo došli čak iz Zadra. Gospodina Zotte-
ra sam doživjela kao vrlo susretljivog, jednostavnog i simpatičnog
čovjeka.

Tijekom ove čokoladne „ekspedicije“ kušala sam preko 150 vrsta
čokolade. Oduševila sam se raznolikošću okusa i oblika te postala
pravi znalac i ovisnik o ovoj slastici.

Jeste li znali?

Plod kakaovca je mahuna teška od 200 do 800 grama. Raste na
drvu kakaovca, zrije oko pola godine i za to vrijeme mijenja boju
od zelene do žute i narančaste. Jedno drvo daje u prosjeku oko 30
mahuna kakaovca, a u svakoj se nalazi oko tridesetak zrna. Nakon
berbe, zrna kakaovca se vade iz mahuna i pokrivaju se bananinim
lišćem. Tako pokrivena stoje dva tjedna da zrna fermentiraju. Tom
prilikom zrna dobivaju smeđu, čokoladnu boju. Pošto su takva zrna
vlažna i podložna kvarenju, kakaova zrna se nakon procesa fermen-
tiranja suše na suncu. Suha, smeđa zrna kakaovca tada su spremna
za put do tvornice.

Ana Pušnik, 7.r.

Osnovna škola Šime Budinića, Zadar

Voditeljica: Jasmina Sandalić

Intervju s članovima Udruge slijepih Brodsko-posavske županije

Snaga života

*Da bih se približila životu slijepih osoba, odlučila sam ih posje-
titi u njihovoj Udruzi. Sve osobe s kojima sam razgovarala bile su
videće osobe koje su oslijepile usred nesretnih okolnosti. Među njima
su: Mirko Vrlazić, Ivo Jurić, Davor Cindrić i Franjo Matanović. Inter-*

vjuirajući ih, doznala sam mnoge zanimljivosti i informacije koje su uvelike promijenile i moje spoznaje o životu slijepih i životu uopće.

Kako ste oslijepili?

Davor: Osljepio sam preko noći od dviju bolesti. Od dijabetesa tipa jedan i glaukoma koji je učinio potpunu sljepoću.

Ivo: Kada sam oslijepio, išao sam u drugi razred srednje škole na bravarski zanat. Radili smo aparatom za varenje za koji je potrebna zaštitna maska. Međutim, imali smo samo jednu zaštitnu masku, a nas je bilo šest. Nakon nekoliko dana dobio sam jaku upalu očiju. Stavljao sam mlijeko kao oblog, no to nije pomagalo. Otišao sam u bolnicu, prvo u Slavonski Brod, zatim u Zagreb, Njemačku... Poslije tri godine liječenja oslijepio sam.

Mirko: Osljepio sam u petnaestoj godini života. Stradao sam od upaljača mine, ostatka iz Drugog svjetskog rata. Naš susjed donio ga je, ne u namjeri da netko nastrada, jer ni on nije znao što je to. Bio je veličine pet centimetara. Zamislio sam da ću to staviti kao kapicu na olovku da lijepo izgleda, no na tom je čepu bilo nešto žuto. Odlučio sam to izvaditi. Zagrebao sam čačalicom i trenutno je došlo do eksplozije. Odmah sam izgubio vid na oba oka i prste lijeve ruke. Slijedila je bolnica i liječenje.

Franjo: Nesreća mi se dogodila kada sam imao dvadeset i sedam godina. Za razliku od mojih prijatelja nisam potpuno slijep. Imam jako mali ostatak vida na jednom oku, svega 0.5 %. Znam se kretati, ali ne vidim čitati i pisati.

Je li vam sljepoća promijenila život?

Davor: Da, promijenila mi je život. Radio sam kao serviser za klima uređaje. Saznavši da sam oslijepio, pitao sam se kako i što dalje. Počeo sam se raspitivati gdje se može obaviti rehabilitacija. Učio sam kako obavljati svakodnevnu higijenu i kako se snalaziti u društvu. Prvo smo istražili koliko se po sjećanju mogu snalaziti doma, prije nego što sam prošao rehabilitacijske pretrage. Bio sam sretan kada sam uspio nešto dobro napraviti.

Mirko: Naravno da mi je promijenila život. Bila je to iznenadna promjena. Majka je liječnicu pitala kako da se ona i otac ponašaju prema meni. Odgovorila joj je da se prema meni ponašaju prirodno i ne previše zaštitnički. Znači da umjesto mene ne rade poslove, nego da me puste da se uhvatim u koštac sa svim problemima u redovitom životu: od vezanja cipela, do otvaranja vrata i slično. Što se tiče škole, trebalo se snaći i naučiti *brajicu*, pismo za slijepce, kako bih mogao pratiti školski program. Imao sam sreću što moji prijatelji nisu bježali od činjenice da sam slijep.

Ivo: Osljepio sam u sedamnaestoj godini života. Svi u toj godini razmišljamo kako ćemo si nešto kupiti, položiti vozački, zaposliti se. Razmišljanje se sasvim promijenilo. Trebalo mi je vremena da shvatim kako ću zauvijek živjeti u vječitoj tami. Išao sam na rehabilitacije na kojima mi je komisija procijenila sposobnost. Rekli su mi da mogu postati fizioterapeut ili telefonist. U tom trenutku odlučio sam biti telefonist. Završio sam školu. Time sam se bavio do rata. Sada sam u mirovini. U Udruzi slijepih sam tajnik. Živim, imam obitelj i sretan sam.

Franjo: Morao sam mnogo toga promijeniti. Osljepio sam kao mladić. Osim vida izgubio sam i lijevu ruku u ratu. Budući da sam bio ljevak, to mi je dodatno otežalo stanje. Nisam znao jesti, oblačiti se, vezati vezice. Za vrijeme boravka u bolnici razmišljao sam kako nastaviti sa životom. Morao sam okrenuti novu stranicu. Iako sam tjelesno stradao, najvažnije je da sam psihički ostao zdrav. Moja upornost se isplatila. Sada radim sve kao i drugi. Sretan sam. Oženio sam se, imam obitelj i dvije prekrasne kćerke.

Je li netko promijenio svoj odnos prema vama kada ste oslijepili?

Davor: Nakon sljepoće bio sam u teškom fizičkom stanju. Omršavio sam 17,5 kilograma. Trebalo mi je dosta vremena da se oporavim. Ljudi su promijenili svoj odnos prema meni, odnosili su se veoma zaštitnički. Taj odnos pripisujem faktoru straha i nepoznavanju sljepoće. Da ne bi još više pogoršali stvar, ne čine ništa, a i ako čine, čine na

svoju ruku. Npr. ako mi je potrebna šalica kave, *ne trebaš mi je stavljati u usta, nego mi ruku lagano približi do šalice, a ja ću dalje sam.*

Imate li hobi?

Franjo: Sve one sportove koje nisam volio dok sam imao vid, kao npr. kuglanje, sada mi je hobi. Imam jednu ruku pa nemam puno izbora. Igram pikado i šah i idem na natjecanja. Imam dosta hobija i jako sam društven. Nisam pesimist.

Mirko: Suženo mi je polje mogućih djelatnosti. Kako bih zadržao zdravlje, vježbam. Poznata mi je joga i još neke vježbe za zdravlje. To mi je sada prioritet.

Davor: Volim se baviti računalima i tehnikom, i sve u vezi s tim. Trenutno preuređujem stan pa nemam baš puno vremena.

Idete li u trgovinu i kako se snalazite s novcima?

Davor: Kad god sam u mogućnosti, samostalno idem u trgovinu, najčešće u one trgovine tehnikom. Kada nešto tražim, prodavač mora odgovarati na puno mojih pitanja i potpitanja jer i sami znate da slika govori više od tisuću riječi. U trgovini mješovite robe prodavaču kažem što trebam i on me usluži. Kada mi vraćaju novac, prvo zahtijevam gvozdene novce koje razlikujem po veličini. Papirnate novčanice slažem po veličini od veće prema manjoj. Kod kuće si novce priprelim ili zamolim nekoga da mi ih poslaže. Papirnate novčanice razlikujem po izbočenjima.

Kako uspijevate složiti boje da ste tako skladno odjeveni?

Davor: Po teksturi materijala razlikujem odjeću, a i prepoznajem ono što sam nekada kupio i nosio.

Mirko: Nedavno sam kupio u Zagrebu uređaj koji zvučno govori boje materijala. Uređaj se prsloni, na primjer na prsluk te kaže boju prsluka. Kada je materijal šarolik, uređaj prepoznata više boja.

Kako se snalazite u kuhinji?

Mirko: U kuhinji imam obilježene začine, kavu, sol, šećer na *brajici*

i na taj ih način razlikujem. Druga mogućnost je da se zapamti gdje se što nalazi.

Franjo: Sve probam prije nego što ću koristiti.

Postoje li neki uređaji koji vam olakšavaju svakodnevni život?

Franjo: Imamo računalo koje ima govorne jedinice. Također imam mobitel, pišem poruke jednako brzo kao i svi ostali. Kada čitam poruke, imam govornu jedinicu koja mi govori što piše u poruci.

Davor: Na rehabilitaciji smo učili svakodnevne vještine. Naučio sam šiti *dugme*. Imam jednu malu spravicu koja mi pomaže staviti konac u iglu, no meni je oštećen osjet u prstima pa se teško njome koristim. Postoji i jedna žičica za uvlačenje konca u iglu.

Jesu li skupi aparati koje koristite?

Mirko: Neke stvari dobivamo besplatno, npr. štapove za slijepe, satove... Sada imamo i uređaje koji nam pomažu čitati časopise i knjige. Međutim, većinu stvari sami financiramo. To su stvari poput tlakomjera, vage, toplomjera s govornom jedinicom, mobitela, čitača boja... Aparati s govornom jedinicom na hrvatskom mnogo su skuplji, nego na engleskom. Npr. toplomjer u ljekarni s hrvatskom govornom jedinicom stoji 260 kn, a s engleskom tridesetak kuna.

Ima li svatko od vas svoga psa?

Davor: Nitko od nas nema psa. Pas se ne kupuje, već se dobije od udruge. Oni procjenjuju naše psihičke i fizičke potrebe i onda vam dodijele psa. Morate ići na poduke koje traju oko šest tjedana. Morate naučiti održavati i hraniti psa, prepoznati određene bolesti i naučiti koristiti samoga psa.

Mirko: Pas ne mora biti rješenje za slijepe osobe jer vam pas može pomoći ukoliko ga volite, i ako vam briga oko njega ne stvara veliki teret.

Nedostaje li vam gledanje filmova?

Davor: Pa i ne, jer imamo neke druge aktivnosti. Čuo sam da je to moguće u Cinestaru u Zagrebu. Stavimo slušalice, narator nam

olakšava praćenje filma. Opisuje događaje filma. To je prilično zanimljivo. Namjeravam jednom otići u Cinestar.

Kako nalazite partnera?

Davor: U principu, to je meni mali problem. Obično tu prevladava jedna doza neiskrenosti. Slušao sam o tome i jedan podatak me jako iznenadio, a to je da veza dviju slijepih osoba uspijeva do 50%, veza videće i slijepe osobe 10 – 15%, a slabovidne i slijepe osobe čak do 85%. Smatram da se veze i brakovi svode na razumijevanje i prihvaćanje partnera.

Franjo: Mislim da dvoje ljudi spaja sudbina. Bog se pobrine da svatko ima nekoga tko će ga razumjeti. Ljepota je prolazna, bitno je voljeti dušom i srcem.

Jesu li vam se ikada ljudi rugali zbog slijepoće?

Davor: Samo se sjećam užurbanih reakcija, ne i rujanja. Na Korzu je bila postavljena ljetna pozornica i bile su postavljene ograde oko nje. Zalutao sam između njih i nisam se mogao orijentirati. Pitao sam gospodina, koji se nalazio u blizini, da mi kaže gdje je fontana kako bih se mogao orijentirati, a on je odgovorio da se jako žuri i otišao je. Kasnije sam upitao jednu prolaznicu jesam li okrenut prema fontani. Ona je rekla da jesam i to mi je bilo dovoljno da se orijentiram.

Mirko: Nisam imao negativnih iskustava, ali doživio sam da ljudi govore krivo o slijepim osobama. Nekad znaju reći: *Evo ide slijepac*, a velika je razlika između slijepoga čovjeka i slijepca. Slijepa osoba je ona koja ne vidi, a slijepac onaj koji prosi. Nekada se u prošlosti događalo kad neke osobe nisu imale radna mjesta, morale su sa šeširima stajati na nekom uglu pa se to povezalo sa slijepom osobom. Molio bih vas da na to malo pripazite zato što nam to nekad zasmeta.

Što biste nam rekli za kraj.

Mirko: Dragi su mi susreti s mladim ljudima, pogotovo kad vidim da je mladost zainteresirana za ovu temu i da predrasude, koje se

događaju u stvarnom životu, pokušavate riješiti na ovaj način. Imam osjećaj da ćete pravilno gledati na ovu vrstu invalidnosti.

Znajte, ako se strada, život nije stao. Život ide dalje, život ima svoju ljepotu. Kad god ste u prilici, pišite o toj ljepoti jer na taj način pomažete i drugim osobama.

Ivo: Sve što ti se dogodi, moraš prihvatiti. Uvijek ima mogućnosti nastaviti dalje, samo si moraš reći: *Ja to mogu, ja to hoću, ja to moram!*

Borna Oreč, 6.r.

Osnovna škola „Ivan Goran Kovačić“, Slavonski Brod

Voditeljica: Marija Matić

Zdrava prehrana i mladi

Gdje je nestao krumpir?

Je li zaživjela zdrava prehrana u školama? Pridržavaju li se mladi pravila zdrave prehrane ili je sve ostalo na nacrtu programa koji se pojavio u školama prije dvije godine?

Svako jutro može se pri ulasku u školu začuti bar jedna opomena kako opet doručujemo smeće. Upućuje je dežurna profesorica nama, pospanim učenicima, oboružanim vrećicama raznih grickalica, bočicama sladunjavih napitaka i paketićima slatkiša kojima zamjenjujemo doručak.

U našoj školi je trenutno najpopularniji čips. Okusi su razni: s paprikom, slani, bacon (napredniji na satovima engleskog znaju da je riječ o slanini), pizza... (Čips s okusom pizze!? Zar itko jede krumpire uz pizzu??)

Svi ti okusi su ugodni, prepoznatljivi, daleko od smeća, ali miris iz vrećice je zamaman i stvara ovisnost. Kad ga osjetiš, ne možeš ne uzeti bar malo čipsa.

Ako okrenete zadnju stranu vrećice možete pročitati: škrobno brašno, biljno ulje, začini, sol, maltodekstrin, stabilizator E 471... Pa gdje je krumpir!? Ne bi li u čipsu trebalo biti krumpira? Budi se moja buntovnička narav i započinjem istraživati. Trenutno hodnikom šeće više vrećica čipsa, što onih skupljih, valjda s krumpirom, što jeftinijih, očito bez krumpira. Niži razredi vole smokiće. Trenutno ne vidim ni jednu jabuku. Sedmašice i osmašice kao modni dodatak nose mikiće, okrugle lizalice veselih boja zgodno upasirane s lakom za nokte.

Započinjem razgovor upravo s njima čudeći se kako su razgovijetne s mikićima u ustima.

Doručak je najvažniji obrok

Osmašica Marija kaže da prije škole nikada ne doručkuje jer nema vremena, a dodaje da do podneva ni ne osjeća glad. Smatra da baš zato i nema problema s linijom. Upravo suprotno, njezina prijateljica iz razreda Cecilija muku muči s kilogramima pa namjerno ne doručkuje. Na pitanje što je s ostalim obrocima, kaže da je ručak glavni i da mama pazi da ga pojede, a da navečer vodi borbu sama sa sobom. Pitam ih obje koliko dnevno pojedu slatkiša. „Ma, uopće ne puno“, cmokće Marija, „samo pokoji mikić kad nastane kriza.“ „I to više iz fore!“, dodaje Cecilija.

Izbjegavanje obroka svakako nije fora. Poremećaji prehrane o kojima su ove dvije osmašice već mogle dosta naučiti u školi, uzimaju sve više maha među mladima i vode ka ozbiljnim problemima kao što su anoreksija i bulimija. Ne čini li vam se namjerno izbjegavanje doručka, a potom lizanje lizalica, upravo na tom tragu?

Raznovrsno i uravnoteženo

Moje su prijateljice s košarke, sedmašice i revne sportašice, savjesnije i svjesnije. Poznaju zlatna pravila zdrave prehrane. Svega pomalo, raznovrsno i uravnoteženo, puno voća i povrća, a malo šećera i masti. (U tom trenutku bacam svoju vrećicu čipsa u najbliži koš

trudeći se da je ne primijete.) Katarina kaže da se trudi svako jutro pojesti pahuljice s mlijekom. Dogodi joj se da spava predugo pa preskoči doručak da ne bi zakasnila, ali priznaje i da joj to onda stvara probleme u školi. Užina je tek nakon drugog sata, a tada je već doista gladna. Emi je teško ujutro nešto pojesti, želudac joj je stisnut, ali bar popije mlijeko ili čaj s medom. Posebice u ove zimske dane prepune prijetnji gripom. Marijana ne voli jesti i užasno joj smetaju prigovori da je premršava, ali voli voće i uvjeren je da je to održava zdravom.

Profesorica tjelesnog i naša trenerica je neumoljiva. Ponavlja sve ono što smo čuli i na satovima biologije. Ističe važnost pet obroka, tri veće i dvije lagane užine, svega pomalo, nikako brza hrana. Sandra svađalački uskače da se valjda ponekad može otići na pizzu ili hamburger. Profesorica je strpljiva: „Može, naravno. Vaši organizmi su mladi, traže više, a i lakše podnose štetne unose. No, pizza i hamburger nikako ne smiju postati svakodnevni obroci.“

Brza i spora hrana

Dokumentarni film „Super veliki ja“ (engl. „Super size me“) Amerikanca Morgana Spurlocka na zanimljiv način potkrepljuje misli profesorice tjelesnog. Naime, u dokumentarcu pratimo autora filma koji se mjesec dana hranio samo u, kod nas najpopularnijem, američkom lancu brze hrane i za mjesec dana dobio više od 10 kg. Film pokazuje i probleme koji su ga snašli: visoki tlak, masnoća u krvi, tromost i slaba kondicija.

Odjednom se uključuju i dečki. Kod njih su moda bočice poznatih gaziranih pića. Kažu da je zdravo popiti čak 2 litre tekućine na dan, ali nisu svjesni količine šećera u tim sokovima. Profesorica tjelesnog pokušava ubaciti: „2 litre vode!“, ali ne slušaju. Uvijek gladni dečki već su misli prebacili na hranu. Luka, kojeg zovu i Batko zbog strasti prema mesu, kaže da on baš voli prave domaće obroke, ali mu mama po cijele dane radi i nema vremena kuhati. Osuđen je na sendviče i brzu hranu.

Ivan mu zavidi. Njegova mama je domaćica i inzistira na juhama punim mrkve, brokule, cvjetače... „Jedem kao manekenka!“, žali se.

Cure odmah uzvraćaju udarac: „Nije to samo hrana za manekenke. Tako bismo se svi trebali hraniti!“

Na velikom odmoru, za vrijeme mliječnog obroka, zatičem tužnu sliku u školskoj blagovaonici. Kuharice i dežurna profesorica tužno i umorno odmahuju glavom na tek zagrižena peciva od cjelovitog brašna i nepopijeni jogurt. Petaši se bune: „Tvrdo je! Treba puno žvakati!“ Sedmaši kažu da je jogurt kiseo. Pladnjevi se vraćaju puni nepojedene užine.

U školi zdravo!

Žvačem svoje pecivo polako. Nije ni tvrdo ni žilavo. Ne miriši, doduše, kao moj čips bez krumpira, ali osjećam zrnca žitarica i zadovoljstvo. Razmišljam o članku kojeg sam nedavno čitala na internetu. Naime, postoji mnogo znanstvenika koji se bave tzv. industrijskim omamljivanjem. Kako svaki čovjek ima jedinstven miris i kako svaki čovjek onda svojim mirisom privuče drugog čovjeka (proces zaljublivanja), tako i znanstvenici rade mirise hrane koji će vas omamiti i koji će vam biti neodoljivi. Zato je moj čips bez krumpira tako mirisao.

Sljedeći odmor prilazi mi dežurna profesorica i nudi me nečime iz neprepoznatljive vrećice. Čitam zelena slova na bijeloj vrećici: ČIPS OD JABUKE. E, svašta!!! Gdje li je samo to pronašla?! Uzimam nepovjerljivo i... sviđa mi se! Zamolim profesoricu vrećicu ne bi li pročitala sastav. (Da, da, ja sam od onih koji dok jedu, čitaju sastav namirnica.) Sušene jabuke bez dodanoga šećera! Nevjerojatno. Na moje iznenađenje, profesorica mi poklanja ostatak vrećice. „Vidjela sam da si bacila svoj čips.“ kaže blagim glasom. Ja se pak zamaram činjenicom je li mi poklonila sušene jabuke zato jer sam bacila smeće u smeće (a ne na pod!) ili osjeća grižnju savjesti jer sam ostala bez slatkiša.

Čips od jabuka bez dodanog šećera... Kako li je samo tako slatko? I gdje se to kupuje?

Monika Mišir, 7.r.

Osnovna škola Marije Jurić Zagorke, Zagreb
Voditeljica: Nataša Jakob

Harfistica velike duše

Što je veći umjetnik, to je lakše s njim raditi i razgovarati.

Gospođa Hella Hoffman ima 93 godine. Živi u staračkome domu u Klaićevoj ulici. Rođena je u Zagrebu 1918., odgojena u obitelji ispunjenoj glazbom. Najpoznatija je i najstarija harfistica u Hrvatskoj. Posjetio sam je prije mjesec dana. Razgovarajući s njom, saznao sam da još uvijek pomalo svirucka, sebi za dušu. Niskog je rasta, vesela i zabavna. Ima problema s vidom. Vidi sve u sjenama. Rekla je da je vizualan tip. Slike joj žive u glavi. Zato se odlično snalazi na harfi. Razgovarali smo u njezinoj sobi, u kojoj središnje mjesto zauzima njezina harfa „odjevena“ u crveni baršunasti kaput. Svirala je na njoj u brojnim kazalištima, u Zagrebačkoj i Švicarskoj filharmoniji, svirajući proputovala cijeli svijet.

Kako je počelo Vaše druženje s harfom?

Kada sam imala šest godina roditelji su me upisali na Muzičku akademiju na pripremni tečaj. Tada se to zvao Glazbeni zavod. Pohađala sam ga godinu dana. Nakon toga upisala sam klavir kod prof. Kunca. Klavir sam prestala svirati kada sam navršila deset godina. A klavir sam obožavala.

No financijske su prilike bile loše i ja sam trebala početi nešto zarađivati. Tada sam izabrala harfu, jer je u to doba bila jedna jedina profesorica harfe i jedan jedini đak. Ja sam postala drugi. Profesorica mi je obećala da ću, ako budem marljiva, početi zarađivati već za godinu dana. Bila sam jako marljiva. Vježbala sam tri sata prijepodne i tri sata poslijepodne. Tu nije bilo pardona!

Sjećate li se prvih nastupa u profesionalnim kazalištima?

Navršivši dvadeset godina, došla sam svirati u kazalište. Prva opera mi je bila Straussova *Jedna noć u Veneciji*. Tresla sam se „k'o prut

na vodi“. Naravno, još nisam bila dorasla tome. To je isto kao da te bace u vodu: *ili plivaj, ili potoni*. Ja sam odsvirala operetu do kraja i svi su mi čestitali.

Nakon nekog vremena profesorica se razboljela, a u ono doba Zagrebačko kazalište svaki je tjedan imalo barem tri opere. Netko je trebao svirati! Mene su pozvali: „Dođite smjesta dolje!“ A ja početnik, kako ću svirati? Dirigent mi je pokazao mjesta koja su važna i koja moram odsvirati. Navečer sam se tresla, ali išlo je. Tri tjedna sam mijenjala svoju profesoricu. To je bila najbolja škola.

Jednog sam dana dobila note koje sam trebala naučiti za sljedeći dan.. Nisam znala kako ću to naučiti?! Došla sam doma i bacila note na krevet. Počela sam plakati: „Ja to ne mogu, ja to ne mogu... Meni je to preteško!“ Brat me pustio da otplaćem svoje i upitao me: „Hajde, reci, što bi ti htjela postati kad odrasteš?“ A ja 'ko iz topa:“ Harfistica!“ „E dobro, onda ćeš to lijepo naučiti.“

I naučila sam. Bila sam najbolja.

Možete li mi reći nešto o harfi?

Harfa je najstariji instrument. Naravno, nije uvijek imala tu veličinu. U početku su bile male harfe sa svega 7 žica, a sada ih ima do 48. Prvi veći model harfe bila je irska harfa. 1727. u Beču jedan se čovjek dosjetio da bi harfa ipak trebala biti veća, s više žica.

Harfa se izrađuje ručno i zato je toliko skupa. Unatoč svoj tehnologiji, još uvijek ju ne može izraditi stroj. Kad sam imala 22 godine imala sam sreću kupiti harfu u Splitu. I danas ona puno košta. Ima vrijednost manje kuće.

Kako ste počeli svirati u Zagrebačkoj filharmoniji?

Čula sam za audiciju i prijavila sam se. Odmah su me primili i tada je počelo zlatno doba Zagrebačke filharmonije. Svi veliki dirigenti svijeta, kako u Švicarskoj, tako i u Zagrebu, dolazili su i svima sam pokazala da znam svirati. Svaki od njih mi je čestitao. Valjda sam znala svirati.

Tko Vam je sve dirigirao? Kakvi su dirigenti kao osobe?

Kao što sam već rekla, imala sam sreće početi svirati harfu baš u vrijeme kad je počelo zlatno doba Zagrebačke filharmonije. Prvi dirigent bio je jedan Nijemac, Carl Schuricht. Svirali smo na probi, i nešto mi se dogodilo. On je za vrijeme pauze došao k meni i rekao: „Hajde, da čujem zašto ste se Vi tu zabunili.“ Ja sam mu pokazala da mi je to bilo teško. On je meni sve lijepo rastumačio i odmah mi je bilo lakše.

Dirigent mi je bio i Lovro Matačić, jedan od najuglednijih i najvećih dirigenata. Sjećam se, išli smo na snimanje jednog filma i po nas je došao otvoreni kamion s drvenim daskama. Dirigenta je čekala limuzina. Došao je vozač i rekao: „Maestro, izvolite!“ A Matačić gleda i kaže: „Što? Da ja idem tu? A moja djeca da sjede na drvenim daskama? Ja spadam k njima!“ Nije htio ići automobilom jer je znao kakav god on dirigent bio, on može mahati rukama, ali glazba se neće svirati sama od sebe, bez nas. Jednom je prilikom pet minuta prije početka koncerta vikao: „Nema koncerta! Nema koncerta! Otpao mi je gumb s košulje! Ja ne mogu dirigitirati! Tko ima iglu i konca?“ Ja sam mu prišla gumb, i naravno, išao je koncert. Bila sam član i Švicarske filharmonije, znamenite Tonhale.

Sjećate li se još neke anegdote s dirigentima?

Ne znam znaš li tko je Stravinski? To je bio najveći dirigent u ono doba. Živio je u Americi i došao je gostovati u Zagreb. Jedna njegova kompozicija, koja je bila solo za harfu, bila je u programu. Tražio je da sjedim naprijed. Na koncertu mi je dao znak da krenem, ali na pogrešnom mjestu. Zabunio se. Meni su na licu počele izbijati kapljice znoja. Samo sam si rekla: „Hella, nemoj početi! On se zabunio! Dobro si brojala! Ti imaš pravo!“ I čekala sam. U onom trenutku, kad je trebalo upasti, ja sam počela. Kad je koncert završio, on je došao k meni, pružio mi ruku i zahvalio se. Sutradan, na probi, kolega mi je rekao: „Evo gospođe kojoj je jedan Stravinski pružio ruku.“ A ja sam na to odgovorila: „Istina, ali ja sam ipak ruke oprala.“ Takve su nas sitne situacije veselile. To su bili veliki dirigenti.

Što je veći umjetnik, to je lakše s njim raditi.

Koja Vam je najdraža skladba?

Svaki dan si malo prosviram po harfi, a jednu skladbu sviram svaki dan. Još uvijek je znam napamet. To je skladba koju je okrutni kralj Henrik VIII. jako volio. On se svaku večer volio provozati po Temzi, ali je zahtijevao da mu njegov sluga svaki put svira na jednoj maloj irskoj harfi. Koliko god je on bio okrutan, volio je harfu i tu skladbu.

Koji Vam je najdraži nastup?

Nastupala sam svugdje, ali jedan nastup mi je bio najdraži. Jedina ja, kao harfistica, nastupala sam na Dubrovačkim ljetnim igrama, i to jako uspješno. Jedanput solo, jedanput sa Zagrebačkim kvartetom i skladbom *Ponoćna serenada*. Izvrsno sam svirala i primila sam jako dobre kritike.

Poučavate li druge?

Ja imam svoje učenice. Nije da se hvalim, ali jako me vole. Često im dajem savjete i većine skladbi se sjećam. I danas me posjećuju. Nažalost, kako vrijeme ide, već su dvije moje učenice umrle, a dosta njih nije se nastavilo profesionalno baviti harfom, iako im je odlično išlo.

Smatrate li da ste završili svoju karijeru?

Na moj 90. rođendan bilo je otvorenje knjižnice u sklopu izložbe keramičarske sekcije iz mog doma. Zamolili su me da nešto odsviram, kako bi to izgledalo svečanije. Par dana iza toga bio je humanitarni koncert za udrugu *Krijesnice*. Zadnji put svirala sam prošle godine, također humanitarno, u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog. Ove godine su me opet zvali. Međutim, više nisam htjela. Sad je gotovo. Kaj je bilo, bilo je! Treba čovjek znat' kad je dosta. Najveća je sreća ako jedan umjetnik zna kad mu je vrijeme da prestane, kad je vrijeme da se povuče. Dok sam mogla, mogla sam!

Živate u staračkome domu. Kako ste podnijeli dolazak u starački dom?

Kada sam navršila 65 godina, umrla mi je sestra i tada sam ostala sama. Navršivši 75 godina, došla sam u ovaj dom. Obišla sam sve sta-

račke domove u Zagrebu. Svi su dobri, ali mi se ovaj posebno svidio. Njegova lokacija mi je najviše odgovarala. Bila je blizu moje *domaje* gdje sam se rodila, a i dobro sam poznavala ovaj kraj jer sam svaki dan ovim ulicama prolazila kako bih došla do svoje škole. Teško mi je bilo spakirati stvari i odbaciti višak. Najteže mi je bilo kad mi je jedno jutro zazvonio telefon. Podigla sam slušalicu i čula: „Gospođo Hoffman, soba vas čeka!“ U trenutku kada mi je ta gospođa to rekla, mislila sam si: „Ako mi sada srce ne pukne, neće nikada!“ To je bio strašan trenutak! Jako težak korak. Sad navršavam 18 godina u domu. Ovdje sam, i drago mi je što ću postati punoljetna.

Vidim da pušite? Kako Vas služi zdravlje?

Pušim jako dugo. Ali ne previše. Dvije-tri cigarete na dan. Uvijek sam voljela miris duhana, a sada mi cigareta više i ne šteti. Inače sam zdrava. Malo me bole kosti, ali zato idem na aerobik tu u domu i malo si vježbam u sobi jer su mi tamo vježbe lagane. Ne vidim dobro, tako da televiziju ne gledam. Zato imam nekoliko tranzistora i stalno slušam glazbu. Zdrava sam i dobro se osjećam. Moje se susjede samo žale na bolesti. Takve razgovore ne volim. Razmišljam o životu a ne o smrti.

Primijetio sam da se ipak malo umorila. Zadivljen njezinim vedrim duhom, obećao sam joj ponovni susret i razgovor o njezinim brojnim putovanjima. Ispratila me u prizemlje doma i vedro mi mahala dok je nisam izgubio iz vida zbog guste zagrebačke kiše.

Antonio Britvar, 7.r.

Osnovna škola Rudeš, Zagreb

Voditeljica: Mirjana Jukić

Advent u društvu ledenog čovjeka i ljama

Trećeg adventskog vikenda krenuo sam autobusom na put u talijanski gradić Bolzano u organizaciji škole stranih jezika. Unatoč tvrdnjama da neću spavati, zaspao sam slatko kao beba (beba od 165 cm)! Kad smo došli na granicu sa Slovenijom, morali smo uredno, bez obzira na to što su bila dva sata u noći, izaći iz autobusa, proći pokraj kućice u kojoj je neki mladić sjedeći kontrolirao putovnice i nemilosrdno ih punio pečatima... Nakon toga opet smo svi utonuli u san, čitanje, slušanje glazbe... Poslije su prelasci preko granice tekli glatko kao ulje i nije bilo izlaženja (to je Europska unija, kad jednom uđeš, samo ideš dalje...). Kad sam se ujutro probudio, stali smo na odmorištu pokraj ceste i pili čaj... A od crnog čaja se teeeeeško spava (barem ja). Zato nema više spavanja, Jane...

Dok smo se približavali Bolzanu ili njemački Bozenu, uživao sam u prizorima krajolika. Ako se čudite što sam napisao da je Bolzano na njemačkom Bozen, to je zato što se nalazi u talijanskoj pokrajini Južni Tirol kako se kaže na hrvatskom, Südtirol na njemačkom ili Alto Adige na talijanskom. Taj je dio Italije nekoć bio dio Austro-ugarske i dan-danas je pod velikim utjecajem austrijske kulture i njemačkog jezika. Kad smo napokon stigli u hostel, nismo još mogli ući u sobe, pa smo stvari ostavili u nekoj prostorijici i otišli prošetati gradom.

Dan je bio lijep i sunčan. Već na prvi pogled grad mi se svidio. Širi centar obiluje baroknim zgradama i parkovima, a užu centar (nekoć ulica, ali prilično velikih i raskošnih) tipičnim južnotirolskim kućama. Imao sam priliku ući u jednu od njih. Ne, nisam provaljivao, nego svaka od tih južnotirolskih kuća ima prolaz s jedne ulice na drugu. Kuća u sredini ima kameno i prostrano stubište, pa kad susjed uključi glazbu i pozove prijatelje, čuje ga cijela zgrada. No osim stanova, gotovo u svakoj od tih šarenih i bajkovitih kuća nalazi se jedan dućančić ili kafić. U tim raznolikim dućančićima ima za svakoga ponešto (a ne kao u Zagrebu: odjeća, cipele, odjeća, cipele, odjeća, cipele, nešto malo igračkaka, cipele...). U kafićima i kavanama šire se mirisi čokolade, voća, kave, čajeva te svira glazba umjerene glasnoće, a ne

trešti sve u sedamnaest (da, u sedamnaest, zašto bi bilo u šesnaest?). Skoknuo sam do glavnog trga. Okružen je šarenim južnotirolskim kućama, a u sredini je naravno kip (mislim, kad ste vidjeli trg bez kipa?). Posvuda su bili štandovi s ručno rađenim igračkama, opravama, gastronomskim delicijama, ukrasima i drugim sitnicama. No najveći je bio KAMION S KOLAČIMA! Neka velika prikolica puna k'o brod kolača! I naravno, moji prijatelji i ja, kako djeci već priliči, odmah se zajurismo u tu pokretninu po kolače. Moj mršavi prijatelj Petar nije baš lud za kolačima, no jeo je i on. Savijača ili ti ga štrudla od jabuka imala je izvrstan okus. Poslije su mi rekli da to zapravo nije bila štrudla od jabuka nego od bresaka. No svejedno je bilo fino. Još kad vam kažem da je svirao orkestar s repertoarom božićnih pjesama, možete misliti koja idila (još da je bila neka pristojna temperatura, a ne ispod ništice, bilo bi super!). No, da ne duljim o mojim gastronomskim uživanjima, prelazim na temu muzeja. Da, muzeja. "Ma kakav muzej na odmoru, ti zbilja nisi normalan!" možda neki misle. No nije to bio neki muzej tipa "Zlatni puloveri bake Anđe", nego arheološki muzej u kojem se čuva ledeni, ili bolje reći zamrznuti, čovjek Oetzi. To je zapravo mumija stara oko 5000 godina i jako dobro očuvana (arheolozima da, ali meni je zbilja čudno bilo zvati tog suhog gladuša „dobro očuvanim“). Najvjerojatnije je bio pastir koji je vodio ovce na godišnju ispašu u planine bogu iza nogu. I eto peha, iz nekog se razloga potukao s nekim drugim ljudima na brdu i dobio koplje u rame... Vjerojatno je iskrvario i smrznuo se tamo gore. Pronašli su ga nešto kasnije (O.K. malo puno kasnije, oko 5000 godina kasnije.). Našli su ga planinari i pozvali nadležne institucije koje su ga odnijele u Innsbruck. Najprije se mislilo da je bio vojnik u prvom svjetskom ratu, jer je bio dobro očuvan, ali uz pomoć današnjih metoda i raznih tehnikalija, skužili su da je stariji koju tisuću godina, niš' puno. Mislilo se kako mumija pripada Austriji, budući da je nađena negdje oko granice s Italijom, a nalaznici su bili Nijemci... Ta neće Nijemci, kad su već kod Austrije, zvati Talijane. No nakon raznih vještačenja, zaključili su da je Oetzi ipak Talijan. I to modno osviješteni Talijan. Jer za to doba (bakreno doba) imao je prilično

fensi-šmensi odjeću dobre kvalitete (mož mislit koja kvaliteta ako je 5000 i nešto sitno godina izdržala...). Što će sad reći Gucci i Armani, ha?! Jest da ja tu odjeću danas ne bih nosio, ali na njegovom mjestu, na nekom brdu... Dalo bi se razmislit! Odjeća je bila prilično topla i još uz dodatak trave... „Pa kakve sad trave?“ pitate se. E, pa zato ću ukratko opisati kompletnu mu opravu. Imao je majicu i hulahopke od kože, a preko toga krzneni ogrtač i krzno na nogama. Nosio je kožne cipele u koje je stavljao suhu travu da drži toplinu. Eto, tko je rekao da čarape ne rastu na livadama? Zašto ne, rekao bi Oetzi. Ima još jedna zanimljivost u vezi s Oetzijem: PROKLETSTVO! Imaju ga faraoni, imaju ga keltski poglavice, pa mora ga imati i Oetzi... Znete onu klasičnu priču: tko dotakne mumiju, on umre i tako dalje i tako dalje... Umrlo je sedam ljudi koji su imali veze s Oetzijevim otkrćem i proućavanjem. No danas na stotine ljudi proućava Oetzija i nije im ništa. Neka tako i ostane.

Nakon predavanja o Oetziju obišao sam i ostatak arheološkog muzeja. Zatim moji prijatelji i ja odlučismo malo još prošalabajzati ulicama Bolzana. Gledali smo legiće, kompjutorćiče, igrice, i ostale sitnice. Sav sretan da ima trgovina po mom ukusu i da je grad generalno divan, potpuno sam zaboravio na zadaću iz matematike i još ona četiri školska dana. Već sam sav bio u božićnom raspoloženju. Nakon rućka i nekoliko kupljenih suvenira, uputismo se u hostel na noćenje. Oh da, zaboravio sam napomenuti kako je neki crnac prodavao ljepljive ljigavce za 3 eura! Jeeeeeeee, kupio sam jedan, već zamišljajući bakin izraz lica kad na Badnjak bacim ljigavca u vrata i on promijeni obličje!!! No uglavnom, otišao ja u hostel i prije spavanja s Petrom na internet ispacavati ovcu iz topa! Silno zabavno! Nakon zadnjeg ispaljivanja ovce, odosmo na poćinak. Sutra se ide na neku visoravan žičarom, a ja ne volim predmete u zraku!

Sljedećeg dana krenusmo na tu visoravan. Nakon što su mi živci popucali kao žice na gitari, i nakon ne znam koliko beskrajno dugih trenutaka straha i adrenalina u žičari, napokon smo stigli na visoravan. Ondje pak tor, tko bi rekao, s LJAMAMA! Ljame u Alpama? Da!

OK, pa naravno da nisu tamo po prirodi. U Zagrebu nisam vidio ljame, a eto ih tu, na minivisoravni nastanjenoj s 3000 ljudi!? Čovječe! I kad sam mislio da je to jedino iznenađenje, ugledam uskotračnu željeznicu starinskog izgleda kako stoji pred stanicom žičare. Oduvijek sam volio stare aute, autobuse, vlakove, tramvaje... Uđoh u vagon. Ugodna drvena unutrašnjost veoma podsjeća na „Vlak u snijegu“. Sjeo sam na pogrešnu stranu. Nisam gledao ispred vlaka, nego ono što smo prošli. Oduvijek sam bio u nekakvom zaostatku, pa moram i u tramvaju ili vlaku! Nakon nekoliko šumskih stanica dođosmo na glavni kolodvor te uskotračne željeznice. Ondje smo sišli i prošetali do naselja u blizini. Umalo sam upao u grmlje. Priča za sebe. Razgledali smo božićni sajam u tom mjestišcu. Neke su pjevačice uz pratnju sintisajzera pjevale božićne pjesme. Poslije svega toga otišli smo nazad... do LJAMA! Zbog ljama su neki umalo zakasnili na žičaru. No ipak smo svi stigli i vratili se žičarom dolje, a ja sam još jednom gotovo ispustio dušu. Ubrzo je došlo vrijeme za polazak. Kufer u ruke i aaaajmmooo! Potrpali smo se u autobus i krenuli oko četiri ili pet popodne. Odmah su na ekranu počela “Ubojstva u Midsomeru”. Zatim su pustili crtić o Hortonu, slonu koji spašava svijet jednoga zrnca prašine. Gledajući ga, shvatio sam kako smo mali u svemiru.

Jan Težak, 6.r.

Osnovna škola Marina Držića, Zagreb

Voditeljica: Božinka Dokuzović

Reportaža

Šibenska kapa ili kako nositi grad sa sobom

Odavno su Šibenčani iskazivali ljubav prema svom gradu stavljajući na glavu šibensku kapu s prepoznatljivim crnim spiralama – boulama. Djedove bi preplavilo oduševljenje i ponos kada bi u nekom svečanom trenutku sebi i svojim unucima metnuli na glavu taj simbol težačkog Šibenika. Kako bi tek bili sretni, kada bi znali, da se danas sve više mladih veže za svoj rodni grad upravo preko ornamentata s te kape koje koriste na različite načine.

Upoznao sam vatrenog šibenskog Funcuta Tomislava Matića koji je oko mišice desne ruke trajno istetovirao crne boule na narančastom polju sa šibenske kape. “Puno sam putovao, a ovako imam osjećaj da je moj grad uvijek sa mnom”, kazao mi je. Zamislio sam se nad tim riječima...

Doznao sam da ima još puno ljudi koji, koristeći na različite načine upravo ornament sa šibenske kape, pokazuju da se diče Šibenikom. Tu svoju ljubav žele i drugima pokazati, možda ih njome i zaraziti. Neki mladi zaljubljenici u grafite boulama su ukrasili zidove grada. Vidio sam i nekoliko tablica motora na kojima je preslikan ornament sa šibenske kape, a neki su ga stavili na karoseriju svojih limenih ljubimaca. Poručuju: “TO JE MOJ ŠIBENIK!” Elegantna crna spirala na narančastoj podlozi je i modni detalj. Na majicama ih na koncertima nose i šibenski rokeri. Projekt suvremene primjene motiva s tradicionalne šibenske kape predstavili su lani u Budimpešti šibenski gimnazijalci na europskim susretima srednjih škola.

“Naša Gimnazija je jedina u Hrvatskoj imala čast sudjelovati u projektu koji organizira ACES Academy of Central European Schools. Projekt je bio nazvan “Suvremeno lice tradicije”, a naš je zadatak bio neki predmet ili pojavu iz naše kulturne baštine interpretirati kroz suvremenu kulturu odnosno napraviti nešto moderno inspirirano

tradicionalnim. Mi smo razradili ideju šibenske kape. Na početku, ali i kasnije, su nam uvelike pomogle sestre benediktinke iz Samostana sv. Luce i gospođa Liposlava Kuštović koja ručno izrađuje šibenske kape. Zanimljiva je bila priča kako je nastala današnja narančasta kapa, koja je zapravo bila crvena. Gospodin koji je išao u nabavu materijala nije mogao nabaviti crvenu pa je kupio narančastu tkaninu. Sestre su nam pokazale proces strojne izrade kape za što je potreban jedan dan. Napravili smo kratki film o strojnoj i ručnoj izradi šibenske kape. Ja sam na svojim haljinama bojama za tekstil nacrtala boule sa šibenske kape, a druge cure su napravile nakit s boulama i s tim smo pobijedile”, kaže Pavla Aleksić, bivša učenica Gimnazije “Antuna Vrančića”, koja je sudjelovala u tom projektu. Europljanima se svidjela šibenska kapa koju su predstavnice šibenske Gimnazije imale na glavi pa je postala modni hit na tim susretima. Šibenska kapa ovjekovječena je na glavi mnogih Šibenčana svih uzrasta koji su se 2006. godine slikali na milenijskoj fotografiji Šime Strikomana pod nazivom “Šibenska kapa na ponosnoj glavi”.

Najstariji prikaz šibenske kape star je 800 godina. Ona je tijekom povijesti mijenjala izgled, ali je uspjela sačuvati svoju prepoznatljivost. Danas je narančaste boje s crnim vezom koji prikazuje takozvane boule, iako je izvorno bila crvene boje. Šibenska kapa izrađuje se od kraja 19. stoljeća do danas strojno, a njezine izrađivačice zovemo kaparicama. Osim sestara benediktinki iz Samostana sv. Luce u Šibeniku ih je još svega nekoliko, a među njima je najpoznatija gospođa Nelica Knežević koja je zaslužna i za to što je šibenska kapa proglašena nematerijalnim kulturnim dobrom Hrvatske, a podnesen je i zahtjev da dođe pod zaštitu UNESCO-a kao dio svjetske baštine.

“Izvorna se tkanina za šibensku kapu dobivala od vune i prirodno se bojala, a danas za nju koristimo čoju. Na ručno izrađenim kapama i ornamenti su bili vuneni, a nakon što je počela strojna obrada koristi se svi leni konac. Nisam nikad posebno računala, ali za jednu kapu je možda potrebno i do 100 metara takvog konca. Na kraju se sve poveže takozvanom ukrasnom žnjorom kojom se kapa omota i napravi čvor kako bi se

kapa mogla i objesiti”, ukratko mi je gospođa Nelica objasnila postupak izrade šibenske kape. Danas gotovo više nitko tu kapu ne nosi svakodnevno na glavi osim u nekim posebnim prilikama kao što su vjenčanja, krstítke ili neke druge svečanosti. No, ornamenti s nje postaju simbolom Šibenika i šibenske tradicije i primjenjuju se na različite načine.

Tako se zaista svoj voljeni grad promiče i nosi, ne samo u srcu, nego i sa sobom, kako mi je kazao Tomislav Matić. Uzor nam može biti i slavni Dražen Petrović koji je na svom dresu broj 4, u blizini srca, imao oslikani ornament sa šibenske kape dok je kao tinejdžer igrao u Košarkaškom klubu Šibenka.

Danijel Ferić, 6.r.

Osnovna škola Tina Ujevića, Šibenik

Voditeljica: Tona Rupić

Grafiti u Benkovcu! Ne, ne misli se na naš časopis.

Teško zidovima

Neki pišu za Grafite, neki – grafite! Ovaj oblik street arta popularan je po cijelom svijetu, pa su i na brojnim benkovačkim zidovima osvanula razna umjetnička djela. Ili nedjela. Ta su djela, ako je suditi po sadržaju, potaknuta različitim ideologijama, čvrstim uvjerenjima, mladenačkim buntom, ili možda samo dosadom, te neubrojivošću tijekom ludih subotnjih pijanstava.

Koliko je nacionalna ljubav i privrženost domovini zaista važna komponenta u životima mladih Benkovčana, zorno pokazuju razni grafiti (ako bi se mogli tako nazvati). Na velikoj bijeloj površini smjestio se jedan “Oluja ‘95 – da se ne zaboravi”, DOISTA upečatljiv da se DOISTA ne zaboravi (Oluja naravno). No, valjda ipak iz puke

sigurnosti, u još bezbroj uličica, pregršt zidova i uglova na svakom koraku, nađe se još pokoja manja verzija "Oluja '95", kako bi prolaznici uvijek to imali na umu.

Druga velika ljubav, sudeći po brojnosti grafita, apsolutno je nogometni klub Hajduk, što dokazuju brojni natpisi sadržaja „1950 Torcida” ili „Niko Kranjčar” (!), ali najviše je bit ove ljubavi pogodio onaj „Da mi njega oduzmu tijelo bi ovo moga leć samo pod zemlju”, koji naprosto pogađa u samu bit filozofije privrženosti ovom splitskom klubu.

Nezaobilazni su i internacionalni natpisi tipa „A.C.A.B.,” koji izražavaju pripadnost svih benkovačkih delinkvenata globalnom buntu prema policiji. (Pitamo se zašto...?!) No ipak, jedan pozitivan protest osvanuo je na zidu jedne benkovačke zgrade, usmjeren protiv sječe stabala u Benkovcu, ispisan simboličnom zelenom bojom, kako bi svim stanovnicima iskazao veliku nepravdu! Pored ovakvih grafita, s plemenitom svrhom, prevladavaju nažalost oni koji su besmisleni (ili ih pak treba dešifrirati). Tu spadaju razni poput: „Ovaj zid je išaran” (grafit koji se uporno vraćao na veliku žalost i financijski krah onih koji su beskonačno mnogo puta farbali bijeli zid u blizini starog hotela), „Aj lov Nju Jork”, „Ravan sam :(“ (valjda se odnosi na zid?!), „Tuka pošla sjeno”, „Ante Vusaljko” (glavni simbol grada, izuzev sajma), obični potpisi i druge nerazumljive švrljotine mladenačkih ruku.

Neizostavni su natpisi rock, punk i metal bendova, među kojima su apsolutni hit Ramonesi, ispisani na gotovo svakom zidu u okružju starog kolodvora i hotela. Od hrvatskih bendova, našla se Azra s citatom „Studenti bez diplome, žene bez ljepote, neženje bez stana, putnici bez para... užas je naša furka”, što se nadamo da nije moto benkovačke mladeži! „Ja se zovem anarhija”, „Pank’s njet mrtav” (sa zanimljivom gramatičkom-jezičnom kompozicijom) i slični, našli su se također kao poveznica sa spomenutim.

Analizirajući primjere, zaključujemo da su grafiti obično izraz nekog bunta i protesta, odnosno uvjerenja i stajališta. Pa ipak se među takvima našla pokoja emotivna duša iskazujući drugu stranu uličnih natpisa. Na poprilično skrivenom, ali uočljivom zidu, našao se srce-drapajući natpis „Želim te samo 2 puta, sada i zauvijek”, ali i onaj ponešto drugačijeg usmjerenja „Isuse volin te”, u neposrednoj blizini.

Benkovčani svakako drže do umjetnosti. Svaka zgrada mora imati njihov pečat, a stari kolodvor je naprosto ožvijen bojama, ako već nije putnicima! „Art isn't crime”, kaže jedan ulični natpis, a to svakako nije upečatljivi crveni grafit koji kazuje sve, kratko i jasno: „Benkovac – budi ponosan!”

Ivan Žutelija, IV. razred

Srednja škola kneza Branimira, Benkovac

Voditelj: Josip Predovan

Razgovor s dr. sc. Danijelom Labašem, profesorom Novinarske etike i Osnova komunikologije na Hrvatskim studijima

Face(book) to Face(book)

Volio bih kada bi se mladi više fizički družili jer nema ljepšega iskustva od biti zajedno, ali u stvarnosti.

Facebook je postao neizostavna pojava u mom životu, onoliko neizostavna koliko je prije samo nekoliko godina bio mobitel, a prije njega fiksni telefon. On je glavno sredstvo komunikacije, pruža mnogo mogućnosti, jednostavan je za korištenje, a besplatan. Međutim, ponekad (iako vrlo rijetko) otkrijem da netko nema profil na *fejsu* i taj uistinu veliki problem odlučim odmah riješiti, jer mi se čini da oni koji nisu na FB-u trpe od nedostatka života, koliko god to zvučalo paradoksalno. Osim toga, ako nekoga natjeram da napravi račun na *Facebooku*, uštedjet ću brojne kune koje bih inače potrošio na SMS-ove i pozive (iza svakog čina stoji neki sebični motiv). Problem se javlja kad mi taj netko postavi vrlo jednostavno pitanje: «Zašto?» I zaista – zašto? Jesam li i ja samo podlegao općoj pomami

za novim oblikom komunikacije, je li u pitanju samo moda ili je *Facebook* ipak nešto više?

Kako pitanja ne bi ostala bez odgovora, odlučio sam o toj temi popričati sa stručnjakom – dr. sc. **Danijelom Labašem**, profesorom na Hrvatskim studijima.

Profesor ste Osnova komunikologije pa vjerujem da ste se već bavili pitanjem zašto je *Facebook* toliko popularan.

Reći ćete da se šalim, ali moj bi prvi, spontani odgovor bio: *Facebook* je popularan zato što je – popularan. Hoću reći, zato što je razvikan, moderan i suvremen. Nadasve zato što je privlačan. Dobro je osmišljen i, premda pripada virtualnome svijetu, kao da nudi mogućnost stvarnoga druženja sa svima koji su u tom času s nama «na mreži».

Počeli ste s dobrim stranama. Ipak, čuje se i mnogo prigovora na ovakav oblik komunikacije. Možemo li uopće govoriti o pravoj komunikaciji?

Kada govorim o *Facebooku*, rado citiram poznatoga televizijskog voditelja Roberta Knjaza koji je upozorio da nam je danas komunikacija *s face to face* prešla na *Facebook to Facebook*. Dakako, takvo stanje ima svojih pozitivnih i negativnih strana. Ipak, *Facebook* je doista koristan, ne samo kao komunikacijska nego i socijalizacijska, društvena mreža. Osim toga, ne bismo smjeli nikako zanemariti ni činjenicu da je *Facebook* važan jer se njime danas služi više od 400 milijuna korisnika diljem svijeta.

Što tjera tako velik broj ljudi, posebice tinejdžera, da tijekom većine svog slobodnog vremena, a često i u školi, na kavama i sličnim društvenim događanjima, budu spojeni na *Facebook*?

Facebook je postao ne samo sredstvom socijalizacije nego i sredstvom zabave, pa ga neki mladi tako i doživljavaju i koriste. I dok je kod nekih to još uvijek bezazleno i tek ispunjavanje dijela slobodnog vremena, u kojemu se bave i drugim stvarima, kod nekih se mora

upozoriti i na moguću ovisnost. Nerijetko čujem da su se tinejdžeri dogovorili kako će se «naći na *fejsu*» nakon škole. Mene, koji sam navikao na tradicionalnije vrste susreta, to zna začuditi. Osobno bih volio kada bi se mladi više fizički družili, jer nema ljepšega iskustva od biti zajedno, ali u stvarnosti. Što će nam *fejs* kada smo već zajedno, kada se ionako družimo?

Osim ovisnosti o virtualnom svijetu često se govori i o gubljenju privatnosti na *Facebooku*. Što mislite o tome?

Dakako da postoji negativan utjecaj na privatnost. To pitanje zaslužuje posebnu pozornost, posebno danas kada nas mediji doslovce teroriziraju privatnošću sve većeg broja ljudi, posebno onih s tako-zvane estrade. Mnogi adolescenti ne prave razliku između stvarnog svijeta i svijeta medija. Ponekad se čini da žive u virtualnom svijetu u kojemu si dopuštaju i one stvari koje si u stvarnim životima ne bi nikada dopustili. U svakodnevnome životu, osim s intimnim prijateljima, ne govore tako otvoreno o sebi, svome identitetu, željama i problemima, kao što je to slučaj na *Facebooku*. Njihova otvorenost i pretjerano iznošenje jako osobnih podataka graniči s naivnošću, kao da previše naivno pomišljaju kako im je dovoljna zaštita od svih i svakoga, pa i od njih samih, zaslon na računalu. A to nije tako.

Kako se onda zaštititi?

Vrijedi, kao i uvijek, preporuka: budite oprezni, kao što ste oprezni i u stvarnome životu, recimo u druženju, kada izlazite pa upoznajete nove i nepoznate ljude. Kao što u tim prilikama ne nailazite uvijek na dobronamjerne osobe, ni na *Facebooku* ne morate nužno naići na dobronamjerne virtualne sugovornike.

Čini mi se da *Facebook* olakšava širenje mržnje. Kakva su Vaša iskustva?

Na žalost, tako je. Nova komunikacijska sredstva, osim niza pozitivnih strana, imaju i one negativne. Jedna od njih je upravo i širenje

mržnje putem interneta. I kod nas se našao «tamo netko», dakako anonimno, koji je otvorio profil na *fejsu* «Ljudi kojima Luka Ritz ide na živce» i odmah stvorio grupu koja je ubrzo imala više stotina članova. Zastrašujuće je što je učlanjivanje u tu morbidnu grupu raslo iz minute u minutu, no još je gore što je administratori nisu odmah zabranili jer je bila prepuna govora mržnje i poticala na nasilje. Istina je da je internet velika mreža i da se mnoge kukavice mogu skrivati iza lažnih profila i upravo takva mogućnost «igranja skrivača» jedan je od velikih nedostataka *Facebooka*.

Kakvo bi onda ponašanje trebalo izbjegavati?

Još je Aristotel rekao da u svemu tražimo «zlatnu sredinu». Nađimo je i na ovome području i ne priklanjajmo se nikakvim ekstremima, onima koji nas nagovaraju da vrijeđamo druge ili nas potiču na agresivno i neprihvatljivo, neetično ponašanje. Najbolje se voditi poznatim pravilom: «Ne čini drugome što ne želiš da drugi učini tebi.»

Iako su rijetki, ipak postoje tinejdžeri koji nemaju otvoren profil na Facebooku. Jesu li zbog toga pomalo isključeni iz društva?

Ja ne bih bio tako radikalan, osobito zbog toga što postoji toliko drugih načina da se bude u društvu tako da *Facebook* možemo smatrati samo jednim od njih, ali nikako presudnim. Nije dobro, pa ni pametno, nijednom mediju pripisivati obilježje «božanskoga». *Facebook*, kao i ostale medije, treba demistificirati. Treba jasno naučiti da oni predstavljaju stvarnost, ali nisu stvarnost, posebno nisu sva naša stvarnost. Jer, naša je stvarnost puno bogatija. Dijelom ju tvore i mediji, ali samo dijelom, ne u potpunosti.

Osim za svakodnevnu komunikaciju Facebook služi i za informiranje ljudi. Kakva je njegova uloga na tom polju u usporedbi s masovnim medijima, novim i starim?

Mnogi se pitaju moramo li se bojati tehnoloških inovacija ili nam se pribojavati demokratske, jezične i kulturne razine današnjih me-

dija. Postoje oni koji misle da internet općenito, pa i *Facebook*, predstavljaju potencijalne ili stvarne prijetnje tradicionalnim medijima. Tradicionalni mediji optužuju internet da uništava kvalitetu informacija širenjem neutemeljenih, nepouzdatih, lažnih i neprovjerenih informacija, da se često potkrada rad drugih kako bi se nezasluženo zarađivalo te da se svako sučeljavanje svodi na agresivne i nasilne polemike, osobito na forumima. Izvan svake je sumnje da je svaka ova optužba barem dijelom utemeljena. No, jesu li zaista nove tehnologije uvele ovu vrstu devijacija u informativni sustav? Zar sve ove devijacije nisu već solidno ugniježdene u tradicionalnim medijima?

A tko je za takvo stanje odgovoran? Ili bi trebao biti odgovoran?

Odgovornost je na svima: na tradicionalnim medijima jer se, općenito gledano, boje modernosti, a u odnosu na svemrežje često su površni pa informacije što se nalaze tamo ne smatraju važnima. Odgovornost je također i na blogerima i svim «prosumerima», proizvođačima i konzumentima, vijesti na mreži. Na kraju, ne možemo odgovornosti osloboditi ni tržište i one koji na njemu djeluju. Ono što će spasiti novinarstvo i medije, bez obzira na to kojom se tehnologijom služili, bit će etika odgovornosti, korektnosti, kvalitete, etika istine. Onako kako je napisao Mark Bowden: «Dobro novinarstvo je strahovito moćno točno zato što ne traži moć. Ono traži istinu.» Zato budućnost informacija i medija moraju biti, bez obzira na konvergenciju medija, bez obzira na nestajanje starih i nastajanje novih jezika i suvremenih trendova, vjerodostojnost, povjerenje i istina.

Antonio Dominik, III. razred

III. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Maja Ilić

Krije li se pravo lice hrvatske nacije u bojama za kosu? Ili je u onome između reklama: hrpi sapunica – bilo turskih ili meksičkih, isfuranih filmova koje su svi gledali, zaglupljujućih lifestyle emisija i reality showova?

Jesmo li plitki kao i program koji gledamo?

You can tell the ideals of a nation by its advertisements.
Norman Douglas

Na hrvatskom bi rekli – ideali nacije poznaju se po reklamama. Ako je tako, gdje je naša nacija? Jesmo li se izgubili u moru reklama i TV programa upitne kvalitete?

Kakva smo mi nacija i koji su nam ideali?

Slabo se razumijemo, rekli bi neki, zbog lošeg digitalnog signala. Ako pogledamo ispod sloja smetnji u 'kanalu', vidjet ćemo što nam se servira putem medija. Jesu li hrvatski ideali zaista pivo, dobri mobiteli, sredstva za čišćenje i boje za kosu, sudeći po zastupljenosti u reklamnim blokovima? Ili se pravo lice nacije krije u onome između reklama: hrpi sapunica – bilo turskih ili meksičkih, isfuranih filmova koje su svi gledali, zaglupljujućih lifestyle emisija i reality showova? Lako je zaključiti gdje smo kada nas opisuju ovakve etikete. Čak i plitki Facebook tračeri znaju da zaostajemo za ostatkom civilizacije i da se silno trudimo to promijeniti – nažalost, na krive načine. Ne prepoznajući prave vrijednosti prihvaćamo bez kritike mnoge trendove Zapada, a odnedavno i Istoka, i još usput pokušavamo progurati koji svoj *autohtoni* proizvod sloganima poput onog 'Kupujmo hrvatsko'. Pa zašto kupovati skupo hrvatsko, kad u Lidlu imamo jeftino njemačko – tuđe je uvijek bolje, zar ne?

U Turskoj je trava zelenija

Tako se ponašamo i birajući televizijski program, pljujući po svojoj i masovno kupujući tuđe, o čemu u posljednje vrijeme svjedoči

uspjeh nebrojenih turskih sapunica (a putem njih i kulture) uzrokovan jednom *prihvatljivom* serijom. Počeli smo iz petnih i inih žila iskorištavati Tursku i njene čari kako bi povećali gledanost, slušanost i čitanost svih naših medija. Uvidjesmo kako je bilo loše što smo se tako željeli riješiti Turaka i njihovog zlog utjecaja na naše hrvatstvo. No turske serije su samo najnoviji dio repertoara – tu su meksičke, brazilske, *hrvatske*, istočnotajlandske itd. Sve moguće. Od jutra do mraka.

I tako ih željno prate bake kad završe s poslovima, a s njima i djeca koju čuvaju nezahvalnim potomcima. Pa uvijek iznova, znajući radnju napamet, skraćuju živce, psuju i uče djecu ostalim lijepim stvarima. Zatim, kad eonu *teleromana* dođe kraj, počinju *lifestyle* emisije, jedan od spomenutih trendova kopiranih sa Zapada. Tu već i roditelji dođu kući pa saznaju: kako moderno živjeti i odgajati djecu, što obući, pojesti (popularno je sirovojedstvo) i s kime se družiti; a usput dobiju uvid tko to s kime opći i na kojim je tko drogama u *svijetu slavnih* i na *hrvatskoj estradi*. Onda kući dođu i ta fino odgojena djeca pa se pridruže roditeljima u TV maratonu. Ili ne, to je tako zastarjelo – dakle, djeca dođu kući iz škole te se bez pozdrava mirno povuku u svoju sobu glasnom psovkom i/ili lupanjem vratima. Tada svatko uz svoj televizor i digitalni prijammnik (potomci i uz potporu Facebooka, kako bi komentirali s prijateljima) počne gledati isto – novi *reality show*, svejedno na kojem programu jer su svi isti i u isto vrijeme. Svake godine. Što je tužno jer bismo za sramotno veliku količinu novca koji dajemo za programe trebali dobiti i nešto bolje od gušenja u sapunskim lužinama i otpacima stranih televizijskih kuća.

Instant-star showovi

Zašto ih još uvijek gutamo? Upraznjujemo nagone voajerskim pogledom redovito promatrajući Antu ili Ivu iz Farme, Big Brothera, Top modela. Oni su isti dosadni i obični ljudi, kao i mi – uzbudljivo nam je valjda gledati osobu s kojom se možemo poistovjetiti pa počnemo vjerovati da i mi možemo jednom postići nešto tako veliko

– biti na televiziji. Plesati sa zvijezdom, kuhati, sjediti u BB-u ili već nešto novoizmišljeno. Svi mi u dubini duše želimo biti voljeni i prihvaćeni. Ti showovi zato i jesu toliko popularni, u ‘facama’ iz naroda vidimo sebe same, ono što smo postigli ili nikad nećemo, s njima se radujemo i s njima tugujemo, te na kraju krajeva glasamo za njih. Trošimo novac kako bismo kasnije plakali ako naš heroj-favorit ne pobijedi. Pa onda plaćući skupljamo novac za nove showove. Uskoro ćemo početi glasati sa kandidate Večere za 5 – pa što ako su s nama samo 5 dana, nije da ne zaslužuju koji poziv! Što na kraju ne ide na korist njima ili nama, već samo organizatorima – TV kući koja se prva sjetila iskopirati obrazac showa od Amera.

Kvaliteta života iz televizora

I tek poslije svega ovog dolazi poneki film, serija ili edukativna emisija. Počesto već gledana ili s likovima koje smo već tisuće puta čuli te o njima čitali kojekakve stvarčice. Tu i tamo nam Milić kaže nešto korisno. Tako nam slobodni dio dana prođe u blaženoj letargiji i neznanju, nesvjesni da smo trebali napisati zadaću, prošetati ili se oprati, liježemo uz isti taj ekran – gledali live stream Ezela ili kasno-noćni film.

Gdje je u toj priči popularan pojam, također podrijetlom iz Amerike, zvan ‘Kvaliteta života’? Vjerojatno tamo negdje u televizoru, pošto na televiziji to dobivamo na kapaljku, da ne kažem kroz ušicu igle bez ušice.

Priča bi bila preduga kad bih opisivala cjelokupni program koji nam je ponuđen, tu su samo neki dijelovi koji najviše smetaju osjetljivom oku nenaviklo na TV signal. Još jedna opasnost za naše krhke duše i umove dolazi kroz reklame – onaj dio programa koji je prije bio u pauzi filma ili serije, dok je sad to glavni dio ponekad prekinut kakvim filmičnim videozapisom. Svaka reklama ima svoju priču, blještava je i privlačne glazbene podloge (kako kome). Gleda je se i prepričava u istoj mjeri kao i Ezela, samo što se emocije zaoštre kada ju počnu prečesto emitirati pa počne ići na živce. *ABC sir reklamira*

uživanje u 1001 noći, Karlovačko nas vodi na Halida dok nam Heineken pruža sve što najviše želimo, a Tele 2 omogućava najjeftinije telekomunikacije. Tako određene proizvode vežemo uz stvari koje volimo u životu, te nesvjesno i njih počnemo konzumirati ili kupovati.

Jesmo li plitki kao i program koji gledamo?

Možda smo, naposljetku, i više od ljuski koje sjede pred TV-om i žive tuđe živote, više od *'couch potato'* generacije. Možda su naši ideali viši od toga. Možda želimo znati više o ljudskom rodu od informacija iz TV kalendara. Možda smo i svjesni koliko nam vremena oduzimaju nepotrebne stvari. Možda je naš životni standard doista u rangu s onim ostalih europskih zemalja, kako kažu istraživanja. Možda je i to laž. Najbolje bismo trebali znati sami, ali izgubljeni u napoju marketinških trikova znamo samo ono što drugi kažu da trebamo znati. Tako naša kvaliteta življenja bukvalno leži u ruci mafijaša koji koristi Tele 2 usluge. Možda.

Imuni na zločin

Mislite li na svoje potomstvo? Ako su roditelji izgubljeni, djeca dobro znaju što žele – sve ono što ih čini razmaženim stvorenjima koja ne prihvaćaju riječ 'ne' iz roditeljskih usta. Od najranije dobi znaju lažima i ucjenama dobiti što žele, a takvi će kao odrasli osobe odgajati i svoju djecu.

Koliko se često povlače alarmantni članci koji savjetuju roditelje da kontroliraju što im djeca gledaju i prate? Koliko se pljuje po nasilju u crtanim filmovima i optužuje Disneya za sotonizam i seksualne aluzije? Pripazimo što se sve servira djeci, iako pritom ne aludiram na silno nasilne japanske crtiće – veći je utjecaj interneta i filmova koje prate odrasli. Nismo ni svjesni koliko nasilja nam se prikazuje pred očima, jer ga više i ne registriramo. Toliko smo ga se nagledali da smo postali neosjetljivi na krv i masakre. Odatle i toliko nasilje po obiteljima i školama, nemamo više pojam o tome što je nasilje, a što nije. Zar ne biste svojoj djeci željeli pružiti više od beskrajnih drama i nasilja i borbi na malom ekranu? Samo kad bi bilo nečeg boljeg, a da ne morate kupiti MaxTV.

Odlučujemo sami

Moto novog TV kanala je 'Samo zabava'. Želite li u svom životu samo zabavu? Ako je tako, ne biste se trebali pitati što je pošlo krivo s vašim životom i zašto je sve tako loše. Zadaća televizije nije samo ona da nas razonodi pa da dane provodimo u dokolici ili da lakše zaspimo.

Naravno, čovjek nije plitka i bezumna životinja kojom je lako manipulirati. Ili bar nije uvijek. Zato ne možemo jednostrano govoriti i tvrditi kako će nas TV sve pokopati, uništiti i zatupiti; učiniti od nas zvijeri i ubojice. To nije sasvim izvjesno, ali nekakve posljedice sigurno uzrokuje. Ne čini samo promatranje određenog sadržaja osobu prijestupnikom – pa ne dođe kućanici nakon gledanja CSI-a da ubije susjeda. Bar ne svakoj.

Koliko program uopće utječe na ponašanje, sasvim je osobno. Ni psiholozi se ne mogu dogovoriti u čemu je stvar pa ne znamo više kome vjerovati. TV simulira devijantno ponašanje, tvrde mnogi, jer su ljudi skloniji nasilju nakon gledanja istovrsnog sadržaja. Volimo se buniti protiv takvih 'znanstvenika' tvrdeći da smo cijelo djetinjstvo igrali Pacmana pa sad ne ulazimo u zamračene labirinte niti jedemo sumnjive šarene tablete. Uče nas da na ponašanje utječe puno stvari pa su neki siroti, ni krivi ni dužni, već predodređeni za nasilne radnje. Puno stvari činimo zbog uzora, a ne jer smo to vidjeli na TV-u. Uključujući i nošenje onih ružnih – nekorisno – skupih čizama zvanih UGGS (iliti ugly's). Najdraža mi je teorija koja se usuđi tvrditi da imamo vlastiti mozak kojim čak možemo i razmišljati, pa zamislite – biramo što ćemo iz medija 'pokupiti', a što nećemo. A možemo i pritiskom na ON/OFF gumb regulirati rad televizora, no funkcija se koristi na vlastitu odgovornost :)

Želimo li bolji život?

Prije svih isplaniranih radova i programa po kojima ćemo se mijenjati, pomislite ćete, reformirajmo narod, reformirajmo televizijski program! Pošto to baš i nije moguće svakom običnom smrtniku, po-

kušajte mijenjati sebe (znam, istrošena fraza). Ja vam samo mogu ponuditi nekoliko savjeta koji će vam koristiti kao flaster gubavcu ako ne shvatite što treba promijeniti. Znae već onu foru sa žaruljom.

Počnite izlaziti s ljudima umjesto da s istima chatate cijelu noć. Pazite što i kako gledate. Ne gledajte TV, osim ako vas nešto posebno ne zanima, a i zato postoji internet i hrpa načina kojima se možete domoći željenog sadržaja, bez popratnog smeća od reklama i neprestanog prekidanja radnje. Ne dajte da vam pred TV-om ili računalom prolaze i odlaze sati života, mladosti i djetinjstva. Što će vam na kraju života ostati kao uspomena na te dane? Možda sve propuštene prilike koje su vas čekale centimetar dalje od ekrana.

Inge Mišćević, IV. razred

Srednja škola Izidora Kršnjavoga, Našice

Voditeljica: Marija Pepelko

Trideset godina mukotrpnog rada, uspjeh preko noći

Intervju s književnikom, slikarom, novinarom i fotografom Tomislavom Marijanom Bilosnićem

Tomislav Marijan Bilosnić (1947) suvremeni je hrvatski književnik, slikar, novinar i fotograf. Osnovnu školu polazio je u Zemuniku, srednju tehničku školu i Filozofski fakultet u Zadru. Autor je osamdesetak knjiga poezije, proze, kritika, povjesnica, feljtona i putopisa, a upriličio je i četrdesetak samostalnih izložbi slika u tehnici monotipija, ulja, pastela, crteža i fotografija. Prevođen je na dvadestak stranih jezika, uvršten je u književne preglede, panorame, antologije, leksikone i školske programe; uređivao je listove, časopise, biblioteke i novinske rubrike. Predsjednik je Ogranka Društva hrvatskih književnika u Zadru, član brojnih umjetničkih i književnih društava

te dobitnik nebrojenih nagrada od kojih izdvajamo: prestižnu nagradu »Tin Ujević« za poeziju, nagradu »Dubravko Horvatić« za prozu, nagradu za najbolji haiku Hrvatske, međunarodne nagrade za poeziju »Ilinden« (Makedonija), »Crvena ruža Elbasana« (Albanija), Nagrada Mainichi Haiku (Japan).

Razgovor se odvijao u mirnoj i ugodnoj atmosferi piščeva toplog doma, u njegovoj seoskoj kući u Zemuniku Donjem nedaleko od Zadra.

Krenimo od vašeg književnog opusa, koji je doista golem. Pišete poeziju, prozu, haiku, kritike, feljtone, putopise, povjesnice, pišete za odrasle i za djecu, nema književne vrste u kojoj se niste ogledali! Gledate li na sebe kao na lirskog pjesnika, romanopisca, kritičara ili pak publicista?

Jednostavno kazano – ja sam pisac! To znači da sam onaj koji piše sve, a ne samo književna djela u užem smislu toga značenja. Jednostavno sve što me zanima, što vidim, mislim, čujem, i osjećam bilježim na papir, sastavljam i pišem. Tako se obraćam drugima, poznatim i nepoznatim, sadašnjim i budućim čitateljima, umjesto da im šaljem pisma. Pisanje knjiga i započinje pisanjem pisma. Dakle, pisac ili spisatelj, je onaj koji uz književna djela piše i sve druge tekstove, publicistiku, komentare, članke, scenarije, pa ako hoćete i pisma i naručene govore, sve ono što inače zanima široko čitateljstvo. Možda ovo izgleda patetično u doba sumraka pisanja, u eri uskih specijalizacija, kada na književnom tržištu prevladava virtualna realnost, ali i danas, kao i ranije, ako ste pisac, uvijek trebate tražiti i markirati sve postojeće dodirne točke pisanja s književnošću.

Koji je dio toga stvaralaštva vama najdraži?

Ponovit ću jednu staru frazu – roditelju nema više ili manje draže djece, tako i stvaratelj podjednako voli, cijeni i njeguje sve ono što je stvorio. Da se ne bi shvatilo kao svetogrđe, kao što se Stvoriteljevo djelo treba gledati kao jedinstvena cjelina, cjelovitost djela bilo ko-

jega stvaratelja moguće je sagledati tek kroza sve ono što je umjetnik stvorio. Otuda su kod pisaca važna i njihova pisma, skice, bilješke, čak i zasebne riječi ukoliko ih je negdje odvojeno zapisivao, kao što je to, recimo, činio S. S. Kranjčević, koji je riječi koje je kasnije koristio najprije bilježio na zidu iznad svoga kreveta.

Kojim se svojim djelom najviše ponosite?

Svojim romanima: *Ispovijed isuvišna čovjeka*, *Listopad*, *Kolac u rijeci Zrmanji*, *Tijesni prostor* u kojima pišem o sudbini pojedinca unutar tvrdokorna društvena sustava koji ne priznaje individualnost, intimu, slobodu. Svojom zbirkom pjesama *Tigar*, koja je prevedena na četiri jezika i za koju kažu da je kruna moga pjesništva. Ponošim se poemama *Krik* i *Ogrlica* u kojima razrađujem domovinsku tematiku, zbirkom *Odisejeve pjesme*, koja je dio moga ljudskog i pjesničkog svjetonazora, *Molitvama* za koje sam dobio najveću hrvatsku pjesničku nagradu »Tin Ujević«.

Možete li nešto posebno izdvojiti iz svog književnog poziva?

Dakle, sebe ću deklarirati kao pjesnika, pa ću to zasebno i izdvojiti. Ime i zvanje pjesnika, iako s čuđenjem, lako se prihvaćaju, jer kod nas je uobičajeno reći za nekoga za koga ne znamo ili ne razumijemo što radi, da je pjesnik. To što ste pjesnik oprošteno vam je a da nitko i ne pita što ste »zgriješili«. Tretiraju vas kao Božju ptičicu, ne daju vam ništa, ali ništa i ne traže od vas. Dakle, sve to što radim i stvaram samo je moja dobra volja.

Na čemu ste najviše radili. Što vas je najviše »izmućilo«?

Practiciram duge pripreme za svako svoje djelo, dok mi sam rad na konačnoj verziji nekog djela odnosi malo vremena. Moja je maksima: »Trideset godina mukotrpnog rada, uspjeh preko noći!« Iznimka je roman *Ispovijed isuvišna čovjeka*. Gotovo deset godina pisao sam i prepravljao ovo djelo. Ovaj mi je roman uzeo najviše vremena, sve iz razloga što je to zapravo prvi hrvatski roman s ključem, to znači djelo u kojemu se glavni likovi prepoznatljivi i u svakodnevnome životu.

Ipak, kad je roman izišao, prepoznavanje nisam izbjegao, jer je bila riječ o političarima koji se lako prepoznaju u mnogim radnjama koje bi mogli nazvati nedjela. A najviše me »izmučilo« pripremanje likovnog ciklusa, izložbe slika poznate kao *Pollockova svjetlost*, poslije čega sam se osjećao »istrošen« i »prazan«, ali i »oslobođen od materijalnih granica«, kako sam kasnije zapisao. Jer, bilo bi mi neusporedivo lakše da sam odlučio »oponašati« bilo kojega drugoga svjetskoga slikara, ali ne i Pollocka, koji je neponovljiv. Zato sam u njegovu duhu i ritmu trebao otkriti svoju krv i svoje disanje.

Uza sve ovo vi i slikate, pa recite za »Bolji svijet« što je lakše pisati ili slikati?

To ste donekle već mogli shvatiti iz prethodnog odgovora. Sve je podjednako teško, i sve je podjednako lako. Zависи od okolnosti, od puta kojim ste krenuli, i cilja kuda smjerate. A kako u pisanju i slikarstvu vrijede potpuno oprečni odnosi, to ja ponekad koristim jedno da se odmorim od drugoga. Ili: ako me mogu nešto do kraja izreći riječima, ja to kažem crtežom i bojom. Umjetničko bi djelo po meni bilo savršeno, ili bar potpuno, tek ako bi u sebi sadržavalo riječ, pokret, boju i glazbu. Pišući i slikajući ja sam, eto, tek na pola puta.

Sudjelovali ste u Domovinskom ratu, obnašali ste mnogobrojne dužnosti, sveprisutni ste u kulturnom i medijskome životu Zadra i Hrvatske, objavili ste više od osamdeset naslova, i to već traje godinama! Kako stižete i pronalazite vrijeme za sve?

Postavili ste vrlo kompleksno pitanje, samo za njega bi trebalo više od ovog razgovora, pa ću biti telegrafski kratak. Sudjelovanje u Domovinskom ratu, pri tome vodeći brigu o kulturi, umjetnosti, duhovnom životu grada, što je bila moja zadaća, držim ljudskom čašću i moralnom odgovornošću. Prije toga i poslije toga, moja me znatiželja dovela u situaciju da se prihvatim mnogih poslova, mogao bih reći da sam probao stotinu zvanja, a desetak obnašao i od njih živio. Bio sam kombajnist, konobar, građevinski radnik, strojarski

tehničar, knjigovođa, zapisničar, marketinški stručnjak, u više navrata i u različitim firmama direktor, novinar, pokrertač i organizator mnogih manifestacija, a da sam pri tome uvijek pisao, slikao i fotografirao. Zašto? Od nečega se moralo preživjeti, a od umjetnosti to kod nas nije moguće!

Kakvo je vaše mišljenje o trenutnom položaju Zadra na kulturnoj karti Hrvatske? Jeste li zadovoljni s kulturnim i umjetničkim zbivanjima u Zadru?

Moje se mišljenje potpuno razlikuje od onoga što čujete i čitate u medijima, a slušate kako je Zadar gotovo svjetski poznat po svojim kulturnim događanjima. Međutim, to nije istina. Zadarske izvorne kulturne, sakralne i umjetničke vrijednosti zaboravljene su i potisnute u ime pučkih fešta i spektakla. Skok u more postao je poznatiji od jedinstvene svjetske izložbe poznate kao »Zlato i srebro Zadra«, a »Pozdrav Suncu« zatamnio je sve zadarske zlatne i srebrne točke kulture. Mi smo za račun asfaltiranja i apartmanskog proširenja iščupali dušu grada iz njegove jezgre stare više od tri tisuće godina vrhunske civilizacije. U ime logike »otvori-zatvori«, što znači da jedan tjedan po Kalelarga otvaramo prodavaonice cipela, donjeg rublja i bižuterije, a drugi ih tjedan zatvaramo, mi smo zatvorili i Gradsku kavanu, jedan od ključnih simbola okupljanja grada. Pa ipak, na kulturnoj karti Hrvatske, mi smo upravo toliko koliko je Hrvatska na kulturnoj karti Europe, ako nam to može biti utjeha.

Čini li vam se kao da postoji velika razlika između ljetnih mjeseci i ostatka godine?

Već potreba da mi postavite to pitanje, sugerira moj odgovor. Ljeti smo kao sajam u Benkovcu, a zimi podsjećamo na otok Sveta Helena na kojem je bio izoliran i zatočen Napoleon u doba svoga progonstva. U gradu se stvaraju i financiraju programi s namjerom ubijanja turističke dosade, a ne poticanja visokih kulturnih, umjetničkih i duhovinih dosega.

Kako je književnost, zapravo, jedna vrsta komunikacije, nas zanima kako vi iz dana u dan komunicirate na poslu, kakav je vaš pristup i odnos s ljudima?

Današnje se komuniciranje među ljudima najčešće svodi na manipuliranje, pa ja najčešće šutim, posebno na poslu, ili među kolegama, gdje uvijek svi sve znaju. Uostalom, svakodnevno komuniciram s toliko nepoznatih ljudi toliko toga pišući da je mnogima lako znati što i kako mislim.

Imate li kakav savjet za nas mlade gimnazijalce!? Što mislite o nama i našoj međusobnoj komunikaciji, imate li dojam da je velika većina bahata i bezobrazna, da se poštovanje i pristojnost skoro gotovo ne naziru?

Izgubio se običaj dijaloga i susreta starijih i mladih. Pokidane su poveznice, nema prijenosa iskustva. Nekada su, recimo, književnici, glumci, slikari, ljudi raznih zvanja, gostovali po srednjim školama, gimnazijalci bi dolazili na književne večeri i izložbe, koncerte i kazališne predstave. Sad te komunikacije nema i ja ne mogu točno reći kakvi su mladi danas, izuzev onoga što vidim na ulici. A ulica, ipak, nije mjesto za ocjenu. Međutim, iz životnoga iskustva znam, da mladosti uvijek treba više prostora, više slobode, više mogućnosti, što im se danas, odgovorno tvrdim, ne nudi. Mladi nisu loši sami po sebi, pa to ne mogu biti ni kada su »bahati i bezobrazni« jer to je njihovo prirodno stanje, loša je sredina u kojoj žive, društvo koje o njima ne vodi računa, roditelji koji se brinu kako im namaknuti novac, a ne ljubav. Što se savjeta mladima tiče, rekao bih samo – ne dajte se. Ne dajte se nikako! Mladost je uvijek u pravu, istina je na strani mladosti, iako mudrost pripada starijima.

Marija Šestan, II. razred

Klasična gimnazija Ivana Pavla II., Zadar

Voditelj: Damir Sikirić

Sad mi je dosta!

Javnost je u (S)Lijepoj Našoj već mjesecima zabavljena mnogobrojnim korupcijskim aferama, ukradenim milijardama, propalim brodogradilištima, preplaćenim autocestama, hobotnicama, Sanaderom, štrajkovima..., te njoj kao da promiče činjenica da joj se potomstvo međusobno nemilice mlati i tlači, pa bilo to i do posljednjeg daha.

Sedamnaestogodišnji mladić Miroslav Tunjić prebijen je na mrtvo ime jer se nekolicini mladića nije свидjela njegova frizura. Nekako istodobno maloljetnim je ubojicama Luke Ritza izrečena sramotno mala kazna: jedan je od napadača (čak!?) oslobođen optužbe, drugi je u međuvremenu opet *zaglavio* u tučnjavi pa je završetak suđenja već čekao u popravnom domu, dok je treći dobio tek godinu dana *Doma za preodgoj djece i mladeži*.

Ali koga je briga?! Javnost je u (S)Lijepoj Našoj već mjesecima zabavljena, ali priznajem, i zabrinuta mnogobrojnim korupcijskim aferama, ukradenim milijardama, stečajima, propalim brodogradilištima, preplaćenim autocestama (i popratnim sadržajima uz njih), hobotnicama, Sanaderom, štrajkovima, neisplaćenim plaćama i gubitkom posla, te njoj kao da promiče činjenica da joj se potomstvo međusobno nemilice mlati i tlači, pa bilo to i do posljednjeg daha.

Iziritiran motivom napasnika zbog kojih dvojice mladića s početka priče više nema među nama, ja se ipak pitam: tko je tu lud, tko zbunjen, a tko normalan?!

Tko je tu lud, tko zbunjen, a tko normalan?!

Normalnima se smatraju *frajeri iz kafića* koji su si uzeli za pravo da uzmu stvar u svoje ruke i presude Miroslavu jer mu je glavu krasila frizura koja im nije po volji. Batine, šakatanje i cipelarenje primjere-

na su kazna za nošenje neumjesne frizure, zaključili su tipovi koji za sebe očigledno misle da im vlasi *normalno* stoje, a svima koji kose puštaju da im nadugačko vise kao pokojni Luka (a što je dopušteno samo nježnijem spolu prema frizerskom udžbeniku *samozvanoga odreda za pravilne vlasi*) ili ih izgeliraju u *irokezicu* kao Miroslav, ni smrt kao kazna nije na odmet. I tako *normalni* dečki s asfalta s takozvanim *normalnim* kosama rade čistke po ulicama i kafićima pa im onda *normalni* sudac odredi *normalnu* kaznu od godinu dana kakvoga popravnog doma. I život dalje teče *normalno*. Dok se ponovno ne dogodi neka slična, (*ne*)*normalna* situacija.

Istina, kada se ljude pita za komentar događaja potreban za neke *Vijesti* ili *Dnevnik*, oni su dirnuti i zgranuto osuđuju to što se dogodilo, a nije se smjelo dogoditi, te zburnjeni tom činjenicom objašnjavaju kako su opet zakazale institucije, sudovi su nam ionako katastrofa, a o policiji da i ne govorimo. Opetovano ponavljaju rečenicu kako sve počinje u obitelji, pitaju se kamo je i zašto nestala tolerancija, poručuju kako s nasilnicima treba postupati bez milosti, izražavaju zabrinutost što nam je mladost podivljala (ali nije ni čudo jer takvo je nekakvo čudno vrijeme došlo), poručuju da s mladima treba oštrije, ali s ljubavlju, zaključuju kako kod nas sve ide k vragu pa kamo će onda jadna ta djeca... bla bla bla... i pritom (čini mi se) kapama skrivaju svoje *izrasline* na glavi jer kako pogoditi koja frizura danas nije na meti?

Hoću li biti ili će me u–biti?!

Sutra već gledamo neke druge važne događaje, opet nas pljačkaju, psuje narod – što mu drugo preostaje?! (Evo, i moju mamu sve to ljuti i živcira, ali je svoj verbalni bunt svela na granice naše obitelji i nešto malo šire.) U međuvremenu životi hrvatske mladeži postaju lutrija. Tinejdžeri se, u potrazi za vlastitim identitetom, a poučeni gore navedenim primjerima, u panici pitaju: „Obrijati glavu ili ne?! Učvrstiti kosu gelom ili ne?! Hoću li biti ili će me u–biti?!“ Poput samoga Hamleta, već pomalo lude od nagomilanih osobnih dvojbi i preporuka bližnjih:

„Reci NE alkoholu, NE drogi, NE seksu bez kondoma, NE ovoj glazbi, NE onoj glazbi, NE nekim bojama (ovisno o spolu – da ti seksualna opredijeljenost ne bude upitna), NE cigaretama, NE nezdravoj prehrani, NE čokoladi i pretjeranom šećeru, NE prekomjernoj tjelesnoj težini, NE dugotrajnom sjedenju uz komp ili TV, NE kasnim noćnim izlascima, NE pornografiji, NE nerazumnim razmišljanjima i ponašanjima, NE kocki i klađenju, NE lošim ocjenama, NE markiranju, NE prištevima i aknama, NE dlakama na nogama (a i šire), NE, NE i NE!“

Reci DA životu ako ga uopće možeš iščitati i primijetiti između prethodno napisanih redaka i moli Boga (ako nisi i Njemu rekao NE) da NE naletiš na *normalne* tipove opsjednute *normalnim* frizurama dok besciljno šetaš maglovitim ulicama u neko *normalno* vrijeme ili ispijaš svoj vitaminski sok u nekom *normalnom* kafiću razmišljajući tko tu koga zapravo...! Lud, zbunjen ili normalan?!

Marko Imbrišak, III. razred

Srednja škola Valpovo, Valpovo

Voditeljica: Vesna Kajganić

Što sve učenici rade da bi pobijedili u vječnoj borbi protiv dosade

Sportovi pod odmorom

Koncept grupiranja djece radi zajedničke poduke postoji još od antike. Tada se javljaju i prve škole. Deset minuta poslije početka prvoga nastavnog dana pojavio se vjerojatno i koncept dosade u školi. Sat vremena kasnije nastali su i prvi sportovi pod odmorom. Od tog trena oni su prisutni u školama i dugovječniji su od većine predmeta koji se danas predaju. Također je i forma njihovog izvođenja napredovala, bezbroj puta više nego što je napredovala tehnika predavanja.

Danas su oblici zabave pod odmorom mnogobrojni i učenici ih svaki dan smišljaju još i više. Svaka nova generacija smišlja sve luđe i luđe načine stoga i nema smisla pokušati nabrojati sve te „sportove“. Odlučio sam nabrojiti samo klasike, trenutno najpopularnije i neke nove nade. Također, s obzirom na to da u ovoj grani sporta nema nekih definiranih pravila i opreme, teško je napraviti dobar sustav klasifikacije za ove sportove. Odlučio sam, po nekom principu logike i zdrave pameti (te u nedostatku inspiracije), podijeliti ih prema rekvizitima koji se u njima koriste.

U sportsku opremu za igre pod odmorom ubraja se sljedeće:

Ništa!

Najpopularniji kod školskih spremačica i udruga zelenih. Ovoj kategoriji pripadaju mnogi bezvremenski klasici kao što su: lovice, skrivača, pobjegni od „uzbuđenog“ tinejdžera i slično. Bezvremenski su upravo zbog lakoće izvođenja i nezhtijevne opreme. Sve što je potrebno za njih su dva učenika i malo dobre volje. Njihova prednost je i to što vam, za razliku od većine sportova s ovog popisa, zbog njih nitko neće prigovarati.

Selotejp-lopta

Ah, što reći o tom sjajnom učeničkom izumu. Za početak upute za izradu: uzmi papir, zgužvaj ga u loptu, omotaj ga hrpom selotejpa. Jednostavnost učeničkog genija na djelu. Ovaj jednostavan izum unio je pravu malu revoluciju u sportove pod odmorom. S ovim rekvizitom učenici su sposobni imitirati gotovo sve sportove koji se igraju s loptom, a u slučaju nužde lopte se mogu brzo i lako riješiti kao da je samo još jedan komad otpada. Uz kreativan um i selotejp-loptu mogućnosti su bezgranične – nogomet, košarka, odbojka pa čak i mazohistički pokušaji samozljeđivanja – sve je puno zabavnije uz selotejp-loptu.

Boca

Teško je odrediti je li boca stariji ili mlađi ekvivalent selotejp-lopte, ali se može utvrditi sa sigurnošću da je boca u današnje vrijeme sve

popularnija, uglavnom zbog prelaska Coca-Cole na plastiku i redizajna Fante. Zbog svojega gubitka na težini i poboljšanju aerodinamičnosti, boca je postala valjana zamjena za selotejp-loptu u učionicama diljem svijeta. Iako ne može zamijeniti selotejp-loptu u svemu, najčešće je glavna zamjena za nogometnu loptu i to je izvor njene sve veće popularnosti. No, ne dajte se zavarati, boca ima i svojih čari koje samo čekaju voljne igrače (upozorenje: čari uglavnom uključuju neki oblik nasilja nad vršnjacima). Također, boca je dokaz kojega se još lakše riješiti jer ona i jest otpad.

Kišobran

Još od izuma kišobrana učenici su pronalazili načine kako da zlouprijebe ovaj izum. Danas, više nego ikada prije, učenici pronalaze načine da ubiju svoju dosadu koristeći se upravo ovim izumom. To je uglavnom zato jer se proizvodnja kišobrana u prošlom stoljeću znatno razvila što je rezultiralo padom cijena. Zbog toga tradicionalno lomljenje kišobrana (kojim završavaju uglavnom sve igre kišobranom) više nije problem. Kišobran se uglavnom koristi za simulacije borbe od bezumnog predhistorijskog tabanja preko srednjovjekovnog mačevanja pa sve do modernih strateških simulacija ratovanja.

Kišobran + boca

Nedavnim ustankom iz pepela hrvatskog hokeja te njegovim ponovnim oživljavanjem, oživjela je i njegova učenička inačica. Hokej na parketu je jednostavan – sve što vam je potrebno su obuća s izlizanim đonom, kišobran i boca. Po parketu se klizete s kišobranom umjesto palice i pritom pokušavate ugurati bocu u protivnički gol. Tako su učenici dali svoj doprinos oživljavanju ovoga plemenitog sporta.

Sve ostalo

Učenikov um je um u razvoju. Stoga je učenik spreman izraziti svoju kreativnost na najrazličitije načine, koji uglavnom uključuju glupiranje s bilo čim što mu dođe pod ruku. Upravo ovdje dolazi do

izraza jednostavnost učenika, koliko mu je malo potrebno za sreću. U ovom se području razvijaju neki novi revolucionarni koncepti. Između ostalih to su šetanje omiljenoga školskog pribora, zračni hokey pernicom te smiješni načini iskorištavanja zaboravljenoga hamera. Šetanje školskog pribora novi je sport. Za njega vam je potrebna jedna vezica za cipele, komad školskoga pribora i zamišljeni ljubimac. Za sve one koji nikada nisu imali ljubimca, učenici imaju zamjenu koja nije zahtijevna i neće umrijeti ako je ne nahranite, školski pribor! Zračni hokey je kreacija dva bolesna uma koja su primijetila da se one bijele ploče mogu okrenuti u vodoravni položaj i da se „niske“ pernice odbijaju o rubove. U ovu kategoriju ubraja se i mrcvarenje biljaka, ali to je sadistički i o tome neću pisati bez obzira koliko je to neobično zabavno učenicima.

Profesori nemaju razumijevanja

Da ljudi ne bi išli ukolo i govorili kako su sve ovo trabunjanja ne-suislog žuto publicističkog uma pokupio sam i nekolicinu izjava od svih strana impliciranih ovim tekstom, a to su redom pojavljivanja u tekstu: spremačice, neutralni učenici, učenici igrači, stariji, to jest ozbiljniji (u redu je smijati se ovoj izjavi) učenici i na kraju profesori. Pažljivom filtracijom izabrao sam izjave koje najbolje opisuju stav pojedine skupine. Iz određenih razloga koje ne moram napominjati odlučio sam anonimno objaviti izjave.

Na pitanje što ona misli o ovom obliku kreativnog izražavanja teta spremačica je odgovorila: „*Najdraže su mi one igre u kojima se napravi najveći nered, koje tako lijepo prikazuju opći nedostatak kulture i nepoštivanje tuđeg vlasništva.*“ Moram li uopće istaknuti potporu koju učenici dobivaju od spremačica?

Sljedeći se na redu za rešetanje našao učenik neutralac (onaj koji ne sudjeluje aktivno u igrama, ali voli gledati kakao se drugi ozljeđuju), a njegovo skromno mišljenje jest: „*To nikom ne šteti i zabavno je drugima za gledat ... osim kad nešto ne unište*“, zadnji dio ovog citata si sami protumačite jer ja nisam siguran je li učenik mislio da je ne-

dostatak uništavanja dobar ili loš. Naravno morao sam uzeti i izjavu od samih igrača. Kapetan jedne učionočno nogometne ekipe izjavio je sljedeće: „Profesori su po ovom pitanju prestrogi, trebalo bi biti više tolerancije, učionice su velike i u njima ima dosta mjesta, ionako niko nikad nije strado osim par prozora.“ Veoma rječito s obzirom na to da je igrao dok je davao ovu izjavu. Sada naravno dolazi i izjava seniora, onih mudrijih: „To je oblik reakcije, bolje to nego droga.“ Dubokoumno, zar ne? Šlag na kraju izjava je profesora: „Treba ih sve zatuć!“

Što smo naučili iz ovoga teksta? Da je učenik zapravo samo velika beba koja će, bez obzira na to što mu date (ili ne date) pronaći način kako da se jako dobro zabavi. Svi učenici koji se osjećaju inspirirani ovim tekstom, mogao bih vas upozoriti da učeničke kreacije uglavnom završavaju bolno po učenike, ali ja to neću učiniti jer ja sam učenik neutralac.

Domagoj Blažević, II. razred

Isusovačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Osijeku, Osijek
Voditeljica: Vera Bilandžić

Čovjek čije riječi imaju dostojanstvo

Poznati hrvatski pjesnik Stjepan Lice održao je u Dubrovniku u Dvorani pape Ivana Pavla II. književnu večer pod nazivom Ima li riječ svoje dostojanstvo? Publika je uistinu uživala u nadahnutoj interpretaciji pjesnika i njegove supruge.

Gosti programa bili su učenici naše škole koji su pjesmom razveselili prisutne. Druženje se nastavilo i nakon književne večeri. Pjesmi i smijehu nije bilo kraja. Spontano smo zapjevali kraj Onofrijeve fontane. Pridružio nam se i pjesnik sa svojom obitelji. Doznali smo da mu je taj dan rođendan pa smo pjesmom željeli počastiti slavljenika. Pjevajući dubrovačkim ulicama, razveselili smo mnoge ljude. Sljedećeg jutra druženje smo nastavili u našoj školi. Pjesnik nas je opet

oduševio svojom poezijom i ispričao zanimljive zgode iz djetinjstva. Zrnca mudrosti prenio je i na naše roditelje jer je sa suprugom održao duhovne vježbe. Druženje s obitelji Lice svima nam je ostalo u ugodnu sjećanju. Puno toga smo naučili, iskreno se smijali i zabavljali.

O riječima, pjesnicima i pjesništvu...

U četvrtak ste održali književnu večer pod nazivom *Ima li riječ svoje dostojanstvo?* Govorili ste o riječima i o evanđelju. Koje značenje riječi imaju za vas? Na koji vas način one ispunjavaju? Imaju li riječi uistinu svoje dostojanstvo?

Naravno da riječi imaju svoje dostojanstvo, zapravo mi smo ti koji riječima dajemo dostojanstvo. Mi produbljujemo njihovo značenje ili ih činimo plitkima. Riječi rastu iz nas i njihovu vjerodostojnost pokazujemo svojim postupcima. One su odraz našeg života!

Pjesništvo kao i svaka umjetnost povezuje ljude. Pjesnik i čitatelj pronalaze se u istim stihovima. Doživljavate li vi pjesništvo kao zajedničko dobro? Kako se osjećate kada čitatelj pronade utjehu u vašim stihovima?

Pjesništvo je dar. Ono je zajednička baština koju treba njegovati i prenositi na mlađe naraštaje. Zahvalan sam što moje pjesme mogu pomoći drugim ljudima.

Kršćanske vrijednosti treba svjedočiti životom. Obiteljske su proslave radost zajedništva.

U Hrvatskoj se 90% stanovništva izjašnjava katolicima, no malo je onih koji to uistinu jesu! Što mislite o poziciji kršćanskoga intelektualca danas?

Evanđelje hrani dušu. Nije važno je li čovjek školovan, već živi li uistinu kršćanski! Kršćanski intelektualac ima posebnu odgovornost

- njegova škola pomaže mu poučiti druge. Svaki katolik ima odgovornost živjeti ispravno, kršćanski. Ako se o toj odgovornosti samo govori, a ne živi je se - naš život postaje samo loš privid.

Svoje ste pjesme interpretirali sa suprugom. Izgledalo je kao da Vaša supruga u potpunosti razumije Vaše pjesme i doživljava ih kao svoje! Danas se u Hrvatskoj raspadne svaki treći brak! Što mislite o braku? Imate li savjet za mlade bračne parove?

Brak je najbolje što mi se dogodilo u životu. Ako je moja supruga sretna, sretan sam i ja. Ako je brak neuspješan, čovjek živi laž. Imati bračni, obiteljski mentalitet, ključ je uspjeha. Najvažnije je posjedovati „kućnu istinu“. Sve kreće iz obitelji! Ako čovjek u svojoj obitelji nije zadovoljan i potpun, neće biti sretan ni izvan nje.

Ovdje ste proslavili rođendan. Možete li nam reći na koji ga način volite proslaviti?

Što se srcem slavi, slavi se kod kuće. U listopadu je moj rođendan te rođendan moje supruge i sina. U listopadu nam je godišnjica braka kao i našem sinu! Okupila se obitelj i sve smo to zajedno proslavili! Kada se vratimo u Zagreb, nastavit ćemo sa slavljem! Neki ljudi kažu da se rođendan slavi do onog broja koji je isti kao broj vaših cipela. Ja se s tim ne slažem i slavim i dalje!

Posjetili ste našu školu i družili se s nama. Druženje smo proveli u pjesmi! Izrazili ste želju da Vam otpjevamo koju pjesmu Dubrovačkih trubadura. Iako je Dubrovnik sam po sebi poseban grad zbog svoje arhitekture, zemljopisnog položaja i povijesti, što mislite o njegovoj glazbi i glazbenicima?

Dubrovnik je jako puno učinio za glazbu. Njegova glazba i umjetnici zaista su posebni. Ibrica Jusić, Bucu i Srđan te Dubrovački trubaduri za mene su posebni. Tri dana prije rođenja našega sina odveo sam suprugu na koncert Ibrice Jusića u Zagrebu. On je poseban jer se jedini usudio pjevati pjesme Vice Vukova kada je to bilo zabranjeno. Ako sam u životu igdje bio više puta, onda su to koncerti Ibrice Jusića.

Čitati knjige ili gledati filmove – pitanje je sad?

Danas smo, nažalost, svjedoci sve češće pojave loše književnosti pa i glazbe. Što mislite o današnjoj književnosti? Imate li uzore u starijoj hrvatskoj ili svjetskoj književnosti? Što volite čitati? U čemu se pronalazite, naravno osim u svojim pjesmama?

Sve volim više čitati od svojih pjesama. Ne trebam ni reći da najviše volim čitati evanđelje. Jako mi je draga franjevačka literatura. Od pjesnika mogu izdvojiti Halila Džubrana i Roberta Fulghuma. Nedavno sam pročitao knjigu za mlade *Dar kao ni jedan drugi* i jako mi se svidjela. Iako danas postoji puno rekao bih ne tako dobrih knjiga, mislim da će dobrih pisaca i knjiga uvijek biti. Što se tiče glazbe – postoji toliko predivne glazbe. Naravno, danas postoje glazbenici koje zaista ne mogu razumjeti, no kao i u književnosti - uvijek će postojati dobra i loša glazba i dobra i loša književnost.

Zašto je mladima draže pogledati film ili slušati glazbu nego čitati knjige?

Jednostavnije je pogledati film no kada ga pogledaš, oduzme ti maštu jer ne možeš određene situacije zamisliti na svoj jedinstven način. Kao mali čitao sam puno knjiga i zamišljao sam da se njihove radnje odvijaju u mom dvorištu. Čekao sam kada će Indijanci proviriti iza grma u mom dvorištu. U knjigama se uvijek može naći ono što ne postoji u filmu, samo je potrebno čitati s maštom.

Kakve dojmove nosite iz našega grada i naše škole?

Mogu reći da sam oduševljen. Jako mi je drago što ste pristali poći s vašom profesoricom zapjevati onoj gospođi pod prozor. Smatram da je za to trebalo puno hrabrosti i to nije mala stvar. Moja supruga i ja oduševljeni smo vašom pjesmom, no posebno nam se svidio Marko Vukić. Mladić je uistinu poseban i zabavan.

U Dubrovniku sam bio više puta. Dubrovnik je prelijep grad. Dalmatinski gradovi su posebni i ne možete vidjeti takvo što nigdje drugdje na svijetu.

Nadam se da ćete nas ponovno posjetiti!

Naravno da hoću. Bit će mi drago.

Petra Herco, II. razred

Biskupijska klasična gimnazija Ruđera Boškovića s pravom javnosti, Dubrovnik
Voditeljica: Mirjana Žeravica

Prepisivanje je u našim školama uobičajena pojava – neki učenici troše više vremena na izradu šalabahtera nego što bi im trebalo da nauče isto gradivo

Tko umije, njemu bolje

Prepisivanje i varanje na ispitima staro je koliko i sama škola. Dakako, postoje razlike između učestalosti i „tehnika“ prepisivanja u prošlosti i danas. Prije tridesetak godina profesor ili nastavnik predstavljao je autoritet kojega su uvažavala i djeca i roditelji. U takvim društvenim okolnostima rijetko bi djetetu palo na pamet prepisivati za vrijeme ispita. Danas su pak drugačija vremena. Profesor mladima više ne predstavlja osobu koje bi se trebali bojati. To je s jedne strane posljedica današnjeg položaja profesora u društvu u kojemu oni više ne predstavljaju veliki autoritet. S druge strane, društveno je općeprihvaćena činjenica da ni teži oblici „varanja“ nisu u potpunosti neprihvatljivi. Odnosno, čak se i više cijeni onaj tko se zna bolje snaći. Stoga nije ni čudo što prepisivanje doseže svoj vrhunac i dovodi u pitanje svrhu i cilj znanja, a time i rada uopće.

Prepisuju gotovo svi, osnovnoškolci i oni malo stariji. Razlika je

jedino u tome što učenici srednjih škola imaju malo više „iskustva“ te poznaju više načina prepisivanja kojih su se dosjetili tijekom godina školovanja pa su vjerojatno i uspješniji u tome. Naravno, od prepisivanja nije imuno ni visoko školstvo.

Istraživanje jednog američkog sveučilišta pokazalo je da većina učenika prepisuje zato što ne ulažu dovoljno napora u učenje. Oni nisu nesposobni za učenje nego se jednostavno ne trude dovoljno ili ne počnu učiti na vrijeme pa ne mogu dovoljno brzo zapamtiti veliku količinu informacija. Anketa je pokazala da postoje tri tipa učenika, odnosno da postoje učenici s tri različita stava o prepisivanju. Prvi su oni koji stalno prepisuju, to jest smatraju da je prepisivanje potpuno opravdano ako će im pomoći da dobiju veću ocjenu. Drugi pak nisu veliki pobornici prepisivanja, ali prepisuju ponekad ako nisu stigli naučiti ili ako gradiva ima previše ili je preteško. Postoje i učenici koji strogo osuđuju prepisivanje kao način na koji se nepošteno dobiva veća ocjena koja nije pravo mjerilo znanja i na taj se način omalovažava učenike koji stvarno nauče zadano gradivo.

Profesori se slažu u mišljenju da prepisivanje treba spriječiti. No, iako složni u namjeri, ne dolaze svi istim sredstvom do cilja. Neki profesori strogo provode kontrolu nad učenicima i gotovo je nemoguće prepisivati na njihovom satu pri pisanim provjerama znanja, dok drugi idu linijom manjeg otpora i dopuštaju učenicima prepisivanje kako bi sebi olakšali posao.

U skladu s tim, učenici primjenjuju razne oblike prepisivanja. Kod tzv. blagih profesora većina se učenika ni ne trudi nešto naučiti jer je jednostavnije napraviti takozvani šalabahter ili neku drugu vrstu sredstva za prepisivanje i s manje truda postići isti cilj. Mnogo je oblika šalabahtera kojima se učenici koriste. Najrašireniji su dobri stari odgovori na papirićima koje je moguće umetnuti u džep, pernicu ili ih zalijepiti na klupu. Učenička mašta nema granice pa su tu i odgovori umetnuti u kutije šibica, zalijepljeni na podlakticu ili nogu, ispisani voodootpornim markerom na ruku, sitno napisani u kutu školske ploče, bilježnice i knjige otvorene ispod stola... Jedna se profesorica

sjeća jogurta na klupi oblijepljenog šalabahterom i selotejpom, papi-rića u šalu oko vrata, u kapuljači učenika u klupi ispred, u zavjesi na prozoru... Naravno, ne smijemo zaboraviti izdašnu pomoć tehnike pa učenici kod neopreznih profesora imaju pomoć na mobitelima, računarima, a oni duže kose i u zadnjim klupama, slušalice u ušima. Prepisivanje više nije pojedinačni pothvat pa se često odvija dobro uigranim znakovima i taktikama u kojima sudjeluje više učenika, a ponekad čak i cijeli razred, poput male zločinačke organizacije! Možda se neke sada čini da ovo i nije trebalo napisati jer će neki učenici naučiti nove metode, a neki se profesori začuditi ovako raširenim nedopuštenim djelatnostima i postrožiti nadzor. No, ne bojte se! Na internetu čak postoje razne stranice posvećene savjetima za bolje prepisivanje, a učenička je mašta neiscrpna!

No, nije prepisivanje tako rašireno i prihvaćeno svugdje u svijetu. U nekim je zemljama pojam šalabahtera potpuno nepoznat (ako ne vjerujete, provjerite na internetu!). Učenicima ne pada na pamet da bi nešto prepisali jer se to smatra prekršajem i posljedice su vrlo ozbiljne, a u nekim su školama i učionice pod video nadzorom. Pogađate, u tim je zemljama bar upola manje obveznih predmeta nego kod nas i upola manje učenika u razredu.

Slažem se s činjenicom da su naši programi preopširni i da ih je previše, ali isto tako svjedoci smo da jedan dio učenika i to savladava svojim trudom i upornošću. A zar nisu baš to poželjne osobine koje bi trebale krasiti mladog čovjeka, odnosno, budućeg radnika koji će ponijeti naše društvo prema napretku?!

Matura se oduvijek smatrala ispitom zrelosti. Hoće li učenici prepisivači na državnoj maturi, koja se odvija u strogo kontroliranim uvjetima, uspjeti pokazati znanje ili „znanje“? Je li nekoliko mjeseci dovoljno za nadoknađivanje izgubljenog vremena? Ili će i za tu priliku osmisliti poseban način prepisivanja? Možda je taktika već razrađena...

Spretni prepisivači mogu postići visok uspjeh, ali postavlja se pitanje njihovog stvarnog znanja. Koliko su takvi učenici kompetentni

kao budući radnici? Postavlja se i pitanje morala. Hoće li takav način postizanja uspjeha zadržati i kao odrasle osobe? Biste li voljeli da vas liječi liječnik koji je dobar dio svog obrazovanja “pokupio” sa šala-bahtera?

A tek ekonomist, graditelj, arhitekt, učitelj... ili bilo tko drugi!

Govori se da težimo postati zemlja znanja. Meni se čini da se ono ne cijeni previše. Puno toga bi se trebalo mijenjati da se stvore uvjeti u kojima će jedino mjerilo uspjeha biti znanje i sposobnost. Onda će i prepisivanje biti manje rašireno ili ga neće ni biti.

Petra Kozjak, II. razred

Gimnazija Petra Preradovića, Virovitica

Voditeljica: Zdenka Kos

Deset dana u Indiji

Dođoh, vidjeh, zavoljeh

Putovanje koje je zaljuljalo sva moja osjetila, kao i svijest o samoj sebi

Kad mi se prošle veljače ukazala prilika da uz svoju majku duhovno razvijenije svijesti posjetim Indiju, nije mi trebalo dva puta reći. Moja se majka, kako kaže, u potrazi za mirom i duhovnošću, prije 15-ak godina počela baviti jogom. Prateći je od djetinjstva, u svojem sam burnom razdoblju odrastanja postala njen suputnik nastojeći otkriti što to sve nudi mistična Indija.

Vrtlog osjetila

Prvi susret s Indijom bio je šok za sva osjetila. Vrućina delhijskog asfalta ne daje puno vremena za prilagodbu. Mirisi su vrlo su intenzivni i nimalo ugodni, što je začuđujuće za zemlju iz koje potječu mirisni štapići, buka je zaglušujuća, a u dva sata travanjske noći vrućina je doslovno opipljiva.

Iz Delhija smo krenuli sjeverno u državu Uttar Pradesh uz sumnjivo drndanje autobusom koji je meni više sličio na staru kutiju potr-ganih vrata, socijalnih sjedalica i bez klime.

Smeća je bilo svuda. I ljudi je bilo svuda; ležali su na pločnicima uz cestu, travnjacima, klupicama, pa i nasred ceste. Neki su bili budni i čuvali djecu u krilu, a neki spavali. Zapitala sam se koliko je bezbrižan taj san. Naš put od dvjestotinjak kilometara potrajao je oko 7 sati.

Uz upoznavanje svih blagodati indijskih autocesta koje nalikuju našim seoskim putovima, preklinjući sjedanje na prvo sjedalo, osvijestila sam i značenje pojma „sveta krava“. Promatrala sam kontraste kontroverzne Indije: tone smeća uz dućan sjajnih izloga, benzinska postaja s uređenim vrtom u engleskom stilu pokraj kartona koje su dom višečlanim obiteljima, štandovi blještećih reklama za Pepsi pokraj starog Hindusa koji sjedi na automobilskim gumama i puši, dok mu koza žvače nogavicu.

Stajemo na benzinskoj postaji. Sunce se diže, temperature postaju nepodnošljivije, i izlazim iz autobusa. Nekoliko metara od mene stoji velika grupa Hindusa. Svi od reda bulje u mene pa naprežem mozak i sjetim se da ovdje raspuštena kosa ima svoju simboliku. Žena raspuštene kose ovdje je – prostitutka. Brzo vežem rep i vraćam se u autobus.

U podnožju Himalaja, gdje su *Beatlesi* sjedili ponavljajući mantr

Znojni i zgrčenih trbušnih mišića stižemo u Haridwar, grad blizu Himalaja koje prati tok Gangesa, jedno od 7 najvažnijih svetih mjesta u Indiji. Svakih 12 godina tu se odvija *Kumbh Mela*, duhovni festival tisućljetne tradicije koji privlači hodočasnike, posvećenike i turiste. Oni postavljaju kampove i šatore, a neki spavaju i na goloj zemlji. Skupljaju se na obalama Gangesa i izvode ritualna kupanja kako bi 'isprali' svoje grijeh e i postigli *mokshu*, potpuno oslobođenje od patnje uzrokovane krugom rađanja i smrti.

Haridwar je najveći grad ovoga okružja, a nešto sjevernije uz tok Gangesa nalazi se Rishikesh, posljednja postaja za hodočasnike koji se spremaju na Himalaje. Ovamo dolaze Indijci i studenti iz cijelog

svijeta na studij joge i sanskerta. Poznat po predivnim plažama bijeloga pijeska uz obale Gangesa, nepostojanju mesa i alkohola, grad su ipak proslavili Johnny, Paul, Georgie i Ringo kad su 60-ih tu boravili sa svojim guruom.

U Haridwaru je nemoguća gužva – dan procesije je. U procesiji su tišuće *swamija* i *sadhua*. Te su se osobe odrekle svjetovnog života i svega materijalnog zbog posvećivanja života bogu. *Swamiji* su dosegli stanje neovisnosti o materijalizmu i svoje znanje prenose dalje. Simbolički nose narančasto. Pretežno su Indijci, a među *sadhuima* ima i drugih naroda. Oni teže doseći tu razinu svijesti i, odjeveni u narančasto i bijelo, žive po određenim pravilima i tako ističu svoju želju, predanost i dostojnost. Prelaze kilometre Indije do centra Haridwara.

Otvorenje je ovogodišnje *Kumbh Mele*, i imam priliku biti uz grupu svjetski poznatog *mahamandaleshvara* (*swami* izabran kao nositelj tradicije hinduističke spiritualnosti). Prelazimo most i stižemo do centra gdje se izuvaju cipele. Hodam bosa po mokrim bijelim pločicama, vrelim od dnevnog sunca, posklizujem se, pokušavam raščistiti zbrku u glavi, i najteže – ne izgubiti se. Začudena sam ljudima oko sebe i željom koja isijava iz svi njihovih pokreta – svatko želi doseći svetu rijeku. Primjećujem sve slojeve i kaste, *swamije* i njihove posvećenike, *naga*-babe, tj. *sadhue* koji su se odrekli odjeće, tijelo im je prekriveno pepelom, a oko vrata je *mala*, ogrlica s 108 drvenih kuglica koje se broje u meditaciji. Pitam se kako bi taj minimalizam funkcionirao na Zapadu. Ne stižem razmišljati; masa me nosi dalje do same obale zelene rijeke. Da bi svrha hodočašća bila ostvarena, potrebno je nekoliko puta uroniti glavu u rijeku. Zaranjam prvi put, drugi put, treći..., ne shvaćajući u potpunosti što se događa. Znam samo da sam sudjelovala u jednom od najsvetijih drevnih obreda.

Riža, kantice i mir u zraku

Trebalo mi je nekoliko dana prilagodbe na Indiju. Izazov je bio prelazak iz traperica i tamnih boja u japanke i dimije, tunike i šalove, svijetle i pastelne nijanse. Nakon preispitivanja logike nošenja toliko

odjeće na 50°C u hladu, odlučila sam pokušati i zaključila: Indijci su vrlo pametni. Oduševila me i indijska hrana: *sabji* (razno kuhano povrće), *caddi* juhe (ljute juhe s jogurtom), *chapati* (beskvasni indijski kruh) i *ladu* (indijska čokolada) bili su izvrsni, a čili je svakom jelu davao još bolji okus. U restoranima stranci se često prejedu jer ne znaju da poslužitelja hrane moraju zaustaviti ostrim zamahom ruke i riječju *bas* (dosta); tanjur je uskoro prepun, a ostavljanje hrane smatra se velikom uvredom. Reagirali su i naši razmaženi europski organizmi izazvani egzotičnošću hrane ili nehigijenskim načinom pripreme, pa sam do kraja putovanja razočarano jela rižu i banane.

Održavanje higijene tijela posebna je misija. Tuševi ne postoje, postoji voda u bunarima i rijekama, postoje kanticama, postoji polijevanje kanticama.

Unatoč riži i kanticama, Haridwar i okolni gradovi općinili su me. Budenje u četiri ujutro jer ne možeš spavati, sa svih strana žamor, neprekidno pjevanje mantra. Odlazim na jutarnje polijevanje kanticama, pa sjedam na topli pijesak uz rijeku. Indija kao da nikad ne spava, već od zore osjeća se život. Usprkos tome vlada neopisiv mir, kao da je vrijeme stalo. Promatram ljude dok obavljaju ritualna kupanja, a blizu mene 3 nakićene Indijke pjevajući peru odjeću na rijeci. Uz njih trčkaraju 2 dječarca. Prilaze mi, pa se uz smijeh trkom udaljavaju. Toplina ovog naroda nevjerovatna je. Ljudi koji nemaju praktički ništa u sebi nose toliku vedrinu i želju za životom, jednostavnim kakav on zapravo i jest. Bilo da si prijateljski raspoložen prema njima, ili se ljutiš, urlaš, oni se samo mirno smiješe i dobroćudno sklapaju ruke. I ponekad *žicaju* koju rupiju ili cigaretu.

Vraćam se!

Stigavši u Delhi, dane koristim za lutanje. Prekrasne građevine, dijelovi zatvoreni za strance, osim ako ne želiš ostati bez kojeg vitalnog organa, kako nam govore taksisti, brojni kafići –stereotipni, puni stranaca i droge...

Zavoljela sam Delhi, a Indija mi se uvukla pod kožu. Shvatila sam da moja priča ovdje ne završava, ona se tek počinje pisati. Oprašta-

jući se s Indijom poželjela sam da me idući put dočeka ista kao što je sada – neobična, glasna, komplicirana i predivna.

Tajana Kosor, III. razred

Gimnazija Čakovec

Voditeljica: Zlatka Grahovec

Kafka na grčki način

U svakoj se generaciji barem jedan učenik tijekom maturalnog putovanja dobro upozna s vještinama lokalnih džeparoša. Tek tada, na žalost, sva upozorenja roditelja i profesora kojima nas danima dobronamjerno ‘bombardiraju’ uistinu ozbiljno shvatimo.

Jedan pogled na prazni naslon stolice u atenskom McDonald’su, na kojem je do maloprije stajala moja torba, bio je dovoljan da shvatim kako ona ‘to se meni ne može dogoditi’ često nije istinita.

Jezične barijere

Nakon što je nečiji prijedlog da me prošvercaju natrag u Hrvatsku bio jednoglasno odbijen, preostala nam je jedino borba s grčkom birokracijom. (Da smo znali što nas čeka, nisam sigurna da ga ipak ne bismo usvojili!) Umjesto tradicionalne grčke večere uz tradicionalnu grčku glazbu večer sam provela u policijskoj postaji u društvu vodiča koji je bezuspješno pokušavao objasniti policajcima što se dogodilo. Željela sam biti korisna povremeno se ubacujući u konverzaciju riječima poput „stolen“ ili „report“, ali svakome tko je ikada bio u Grčkoj jasno je da je ovaj moj pokušaj odraz čiste djetinje naivnosti jer Grci uglavnom ne razumiju engleski jezik. Negdje oko 23:00 konačno sam ipak u ruci držala taj dragocjeni dokument-potvrdu da mi je ukradena torbica s novčanikom i putovnicom. Možda se ipak vratim kući legalno i na vrijeme!

Operacija 'Putovnica'

Sljedeći je korak bio odlazak u hrvatsko veleposlanstvo koje se, pogađate, nalazi na sasvim suprotnom kraju grada. Ipak, osnaženi sinoćnjim uspjehom, razrednica, vodič i ja ne gubimo volju. Osim toga, što je 30 km udaljenosti? Nakon vožnje autobusom, tramvajem i metroom te 20-minutnog pješačenja na + 30 stupnjeva C napokon smo se našli pred traženom zgradom. Vrata nam je otvorila ljubazna, ali ne pretjerano zainteresirana zaposlenica. Rekla nam je da za izdavanje potvrde koja ima vrijednost putovnice trebamo 85 eura (uplatiti u banci koja je udaljena svega 10-ak minuta hoda) te dvije fotografije (fotograf se nalazi blizu, svega 10-ak minuta hoda, ali u drugom smjeru u odnosu na banku). Nakon obavljenog posla gotovo smo se četveronoške dovukli do zgrade veleposlanstva. Nismo više međusobno pričali. U nekom čudnom stanju čekali smo djelatnicu koja je, vjerojatno preplašena našim izrazima lica, 'imala posla u drugoj kancelariji'. Nakon nekog vremena, kad su hlad, klima-uređaj i hladna voda učinili svoje, spremno smo upitali djelatnicu što bi bilo da nismo imali novac koji nam je trebao. Ljubazno je odgovorila kako bismo imali pravo na jedan besplatni telefonski poziv u domovinu. Dakle, mogli bismo nazvati nekoga da nam na najbrži mogući način pošalje/uplati potrebni iznos. I to je sve! Dok novac ne stigne, morali bismo se snaći sami! Svi smo se složili (čak i djelatnica!) kako je to smiješno malo, apsurdno, ali 'to vam je tako'. Nakon pola sata i još nekoliko potpisa i ovjera uputili smo se u hotel s dva spasonosna papira u ruci. Pardon, u zatvorenoj, pozorno čuvanoj torbici.

I odjednom se sjetih Kafke!

Martina Blažević, IV. razred

I. gimnazija, Split

Voditeljica: Svjetlana Volarević

Razgovor s Katarinom Brajdić

Novi korak u život

Katarina Brajdić, učenica 2. razreda kemijskog tehničara naše škole, 9. svibnja 2010. teško je stradala u prometnoj nesreći nakon koje joj je amputirana lijeva noga. Te nedjelje život joj se iz temelja promijenio. Sedamnaestogodišnja djevojka hrabro i odlučno nastavlja svoju životnu borbu ne dopuštajući da joj nesreća uništi mladost i sreću.

Možeš li nam ispričati što se dogodilo tog kobnog 9. svibnja?

Bila sam kod bake u Slunju. Sa sestričnom sam otišla prijatelju na rođendan. Bilo nam je super. Cijelu smo se večer dobro zabavljali, pjevali i plesali. Oko 2 sata ujutro po nas je došao moj ujak. Stali smo na parkiralište ispred bakine kuće. Otvorila sam vrata auta i iskoračila lijevom nogom van. U tom sam trenutku začula strašnu škripu kočnica i osjetila jak udarac. Počela sam vrištati od bolova. Ubrzo je došla hitna. Kao da se sve zbilo u djeliću sekunde, kao da sam sve to sanjala...

Kako si se osjećala kada si saznala da ćeš ostati bez noge?

Pa... ja sam dva dana bila u komi. Kada sam se probudila, nisam uopće znala gdje sam. Došli su doktori i počeli mi pričati neke ratne priče, kako je puno ljudi stradalo, kako su mnogi ostali bez dijelova tijela... Odmah sam shvatila o čemu se radi. Bilo je teško, neopisivo teško. Nema tih riječi kojima bih mogla opisati svoje tadašnje stanje. Šok, nevjerica, bol, očaj... i, naravno pitanje, zašto baš meni... Sjećam se da sam dva sata bez prestanka plakala. Ali, ne znam... smogla sam snage... suočila sam se sa svim što mi se dogodilo i što će se tek dogoditi. Svjesna sam da danas ne bih bila živa da sam u tom trenutku u potpunosti izašla iz auta. Dakle, živa sam i idem dalje.

Kad zaklopim oči, vidim rotirku hitne pomoći

Na tebe je golfom naletio mladi, dvadesetogodišnji policajac. Je li te posjetio nakon nesreće?

Ja njega poznajem iz viđenja. U zavoju je izgubio kontrolu nad autom jer je prebrzo vozio, ali i bio pod utjecajem alkohola. Policija je utvrdila da je imao u krvi 1,42 promila alkohola. Nakon nesreće vidjela sam ga dva puta. Prvi put u jednom kafiću u kojem sam bila s prijateljicama. Sjedio je dva stola dalje i kada me je vidio, okrenuo je glavu. Kada smo se drugi put sreli, prišao mi je. Bio je pijan. Rekao mi je da ne može spavati. Što mu na to odgovoriti? „Ni ja ne spavam već četiri mjeseca, nauči s time živjeti“, nekako sam promrmljala kroz zube.

Teško ti je zaspati? Imaš noćne more?

Svaki put kad zaklopim oči, vidim rotirku hitne pomoći... Nije lako...

Dugo si bila u bolnici...

Da, bilo je to dugo vrijeme. Stalno mi je netko dolazio. Naravno roditelji, rodbina, prijatelji... Ubrzo nakon nesreće posjetili su me razrednica, ravnatelj i psihologinja. Poklonili su mi laptop i jako me razveselili. Ha, ha, čak sam ubrzo na njemu napisala i dvije lektire, referat i test iz matematike. Razrednica mi je često dolazila i pomagala da nadoknadim gradivo, a svaki je dan bila u kontaktu s mojom mamom. Najviše me dirnula grupa na Facebooku koju su samo šest sati poslije nesreće osnovali moji prijatelji. Zove se „Podrška Katarini... uz tebe smo, anđele...“ Danas grupa ima oko 20 000 članova iz cijeloga svijeta. Nekako mi je to bila najveća sreća i podrška u tim teškim danima.

Sretna sam što idem u ovu školu

Četiri mjeseca poslije nesreće naša je škola organizirala koncert pod nazivom „Pomozimo Katarini“. Jesi li se iznenadila?

Već sam u lipnju znala da škola namjerava organizirati koncert, a da će prihod ići za nabavku nove proteze. Mnoge su udruge i dobri ljudi uplaćivali iznose kako bi nam pomogli. Svima im od srca zahvaljujem. Proteza koju smo naručili jedna je od najboljih modela u svijetu. Prikupili smo dovoljno novca da je kupimo i da mogu nastaviti s kvalitetnom stručnom terapijom. Ljudi iz tvrtke Otto Bock, preko koje smo je naručili, obećali su mi da ću postati njihova manekenka ako prva u Europi dobijem tu protezu, ha,ha. Rekli su mi da će izgledati kao prava noga, a meni je najvažnije da ću moći normalno savijati koljeno i hodati po stepenicama jer mi je to sada s ovom protezom jako teško. Da, moja je škola za mene 22. rujna organizirala prekrasan koncert. To ću pamtit dok sam živa. Bilo mi je jako lijepo i odlično sam se zabavila. Žao mi je samo što se nisam mogla više kretati. Svi su se bojali da se slučajno ne spotaknem i ne padnem. Atmosfera je bila odlična. Bila sam jako uzbuđena zbog svega, a najviše kad sam se morala popeti na pozornicu i „održati“ govor zahvale. Danas mi se čini da je to sve izgledalo pomalo nespretno, ali su me ljudi oko mene ohrabrivali pa je tada sve bilo lakše. Tarik i Rene bili su izvanredni, Kim, s kojom idem u školu, prekrasna, a Bojan, Juraj i Vilibald neponovljivi. Naravno, najviše me oduševio Tony Cetinski. S njim sam i otpjevala jednu pjesmu. Sretna sam što idem u školu koja mi toliko puno pomaže i u kojoj su mi svi velika, velika podrška.

Kako danas napreduje tvoja rehabilitacija?

Vježbe imam svaki dan. Učim hodati bez štaka, bez, kako sam ih ja nazvala, svoje Zdravke i Milenka, ha, ha. Nekad imam osjećaj da sam malo dijete koje pokušava učiniti svoje prve korake. Najteže mi je kada su promjene vremena jer me tada jako boli.

Moja je snaga uvijek uz mene

Kako usklađuješ obveze u školi sa svim tim problemima, terapijama, bolovima?

Zbog terapija često kasnim na prve sate ili odem sa zadnjih, ali u školi su svi susretljivi i puno mi pomažu. Ponekad kolege u razredu, u najboljoj namjeri, znaju čak i pretjerati. Stalno su, pogotovo kad sam se tek vratila, nosili za mnom stolce, nagovarali me da sjednom, da se ne umaram... ali, ja se ne dam. Nisam ja navikla sjediti. Cijeli se život bavim sportom. Pa i danas... napravim dnevno pedesetak sklekova i trbušnjaka. Ponekad zaigram i odbojku...

Sada si učenica drugoga razreda. Kako vidiš svoju budućnost?

Nemam nikakvih planova. Puštam da se stvari odvijaju kako se trebaju odvijati i nekako sve prepuštam slučaju. Jednostavno živim dan po dan. Već sam rekla da se volim baviti sportom. Dobila sam ponudu jednog prijatelja, koji je također ostao bez noge, da zaigram u jednom odbojkaškom klubu. Kada dobijem novu protezu, evo mene na odbojci, šetat ću po šumi, penjati se po stepenicama, upisati tečaj plesa...

Jako si vedra, optimistična i vesela. Otkud crpiš snagu?

Ne znam, zaista ne znam. Ne crpim je. Moja je snaga uvijek uz mene. Takva sam oduvijek bila, takva sam i danas. Iza seba sam ostavila sve one teške trenutke kada sam se osjećala jako, jako loše i kada sam se često pitala zašto sam uopće ostala živa. Nadam se da se oni neće nikada ponoviti. Pa što bih trebala? Plakati? Tugovati? Pasti u bed? Pa to onda ne bih bila ja. Ja sam izašavši tek bolnice, tri dana prije svog rođendana, otišla ravno u diskoteku. Kada dobijem novu protezu, bit će to moj novi korak u život.

Marina Gojković, I. razred

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

Voditeljica: Goranka Lazić

Gdje si?

Osvrt na neosvrtnje

Rekli su mi da napišem osvrt. O bilo čemu. Razmišljala sam o knjigama koje sam pročitala. Kopkala sam po umu u potrazi za nekim od odgledanih filmova. Tražila sam događaje vrijedne spomena, prisjećala se ljudi vrijednih divljenja. Ali ništa od toga mi se nije činilo dovoljno aktualno, baš stvoreno da bude napisano sada. Zar da se vraćam u povijest? Ili bježim u maštu? To mi nije bila namjera. I tada sam shvatila. Ono što sam tražila svuda je oko mene. Treba se samo istinski osvrnuti.

U današnje vrijeme, nažalost, daljina pogleda mnogima ostaje nepoznata i nespoznata. Zastrašujuće je koliko toga oko sebe ne primjećujemo obuzeti mislima, slušalicama u ušima ili tipkama mobitela pod prstima... Ljudi hodaju ulicom “spojeni na žice”, nervozno lupaju po semaforima da što prije dođe zeleno, udaraju po svim mogućim gumbima koji život čine bržim, u kojima svi vidimo spas. Ali što više žurimo, to manje vremena imamo. Manje vremena za bitno. Nemamo strpljenja pogledati sa strane, gledamo samo preda se, u cilj. Zašto nam onda svi oduvijek govore da sitnice čine život?

Jednom sam prilikom čula priču o tome kako je neka sedmašica tražila pomoć u pisanju putopisa. U nastojanjima da joj oslobodi maštu, profesorica ju je poticala da se prisjeti svog zadnjeg putovanja. Ispostavilo se, naime, da je to bila jedna od čestih vožnji prema istom mjestu. Na profesoričino pitanje koje su joj slike, koje su proljetale uz automobil, ostale u sjećanju, učenica nije znala odgovor. Dakako, nije bilo strašno što nije uspjela pronaći inspiraciju. Strašno je to što je odgovor na pitanje u što to onda gleda dok se vozi, bio: “Pa u mobitel!”

Ipak, najveći problem je što ljudi ne primjećuju da ne primjećuju. U pokušaju traženja podataka o ovom problemu, Google naš svemoćni pronalazi samo ekstreme. Da, uistinu je tužno da se jedan od deset korisnika mobilnog telefona već ozlijedio koristeći ga u hodu jer zbog toga nije vidio stup, automobil ili rupu na cesti, ali nitko se nije za-

brinuo što zbog tog istog uređaja čovjek ne vidi ni oblake. Ne zapaža sunce. Ne čuje pozdrave. Piše poruke radi čovjeka, ali čovjeka ne vidi. Sluša glazbu dok prolazi ulicama, a njegovi koraci su glazba. Nalazimo se svugdje, osim tamo gdje zaista jesmo. Svakodnevnica možda i nije spektakularna, ali kako će to i postati dok je ne primijetimo?

Zamislila sam se i sama (nakon što sam posramljeno odložila mp3) i zapitala se što bih prije pet minuta odgovorila da me pitaju bez čega ne mogu. Bi li to bio upravo odloženi mp3, mobitel? Možda Facebook, internet? Ili, pak, krov nad glavom, ručak, odjeća? Tko zna što bi mi prvo palo na pamet, vjerojatno je odgovor svaki put drukčiji. Ali je li ikada bio: "čovjek"?

Maja Aralica, III. razred

III. gimnazija, Split

Voditeljica: Morana Sunara

Intervju

Neka vas ne zamara što ljudi govore, važan je osjećaj kad fotografirate

O mladoj šibenskoj fotografkinji Sanji Kulušić iz Šibenika već se nadaleko čulo. Donosimo zanimljiv razgovor s njom, a u njemu ističe ljubav kao polazište svakog rada.

Sanja Kulušić mlada je i perspektivna šibenska fotografkinja. Ima svega dvadeset i jednu godinu, a već je nadaleko poznata. Samouka je, a njezin rade vrlo je cijenjen i nagrađivan. Godine 2010. dobila je nagradu „Photographer of the year 2010“. Fotografija joj je ušla u uži krug od 35 fotografija između 114 000 poslanih. Dobila je prvu nagradu za fotografiju u „Digital Photo“ časopisu. U poznatom časopisu „Nacional“ proglašena je najkreativnijom mladom umjetni-

com Hrvatske. Imala je šest skupnih i jednu samostalnu izložbu, a neobični modeli izazvali su velik interes javnosti. Sanja je inače vrlo simpatična i vesela cura, a sve što mi je bilo potrebno za ovaj razgovor, velika je doza smijeha i veselja!

Možeš li mi za početak reći otkad se baviš fotografiranjem i kako je sve to krenulo?

Fotografijom sam se počela baviti prije četiri godine kad sam sa svojom prvom plaćom kupila mali digitalni fotoaparatus namjerom da mi prošlost ne pobjegne, a da je na neki način zabilježim. Nakon toga sve je to preraslo u vrlo zanimljiv hobi.

Kakve modele voliš fotografirati i kako izvlačiš ono „nešto“ iz njih?

Modeli kojima dajem prednost zrače nečim posebnim ili imaju zanimljivo lice s pjegicama, prćasti nos, čupavu kosu i slično. To nešto što imaju u sebi najčešće samo dolazi na vidjelo jer se modeli lako opuste pred objektivom i imaju neke svoje ideje, znaju poslušati i namjestiti se pred fotografom.

Što razlikuje vrhunsku fotografiju od prosječne, je li to dobro odabran motiv, pravi omjer sjene i svjetla ili dobro uhvaćen pokret?

Vrhunska fotografija razlikuje se od prosječne u mnogočemu, najprije u samom kadriranju, osvjetljenju, situaciji, odabiru detalja, mjesta i obradi. Čak i amater, početnik može napraviti vrhunsku fotografiju, ali spontano jer je ipak potrebno vrijeme i iskustvo da se, odmah čim dođeš na neki prostor, snađeš i unaprijed zaključiš gdje ćeš i kako postaviti model ili fotografirati prirodu s određenog mjesta. Važno je i izabrati onu najbolju fotografiju koja zrači nečim posebnim.

Koje osobine mora posjedovati jedan fotograf?

Kreativnost, dobro oko, stalan osmijeh na licu, optimizam, ali i karizmu, otvorenost te puno volje, hrabrosti i strpljenja. Dobro je slušati želje modela i njihove ideje.

Tražiš li kroz fotografiju realnost ili ono što se vidi na prvi pogled?

Ono što tražim i izražavam je netipična realnost i oživljavanje nečega na drugačiji način. To je nešto što je svima vidljivo svaki dan, a opet posloženo na takav način da promatrač, čim pogleda fotografiju, zna ili pretpostavlja priču koju sam htjela podijeliti. Sve ovisi o obradi i kvaliteti slike.

Koja su tri najvažnija savjeta za uspješno fotografiranje koja možeš podijeliti sa čitateljima?

Pravih savjeta za uspješno fotografiranje baš i nemam jer sve ovisi o oku promatrača, ali za obično fotografiranje imam. To su dobro osvijetljenje, hvatanje prave emocije kod portreta, obrada fotografije koja mora pratiti prva dva pravila, a nadodala bih još jedno, a to je da su spontanost i opuštenost važni i nezanemarivi.

Možeš li komentirati zašto pojedini mediji traže od čitatelja slanje fotografija poznatih osoba u nekim situacijama? Koliko je onda važna fotografija kao umjetnost kad se sve svodi na „uhvatite“ poznatu osobu u nedozvoljenim situacijama?

To su *paparazzi* fotografije i samo su jedan od poslova koje ljudi obavljaju rutinski, svakodnevno. One ne iskazuju nečiju vještinu osim sposobnosti da se nađeš na pravom mjestu u pravo vrijeme, imaš sreće ili ti je dobar dan. Da je nešto umjetnička fotografija, vidi se odmah na prvi pogled. Gledam to na ovaj način: Je li ta fotografija dovoljno dobra da bih je držala na zidu u sobi ili eventualno na radnom mjestu? Ako je odgovor da, onda je to vrhunska fotografija bez obzira na tehniku i čistoću fotografije. S druge strane, postoje ljudi koji to ne znaju ocijeniti. Većina ima aparat i misle da su fotografi, a nemaju veze s tim. Bitna im je zarada i količina opreme. To je sasvim neka druga kategorija. Natječaji su dobra stvar jer se tako polako ulazi u svijet fotografiranja i dobra su smjernica za daljnju karijeru.

Što bi za kraj poručila onima koji su zainteresirani za fotografiranje, a ne znaju kako iskazati svoj talent?

Svi koji vole fotografiju i imaju živaca, trebali bi već sada izvaditi svoje aparate i krenuti u pohod na prirodu ili modele, s napomenom da to naprave iz ljubavi. Ništa drugo nije bitno do onog kad odabereš i obradiš fotografiju pa osjetiš ispunjenost jer je to tvoje djelo. Neka vas ne zamara što ljudi govore, važan je vaš osjećaj kad fotografirate!

Marko Plavčić, I. razred

Tehnička škola u Šibeniku, Šibenik
Voditeljica: Tatjana Gulin

Nekarte se sramet

Gorani vole svoj kraj, razumiju njegovu surovost, progovaraju na svom posebnom idiomu i čuvaju ga, sve više svjesni njegove unikatnosti i posebnosti. Jer, nije li veliki Petar Preradović u odi Rodu o jeziku rekao:

„Po njem te svijet poznaje živa,
Na njem ti se budućnost osniva.“

I vrsna etno pjevačica Lidija Bajuk na manifestaciji Goranovo proljeće podijelila je s Goranima riječi koje su, na neki način, i poanta ovog intervjua. One glase:

»Čovjek neka je svjedok onoga svijeta u kojem živi«, rekao je Hamvas, mađarski žrec zelenoga. Stoga, nekarte se sramet.»

Jer svaki Goranin u svom genetskom kodu nosi ljubav prema svom zavičaju i govoru. I sama pjesma Gorski kotare moj kaže: „Nigdje nema takvog kraja kao što ga imaš ti, a to znaju samo tvoji, samo tvoji Gorani“. Jedan od pionira u bilježenju i očuvanju goranskih običaja i jezika mladi je Delničanin Davor Grguruć – student prava, javnobilježnički pripravnik, glazbenik, književnik, kipar... Otkud taj entuzijazam i ljubav prema zavičajnom pokušali smo doznati u razgovoru s njim.

Davore, kako je sve počelo?

Imam sreću da potječem iz obitelji koja poštuje običaje i delnički dijalekt, učim i kćer tome kako bi očuvali, njegovali i poštovali svoj govor. Problem je što se godinama u školama branio dijalekt i time se polako gubio. Zbog predrasuda gotovo smo izgubili naš govor, no s vremenom sam sretao ljude iz Gorskoga kotara koji su ga ipak očuvali te su napomenuli da im je on samo koristio. Na fakultetu sam studirao s Primorcima koji njeguju i ponose se svojim čakavskim dijalektom i onda sam se iz inata posvetio dijalektu jer je poznato da se Gorani srame svog govora.

Kako to mislite?

Mnogi Gorani žive i rade u Rijeci. Rijetki u javnosti pričaju svojim govorom, a vrlo često se potpuno asimiliraju i prihvate čakavštinu.

Vaši prvi koraci?

Pošto je radio Gorski kotar „*branou*“ dijalekt, javio sam se u program Radija Rijeke te im prigovorio i tek tada su mi ponudili da napravim emisiju o *goranskih jezika i običajima*. Tako je krenula emisija „Žerjavka“. Imam sreću da mogu surađivati s osnovnim i srednjim školama, pogotovo u Brod Moravicama, Ravnoj Gori gdje učitelji i djeca vrlo marljivo bilježe lokalne govore i čuvaju tradicionalne običaje. Počeo sam surađivati s učenicima i mještanima, naišao sam na vrlo pozitivne reakcije. Etnolozi koje sam upoznao poticali su me i dodatno me informirali, jer, nažalost, znamo da Gorski kotar ima neistraženu povijest. S njima sam izmjenjivao podatke te se dodatno informirao o etno nasljeđima. No, problem je jer je to nasljeđe neiskorišteno i treba ga ponovno pokrenuti. Problem je globalizacija i previše posvećivanja modernome, a ne našem i specifičnom.

Na kojim planovima djelujete?

Osnovao sam etno-udrugu Prepelinc čiji je cilj osnivanje muzeja Gorskoga kotara jer smo sakupili 2500 tipičnih goranskih predmeta.

Iniciram i glazbene susrete Gorskoga kotara – heligonki i tamburaških sastava. Mi smo subalpska regija te su harmonikaši i tamburaši odavno poznati i prihvaćeni kao dio folklor, a ta je smotra proširila vidike tako da su se priključili i svirači iz drugih regija i zemalja te je broj posjetitelja premašio očekivani.

Koje goranske običaje smatrate tipičnima?

Definitivno Delnički pir. Prije nekoliko godina, dok sam još „hoda“ sa suprugom, pričali smo o delničkim običajima i svatovima. Njoj se sve to svidjelo te je potom kupila nošnju. Žena mi je predložila da bi se vjenčala u njoj, a to je sve povezivalo klasičnu starinsku svadbu. Nitko nije imao odgovarajuće nošnje, a i ono malo što ih je bilo u KUD-u nisu odgovarale ni izgledom ni materijalima. Uz suradnju s KUD-om nabavili smo nošnje, kočiju i zapregu pa sam napravio svoj Delnički pir. U to vrijeme sam preko udrugu objavio Laloševu knjigu o delničkom piru koja mi je pomogla. I saznao sam da nečeg sličnog na ovom području nije bilo više od 100 godina. Ta je svadba napravljena u čast precima i kao poziv da se taj običaj nastavi i da se još netko od mladih Gorana odluči na tradicionalno vjenčanje.

Kako ste mladim naraštajima pokušali približiti delnički govor?

Osnovali smo rock band Kej si kaj si i pokušali uglazbiti moje stihove na delničkom, lokvarskom i ostalim kajkavskim govorima. Tako je nastala balada Povej Franca. Trenutno snimamo u profesionalnom studiju. Ljudima s drugih područja se taj projekt izrazito sviđa. Mladi su zainteresirani za takav način izražavanja te nam često nude svoju pomoć. U bandu nas je trenutno troje, a zbog puno obaveza trenutno se ne stižem baš posvetiti bandu te ga usporavam u njegovim aktivnostima.

Spomenuli ste etno-udrugu Prepelinc? Što ona radi, čime se bavi?

Sama riječ prepelinc znači leptir. Uglavnom objavljujemo djela goranskih autora koja su na zavičajnom govoru ili bilježe običaje

goranskih krajeva. Objavljujemo monografije vezane uz goransku tradiciju. Tako smo objavili knjigu Sandre Malvić Dejounčica i Dejounčan – o delničkoj nošnji, Željka Laloša Stari ženidbeni običaji i moj roman Dan bez leptira te smo time pomogli osvještavanju Gorana o našoj povijesti.

Znači, i Vi pišete. Što ste do sada napisali?

Objavio sam zbirke pjesama „Raspukline“ i „Pogrešna vrata“, zbirku crtica Tajna krila šume za koju sam dobio Gorančicu (književna nagrada za najbolje književno djelo goranskih autora ili s tematikom Gorskog kotara op.a.). Napisao sam zbirku pripovjedaka Mačje laži i roman Dan bez leptira.

Što i kako dalje?

Volim vidjeti kada se mladi aktiviraju te na razne moderne načine promoviraju tradiciju – kroz strip, glazbu... no još mi je draže kada se zainteresiraju za mističnost naših krajeva, domaće legende, mitove, predaje. Kada sam o tome pričao s prijateljima iz drugih zemalja, čudili su se kako su ljudi općenito nezainteresirani i kako tako zanimljive priče nemaju širu publiku. Kod nas se ipak još mogu izvući zanimljivosti i podatci, samo od starih ljudi i polako dolazi 5 do 12 jer ti ljudi polako odlaze, a s njima i podatci i zanimljivosti koje su još uvijek, nažalost, neispričane. Želio bih sve te priče „uhvatiti“ i „spasiti“ od zaborava.

Kad stignete sve to – studij, posao, supruga, očinstvo, udruga, band, radio...?

Najbolje funkcioniram kad imam puno obaveza i jednostavno je to tako, ne mogu ih se odreći jer bih našao nove obaveze, no od svih sam pronašao one koje mi leže i koje me najviše interesiraju. Onda sve vodim malo po malo kao u partiji šaha, svaku figuru pomičem po malo. Imam sreće da mi okolina pomaže i da sam uporan. Teško je jer je većinom sve bilo neistraženo, ali ipak sam napravio zaista pozitivan pomak.

I, za sam kraj – Vaša poruka Goranima?

„I ono što razgaljuje sasvim, i što živo ćutim očaran do ganuća spoznaja jest jasna kako tatom ovdje nisam, već promatračem odba-
branim zavičaja...“ (Tajna krila šume, crtica Mogao bih nazvati spo-
kojstvom). Gorani, nekarte se sramet!

Matej Butigan, IV. razred

Srednja škola Delnice, Delnice

Voditeljica: Jasminka Lisac

Kulturna baština: Istra povezuje vile, štrige, Kelte i Atilu

Istra – terra magica, terra incognita

Upoznavanjem kulturnog nasljeđa do boljeg razumijevanja kul- turnog identiteta

Često se pitamo: „Kamo putovati?“

Dok kao turisti lutamo svijetom u potrazi za odmorom, zabavom ili upoznavanjem svjetskih čuda, ljepote vlastite baštine ostaju nam neotkrivene. Postajemo svjesni da je za nas idealno ono mjesto koje-
mu se želimo ponovno vraćati.

Legendfest u Pićanu

Srednjovjekovni istarski gradić Pićan sa svojim zaštićenim krajoli-
kom smješten je na brežuljku s pogledom na kotlinu iz koje se naglo
uzdiže najviša istarska planina i Park prirode Učka. Zbog različitosti
podloga lapora i vapnenca to je područje karakteristično po neobič-
nom krajoliku koji ukrašavaju potočne doline formirane u pjeskovi-
tim laporima i slojevima vapnenačkih sedimenata.

Od 2005. godine krajem srpnja u Pićanu održava se „Legendfest“,
festival narodnih priča, legendi i mitova Istre. U redovitim dolasci-

ma na „Legendfest“ osjetio sam želju, a temom festivala 2010. godine „Kelti u Istri“ dobio i prigodu sudjelovati u tom bajkovitom događaju.

Kelti osvajaju Istru

Svake godine tamo stižu umjetnici iz cijele Hrvatske i svojim umijećima sudjeluju na festivalu. S njima se mistična bića spuštaju iz svojih staništa – litica, uzdižu iz pećina, izranjaju iz jezera, jezde iz šuma i oblaka i prebivaju u Pićanu. Tada nestaje granice između stvarnosti i fantastike, a neobični se stvorovi pojavljuju iza svakog ugla. Lokalni stanovnici i animatori preobučeni u kostime vila i vilenjaka, štriga i štriguna, Kelta i vitezova vode posjetitelje na trodnevno putovanje kroz svijet mitova i legendi u prirodnom dekoru čarobne zemlje Istre. Tih se dana u Parku sv. Nicefora, Barunovoj palači, ispred katedrale i drugim lokacijama mogu pogledati predstave za djecu i odrasle, izložbe slika i fotografija mitološke tematike, revije srednjovjekovne mode, sudjelovati u likovnim i radionicama keltskog nakita, glagoljice i streličarstva te poslušati istarsku etno – glazbu ili pripovjedače bajki za djecu i odrasle.

Čarobni napitak – biska

Posebna zanimljivost petoga po redu „Legendfesta“ bila je gostovanje Huma, najmanjeg grada na svijetu, kojega su, prema legendi, izgradili divovi kada su gradili gradove u dolini rijeke Mirne. Iskorištili su preostalo, malobrojno kamenje i sebi za „gušt“ (dobacujući se pritom čekićem s brda na brdo) sagradili minijaturni grad. Hum je predstavio pripremanje slavne biske po keltskom receptu starom više od dvije tisuće godina, koji je u Istri sačuvan u zapisu na glagoljici. Biska je domaći naziv za imelu (*Viscum album*), a čudesna je biska domaća rakija koja se priprema od komovice, imele i tri vrste trava.

Nakon toga je Društvo psihologa Istre svojom radionicom o nastanku mitova (samo nakratko) vratilo prisutne u realnost.

Tom prigodom partner festivala u Novigradu bio je „Astro party Lunasa“. Prvoga je kolovoza na Velikom trgu i u Parku Novigradske

biskupije, na večeri proslave drevnog keltskog kalendara, uz pogašenu gradsku rasvjetu i ambijentalnu glazbu održano znanstveno-popularno predavanje Zvezdarnice Višnjan i astronomsko promatranje nebeskih tijela. Također je prikazana projekcija fotografija i prezentacija mog istraživačkog rada o Keltima.

Istarske „štorice“

Stari istarski zapisi i legende svjedoče o važnom mjestu religijsko-mitološkog aspekta u životu starosjedilaca. Postoji legenda o osnivanju Pićanske biskupije, pete u ranokršćanskom svijetu. Car Konstantin Veliki u 4. je stoljeću odlučio sagraditi crkvu kao počivalište za posmrtnu ostatke kršćanskog prvomučenika sv. Nicefora. Naredio je da se crkva sagradi na mjestu gdje će se zaustaviti jedrenjak na koji je ukrcana škrinja sa svečevim relikvijama. Jedrenjak se, prepušten vjetru i morskim strujama, zaustavio na strmim obalama istočne Istre. Kako je mjesto bilo nepogodno za gradnju, škrinjica je natovarena na magarca i odlučeno je da se crkva izgradi tamo gdje magarac prvi put stane. Tvrdoglava je životinja teglila, prešla Učku i zaustavila se u Pićanu, gdje je crkva sagrađena.

Atila – Bič Božji skončao na Božjem polju

Jedna od najzanimljivijih legendi iz Istre je ona o hunskom vojskovođi Atili – Biču Božjem, koja nam odaje zbog čega diljem Istre portale mnogih crkvi krasi kamene, okrunjene glave, sa psećim ušima i isplaženim jezikom. Atila je sa svojim hordama sredinom 5. stoljeća poharao Rimsko Carstvo. Razrušio je po Istri mnoge dvorce i gradove, „zgorija svu Istriju, samo je ostala okoli Motovuna jena hiža i jedan veli dub“. Ali, kada je stigao pod Grožnjan i triput zalajao, kao znak naredbe za napad, zvana na grožnjanskom zvoniku sama su zazvonila i Atila nije mogao naprijed. Ubrzo zatim zloglasni Atila skončao je život na Božjem polju kod Vižinade, kada ga je jedan pastir praćkom pogodio u „slipo oko“. Na tom je mjestu danas svetište, a kamena glava Atila krasi portal gotičke crkve sv. Marije iz

15. stoljeća, kao upozorenje svim okrutnim osvajačima. Njegov lik s ljudskim i životinjskim karakteristikama podsjeća na fantastična bića „psoglavce“, koje je Vladimir Nazor uzeo iz bogate istarske mitologije i utkao u svoje stvaralaštvo.

Legende i vjerovanja upleli su u istarski folklor svojim dolaskom i Slaveni, čiju duhovnu baštinu prepoznajemo u nazivu obližnjeg brda „Perunčevac“, prozvanog po slavenskom bogu Perunu, ali i u tisućljetnom štovanju Svantovida od kojega potječe kršćanski Sveti Vid.

Bratimljenje s istarskim vilama

O vilama su ispričane najljepše istarske narodne priče. Ako je neko dijete odlutalo u šumu i spasile ga vile, ono se s njima pobratilo i postalo vilenjak. Kraljević Marko je svoju nepobjedivost u borbi s Turcima dugovao upravo bratimljenju s vilama. I danas se pjeva po Istri: „Kad neprijatelj zaprijeti, kraljevića će Marka probuditi njegova nevjesta vila Ravijojla, zajahat će on svoga Šarca i u pratnji vila doći osloboditi svoj narod“.

Uz istarske „štorice“, zadnjih se dana srpnja rijeke turista u uskim ulicama Pićana s osmjehom i bez straha susreću s vilama. Samo se poneko dijete pri susretu s njima jače stisne mami uz ruku jer, po predaji, vile mogu uistinu vidjeti samo oni čista srca.

Domagoj Šegregur, III. razred

VII. gimnazija, Zagreb

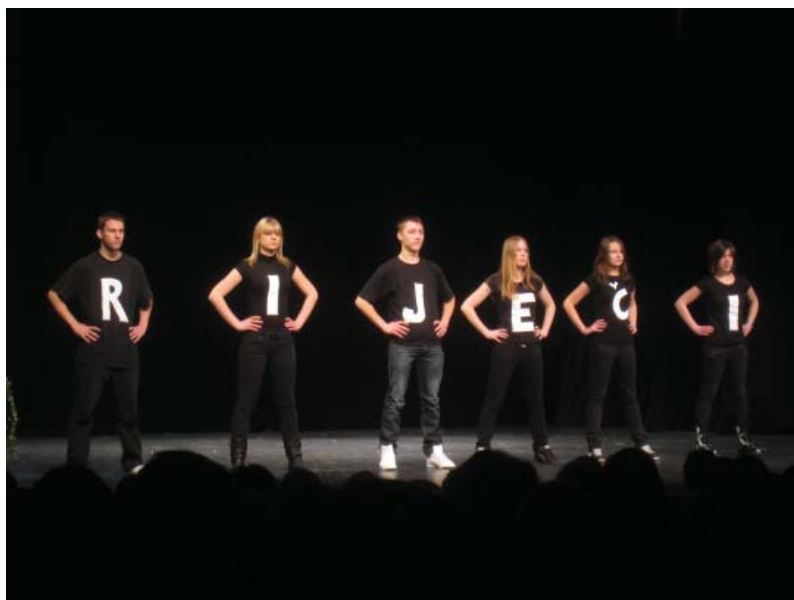
Adrijana Markon-Jurčić

LiDraNo

(1991-2011)

smotra literarnog, dramskog i novinarskog
stvaralaštva učenika osnovnih i srednjih škola
Republike Hrvatske

Ne zaboravite nikad njegovati čarobnu moćnicu riječ koju ste već u mladosti odabrali kao osebujni način vlastita izričaja. Kao zaštitni znak. Riječ, znak života. Riječ, budućnost i dobrotu. Misao i radost. Obavezu istine i poštenja. Riječ umjetnicu. Riječ stvarateljicu.

Višnja Stahuljak

Što bismo mi bez LiDraNa?

Li - KNJIGA

Kažu da će uskoro doći doba kad će elektronička knjiga zamijeniti onu s koricama i stranicama, koja šušti dok ju listaš, koju možeš darovati, ponijeti sa sobom na put, nepristojno joj napraviti *uho*, da znaš gdje si stao. Kažu da u toj nekoj budućnosti neće biti polica za knjige ni knjižarskih izloga, knjige će stanovati u virtualnom prostoru i umjesto prstom, listat ćemo ih klikom *miša*. Je li to ono što doista želimo? Ili je možda ovaj svijet drukčiji baš zato što još uvijek knjigu možemo osjetiti u ruci, okrenuti je, staviti ju pokraj sebe i iz nje zapisati neku misao jer je lijepa i jer je netko izrekao u njoj upravo ono što sami nismo tako lijepo znali reći?

Kad se osvrnemo na sve ove godine koje su iza LiDraNa, na mnoštvo papira na kojima su bili ispisani kilometri i kilometri rečenica, na sve one radove u koje je netko unosio ono najbolje što je u tome trenutku mogao dati, birao riječi, okretao ih i vagao ne bi li drugima prenio djelić svojega svijeta, znamo da se knjiga nikad neće zauvijek preseliti u elektronički svemir. Kad bi se to dogodilo, nastala bi praznina koju bi teško bilo ispuniti. I ne bi to bila praznina samo u prostoru, bilo bi to nešto mnogo veće – praznina u nama samima. Pišući za LiDraNo, mnoga su djeca osjećala uzbuđenje zato što su znala da svoje radove ne upućuju hladnoći kompjutorskog ekrana, nego stvarnim ljudima, koji će ih pročitati, zamisliti se nad njima, zastati nad njihovim mislima, izdvojiti ih na stranu i omogućiti da ih upoznaju i drugi stvarni ljudi. Nevjerojatan je to osjećaj upoznati one koji pišu, povezati se s nekim tko vjeruje da pisati ima smisla. LiDraNo je njegovao upravo to – riječ je najmoćnija onda kad se prenese drugome, uživo, licem u lice. Upravo zato što su pisali mnogi su na LiDraNu osjetili radost koja se ne može čime drugim zamijeniti: iz tišine svojih soba zakoračili su u mnoštvo glasova, tako različitih, a opet tako sličnih. To je najbolje što se s LiDraNa može ponijeti – saznanje da nas riječi povezuju.

Dra – STOL

Stol je središte svake obitelji, oko njega se okuplja, za njim se jede, razgovara, na njemu se uvijek nešto nalazi, on je središte naših života. Nije zato neobično što na kazališnoj pozornici vrlo često vidimo stol, tu metaforu bliskosti i povezanosti, koja predstavlja čvrsto uporište oko kojega se okupljaju glumci da bi nam ispričali priče o sudbinama u kojima se često možemo prepoznati. Sigurno mladim glumcima koji su nastupali na LiDraNu, pokazujući kako se mogu uživjeti u ozbiljne i šašave likove, nije bilo svejedno kad su se motali oko nekog improviziranog stola, želeći dati sve od sebe i dojmiti stručni sud da upravo njima uputi najljepše riječi hvale. Biti netko drugi, biti drukčiji nego što si pred roditeljima, prijateljima i nastavnicima, pokazati strast na sceni i osvojiti one koji sjede iza nekog drugog stola... U tome trenutku zacijelo ništa drugo nije postojalo osim plemenite želje da se bude najbolji što se može biti, da se samome sebi dokaže kako se nešto zna i može, unatoč strahu i zamuckivanju, zaboravljenim rečenicama i krivim pokretima. Jer, LiDraNo je mnogim mladim glumcima bio prva šansa ozbiljnog okupljanja oko stvarnog i simboličnog stola, bio je to trenutak kad su glumili *ulogu života* koja je u godinama koje su bile pred njima dobila neprocjenjiv značaj.

No – VRATA

Ima nešto magično u vratima: stojimo pred njima s mnoštvom osjećaja, oprezno pritiskujući kvaku, znajući da se s druge strane nalazi svijet koji ne poznajemo, a želimo ga upoznati. Vrata uvijek kriju neku tajnu, neovisno hoće li kroz njih uskoro ući naša prva učiteljica ili novi prijatelj, neovisno otvaramo li ih nekome ili ih netko otvara nama. Takva su jedna vrata i LiDraNo, koji je za svakoga tko je u njemu sudjelovao bio korak u dotad nepoznatu dimenziju. Za mlade novinare bila su to prva vrata imaginarne redakcije, u kojoj je trebalo izložiti novine nastale nakon mnogih razgovora i dogovora, košmara ideja, kreativne napetosti koju neupućeni nazivaju svađom, a riječ je zapravo o *puzzlu* u kojemu su svi dijelovi različiti, ali se na

kraju ipak sklope u savršenu cjelinu. LiDraNo je novinarima pružao mogućnost da pokažu da motre svijet oko sebe, da o njemu razmišljaju, da su spremni kritizirati, ali i ponuditi konstruktivna rješenja, da znaju biti ozbiljni, ali da se mogu i šaliti, biti radoznala djeca, što pravi novinari i trebaju biti. Važno je na LiDraNu imati dobre novine, važno je dati do znanja da si, spremajući tekstove i birajući fotografije otvarao mnoga vrata. Ono što je međutim najvažnije jest to da na LiDraNu uvijek možeš pokazati da si spreman ostaviti svoj trag o vremenu u kojemu živiš i u kojem nisi samo pasivni i nezainteresirani promatrač.

Što bismo mi bez LiDraNa?

Anita Šojat

Učeničke pjesme, crtice, pripovijetke, dnevnici i različiti dramski i novinarski uraci *hodočašće* su lijepom, bogatom i zvučnom našem jeziku.

Ivo Zalar

Iza svakog LiDraNovca kriju se djevojčica ili dječak, djevojka ili mladić koji su nam nesebično otvorili prozor s pogledom u svoju dušu.

Željka Horvat-Vukelja

Ah, život je svakakav, ovakav, takav i nikakav, ali LiDraNo je uvijek odličan. On je za ocjenu 5+.

Sanja Pilić

LiDraNo raste s vama i zbog vas, dragi mladi prijatelji. On je postao sustav, mreža, iz koje, kad se jednom upecate, nema izlaska. Znaite to i sami.

Marijan Šimeg

LiDraNo je pokret koji bi mogao bez većih potresa skoro neopazice mijenjati školu - naravno nabolje.

Branka Primorac

Pred nama je riječ doživljena, riječ dječja i mladenačka. Riječ starijska, čipkasto ukamenjena i osunčana... riječ riječima bremenita. Neka se čita, neka se hvali i neka bude poticaj za razmišljanje.

Margarita Vrbanović

LiDraNo ima važnost kao susret gdje se uz lijep ugođaj druženja, svake godine *mjeri* talentiranost i zrelost kreativnog potencijala naše najmlađe generacije.

Dubravko Jelačić Bužimski

Bilo da progovaraju tužno ili sretno, bilo da iz radova zrači suvremenost ili prošlost, prepoznatljivi su po iskrenosti, svježini, naivnosti i toplini dječjega pogleda na svijet.

Dubravka Težak

Li hoće rijet – literatura, književnost, pisanje; *Dra* hoće rijet – drama, teatar, glumci; *No* hoće rijet – novine, novinar, vijest. Svi se mogu sakriti kada nastupaju LiDraNovci.

Luko Paljetak

Vjerujem poput mnogih mentora, profesora i učenika u važnost i svrhovitost šarmantnoga LiDraNa. Neki učenički tekstovi i danas su svjedočanstvo vremena, dostojno vrsne književnosti.

Miro Gavran

Čineći korake prema ljudskoj dobroti, poštovani LiDraNovci, radost će mi biti sretati vas u zdravlju, miru i ljepoti.

Enes Kišević

Ratni LiDraNo '92 nije osamljena, jedinstvena priredba, bez korijena i pupčane veze s djetinjstvima i mladostima koje su prohujale ovim hrvatskim tlom. Kako nemamo dokaza o davnom usmenom stvaralaštvu najmlađih, a ni iz onih dana kada su škole za većinu bile nedostižna povlastica, ne možemo tragati za vezama sa stvaralaštvom mladih prije snažnijeg razvitka školstva u Hrvatskoj. S obzirom na pristupačne povijesne podatke sudionike LiDraNa '92 možemo povezati s izvođačima đачkih kazališnih predstava nakon osnivanja prvih hrvatskih gimnazija (Zagreb, 1607), koje su u različitim razdobljima različito njegovale umjetnost riječi među mladima.

prof. dr. sc. Stjepko Težak (22. srpnja 1926. – 1. kolovoza 2006.)

Razgovor s Krešimirom Munkom uz jubilej školskih susreta literata, scenaca i novinara Hrvatske

Prve susrete LiDraNa obilježili su učenici prognanici

U povodu dva desetljeća LiDraNa, o njegovim počecima razgovaramo s Krešimirom Munkom, prosvjetnim savjetnikom u nekadašnjem Zavodu za školstvo RH-a, koji je na poticaj tadašnjeg ministra prosvjete Vlatka Pavletića osmislio program školskih susreta.

Iza LiDraNa je dvadeset godina, dakle više od zrelosti. Tko su ljudi koji su osmislili i postavili LiDraNo na noge?

Dogodilo se to u jesen 1991. godine kad su me u kabinet ministra pozvali tadašnji ministar Vlatko Pavletić i njegov pomoćnik Stjepko Težak. Tema razgovora bile su dotadašnje smotre dječjeg stvaralaštva (prije pionira i omladine) koje je vodio Savez društava „Naša djeca“, prema koncepciji i programu iz prošlih vremena. S obzirom na to da sam u Zavodu za školstvo vodio programe za darovite učenike - natjecanja, susrete, ljetne škole i drugo - bio sam dobro upoznat i s programom tih smotri. Prihvatio sam zadaću koju su mi ponudili i krenuo u ostvarenje novog projekta literarnog, scenskog i novinarskog stvaralaštva učenika osnovnih i srednjih škola. Tada sam se sjetio i Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog jezika iz davne 1967. godine i njezinih ciljeva ostvarenih tek u samostalnoj državi. Susrete nije bilo teško osmisliti postavljanjem jezičnog izraza u središte.

Kako ste počeli okupljati suradnike?

U Zavodu za školstvo osnovan je Središnji odbor, koji je okupio skupinu vrsnih stručnjaka, jednako kao i u povjerenstvima za literarno, dramsko i novinarsko stvaralaštvo. Izrađena je koncepcija i

program. U povjerenstvima su bili uglavnom mlađi pisci, novinari, dramski umjetnici, glumci, voditelji na radiju i televiziji, dakle ljudi koji su kroz svoje javno djelovanje pokazali osjetljivost za mladu generaciju. Susreti s poznatim umjetnicima bili su događaj za njih. Tada je prihvaćen i naziv LiDraNo.

Opišite nam prvu godinu LiDraNa, njegove početke. Je li odziv bio velik?

Prvi susret održan je u dvije etape, u Rijeci i Zagrebu. Unatoč ratu u Hrvatskoj, susreti su održani u većini škola, na općinskoj, regionalnoj i na kraju na državnoj razini. Zahvaljujući nastavnicima voditeljima učeničkih družina osnovnih i srednjih škola, bilo je zadovoljstvo vidjeti silno bogatstvo lijepe pisane i izgovorene riječi. Bio je to vrijedan pothvat vrijednih učitelja u ratnim vremenima. Pripremili su mlade da iskažu svoje stvaralačke potencijale te ih na kratko vrijeme otrgnuli od svakodnevne zastrašujuće zbilje. Velik broj mladih sudjelovao je na školskim i općinskim razinama, a znamo da je na regionalnim susretima bilo 1920 učenika osnovnih i srednjih škola s 934 ostvarenja. Prvi LiDraNao'92. - prvi održan u samostalnoj, neovisnoj i suverenoj Republici Hrvatskoj – obilježili su učenici prognani iz svojih mjesta. Zahvaljujući školama koje su ih udomile i voditeljima koji su ih poticali, ti su napaćeni mladi ljudi na vrlo emotivan način progovorili o ratnim stradanjima i patnjama.

Recite nešto o brojkama s LiDraNa 1992.

Središnji susret u Rijeci održan je od 5. do 7. lipnja i na njemu je prikazano 237 učeničkih literarnih radova, samostalnih novinarskih radova, školskih listova, radioemisija, videoemisija, recitacija i recitala. Na susretu je sudjelovalo oko 400 učenika i više od 100 nastavnika iz 104 osnovne i srednje škole. U Zagrebu je od 6. do 8. rujna te godine održan središnji susret scenskog stvaralaštva učenika osnovnih i srednjih škola. Na susretu je sudjelovalo oko 300 učenika s tridesetak dramskih igara, monologa i lutkarskih igara.

Iz zbornika je vidljivo da su se tijekom dva desetljeća sudonici družili s mnogim poznatim imenima iz naše kulture. Danas je LiDraNo institucija i mnogi mu rado prilaze. Budući da se zbornik LiDraNa pretvorio u antologiju dječjeg literarnog i novinarskog stvaralaštva?

Nešto najljepše i najdraže što se mladom čovjeku u to vrijeme moglo dogoditi bilo je to da je svoje misli i kreativni čin mogao vidjeti u antologiji tog vremena, u Zborniku radova literarnog i novinarskog stvaralaštva. Iako nije bilo zadane teme susreta, nju su nametnule ratne strahote. Čita se to već u naslovim radova i u tekstu. To su iskreno opisana stanja mladih u tadašnjem vremenu. Premda mnogi od njih nisu osjetili neposredne ratne strahote, ipak su bili razdvojeni od obitelji, škole, prijatelja. Ratni LiDraNo dao je niz vrijednih učeničkih ostvarenja, nadahnute tekstove nastale u uvjetima prognanstva, uzbuna, patnji i stradanja oko njih. To stvaralaštvo svojevrsan je dokument, rat viđen dječjim očima i opisan dječjim riječima. Bio je u to teško vrijeme za Hrvatsku svojevrsan bunt iz školskih redova, jedino moguć za djecu, bunt kroz vlastiti jezik.

Prvi sudionici smotre danas su odrasli ljudi. Koga pamтите iz tih dana, tko je ostao vjeran izrazu u kojem se dokazivao kao dijete?

Tijekom svih tih godina puno sam se puta susretao s pojedinim sudionicima LiDraNa. Najviše njih susretao sam kao srednjoškolce na govorničkim školama, a kasnije i na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Jednu od njih, nema davno, susreo sam na jednom stručnom sastanku fonetičara na Filozofskom fakultetu. Uvijek im se veselim. Ona je već udana žena, a bit će uskoro majka, radi na Odsjeku za fonetiku FFZ-a. Taj susret podsjetio me je na jednu od njezinih izuzetno dojmljivih i zapaženih recitacija na LiDraNu. Bila je to „Balada o zipki“ Ivice Jembriha, a recitatorica na dijalektu bila je Ines Šafarić, tada učenica 8. razreda osnovne škole iz Male Subotice.

Čega se najradije sjećate iz tih prvih godina?

Dubrovnika 1996. godine i jednog od najljepših ambijenata u kojima smo održali LiDraNo nakon rata. Svi prijašnji susreti organizira-

ni su u mjestima daleko od ratnih zona (Istra, Primorje, Zagorje, Po-dravina). Tisuće mladih i nastavnika ispunilo je Dubrovnik koji je do tada bio u potpunoj izolaciji. Oduševljenje građana bilo je neopisivo i sa zadovoljstvom su gledali kako se nakon toliko vremena vratio život na ulice, u kazališne i druge kulturne ustanove Grada. Sjećam se dolaska autobusa punog učenika iz Zmijavaca koji uopće nisu bili najavljeni. Iako je bio ograničen broj sudionika zbog smještaja, nismo ih vratili. Njihova dramska grupa izvela je efektnu i dobru predstavu. Dvoje učenika vodilo je dijalog, a ostalih pedesetak glumilo je stabla u šumi. Karakteristika tog vremena bile su i sjednice povjerenstava koje su se održavale u skloništima i za uzbuna. Simpatičan je bio i Dubravko Jelačić-Bužimski koji je hodao sa zbornikom LiDraNa i čitao poneki uradak učenika uzvikujući: „Ovo je za antologiju!“

Iz učeničkog stvaralaštva objavljenog u antologiji u prvom zborniku, koji me fascinira i danas kad ga čitam, izabrao sam rad tada prognane Ivane Prpić, učenice 7. razreda Osnovne škole Sela (Sisak):

Nekako s proljeća...

Zadnjih godina u proljeće, kada počnu cvjetati jorgovani i jasmini, obuzme me neko čudno, sretno raspoloženje i ja plovim svijetom na krilima mirisa mojeg vrta.

Ove godine, ratnog proljeća 1992. godine, divim se mirisima tuđih jorgovana i neprocvetanih jasmina jer sam daleko od mojeg vrta sa-sječenog gelerima granata.

Ali već iduće godine, u proljeće, izrast će novi, mladi cvjetovi i opijati će okolinu svojim mirisom – a ja ću biti tamo.

Vjerujem da je ova priča ovoga proljeća, i puno proljeća prije, za Ivanu stvarna.

Koliko se u međuvremenu promijenila smotra litereta, scenaca i novinara i što biste željeli da ostane njezin glavni moto?

Najveći utjecaj LiDraNa osjetio se u novinarskom izrazu, osobito u školskim listovima. Prve godine imali smo ih jedva tridesetak u srednjim školama. Danas je posve drugačije, naročito u osnovnim

školama. LiDraNo je ostavio traga na svim vidovima života u školi, od slobode stvaranja pa do unapređivanje kulturnih i edukativnih sadržaja. Kad sam spomenuo u jednom od odgovora Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskog jezika, mislio sam na povijest koja je bila izuzetno nepravedna prema našem jeziku. Sada je to prošlost, koju ne smijemo zaboravljati. LiDraNo i u budućnosti treba njegovati i razvijati početne zasade s njegovim glavnim motom o dječjem jezičnom u literarnom, novinarskom i dramskom izrazu.

Razgovarala: Branka Primorac

Godine i gradovi: LiDraNo

- 1991. ZAGREB
- 1992. RIJEKA
- 1993. ČAKOVEC
- 1994. PULA
- 1995. VIROVITICA
- 1996. DUBROVNIK
- 1997. ZADAR
- 1998. KRIŽEVCI
- 1999. ŠIBENIK
- 2000. SUPETAR
- 2001. NOVI VINODOLSKI
- 2002. ROVINJ
- 2003. ŠIBENIK
- 2004. UMAG
- 2005. DUBROVNIK
- 2006. ZADAR
- 2007. NOVIGRAD
- 2008. DUBROVNIK
- 2009. PULA
- 2010. ŠIBENIK
- 2011. ŠIBENIK

Program državne smotre LiDraNo 2011.

LIDRANO 2011. OSNOVNE ŠKOLE

Nedjelja, 10. travnja 2011.

do 12.00 sati	Dolazak sudionika Hotelsko naselje SOLARIS, Šibenik, Hotel Ivan
od 13.00 do 15.00 sati	Ručak
od 12.00 sati	Pokusi pojedinaca i skupina predviđeni prostor: Kongresna dvorana Kornati, Hotel Ivan
16.30 sati	Zajedničko okupljanje voditelja literata, samostalnih novinarskih radova, školskih listova, radijskih i televizijskih emisija predviđeni prostor: dvorana Prvić i Zlarin, Hotel Ivan
od 18.00 do 19.30 sati	Večera
20.00 sati	Svečano otvorenje: Kongresna dvorana Kornati, Hotel Ivan
21.00 sat	Nastupi pojedinaca Predviđeni prostor: Kongresna dvorana Kornati, Hotel Ivan

Ponedjeljak, 11. travnja 2011.

od 7.00 do 9.30 sati	Doručak
10.00 sati	Otvaranje izložbe školskih listova predviđeni prostor: predvorje Hotela Ivan Pojedinačni i skupni scenski nastupi predviđeni prostor: Kongresna dvorana Kornati, Hotel Ivan
10.30 sati	Školski listovi, okrugli stol nakon otvaranja izložbe školskih listova predviđeni prostor: dvorana Krapanj, Hotel Ivan Literarni radovi, okrugli stol Predviđeni prostor: dvorana Zlarin, Hotel Ivan Filmski i videoradovi, okrugli stol za učenike i voditelje predviđeni prostor: dvorana Murter, Hotel Jure Radijske emisije predviđeni prostor: dvorana Kaprije, Hotel Ivan Samostalni novinarski radovi, okrugli stol predviđeni prostor: dvorana Prvić, Hotel Ivan
Od 13.00 do 15.00 sati	Hotel Ivan, ručak
15.00 sati	Nastavak nastupa (pojedinačni i skupni scenski nastupi) predviđeni prostor: Kongresna dvorana Kornati, Hotel Ivan
16.30 sati	Radijske emisije za učenike predviđeni prostor: dvorana Kaprije, Hotel Ivan

	Literarni radovi za učenike predviđeni prostor: dvorana Zlarin, Hotel Ivan
	Filmski i videoradovi za učenike predviđeni prostor: dvorana Murter, Hotel Jure
	Školski listovi za učenike predviđeni prostor: dvorana Krapanj, Hotel Ivan
	Samostalni novinarski radovi za učenike predviđeni prostor: dvorana Prvić, Hotel Ivan
Od 19.00 do 21.00 sat	Večera
21.00 sati	Večernji program, projekcije filmova i slušanje radijskih emisija

Utorak, 12. travnja 2011.

Od 7.00 do 9.30 sati	Doručak
10.00 sati	Okrugli stol za skupne nastupe predviđeni prostor: Kongresna dvorana Kornati, Hotel Ivan
	Okrugli stol za pojedince predviđeni prostor: dvorana Zlarin, Hotel Ivan
13.00 sati	Svečano zatvaranje Predviđeni prostor: Kongresna dvorana Kornati, Hotel Ivan
14.00 sati	Lanč-paket i odlazak
14.30 sati	Sastanak svih članova državnih prosudbenih povjerenstava (svi izrazi)

LIDRANO 2011. SREDNJE ŠKOLE

Utorak, 12. travnja 2011.

do 12.00 sati	Dolazak sudionika Hotelsko naselje Solaris, Šibenik, Hotel Ivan
od 13.00 do 15.00 sati	Ručak
od 12.00 sati	Pokusi pojedinaca i skupina predviđeni prostor: Kongresna dvorana Kornati, Hotel Ivan
16.30 sati	Zajedničko okupljanje voditelja literata, samostalnih novinarskih radova, školskih listova, radijskih i televizijskih emisija Predviđeni prostor: dvorane Prvić i Zlarin, Hotel Ivan
od 18.30 do 19.30 sati	Večera
20.00 sati	Svečano otvaranje Predviđeni prostor: Kongresna dvorana Kornati, Hotel Ivan
21.00 sati	Nastupi pojedinaca predviđeni prostor: Kongresna dvorana Kornati, Hotel Ivan

Srijeda, 13. travnja 2011.

od 7.00 do 9.30 sati	Doručak
10.00 sati	Otvaranje izložbe školskih listova predviđeni prostor: predvorje Hotela Ivan

10.30 sati	<p>Nastavak nastupa (pojedinačni i skupni scenski nastupi) predviđeni prostor: Kongresna dvorana Kornati, Hotel Ivan</p> <p>Školski listovi, okrugli stol nakon otvaranja izložbe školskih listova predviđeni prostor: dvorana Krapanj, Hotel Ivan</p> <p>Literarni radovi, okrugli stol predviđeni prostor: dvorana Zlarin, Hotel Ivan</p> <p>Samostalni novinarski radovi, okrugli stol predviđeni prostor: dvorana Prvić, Hotel Ivan</p> <p>Radijske emisije, okrugli stol predviđeni prostor: dvorana Kaprije, Hotel Ivan</p> <p>Filmski i videoradovi, okrugli stol predviđeni prostor: dvorana Murter, Hotel Jure</p>
od 13.00 do 15.00 sati	Ručak
15.00 sati	<p>Literarni radovi za učenike predviđeni prostor: dvorana Zlarin, Hotel Ivan</p> <p>Samostalni novinarski radovi za učenike predviđeni prostor: dvorana Prvić, Hotel Ivan</p> <p>Školski listovi za učenike predviđeni prostor: dvorana Krapanj, Hotel Ivan</p> <p>Radijske emisije za učenike predviđeni prostor: dvorana Kaprije, Hotel Ivan</p> <p>Filmski i videoradovi za učenike predviđeni prostor: dvorana Murter, Hotel Jure</p>

od 19.00 do 21.00 sati	Nastavak nastupa (pojedinačni i skupni scenski nastupi) predviđeni prostor: Kongresna dvorana Kornati, Hotel Ivan
21.00	Večera Večernji program, projekcije filmova i slušanje radijskih emisija

Četvrtak, 14. travnja 2011.

od 7.00 do 9.30 sati	Doručak
9.00 sati	Okrugli stol za pojedinačne scenske nastupe predviđeni prostor: dvorana Zlarin, Hotel Ivan Okrugli stol za skupne scenske nastupe predviđeni prostor: Kongresna dvorana Kornati, Hotel Ivan
12.00 sati	Svečano zatvaranje predviđeni prostor: Kongresna dvorana Kornati, Hotel Ivan
14.00 sati	Lanč-paket i odlazak

Popis sudionika

Radijske emisije – osnovne škole

1. OŠ Slavka Kolara, Kravarsko
BOŽIĆNI OBIČAJI U VUKOME-
RIČKIM GORICAMA

Učenici: Elena Vujnović, Stella Sremić
Voditeljica: Anastazija Komljenović

2. II. OŠ Bjelovar, Bjelovar
LET, LET, LET!

Učenici: Maja Slezaček, Dora Bundalo
Voditeljica: Barbara Bajsić

3. OŠ „Ivan Goran Kovačić“, Slavonski Brod

ŠUŠKA SE, ŠUŠKA

Učenici: Ina Cirkveni, Daria Sitnik
Voditeljica: Marija Matić

4. OŠ „Mladost“, Osijek
SEXTING

Učenici: Monika Berecki, Dunja Fuštin
Voditeljica: Mihajla Savić

5. OŠ Vodice, Vodice
VOLIM VOLONTIRATI

Učenici: Petra Juričev Grgin, Narda Stipanović
Voditeljica: Meri Juričev-Dum-pavlov

6. OŠ „Antun i Stjepan Radić“, Gunja
ZVONCE TRAZI SREĆU

Učenici: Marija Šokčević, Stjepan Lučić

Voditelj: Josip Krunić

7. OŠ „Ivan Goran Kovačić“, Kršan
BOGATSTVO JEZIKA

Učenici: Roberta Radović, Petra Honović

Voditeljica: Marina Hrvatinić

8. OŠ Rudeš, Zagreb
IMAM STAV

Učenici: Ana Bogović, Nina Kopinč
Voditeljica: Mirjana Jukić

Radijske emisije – srednje škole

1. Medicinska škola Osijek, Osijek
RIJEKA OD ZLATA

Učenici: Martina Tutić, Marinela Pili

Voditeljica: Marina Pilj Tomić

2. I. gimnazija, Osijek
BUDUĆNOST U KNJIZI – KNJI-
GA U BUDUĆNOSTI

Učenici: Kristina Dragušica, Borna Karlo Vinković

Voditeljica: Ivana Tolušić Lacković

3. Gimnazija Županja, Županja
FILMSKI FESTIVAL NA ČETIRI
RIJEKE

Učenci: Marko Dugonjić, Marinko
Marinkić

Voditelj: Josip Krunić

4. Pazinski kolegij – klasična gimna-
zija s pravom javnosti, Pazin
PUT U SREDIŠTE ZEMLJE

Učenci: Mateja Jermaniš, Maria
Drandić

Voditeljica: Majda Praiz

Televizijske emisije

– osnovne škole

1. OŠ Eugena Kumičića, Velika Go-
rica

VILA

Učenci: Iva Pernar, Anamarija Kne-
zović, Zef Krasnić

Voditeljica: Goranka Dimoski

2. OŠ Vladimira Nazora, Daruvar
MOJ ŽUTI PIXI

Učenci: Klara Penezić, Danijela Be-
ganović, Milana Zec

Voditelj: Vladan Ivković

3. OŠ Josipa Kozarca, Slatina
RUŽE ZA RUŽICU

Učenci: Kristina Zetović, Helena
Lisac, Juraj Rastija

Voditelj: Denis Ostrošić

4. OŠ „Josip Kozarac“, Slavonski Ša-
mac

„TO ZNA SVATKO, USPJETI NIJE
LAKO!“

Učenci: Ljudevit Jelečević, Antonija
Marić, Krešimir Petrić

Voditelj: Josip Galović

5. OŠ „Antun i Stjepan Radić“, Gunja
PIŠEM I PRODAJEM PJESME

Učenci: Alen Pejčković, Tomislav
Džunja, Stjepan Lučić

Voditelj: Josip Krunić

6. OŠ don Lovre Katića, Solin
FACE, KUKAC I JA

Učenci: Ante Anadabak, Jure Bra-
lić, Ana Vrdoljak

Voditeljica: Nataša Botica

7. OŠ Ivanovec, Ivanovec
MOJA BAKA ANA

Učenci: Iva Tkalčec, Benjamin Ha-
mer, Filip Ružić

Voditelj: Radovan Petković

8. OŠ Marije Jurić Zagorke, Zagreb
ŠKOLA NA KOTAČIMA

Učenci: Anamarija Lulić, Monika
Mišir, Franka Hunjet

Voditeljica: Melita Horvatek Forjan

Televizijske emisije
– srednje škole

1. Srednja škola „Stjepan Ivšić“, Orahovica
C?

Učenici: Nikola Kašić, Mario Iličić, Ruža Živković
Voditeljica: Ivana Bešlić

2. Gimnazija Požega, Požega
IZMEĐU NOTA I BROJKI

Učenici: Anica Sablić, Luka Marušić,
Voditeljica: Aleksandra Pavlović

3. Isusovačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Osijeku, Osijek
RUSTICUS

Učenici: Inka Černić, Karla Matić, Franjo Lacković
Voditeljica: Vera Bilandžić

4. Srednja škola Mate Balote, Poreč
TRAGOVI ZA SUTRA

Učenici: Mija Matasović, Gaia Cossetto
Voditeljica: Snježana Radetić

5. XV. gimnazija, Zagreb
PLAVI CVIJET

Učenici: Tena Tandarić, Iva Ramljak
Voditeljica: Biserka Brešić

6. Gimnazija Lucijana Vranjanina, Zagreb
DOMINUS VITAE

Učenici: Mihovil Plečko, Matko Pintar, Toni Akrap
Voditeljica: Slavica Antolić

7. X. gimnazija „Ivan Supek“, Zagreb

SVATKO OBRAĐUJE SVOJ VRT
Učenici: Tea Mandurić, Mak Pavelić, Dario Forjan
Voditeljica: Neli Mindoljević

Školski listovi
– osnovne škole

1. OŠ Pavao Belas, Prigorje Brdovečko

KRIJESNICE
Učenica: Lara Jakšić
Voditeljica: Ivanka Tomić

2. OŠ Dragutina Tadijanovića, Petrinja

SLAP
Učenica: Monika Kapac
Voditeljica: Marijeta Rimay

3. OŠ Ivana Gorana Kovačića, Duga Resa

BREZA
Učenik: Karlo Mihalić
Voditeljica: Gordana Šutej

4. OŠ Vidovec, Vidovec

BUDILICA
Učenice: Ida Posavec, Karla Hranić
Voditeljica: Sanja Biškup

5. OŠ Ljudevita Modeca, Križevci
IZVOR
Učenica: Marta Pečnjak
Voditeljica: Martina Valec-Rebić
6. OŠ Sveti Petar Orehovec, Sveti Petar Orehovec
KLINČEK
Učenica: Petra Poharc, Dora Kos
Voditeljica: Stojanka Lesički
7. OŠ Ivane Brlić Mažuranić, Virovitica
HLAPIĆ
Učenice: Monika Mikolčić, Vesna Biuk
Voditeljica: Renata Sudor
8. OŠ Šime Budinića, Zadar
ČEHULJICA
Učenica: Zara Škibola
Voditeljica: Silvana Rados
9. OŠ Stanovi, Zadar
www.os-stanovi-zd.skole.hr/koraci
Učenica: Gloria Tokić, Emma Matković
Voditeljica: Slavica Kovač
10. OŠ „Dobriša Cesarić“, Osijek
MLADO KLASJE
Učenica: Mirta Pauzar
Voditeljica: Jagoda Koščević
11. OŠ „Ivan Goran Kovačić“, Đakovo
GORAN
Učenica: Matea Koren
Voditelj: Ante Andabak
12. OŠ Murterski škoji, Murter
ŠKOJI
Učenik: Darko Juraga
Voditeljica: Anita Vrkić
13. OŠ Ilača-Banovci, Ilača
www.jeka-ilaca.com
Učenice: Matea Stuburić, Dorotea Gelemanović
Voditeljica: Senia Komić
14. OŠ Trpinja, Trpinja
NAŠ LIST
Učenik: Aleksej Vujić, Anđa Ines Jelić
Voditeljica: Vesna Vujić
15. OŠ Spinut, Split
ŠTREBERKO
Učenica: Ivana Šatara, Lara Ramić
Voditeljica: Jelena Madunić
16. OŠ Bijaći, Kaštel Novi
KAPLJICE
Učenica: Ana Bogić
Voditeljica: Nikolina Tičinović
17. OŠ don Mihovila Pavlinovića, Metković
KREKET
Učenica: Ana Gujinović
Voditeljica: Katica Salacan
18. OŠ Prelog, Prelog

FIJOLICA

Učenica: Neva Novak, Josip Golomboš

Voditeljica: Ivana Samardžija-Bermanec

19. OŠ Lovre pl. Matačića, Zagreb

LOVORKO

Učenik: Denis Gaščić

Voditeljica: Marija Vesel

20. OŠ Jure Kaštelana, Zagreb

ČAROBNA FRULA

Učenice: Dora Koprivčić, Monika Mijić

Voditeljica: Maca Tonković

Školski listovi

– srednje škole

1. Škola za umjetnost, dizajn, grafiku i odjeću Zabok, Zabok

TABULA NOVA

Učenica: Jana Borovčak

Voditelj: Darko Milošić

2. Glazbena škola Vatroslava Lisinskog, Bjelovar

TRYTHONUS-DIABOLUS IN MUSICA

Učenice: Željka Štelcer, Antonija Vukelić

Voditeljica: Alida Sokolović

3. Strukovna škola Virovitica, Virovitica

STRUKOVNJAK

Učenice: Ivana Đilas, Tea Juma

Voditeljica: Marija Karasconyi

4. Gimnazija Nova Gradiška, Nova Gradiška

ZVONO

Učenik: Matija Slišurić

Voditeljica: Ljiljana Ptačnik

5. Gimnazija „Matija Mesić“, Slavonski Brod

OTROVNO PERO

Učenica: Tena Lavrenčić

Voditeljica Andrijana Nemet-Kosijer

6. Klasična gimnazija Ivana Pavla II., Zadar

BOLJI SVIJET

Učenici: Filip Mijić, Marijo Jerak

Voditelj: Damir Sikirić

7. Srednja škola kneza Branimira, Benkovac

GRAFITI

Učenica: Matea Golem

Voditelj: Josip Predovan

8. Isusovačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Osijeku, Osijek

SEMPER MAGIS

Učenik: Zoran Antolović

Voditeljica: Vera Bilandžić

9. Medicinska škola Osijek, Osijek

IGLICE

Učenica: Vedrana Vujnovac

Voditelj: Dragutin Podraza

10. Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik

PEGLA

Učenik: Domagoj Babić

Voditeljica: Mila Kundajica

11. Gimnazija Matije Antuna Reljkovića, Vinkovci

ŽVOKS

Učenica: Anita Bićanić

Voditeljica: Višnjica Sorčik

12. I. gimnazija Split, Split

FAMA

Učenica: Maja Rogulj

Voditeljica: Svjetlana Volarević

13. III. gimnazija Split, Split

TREMA

Učenica: Miriam Bilać

Voditeljica: Morana Sunara

14. Škola za medicinske sestre Virogradska, Zagreb

INFUZIJA

Učenica: Jelena Mijatović

Voditeljica: Sanja Tomljenović

15. I. gimnazija, Zagreb

CHUP

Učenice: Stela Lechpammer, Jelena Sesar

Voditeljica: Marina Vitković

Pojedinačni scenski nastupi

– osnovne škole

1. OŠ Bogumila Tonija, Samobor
NI MED CVETJEM NI PRAVICE

Učenik: Neven Kotarski

Voditeljica: Tatjana Mesiček

2. OŠ Jurja Habdelića, Velika Gorica
DRAMSKI PRVAK

Učenik: Danijel Jelenek

Voditeljica: Nada Vidaković

3. OŠ Vladimir Nazor, Budinščina
GDO NAM JE FRKAL POPIEVKU,
MATI?

Učenik: Zvonimir Cerovečki

Voditeljica: Kristina Kušter

4. OŠ Braća Ribar, Sisak
DRUGO STANJE

Učenik: Adrian Pavelić

Voditeljica: Danica Podrić

5. OŠ Novska, Novska
VJETAR

Učenica: Mihaela Sajko

Voditeljica: Ana Bajzek

6. OŠ Ivane Brlić-Mažuranić, Ogulin
NI MED CVETJEM NI PRAVICE

Učenik: Tomislav Cindrić

Voditelj: Ratko Ivčević

7. V. OŠ Varaždin, Varaždin
CVIJEĆE JE CRVENO

Učenik: Ante Solomun

- Voditeljica: Renata Hrašćanec
8. OŠ Gustava Krkleca, Maruševac
JEDINA MOJA
Učenik: Mateo Martinčević Mikić
Voditeljica: Nevenka Jurinjak
9. OŠ Braća Radić, Koprivnica
JUNAK
Učenik: Luka Jakopec
Voditeljica: Sanja Kovačić
10. III. OŠ Bjelovar, Bjelovar
KUĆNI LJUBIMAC (ulomak iz romana „Ne dao bog većeg zla“)
Učenik: Sven Pocrnić
Voditeljica: Suzana Turković
11. OŠ Podmurvice, Rijeka
PROFESOR MATEMATIKE PLUS
PROFESOR MATEMATIKE
Učenica: Lea Vukoja
Voditelj: Denis Pilepić
12. OŠ „Nikola Tesla“, Rijeka
DA SAM ODRASTAO
Učenica: Viktorija Kalić
Voditeljica: Irena Peić
13. OŠ Vežica, Rijeka
POKAJNIK
Učenik: Mario Negovetić
Voditeljica: Ester Acinger
14. OŠ Jure Turić, Rijeka
HRVATSKA
Učenica: Ana Maljković
Voditeljica: Anita Borovac
15. OŠ Vladimira Nazora, Nova Bukovica
IVICA I MARICA NA DRUGI NAČIN
Učenica: Leona Kordi
Voditeljica: Jasminka Stošić
16. OŠ Vilima Korajca, Kaptol
PROLJEĆE NA DESETOM KATU
Učenica: Anamarija Mutić
Voditeljica: Milica Šljubura
17. OŠ Josip Kozarac, Slavonski Šamac
HVALJEN ISUS, MOJA STARA BAKO!
Učenik: Ivan Šima Branković
Voditelj: Josip Galović
18. OŠ Dragutin Tadijanović, Slavonski Brod
MÜNCHHAUSEN
Učenik: Matej Đurđević
Voditeljica: Jasminka Krijan
19. OŠ Sukošan, Sukošan
PSIĆ IZ SNOVA
Učenica: Sara Patricia Pavić
Voditeljica: Nevija Pavić
20. OŠ Nikole Tesle, Gračac
SVE ŠTO NISTE ZNALI O ŠLAGU
Učenica: Lana Jović
Voditeljica: Rada Vrkljan
21. OŠ Franjo Krežma, Osijek
GAVRAN I LIJA

- Učenica: Ana Karavidović
Voditeljica: Ksenija Vilić
22. OŠ Ivan Goran Kovačić, Đakovo
CVIJEĆE JE CRVENO
Učenica: Jelena Martinović
Voditeljica: Marica Petrović
23. OŠ Svete Ane, Osijek
ČETVORKA IZ ENGLESKOG
Učenik: Jan Kukić
Voditeljica: Dubravka Lišić
24. OŠ Pirovac, Pirovac
SEZONA ŠLJIVA
Učenica: Matea Elena Jelušić
Voditeljica: Mirjana Barešin
25. OŠ Vladimira Nazora, Vinkovci
PALE SAM NA SVIJETU
Učenica: Antonela Božić
Voditeljica: Ljubica Bikić
26. OŠ Zrinskih, PŠ Cerić, Nuštar
LJUBAV SPAŠAVA ŽIVOTE
Učenica: Lada Sente
Voditeljica: Eva Dakić
27. OŠ „Stjepan Radić“, Imotski
LIPI NAŠ RVACKI
Učenik: Marko Mustapić
Voditeljica: Sanja Bago
28. OŠ Petra Hektorovića, Stari
Grad
MIGAVICA
Učenik: Rino Plančić
- Voditeljica: Vivijana Bižaca
29. OŠ Don Lovre Katića, Solin
I NIŠTA TE KAO NE BOLI
Učenik: Ante Andabak
Voditeljica: Nataša Botica
30. OŠ Oca Petra Perice, Makarska
ŠTEDIONICA ZA SMIJEH
Učenik: Ivan Krešić
Voditeljica: Marija Šalinović
31. OŠ Centar, Pula
MOJ TAC-LOVAC
Učenik: Dorian Kuzmić
Voditeljica: Jadranka Levak
32. OŠ „Rivarela“, Novigrad
LJUTNJA
Učenik: Raian Jurišević
Voditeljica: Sabrina Simonović
33. OŠ Marina Getaldića, Dubrov-
nik
E, BAŠ HOĆU
Učenik: Antonio Limov
Voditeljica: Ljilja Mihović
34. OŠ Vela Luka, Vela Luka
CRVENKAPICA NA DRUGI NA-
ČIN
Učenica: Andrea Rubeša
Voditeljica: Mirjana Žuvela
35. OŠ Kotoriba, Kotoriba
STORA HIŽA
Učenica: Ana Radmanić

Voditeljica: Nikolina Fuš-Zvošec

36. OŠ Jure Kaštelana, Zagreb

JEDNOG JUTRA U GAJU

Učenica: Vita Jozić

Voditeljica: Suzana Plevnik

37. I. OŠ Dugave, Zagreb

LJUBAVNI ROMAN

Učenica: Iva Rašić

Voditeljica: Danuška Ružić

38. OŠ Brestje, Sesvete

LAMENTACIJA O ŠTIBRI

Učenica: Josipa Šegota

Voditeljica: Ankica Blažinović-Kljava

39. OŠ „Vukomerec“, Zagreb

UGLAVNOM

Učenica: Klara Fiolić

Voditeljica: Ana Jurić

40. OŠ Špansko Oranice, Zagreb

STRIC-VUJC

Učenik: Petar Domjanović

Voditeljica: Mila Galić

41. OŠ Otok, Zagreb

MAŠTA

Učenica: Iva Sabljak

Voditeljica: Vesna Novak

Pojedinačni scenski nastupi

– srednje škole

1. Srednja škola Ivan Švear, Ivanić Grad

BALADE PETRICE KEREMPUHA

Učenik: Matija Mišek

Voditeljica: Milena Hruška

2. Gimnazija Antuna Gustava Matoša, Zabok

POKUS, iz romana „Zločin i kazna“

Učenik: Karlo Kralj

Voditeljica: Sandra Babnik Lončar

3. Gimnazija Sisak, Sisak

DANIJEL

Učenica: Petra Božić

Voditeljica: Vesna Rogulja Mart

4. Ekonomsko-turistička škola Karlovac, Karlovac

ULOMCI IZ SNA IVANJSKE NOĆI

(PUK VILENJAK)

Učenica: Lea Sablić

Voditeljica: Ivana Latković

5. I. gimnazija, Varaždin

BARBARA

Učenica: Marcela Šprem-Veljavečki

Voditeljica: Tatjana Ruža

6. Gimnazija Dr. Ivana Kranjčeva, Đurđevac

POD BRESKVAMI

Učenica: Ema Ormanec

Voditelj: Zdravko Seleš

7. Medicinska škola, Bjelovar
TATINA NOGA
Učenik: Ognjen Milovanović
Voditeljica: Dubravka Grganić Rožman
8. Hotelijersko-turistička škola Opatija, Opatija
LOBEL HORVAT I HORVATI
Učenik: Nenad Tešić
Voditeljica: Nataša Modrić Tićak
9. Ekonomska škola Mije Mirkovića, Rijeka
PRIČA ZA RODITELJE
Učenik: Adrijan Osmani
Voditeljica: Jasna Blečić
10. Gimnazija Eugena Komičića, Opatija
VUKOVAR
Učenik: Antonio Livačić
Voditeljica Marijana Trinajstić
11. Gimnazija Gospić, Gospić
ALKEMIJA SLOVA
Učenica: Sara Sekelj
Voditeljica: Anela Serdar-Pašalić
12. Srednja škola Marka Marulića, Slatina
MORE
Učenik: Toni Bosak
Voditelj: Dinka Filipović
13. Gimnazija Požega, Požega
SADA ĆU ISPRIČATI KAKO SAM
ROĐEN
Učenik: Domagoj Jupek
Voditeljica: Kristina Lešić
14. Ekonomsko-birotehnička škola Slavonski Brod, Slavonski Brod
MEDVJED
Učenik: Matej Safundžić
Voditeljica: Katica Prgomet
15. Ekonomsko-birotehnička i trgovačka škola, Zadar
MURLIN MURLO
Učenica: Lucija Matković
Voditeljica: Sanja Mavar
16. Medicinska škola Ante Kuzmanića, Zadar
POSMRTNA BESIDA
Učenica: Luce Brižić
Voditeljica: Katica Skukan
17. Srednja škola Valpovo, Valpovo
PREDSTAVA
Učenik: Filip Dorić
Voditeljica: Mila Bungić
18. Gimnazija Gaudeamus, Osijek
PREBOLJET ĆU TE
Učenica: Antonela Matijević
Voditeljica: Ivana Đerđ-Dunđerović
19. I. gimnazija Osijek, Osijek
KAKO NASLIKATI PTICU
Učenica: Lucija Tokić
Voditeljica: Ivana Tolušić Lacković

20. Srednja škola Lovre Montija, Knin
DNEVNIK JEDNE NARKOMANKE
Učenica: Irena Ćibarić
Voditeljica: Nada Jakovčević
21. Zdravstvena i veterinarska škola dr. Andrije Štampara, Vinkovci
PISMO MAJCI
Učenik: Domagoj Kaurinović
Voditeljica: Vlasta Galić
22. Škola likovnih umjetnosti, Split
NE ZANIMA ME
Učenik: Roko Birimiša
Voditeljica: Marica Butina
23. Tehnička škola, Split
NEVJERNA ŽENA
Učenik: Ante Ivanković
Voditeljica: Slobodana Matijević
24. Prva gimnazija, Split
SAMOTNI ŽIVOT TVOJ
Učenik: Branimir Šilović
Voditeljica: Sanda Cambi
25. Prva gimnazija, Split
PRED SUDOM
Učenik: Marija Buljan
Voditeljica: Ivic Sušić
26. Nadbiskupijska klasična gimnazija, Split
TAJANSTVENA
Učenik: Klement Radosoljić
Voditeljica: Tonita Popović
27. Gimnazija Pula, Pula
IZMEĐU MNOGIH PROLAZNIKA
Učenica: Nina Išić
Voditeljica: Meri Šimunov
28. Pazinski kolegij klasična gimnazija, Pazin
DVI DASKI
Učenica: Mara Valić
Voditeljica: Kristina Varda
29. Gimnazija Metković, Metković
ČOVJEK I PSA
Učenica: Petra Čarapina
Voditeljica: Martina Ilić
30. Tehnička škola Čakovec, Čakovec
IME MI JE DAVOR
Učenik: Krešimir Kelin
Voditeljica: Nevenka Milnarić
31. Klasična gimnazija, Zagreb
RAT U TRAMVAJU BROJ 11
Učenica: Tanja Abazi
Voditelj: Dario Budimir
32. Srednja škola Sesvete, Sesvete
Oooooooooojjj!
Učenik: Leopold Rotim
Voditeljica: Leda Franić
33. Obrtnička škola za osobne usluge, Zagreb
BEZ TREĆEGA
Učenik: Vid Ćosić
Voditeljica: Marina Duplić

34. V. gimnazija, Zagreb
SLOVO O SMIJEHU
Učenik: Ivan Čuić
Voditeljica: Vesna Muhoberac
35. Hotelijersko-turistička škola,
Zagreb
LOVAC U ŽITU
Učenik: Zvonimir Medvidović
Voditeljica: Dragica Nemeč
36. Gimnazija Lucijana Vranjanina,
Zagreb
HOTEL ZAGORJE
Učenica: Arijana Prekazi
Voditeljica: Diana Herak-Jović
37. X. gimnazija „Ivan Supek“, Zagreb
KAČIPERKE
Učenica: Emina Omerović
Voditeljica: Andrea Kosović

Skupni scenski nastupi – osnovne škole

1. OŠ Pokupsko, Pokupsko
ZAČARANI TAMBURAŠ
Učenici: Josip Malek, Igor Đuran,
Kristijan Blažinčić, Stjepan Šandor,
Dominik Sušec, Patrik Sušec, Ivica
Kraljević, Martin Sušec, Antonio
Komušar, Stjepan Brajković
Voditelj: Marijo Ožaković
2. OŠ Ksavera Šandora Gjalskog,
Zabok

ŠKOLA SMIJANJA
Učenici: Lucija Črnjević, Paola Fi-
šter, Jan Grabrovečki, Marta Jerne-
ić, Nika Koprivnjak, Jana Krajačić,
Dora Krznar, Petra Reprovečki,
Luka Tomek, Anmaria Tršinski
Voditeljica: Ruža Novak

3. OŠ Braća Ribar, Sisak
MOLITVA, KOJOM SE UVODI
NEROĐENO DIJETE U SVIJET
(indijanska molitva)
Učenici: Ana-Maria Culek, Katari-
na Elez, Mihovil Mioković, Izabela
Olah, Luka Prpić, Sebastijan Pavi-
čić, Lovro Sinjeri, Ivana Stipanec,
Margareta Đumbir, Ivana Brajković
Voditeljica: Ljiljana Drnić

4. OŠ Dragojle Jarnević, Karlovac
RUŽNO PAČE
Učenici: Fran Blažević, Petra Matan,
Nika Draga Čujić, Irma Petojević,
Lucija Dušanek, Ivan Mihelić, Ma-
tea Kostanjšek, Hana Milković, Ani-
ta Savković, Marija Lekić
Voditeljica: Andreja Kralovec

5. OŠ Molve, Molve
IGRAMO SE MORA
Učenici: Petra Vincek, Sara Kopri-
čanec, Ana Kokša, Ljiljana Cenkov-
čan, Matija Kolar, Mihael Huđek
Voditeljica: Dubravka Jaković

6. OŠ Bakar, Područna škola Krasi-
ca, Bakar

PJESME I BROJALICE NONE
RUŽE

Učenici: Andrea Brozić, Ema Arh,
Karolina Keretić, Anđela Marijano-
vić, Ivona Švenda, Mihaela Vukelić,
Tea Car, Petar Vraneković, Tino Pa-
ravić, Petar Anić

Voditeljica: Gordana Kovačević

7. OŠ dr. Franjo Tuđman, Korenica
PROSJACI I SINOVI

Učenici: Goran Pašić, Matteo Ho-
dak, Mirna Merdić, Filip Vuković,
Maja Agatić, Ivan Čurčić, Teodora
Đerić, Luka Lukes, Gordana Kme-
zić, Mathias Mandić

Voditelj: Ante Kovač

8. OŠ Vladimira Nazora, Virovitica
KROKODIL TURIST

Učenici: Jakov Ferenčević, Loretta
Ćosić, Sara Sajfer, Lucija Blažević,
Matej Oršulić

Voditeljice: Mirjana Bunjevac, Boži-
ca Paulun-Benko

9. OŠ fra K. Adžića, Pleternica
ŠTO RADIŠ DANAS POSLIJE-
PODNE?

Učenici: Andrej Aleksić, Adriana
Jovanović, Ivan Jurić, Karlo Kovače-
vić, Ivan Novinc, Anamarija Renka,
Lana Sošek

Voditeljica: Renata Tomek

10. OŠ Đuro Pilar, Slavonski Brod
MREŽA

Učenici: Valentina Ivezić, Ana Kar-
lić, Ivana Marić, Mia Orešković, Iva
Marija Pitlović, Sanja Salopek, Karla
Šofić, Nikola Tunjić

Voditeljica: Mira Plazibat

11. OŠ Šimuna Kožičića Benje, Zadar
ZID

Učenici: Dominik Čolak, Iva Lukić,
Anamarija Dujic, David Končurat,
Luka Pestić, Luka Brkić, Frane Gr-
gić, Donata Šoletić, Lucia Šunić

Voditeljica: Jadranka Miliša

12. OŠ Franje Krežme, Osijek
MAČAK U ČIZMAMA (iz Cabaret
za djecu)

Učenici: Petar Borovac, Nin Farkaš,
Ana Karavidović, Helena Kuleno-
vić, Robert Gajić, Karlo Novako-
vić, Ema Zgonjanin, Ivan Starčević,
Borna Štiglec, Klara Šerić

Voditeljica: Ksenija Vilić

13. OŠ Vodice, Vodice
CIRKUSGRAD

Učenici: Španja Rafaela, Laura Ba-
reša, Lucija Dujic, Lucija Mrkonjić,
Franka Sekso, Andrea Taradžić, Ta-
mara Kolar, Karla Skočić

Voditeljica: Meri Juričev-Dum-
pavlov

14. OŠ Markušica, Markušica
ZABRINUTI KEKESPEARE

Učenici: Tea Kostić, Bojan Lakić,
Luka Mirčeta, Rastko Kojčinović,

Aleksandar Mandić, Jovana Malbaša

Voditeljica: Nikolina Jelečević

15. OŠ Dugopolje, Dugopolje
FACEBOOK UŽIVO

Učenici: Josip Radovan, Meri Čule, Juraj Lucian Radan, Marino Perišić, Mateo Radošević, Goran Čipčić, Nino Ban, Lucia Radošević
Voditeljica: Janja Pavić

16. OŠ Vladimir Nazor, Rovinj
MIŠONJA

Učenici: Alex Lačok, Sara Šarić, Kristina Bošnjak, Laura Mrvelj
Voditeljica: rad učenika 3. b razreda

17. OŠ Marina Držića, Dubrovnik
MODERNA BAJKA

Učenici: Ivana Cvjetković, Bruno Hladilo, Roko Hladilo, Hrvoje Oreč, Mario Šurković, Gabriela Tutek Primorac, Livia Glavinović, Jakov Ivaniš, Iva Marković, Đino Franić
Voditeljica: Zrinka Radica

18. OŠ Cavtat, Cavtat
CAVTI, CAVTATE

Učenici: Maris Banović, Antonela Šabić, Lucijana Brautović, Andrea Čupić, Matea Čagalj, Lucija Korić, Ivana Blačević, Anđela Topić, Martina Brnadić, Iva Grbić
Voditeljica: Tajana Martić

19. OŠ Štrigova, Štrigova

TIKVIĆI

Učenici: Benjamin Jakopić, Gabrijela Novak, Lea Novak, Karlo Senčar, Ivana Zadravec, Magdalena Žižek, Lucijan Kocen, Carlo Pučko
Voditeljica: Draženka Levačić

20. OŠ Petra Zrinskog, Zagreb
PREPRODAVAČI MAGLE

Učenici: Aron Adžijević, Marija Androić, Paula Benjak, Lara Frgačić, Sonja Jurić, Ksenija Mustapić, Nela Perišić Varošanec, Dominik Perović, Katarina Solita Puškaš, Marko Tanković
Voditeljica: Vera Piščević

21. OŠ Remete, Zagreb
GRUJO KOBILIĆ I PEDALJ BRADJE, LAKAT MUŽA

Učenici: Laura Grutters, Gloria Cvijetić, Iva Šarić, Paula Bulić, Nina Draženović, Maja Zajec, Domagoj Ivanović, Fran Đurović, Kristijan Šiško, Antonio Asan
Voditeljica: Ana Ercegovac

22. OŠ Sesvete, Sesvete
SREĆA

Učenici: Petar Cetina, Kristijan Hanić, Mia Lukač, Paula Pavlek, Nika Nešić, Martin Povrženić, Lucija Rašić, Leona Jelić i Melani Milišić.
Voditeljica: Nataša Peunić

**Skupni scenski nastupi
– srednje škole**

1. Srednja škola Jastrebarsko, Jastrebarsko

MONOLOZI S MANHATTANA

Učenici: Klaudia Jurković, Iva Ivančić, Barbara Kunović, Sonja Trgovčić

Voditeljica: Ivana Škaričić

2. Srednja škola Slunj, Slunj

KOLAČ

Učenici: Nikola Katić, Nikola Butina, Ante Rakocija, Barbara Gržan

Voditeljica: Anka Čuić

3. Srednja škola Ivanec, Ivanec

JA MRZIM ŠEKSPIRA

Učenici: Neven Mesec, Anja Stanko, Anja Peček, Ana Kovačević, Branimir Prekrit

Voditeljica: Danijela Sabol

4. Srednja škola Bartola Kašića, Grubišno Polje

KRALJEVSKA ZBRKA

Učenici: Željko Poljak, Mateja Moslavac, Hrvoje Kovač, Mirela Horvat, Valentina Milković, Katarina Radman, Danijel Dimać

Voditelj: Ivica Novak

5. Gimnazija Eugena Kumičića, Opatija

TKO SAD GOVORI

Učenici: Margareta Maloča, Mateo Šantić, Nika Grgurić, Vedrana Va-

lentić, Korina Vučić, Mihaela Ivešić, Josipa Baljak, Nikola Balaban

Voditeljica: Marijana Trinaestić

6. Katolička klasična gimnazija, Požega

NAPASTI

Učenici: Marina Krstanović, Šimun Kvaternik, Ivan Čajka, Barbara Šostar, Lea Glasnović, Iva Jardas. Marko Taborsky, Klara Ćurić, Mihael Bumba, Iva Grgić

Voditeljica: Marijana Ćorluka

7. Pomorska škola Zadar, Zadar

INTIMNI STIHOVI – AD SE ISPUM

Učenici: Nikola Miletić, Josipa Popović, Sunčica Vlajić, Matea Maurović, Karlo Vidučić

Voditeljica: Ivana Milutin

8. Graditeljsko geodetska škola Osijek, Osijek

CRNI MAČAK

Učenici: Renato Ceci, Andrija Jurkin, Robert Reinspach, Dorotea Markasović, Sara Alberković, Marko Juriša, Boško Čakarević, Tvrtko Birčić

Voditeljica: Stela Macakanja Bačić

9. Druga gimnazija Split, Split

H KAO HAMLET

Učenici: Dunja Ercegović, Anton Palić, Vedrana Plazibat, Šime Tolj, Bruna Radić, Kristina Škoro, Anita

Pavić, Ivona Pavić, Tihomir Šiškov,
Uršula Huljev
Voditelj: Boris Škifić

10. Srednja škola Vladimira Gortana, Buje

KLUPA, KLUPA!

Učenici: Antea Šker, Maura Batarilović, Dorotea Cerin, Elizabeta Adembegović, Bernard Udovičić, Ivan Pelić, Antun Nikollaj, Ivan Karlić, Patrik Kraljević, Angelo Lešić

Voditeljica: Dunja Janko

11. Pomorsko-tehnička škola, Dubrovnik

RIBA MJESEK

Učenici: Mateo Andolšek, Dominik Čivljak, Dominik Žametić, Vicko Prkačin, Lovro Puljizević, Marin Papac, Miho Trojan, Vlaho Gunjina, Ivan Njire, Maroje Kurajica
Voditeljica: Marinela Marković

12. Prva gimnazija, Zagreb

KVARTET

Učenici: Lucija Črnelč, Uviba Cеровac, Iva Olujić, Rudolf Stipić, Barbara Kalebić, Ines Rodić, Lucija Belić, Jana Gašperov, Iva Ćurić

Voditelj: Ivan Janjić

13. III. gimnazija, Zagreb

KOJI FILM SAD VRTIŠ U GLAVI

Učenici: Matea Martin, Viktorija Radman, Ana Petelinšek, Nikolina Sabljak, Marko Domitrović, Ana

Birtić, Iva Klasić, Christian Jean Michel Jalžević, Ana Rogač, Filip Kolić
Voditeljica: Maja Ilić

14. Srednja škola Sesvete, Sesvete
4.48

Učenici: Ana Marija Sunko, Dragana Levarda, Anja Janjanin, Monika Radić, Domagoj Petrović, Andrea Tomurad, Marko Mišković

Voditeljica: Leda Franić

Literarni izraz

– osnovne škole

1. OŠ Sveta Nedelja, Sveta Nedelja
SAMO SJEĆANJA ...

Učenica: Franka Šušković

Voditeljica: Branka Stunja Rister

2. OŠ Eugena Kvaternika, Velika Gorica

HANA H. JE ...

Učenica: Hana Hanak

Voditeljica: Jasminka Tihi-Stepanić

3. OŠ Nikole Hribara, Velika Gorica

PROLJEĆE ME VOLI

Učenica: Dea Bratković

Voditeljica: Kata Jurkić

4. OŠ Donja Stubica, Donja Stubica
DVOJEZIČNI ŽIR

Učenica: Ida Matilda Repar

Voditeljica: Tatjana Benko

5. OŠ Ivana Kukuljevića, Sisak
SREĆA U TAMI
Učenik: Pavao Anić
Voditeljica: Mirjana Drahotusky
6. OŠ Budaševo-Topolovac-Gušće,
Budaševo
TKO KOGA ODGAJA?
Učenica: Rene Vlahovac
Voditeljica: Dubravka Granulić
7. OŠ Netretić, Netretić
NAJDRAŽA PAHULJA
Učenica: Marija Magdalena Šegina
Voditeljica: Sanda Kovačević
8. OŠ Draganići, Draganić
ZIMA
Učenica: Josipa Prstac
Voditeljica: Matilda Marković
9. I. OŠ Varaždin, Varaždin
U ČEŽNJI ZA SLOBODOM
Učenica: Hana Košćec
Voditeljica: Ana Ilić
10. OŠ Vidovec, Vidovec
TEVETEKST (IZ DNEVNIKA JED-
NOG TELEVIZORA)
Učenica: Vlatka Flajšman
Voditeljica: Kristinka Štefan
11. OŠ Ljudevita Modeca, Križevci
MOJA PRIČA
Učenica: Ema Husinec
Voditeljica: Danijela Zagorec
12. OŠ Slavka Kolara, Hercegovac
„VESELA MAŠINA“
Učenica: Lorena Đuroković
Voditelj: Stjepan Banas
13. IV. OŠ Bjelovar, Bjelovar
PRIČA O MALOM STRAHU
Učenica: Nikolina Vidaković
Voditeljica: Slobodanka Martan
14. OŠ Garešnica, Garešnica
PO BAKINU DIVANU
Učenica: Magdalena Batinić
Voditeljica: Mara Borovac
15. OŠ Srdoči, Rijeka
ZAŠTO?
Učenica: Debora Iskra
Voditeljica: Verica Muhvić
16. OŠ „Milan Brozović“, Kastav
PLEHUT JUŽINI
Učenica: Gea Lukšić
Voditeljica: Dragica Stanić
17. OŠ Brod Moravice, Brod Mora-
vice
RIJEČI
Učenica: Martina Tušek
Voditeljica: Jasna Šepac
18. OŠ Suhopolje, Suhopolje
O BRATSKOJ LJUBAVI ILI KAKO
SAM POSTAJAO MUŠKO
Učenik: Vedran Tovarović
Voditeljica: Renata Galetić

19. OŠ „Đuro Pilar“, Slavonski Brod
TIŠINA U GOVORU
Učenik: Filip Gruber
Voditeljica: Mira Plazibar
20. OŠ Dragalić, Dragalić
SUSRET
Učenica: Josipa Marijanović
Voditeljica: Jadranka Vidlanović
21. OŠ Bartula Kašića, Zadar
FILIP U SREDINI
Učenik: Filip Vidović
Voditeljica: Ana Lisica
22. OŠ Matija Gubec Piškorevci,
Piškorevci
SAJAM
Učenik: Ivan Radman
Voditelj: Adam Rajzl
23. OŠ Jagode Truhelke, Osijek
MOJ TATA NA DUNAVU PECA
Učenik: Denis Stanković
Voditeljica: Vjekoslava Hrastović
24. OŠ Domovinske zahvalnosti,
Knin
U RADU JE SPAS
Učenica: Petra Pokrovac
Voditeljica: Borislava Majer
25. OŠ Ivana Mažuranića, Vinkovci
JEDAN SASVIM OBIČAN DAN
Učenica: Tea Miličević
Voditeljica: Ivana Šego
26. OŠ Dugopolje, Dugopolje
NEKAD BILO SAD SE SPOMI-
NJALO
Učenik: Mihovil Čulin
Voditeljica: Davorka Čavka
27. OŠ Petra Hektorovića, Stari
Grad
STORI GROT ZIMI
Učenik: Matija Franetović
Voditeljica: Magda Tepić
28. OŠ „Josip Pupačić“, Omiš
MOJE MOJINE
Učenica: Ana Lušić
Voditeljica: Daniela Crnković
29. OŠ Grohote, Grohote
RUGALI SU MI SE
Učenik: Tonći Elezović
Voditeljica: Mirjana Stanić
30. OŠ Split3, Split
MORE MORE
Učenica: Maja Danijelović
Voditeljica: Barbara Donko-Zorkić
31. OŠ Kaštanjer, Pula
ČA
Učenica: Dora Rodić
Voditeljica: Nada Baričević
32. OŠ „Ante Curać-Pinjac“, Žrno-
vo
PRAZNA ŠTRADA
Učenik: Andro Radovanović

- Voditelj: Ilija Mijatović
33. OŠ Marina Držića, Dubrovnik
STRANAC NA SLICI
Učenica: Marija Njavro
Voditeljica: Jele Sršen
34. OŠ Lapad, Dubrovnik
BUKOVČEVA MONA LISA
Učenica: Fani Skvrce
Voditeljica: Sandra Merdžan
35. OŠ Ivana Gorana Kovačića Sveti
Juraj na Bregu, Lopatinec
PRE MAMICI
Učenica: Samanta Moharić
Voditeljica: Dijana Kozjak
36. III. OŠ Čakovec, Čakovec
MOJ TATA ANĐEO
Učenica: Žana Žilić
Voditeljica: Zdenka Novak
37. OŠ Julija Klovića, Zagreb
OBLAK
Učenica: Tihana Doko
Voditeljica: Kristina Pravica
38. OŠ Gornje Vrapče, Zagreb
KAD NEKO SPOMENE TEBE
Učenica: Laura Molan
Voditeljica: Gordana Aničić
39. OŠ Matije Gupca, Zagreb
JA KAO KNJIŽEVNI LIK: LUCIJA
IZ „IZ VELEGRADSKOG PODZE-
MLJA“
- Učenica: Paola Lada Franulović
Voditeljica: Mirjana Blažičko
40. OŠ Dragutina Tadijanovića, Za-
greb
VANOTJER I IGROTJER
Učenica: Barbara Bagović
Voditeljica: Ljiljana Staroveški
41. OŠ Ivana Filipovića, Zagreb
LICHEM U FACE
Učenica: Bruna Krstičević
Voditeljica: Vesna Đermanović
42. OŠ Augusta Šenoae, Zagreb
PIJETAO U RESTORANU
Učenik: Maks Krajčević
Voditeljica: Ariana Etlinger
43. OŠ Vjencelsava Novaka, Zagreb
HRABROST
Učenik: Dominik Sladić
Voditeljica: Aleksandra Kulari
44. OŠ Jabukovac, Zagreb
SVEMIR
Učenik: Ivan Stresec
Voditeljica: Senija Badić
45. OŠ Dragutina Kušlana, Zagreb
ZADAĆA IZ PRIRODE
Učenik: Antun Petrač
Voditeljica: Željka Manzoni
46. OŠ Augusta Harambašića, Za-
greb
ČARLI

Učenik: Karlo Maloča
Voditeljica: Iverka Krapevac

47. OŠ Antuna Gustava Matoša, Zagreb
MOJE FORSKO LITO
Učenica: Ela Katina Krizmanić
Voditeljica: Ana Frühwith

48. OŠ Trnjanska, Zagreb
ZA SVE JE KRIV KRIVI PRST
Učenik: Lovro Čulina
Voditeljica: Vesna Dobrinčić

49. OŠ Ivana Gundulića, Zagreb
GORKO ISKUSTVO
Učenik: Neven Šoljan
Voditelj: Zoran Ćorkalo

50. OŠ Brestje, Sesvete
RAJ IZA DRUGOG UGLA
Učenik: Nikola Lazov
Voditelj: Antica Tomljanović

Literarni izraz –srednje škole

1. Srednja škola Viktorovac, Sisak
ZEMLJA BAKA, BEDAKA I ČU-
DAKA
Učenik: Darko Crnolatac
Voditeljica: Tanja Vadla

2. Gimnazija Sisak, Sisak
ZAMOTAO SAM NEBO
Učenik: Ante Jezerčić

Voditeljica: Vesna Rogulja Mart

3. Gospodarska škola Varaždin, Va-
raždin
JUŽINA

Učenica: Lucija Osredečki
Voditeljica: Željka Kristan

4. Gimnazija Bjelovar, Bjelovar
AKO MI DOPUSTIŠ DA IZGRA-
DIM KULU NA TVOJOJ ZEMLJI
Učenik: Filip Žganjar
Voditeljica: Marina Šramek

5. Srednja škola Marka Marulića,
Slatina
PROCES PREOBRAZBE
Učenik: Boris Bičanić
Voditeljica: Dinka Filipović

6. Gimnazija Požega, Požega
TRENUTAK U PROSINCU
Učenica: Andrea Baričević
Voditeljica: Kristina Lešić

7. Klasična gimnazija fra Marijana
Lanosovića s pravom javnosti, Sla-
vonski Brod
ZAR NE VIDIŠ DA MI SE OČI
SKLAPAJU?
Učenica: Matea Đaković
Voditeljica: Antonija Bitunjac

8. Gimnazija Frane Petrića, Zadar
S KIM BIH HTIO DA SAM, MENE
NEMA
Učenik: Stipe Baraba
Voditeljica: Sanja Vlahović

9. Hotelijersko-turistička i ugostiteljska škola, Zadar
PA GDJE JE TU KRAJ?
Učenica: Andrea Lukenda
Voditeljica: Irma Dadić
10. Klasična gimnazija Ivana Pavla II., Zadar
ŠALICA SJEĆANJA
Učenica: Anđela Mijić
Voditelj: Damir Sikirić
11. Graditeljsko-geodetska škola Osijek, Osijek
NAJLJEPŠA STRANA SVIJETA
Učenica: Kristina Weissenberger
Voditeljica: Sandra Uranjek-Varga
12. II. gimnazija Osijek, Osijek
BAKLJA
Učenica: Emili Dobutović
Voditeljica: Kristina Inhof
13. Srednja škola Valpovo, Valpovo
BEZ SLIKA
Učenica: Ana Živković
Voditeljica: Mila Bungić
14. Tehnička škola u Šibeniku, Šibenik
VITAR
Učenica: Danijela Paškalin
Voditeljica: Svjetlana Jurlin Livić
15. Srednja škola Bol, Bol
DA TE NIMO
Učenica: Silvija Buvinić
- Voditeljica: Ljubica Kusanović
16. III. gimnazija, Split
SLUČAJNI PROLAZNIK
Učenica: Franka Kovačević
Voditeljica: Kristina Prilić
17. I. gimnazija, Split
POSLJEDNJI PLES
Učenica: Mirna Vladušić
Voditelj: Mate Šimundić
18. Srednja škola Mate Balote, Poreč
TREPTAJ S POZLATOM
Učenica: Leona Bokulić
Voditeljica: Branka Temimović
19. Turističko-ugostiteljska škola Antona Štifanića, Poreč
ŽELIM BITI JEDAN SVEMIR
Učenica: Paola Sirotić
Voditeljica: Blaženka Đermadi
20. Ženski đaćki dom Dubrovnik, Dubrovnik
PAHULJE
Učenica: Tihana Kovačević
Voditeljica: Lenka Jadrušić
21. Graditeljska škola Čakovec, Čakovec
LJUDI, GRAD, JA
Učenica: Antonia Nemeć
Voditeljica: Emilija Kovač
22. Gimnazija Tituša Brezovačkog, Zagreb

TATA
Učenica: Melina Ćuk
Voditeljica: Sandra Vukić Gjeldum

23. Zagrebačka umjetnička gimnazija s pravom javnosti, Zagreb
SVAKI DRUGI VIKEND
Učenica: Ana Tikvić
Voditeljica: Branka Krstičević

24. Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb
DJEČJA SOBA BR. 5
Učenica: Maja Matković
Voditeljica: Goranka Lazić

25. Druga ekonomska škola, Zagreb
MOJ TUROPOLSKI I PURGERSKI BOŽIĆ
Učenica: Barbara Sopić
Voditeljica: Brankica Vrnoga

Samostalni novinarski izraz – osnovne škole

1. OŠ Stjepana Basaričeka, Ivanić Grad
CURA U NAJBOLJIM GODINAMA
Učenica: Ines Jurak
Voditelj: Igor Matijašić

2. OŠ Eugena Kvaternika, Velika Gorica
POPLAVA
Učenica: Marija Rumencić

Voditeljica: Jasminka Tihi-Stepanić

3. OŠ Vojnić, Vojnić
ZOV DIVLJINE
Učenica: Majlinda Ajrulai
Voditeljica: Anica Globan

4. OŠ Sv. Petar Orehovec, Sveti Petar Orehovec
STARI MLIN „PRESUDIO“ DVA-MA DABROVIMA
Učenik: Luka Šantić
Voditeljica: Stojanka Lesički

5. OŠ Slavka Kolara, Hercegovac
NOVINARSTVO OPASNO ZANIMANJE
Učenica: Josipa Tutić
Voditelj: Stjepan Banas

6. OŠ „Nikola Tesla“, Rijeka
DOBRODOŠLI U 8 A
Učenik: Dejan Stamenić
Voditeljica: Irena Pejić

7. OŠ „Ivan Goran Kovačić“, Slavonski Brod
SNAGA ŽIVOTA
Učenik: Borna Oreč
Voditeljica: Marija Matić

8. OŠ Ljudevita Gaja, Nova Gradiška
KAKO JE BERISLAV TRAŽIO ZDRAVLJE
Učenica: Lea Cindrić
Voditeljica: Blagica Pećnjak

9. OŠ Šime Budinića, Zadar
ANA U TVORNICI ČOKOLADE
Učenica: Ana Pušnik
Voditeljica: Jasmina Sandalić
10. OŠ „Ivan Goran Kovačić“, Đakovo
PLASTIČNA EUROPA
Učenica: Lara Lender
Voditelj: Ante Andabak
11. OŠ Frana Krste Frankopana, Osijek
ČOVJEČE, VIŠE „NZM“ ŠTO PRIČAŠ!
Učenica: Sara Grbešić
Voditeljica: Ana Šebo
12. OŠ Tina Ujevića, Šibenik
ŠIBENSKA KAPA ILI KAKO NOSITI GRAD SA SOBOM
Učenik: Danijel Ferić
Voditeljica: Tona Rupić
13. OŠ Vladimira Nazora, Vinkovci
ZNANJE NA CIJENI
Učenica: Petra Kolak
Voditeljica: Zrinka Jurić
14. OŠ don Lovre Katića, Solin
OPASNO KRIŽANJE PORED ŠKOLE
Učenica: Martina Hrgović
Voditeljica: Hrvatska Kuko
15. OŠ kneza Mislava, Kaštel Sućurac
- VRATIMO ŽIVOT NA ULICE
Učenica: Vana Galić
Voditeljica: Jadranka Mihovilović
16. OŠ Cavtat, Cavtat
TAJNA VRATA KNEŽEVOG DVORA
Učenica: Lucijana Brautović
Voditeljica: Tajana Martić
17. OŠ Marina Držića, Zagreb
ADVENT U DRUŠTVU LEDENOG ČOVJEKA I LJAMA
Učenik: Jan Težak
Voditeljica: Božinka Dokuzović
18. OŠ Većeslava Holjevca, Zagreb
UKIDAJU SE BROJČANE OCJENE
Učenica: Mirna Đurić
Voditelj: Mate Milas
19. OŠ Rudeš, Zagreb
HARFISTICA VELIKE DUŠE
Učenik: Antonio Britvar
Voditeljica: Mirjana Jukić
20. OŠ Marije Jurić Zagorke, Zagreb
GDJE JE NESTAO KRUMPIR?
Učenica: Monika Mišir
Voditeljica: Nataša Jakob

Samostalni novinarski izraz
– srednje škole

1. Srednja škola Delnice, Delnice
NEKARTE SE SRAMET
Učenik: Matej Butigan
Učenica: Jasminka Lisac

2. Gimnazija Petra Preradovića, Vi-
rovitica
TKO UMIJE, NJEMU BOLJE
Učenica: Petra Kozjak
Voditeljica: Zdenka Kos

3. Klasična gimnazija Ivana Pavla
II., Zadar
TRIDESET GODINA MUKOTR-
PNOG RADA, USPJEH PREKO
NOĆI
Učenica: Marija Šestan
Voditelj: Damir Sikirić

4. Srednja škola kneza Branimira,
Benkovac
TEŠKO ZIDOVIMA
Učenica: Iva Žutelija
Voditelj: Josip Predovan

5. Srednja škola I. Kršnjavoga, Na-
šice
JESMI LI PLITKI KAO I PRO-
GRAM KOJI GLEDAMO?
Učenica: Inge Miščević
Voditeljica: Marija Pepelko

6. Srednja škola Valpovo, Valpovo
SAD MI JE DOSTA!

Učenik: Marko Imbrišak
Voditeljica: Vesna Kajganić

7. Isusovačka klasična gimnazija s
pravom javnosti u Osijeku, Osijek
SPORTOVI POD ODMOROM
Učenik: Domagoj Blažević
Voditeljica: Vera Bilandžić
8. Tehnička škola u Šibeniku, Šibe-
nik
NEKA VAS NE ZAMARA...
Učenik: Marko Plavčić
Voditeljica: Tatjana Gulin

9. III. gimnazija, Split
GDJE SI?
Učenica: Maja Aralica
Voditeljica: Morana Sunara

10. I. gimnazija, Split
KAFKA NA GRČKI NAČIN
Učenica: Martina Blažević
Voditeljica: Svjetlana Volarević

11. Biskupijska klasična gimnazi-
ja R. Boškovića s pravom javnosti,
Dubrovnik
ČOVJEK ČIJE RIJEČI IMAJU DO-
STOJANSTVO
Učenica: Petra Herco
Voditeljica: Mirjana Žeravica

12. Gimnazija Čakovec, Čakovec
DOĐOH, VIDJEH, ZAVOLJEH
Učenica: Tajana Kosor
Voditeljica: Zlatka Grahovec

13. III. gimnazija, Zagreb
FACE(BOOK) TO FACE(BOOK)
Učenik: Antonio Dominik
Voditeljica: Maja Ilić

14. Prirodoslovna škola Vladimira
Preloga, Zagreb
NOVI KORAK U ŽIVOT
Učenica: Marina Gojković
Voditeljica: Goranka Lazić

15. VII. gimnazija, Zagreb
ISTRA – TERRA MAGICA –
TERRA INCOGNITA
Učenik: Domagoj Šegregur
Voditeljica Adrijana Markon-Jurčić

Članovi državnog povjerenstva Smotre LiDraNo 2011.

Članovi središnjeg odbora

Maja Zrnčić
Mirela Barbaroša-Šikić
Stipan Filaković
Željka Horvat-Vukelja
Enes Kišević
Srećko Listeš
Miroslav Mićanović
Vlasta Ramljak
Maša Rimac Jurinović
Adriana Tomašić
Sandra Vukić Gjeldum

Članovi za literarni izraz

Nada Babić
Vlasta Erdeljac
Zoran Ferić
Dubravko Jelačić Bužimski
Enes Kišević
Zorica Klinžić
Miroslav Mićanović
Damir Miloš
Dubravka Težak

Članovi za dramski izraz

Luka Dragić
Stephanie Jamnicky
Tanja Kirhmajer
Stojan Matavulj

Davor Mojaš
Vlasta Ramljak
Snježana Samac
Kruna Tarle
Teodora Vigato

Članovi za samostalne novinarske radove

Željka Horvat-Vukelja
Anita Šojat
Branka Primorac

Članovi za školske listove

Marko Baus
Srećko Listeš
Snježana Marić
Ivan Tanta

Članovi za radijske emisije

Renata Banović
Lada Martinac Kralj
Srđan Nogić,
Adriana Tomašić

Članovi za videofilmski izraz

Krešimir Mikić
Neven Hitrec
Tomislav Zagoda

Zahvaljujemo svima koji su imali volje pomoći u pripremi i ostvarivanju 20. Smotre LiDraNo 2011. – Osnovnoj školi Brodarica i ravnatelju Emilu Božikovu; Tehničkoj školi Šibenik i ravnatelju Josipu Belamariću.

Zahvaljujemo svima onima koji su svojim (drukčijim) čitanjem svijeta učinili da tekstovi LiDraNa, svih njegovih sudionika, budu važno mjesto, koordinata, sretan pravac i dobar vjetar za ono što riječ – igra – pokret (stvaranje i maštanje) i jesu: znak za bolje i ljepše, bogatije i stvarnije. Hvala za perfekt, prezent i budućnost Smotre LiDraNo.

Ne zaboravite nikad njegovati čarobnu moćnicu *riječ* koju ste već u mladosti odabrali kao osebujni način vlastita izričaja. Kao zaštitni znak. Riječ, znak života. Riječ, budućnost i dobrotu. Mi-sao i radost. Obavezu istine i poštenja. Riječ umjetnicu. Riječ stvarateljicu. – *Višnja Stahuljak*

LiDraNo je pokret koji bi mogao bez većih potresa skoro neopazice mijenjati školu – naravno nabolje. – *Branka Primorac*

Li hoće rijet – literatura, književnost, pisanje; **Dra** hoće rijet – drama, teatar, glumci; **No** hoće rijet – novine, novinar, vijest. Svi se mogu sakriti kada nastupaju LiDraNovci. – *Luko Paljetak*

Ratni LiDraNo '92 nije osamljena, jedinstvena priredba, bez kojijena i pupčane veze s djetinjstvima i mladostima koje su prohujale ovim hrvatskim tlom. – *Prof. dr. sc. Stjepko Težak*

